VITEAZUL AZMUN

POVESTI DE PE AMUR

DMITRI DMITRIEVICH NAGISHKIN(NAGHIŞCHIN)

Cuprins

VITEAZUL AZMUN 4

CUM S — A RUPT PRIETENIA DINTRE URS ŞI BURUNDUC 15

JALEA CEA MARE 18

BOGĂŢIA CUCULUI 25

CEL MAI PUTERNIC 30

CIORIL ŞI CIOLCINAI 34

AIOGA 42

CELE ŞAPTE ÎNCERCĂRI 44

LĂUDĂROSUL 54

MONOCTO CEL SĂRAC 56

IEPURELE ŞI COŢOFANA 62

FECIORUL DE MESTEACĂN 64

SUFLETELE *SOBOLILOR* 73

CUM AU FĂCUT ANIMALELE SCHIMB DE PICIOARE 80

CUM A FOST URSUL PĂSTOR 82

DOI SLĂBUŢI ŞI UNUL PUTERNIC 85

LADO CEA REA 88

CENGU — CAP SEC 93

MICUŢA ELGA 96

VULPEA ŞI URSUL 103

SEMN RĂU 106

BOGĂTANUL CEL TONT 109

CANCIUGA — OM LACOM 113

BĂIEŢELUL CIOCCIO 119

CEL MAI IUTE DE PICIOR 126

MAMBU — ORFANUL 128

INELUL DE AUR 136

CUM AU ÎNCETAT BELDI SĂ SE RĂZBOIASCĂ 139

GEMENII 143

CHILE BAMBA ŞI LOCE VITEAZUL 148

VITEAZUL AZMUN

Viteazul va trece prin foc şi prin apă — şi încă mai viteaz, mai puternic se va face. Oamenii îşi vor aminti multă vreme de cei viteji şi îndrăzneţi. Orice tată va povesti fiului său despre isprăvile celor viteji şi îndrăzneţi.

Întâmplarea aceasta s—a petrecut de mult, de mult. Pe atunci *nivhii*[1] îşi mai făceau vârfuri de piatră la săgeţile lor. Pe atunci *nivhii* mai prindeau peştele cu cârlige de lemn. Pe atunci limanul Amurului se mai chema încă Marea—cea—Mică sau Lia—eri.

În acea vreme, pe malul Amurului se afla un sat. Acolo trăiau nivhii. Şi o duceau ei, nici prea bine, nici prea rău. De venea peşte mult, nivhii erau bucuroşi, cântau şi se veseleau, căci mâncau pe săturate. De venea peşte puţin, şi pescuitul era sărac, *nivhii* rămâneau tăcuţi, trăgeau din lulelele îndesate cu muşchi şi strângeau cureaua.

Într—o primăvară, bărbaţii şi flăcăii şedeau pe malul Amurului; fumau din lulea, reparau plasele şi priveau în lungul apei. Deodată văzură că pe Amur pluteşte ceva. Pluteau vreo cinci—şase, ba poate chiar zece copaci, cu ramurile şi rădăcinile strâns împletite. Pe semne că undeva, în susul râului, fusese o furtună. Apa adunase copacii

[1] Nivhii şi celelalte denumiri ce se întâlnesc mai târziu în carte, ca : *ude, nanai, ulici, oroci,* sunt popoare ale Orientului îndepărtat. Ele trăesc pe Amur şi pe afluenţii săi, în taiga *ussuriană* şi în *Sahalinul* de Nord.

laolaltă, şi îi încâlcise atât de tare, încât n—ar mai fi fost chip să—i desfaci. Vântul aşternuse pământ pe copaci, iar pe pământ crescuse iarba. Şi iată că acum a coborât, Amur o adevărată insuliţă plutitoare. În mijlocul ei era înfiptă o prăjină subţire, cojită din loc în loc. Cojile prăjinii fluturau în vânt, iar sus, în vârful ei, fâlfâia o fâşie roşie de pânză.

Pletun, un *nivh* bătrân, zise flăcăilor:
—E cineva pe insuliţa plutitoare. Şi—a ridicat o prăjină cojită, ca să—l păzească de ochiul cel rău. înseamnă că cere ajutor.

Se auzi plânsul unui copil. Plângea copilul de ziceai că se prăpădeşte, nu alia.
—E un copilaş acolo, spuse Pletun. Pe semne că nu are pe nimeni. Oameni răi îi vor fi omorât toate neamurile, sau poate moartea neagră i—o fi răpit pe toţi. Nicio mamă nu—şi leapădă copilul fără pricină. L—o fi urcat pe insuliţa plutitoare şi l—o fi trimis să caute oameni de omenie.

Insuliţa se apropia mereu. Tot mai tare se auzea plânsul.
—Cum să nu dai o mână de ajutor unui *nivh*? zise Pletun. Trebuie să—l ajutăm!
Flăcăii azvârliră funii lungi, cu cârlige de lemn la capăt, prinseră insuliţa plutitoare şi o traseră la mal. Acolo era culcat un băieţel alb, dolofan, cu ochişori negri, lucitori ca stelele, cu feţişoara rotundă ca luna plină. Copilul ţinea într—o mână o vâslă, iar în cealaltă, o săgeată. Pletun se uită la copil şi zise:
—Băiatul va fi un viteaz; dacă din leagăn a pus mâna pe vâslă şi săgeată, apoi nici de duşman şi nici de muncă nu se va teme. Îl iau de suflet, să—mi fie fecior. Îi voi da un nume nou. Se va chema Azmun.

Nivhii luară copilul în braţe şi porniră spre casa lui Pletun. Dar, pe drum, ce să vezi? Cu fiecare pas, copilul se făcea mai greu, tot mai greu! Oamenii ziseră către bătrân:
—Ehei, Pletun, feciorul tău creşte văzând cu ochii! Ne creşte în braţe! Ia te uită!

—E doar pe pământul ţării lui, în braţele alor săi, cum să nu crească! răspunse Pletun. Pământul patriei dă omului putere.

Pe semne că spusele bătrânului despre pământul patriei, care dă putere, sunt adevărate: până au ajuns la casa moşneagului, Azmun se făcuse mare. Flăcăii l—au purtat până în pragul casei. Când au ajuns în prag, copilul sări din braţele lor drept în picioare, se dădu în lături să facă loc celor vârstnici, apoi intră şi el în casă. „Ehe, se gândi Pletun, privindu—şi feciorul, băiatul ăsta o să facă multe isprăvi minunate: se îngrijeşte mai întâi de ceilalţi, apoi se gândeşte la sine."

Iar Azmun îşi aşeză părintele pe laviţă, i se închină adânc şi—i spuse:
—Mai şezi, tătucă. Ai fi obosit în lunga—ţi viaţă. Acum odihneşte—te.

Luă apoi plasele, luă vâsla şi se duse pe malul Amurului. Când flăcăul se apropie, luntrele lunecară singure în apă.

Azmun sări într—o luntre şi aruncă vâsla la locul ei. Vâsla începu să lopăteze singură şi purtă luntrea spre mijlocul apei. Luntrea plutea, iar Azmun arunca năvodul şi—l scotea mereu plin. Aşa a pescuit el mult peşte. Apoi s—a întors acasă şi l—a dat femeilor. Tot satul a mâncat peşte în ziua aceea. Iar Azmun s—a dus la tată—său şi i—a. spus:
—Cam puţin peşte în locurile astea, tătucă.
—N—a venit peştele, răspunse Pletun. Nu ne dă Amurul peşte.
—Trebuie să—l rugăm frumos, tătucă. Cum să trăiască *nivhii* fără peşte?
—Înainte vreme îl rugam, hrăneam Amurul şi el ne dădea peşte din belşug.

Şi au pornit să hrănească Amurul. Au pornit cu multe luntri. Şi—au pus hainele cele bune, din piei pestriţe de focă şi din blăni negre de câine. Pluteau şi văzduhul răsuna de cântecele lor frumoase. Aşa au ajuns în mijlocul Amurului.

Pletun luă *caşa, iucola* — adică peşte uscat — carne de cerb şi le aruncă toate în Amur.

—Oamenii de rând te roagă, Amurule, să le dai peşte, peşte mult şi bun să le dai, tot soiul de peşte să le dai. Uite, ţi—am adus *iucola,* e drept, din cea pentru câini, dar alt n—avem nimic; a—ţi aduce de—ale gurii. Flămânzim şi noi. Ni s—au lipit burţile de şira spinării. Ajută—ne, şi nici noi nu te—om uita!

Azmun zvârli năvodul în apă şi scoase mult peşte. *Nivhii* s—au bucurat. Dar Azmun s—a încruntat.

—Asta nu—nseamnă nimic. O singură dată de—ai scos mai mult peşte, nu—i decât o întâmplare, spuse el.

Zvârli năvodul a doua oară şi scoase mai puţin peşte. Iar s—a încruntat Azmun. Azvârli năvodul a treia oară şi scoase ultimul peşte. Câţiva *nivhi* aruncară şi ei plasele lor, dar nu prinseră nimic. Nici măcar o plevuşcă. Azmun mai aruncă odată năvodul, dar nu mai scoase nici el nimic. Plasa era goală.

S—au posomorât *nivhii.* Şi—au aprins lulelele. „Acum nu ne mai rămâne decât să ne prăpădim! " spuneau ei.

Azmun porunci ca tot peştele să fie strâns în hambare; să nu mai capete oamenii peşte decât cu puţinul.

Pletun, cu ochii înlăcrămaţi, vorbi către Azmun:

—Te—am luat să—mi fii fecior, socoteam să—ţi croiesc o viaţă bună! Dar vezi că n—avem peşte — cu ce ne—om duce zilele? Ne—om prăpădi cu toţii de nemâncare. Du—te, fiule! Alta—i calea ta! Pleacă de pe meleagurile noastre, du—te şi lasă—ne cu jalea noastră—n prag!

Azmun căzu pe gânduri. Aprinse luleaua tătâne—său şi fumă, şi fumă... Scoase atâta fum, cât să umpli trei hambare. Multă vreme chibzui, apoi răspunse:

—O să mă duc la Tairnadzu, la Moşneagul Mărilor. Amurul n—are peşte fiindcă Moşneagul şi—a uitat de *nivhi.*

Pletun s—a speriat: niciunul dintre *nivhi* nu mai fusese la Moşneagul Mărilor. Asemenea lucru nu se mai pomenise. E cu putinţă oare ca un om de rând să răzbată până—n fundul mării, la Tairnadzu Moşneagul?

—Dar îţi stă ţie în putere un drum ca ăsta? l—a întrebat Pletun. Azmun izbi cu piciorul în pământ şi de puterea izbiturii se afundă în ţărână până la brâu. Lovi o stâncă cu pumnul şi stânca plesni, iar din crăpătură se porni a curge un şuvoi repede. Strânse pleoapele şi privi spre un deal, în depărtare: „Văd, spuse el, cum la poalele dealului o veveriţă se munceşte să spargă o alună între dinţi; o să—i dau o mână de ajutor", şi îşi luă arcul, potrivi o săgeată, încorda struna şi slobozi săgeata. Săgeata zbură glonţ, izbi aluna pe care veveriţa o ţinea între dinţi, sparse aluna, dar veveriţei nu—i pricinui niciun rău.

—Da, îmi stă în putere, răspunse Azmun şi se pregăti de drum. Strânse într—o trăistuţă un pumn de ţărână din pământul Amurului şi o puse în sân; îşi luă cuţitul, arcul şi săgeţile, îşi luă funia cu cârlig la capăt şi drâmba de os, ca să cânte pe drum dacă l—o ajunge dorul.

Înainte de a se duce, făgădui bătrânului că—i va trimite veste. Ş i—i porunci să hrănească cu peştele din hambare pe toţi oamenii din sat, până s—o întoarce el. Apoi se duse.

Iată—l că ajunge la ţărmul mării, la ţărmul Mării—celei—Mici. Acolo văzu o focă. îşi scosese fiara capul din apă şi—l privea cu ochii bulbucaţi: trăgea să moară, de flămândă ce era.

Azmun o întrebă:

—Hei, vecino, lungă—i calea până la Moşneag?

—Da— de care Moşneag ai trebuinţă?

—De Tairnadzu, Moşneagul Mărilor.

—Dacă—i aşa, apoi caută—l în mare, i—a răspuns foca. Şi să—i spui şi despre mine.

Şi Azmun porni mai departe. Iacătă—l că ajunge la marea Ohot, cum se numea ea atunci. Se întindea marea în faţa flăcăului, necuprinsă şi fără de sfârşit. Deasupra marii zburau cufundării şi pescăruşii. Valurile se rostogoleau domol, unul după altul. Acoperit de nori, cerul plumburiu atârna deasupra mării. Unde să cauţi pe Moşneag în necuprinsul acela? Azmun cătă în jur... Ce să facă? Chemă pescăruşii:

—Hei, vecinilor, voi aţi avut spor la pescuit? Oamenii de rând se sting de nemâncare!

—Niciun spor n—am avut! răspunseră pescăruşii. Vezi şi tu, abia mai dăm din aripi. De mult nu se mai vede nici urmă de peşte. Curând, curând, ni se va stinge neamul. Pe semne c—a adormit Moşneagul. Mărilor sau şi—a uitat de îndatoriri.

Azmun le povesti:

—Eu am pornit spre Moşneag, dar nu ştiu cum să ajung până la el.

Pescăruşii îi arătară:

—Departe, în mijlocul mării, se găseşte un ostrov. De pe ostrov se înalţă un fum. Dar să ştii că acela nu—i chiar ostrov, e acoperişul iurtei Moşneagului; din coşul ei iese fumul! Noi n—am fost prin acele locuri, nici moşi—strămoşii noştri n—au fost; am aflat—o şi noi din spusele păsărilor călătoare. Întreabă şi pe delfini.

—Aşa o să fac, zise Azmun.

—Dacă ajungi la Moşneag, nu ne uita nici pe noi. Azmun porni mai departe, de—a—lungul ţărmului. Merse aşa multă vreme, până ce osteni. Se aşează pe nisip, în mijlocul pietrelor, îşi prinse capul în mâini şi căzu pe gânduri.

Stătu el aşa, chibzuind, până ce adormi. Prin somn auzi deodată vocile unor oameni. Azmun deschise ochii pe jumătate.

Pe ţărm se zbenguiau mai mulţi flăcăi, se jucau de—a prinselea, săreau capra şi se hârjoneau cu nişte săbii încovoiate. Tocmai atunci ieşiră din apă câteva foci.: Flăcăii se repeziră cu săbiile asupra lor. Cum loveau odată, cum se prăvăleau focile pe spate! „Ehei, se gândi Azmun, aşa o sabie mi—ar trebui! " La malul apei, Azmun văzu câteva bărci înguste. . .

După ce—şi lăsară săbiile pe nisip, flăcăii se luară la trântă. Aşa de tare se încinse lupta, că nu mai vedeau nimic în jurul lor, strigau, se certau. Nevăzut de nimeni, Azmun izbuti să arunce funia cu cârlig şi să tragă spre el una din săbiile cele măiestre. Îi încercă tăişul, cu buricul degetului. „Straşnică sabie, o să—mi prindă bine!” chibzui el.

Când lupta se potoli, flăcăii se grăbiră să—şi ia săbiile. Unul singur nu şi—o găsea pe a sa. Flăcăul cu pricina începu să se vaite:

—O—ia—ha! Ce—o să mai pățesc acum de la Moşneag! Ce—o să—i spun când m—oi întoarce la el?

„Aha, cugeta Azmun, flăcăii ăştia îl cunosc pe Moşneag, Sunt, pe semne, din satul cel de pe ostrov" .

Aşa chibzuia Azmun, dar de mişcat, nu se mişca defel. Sta culcat pe nisip şi tăcea chitic.

Flăcăii porniră să caute sabia, dar n—o găsiră nicăieri. Flăcăul care—şi pierduse sabia alergă până la pădure, să vadă dacă nu cumva şi—o prăpădise pe acolo; ceilalţi îşi împinseră bărcuţele în apă şi se urcară în ele să plece. O singură bărcuţă rămase la ţărm.

Azmun se repezi în urma lor. împinse bărcuţa cea stingheră în apă şi cătă din ochi pe flăcăi. Aceia se îndreptau spre larg. Azmun sări în barcă şi vâsli şi el în larg. Deodată. . . ce să fie asta? Nu se mai văd nici bărcile, nici flăcăii! Se zăresc numai câţiva delfini care plutesc spintecând valurile. Aripioarele de pe spate aduc cu nişte săbii; în vârful lor atârnă bucăţi de carne de focă.

Deodată şi barca lui Azmun prinse viaţă. Până să se dumirească ce se petrece, nu se mai afla într—o barcă, ci călare pe un delfin!

Până la urmă, flăcăul pricepu că nu erau bărci ceeace văzuse el pe ţărm, ci piei de

delfini. Că nu oameni se fugăriseră pe malul mării, ci delfini. Şi că nu săbii văzuse el, ci aripioarele de pe spatele delfinilor. „Cum, necum, dar tot sunt mai aproape de Moşneag", se gândi el.

Cât o fi plutit el aşa, nu ştiu, că nu mi—a spus. Dar cât a stat pe apă, i—au crescut şi mustăţile.

Şi iată că drept în faţa ochilor îi răsări în cale un ostrov, care semăna cu acoperişul unei iurte. În vârful iurtei era o gaură. Pe acolo se înălţa un fum uşor. „Înseamnă că aici se află Moşneagul! " îşi spuse Azmun. Apoi, încordându—şi arcul, trimise săgeată cu veste la tată—său.

Delfinii ajunseră la ostrov şi săriră pe mal. Acolo se dădură peste cap şi se prefăcură iarăşi în flăcăi. În mâini ţineau bucăţile de carne de focă.

Dar delfinul care—l purtase pe Azmun porni înapoi în larg Pe semne că fără sabie nu se încumeta să vie acasă! Azmun se prăvăli de pe spinarea lui drept în apă; mai, mai să se înece.

Flăcăii l—au zărit pe Azmun zbătându—se în valuri şi s—au repezit într—acolo. Când au ieşit cu toţii la mal, l—au înconjurat pe flăcăul cel străin, l—au cercetat şi s—au încruntat.

—Hei, dar tu cine eşti? Cum ai ajuns aici? l—au întrebat ei,

—Halal să vă fie! Nu—l mai cunoaşteţi pe unul de—ai voştri? se prefăcu Azmun. Am rămas în urmă să—mi găsesc sabia. Iacă sabia mea!

—Asta aşa e! Sabia e a ta. Dar de ce nu mai semeni cu tine însuţi?

—M—oi fi schimbat de spaimă că am rămas fără sabie. încă nu mi—am venit în fire. Am să mă duc la Moşneag să—mi dea iarăşi chipul de mai înainte!

—Moşneagul doarme, i—au spus flăcăii. Nu vezi, abia de se ridică fumul.

Flăcăii porniră spre iurtele lor. Azmun rămase singur. Dar nu stătu mult pe gânduri şi porni să urce dealul. Când ajunse la
jumătatea drumului, văzu un sătuc. Numai fete trăiau în sătucul acela. Fetele îi tăiară calea; mai departe nu—l lăsară să meargă.

—Doarme Moşneagul , a poruncit să nu—l turburăm!

—Şi—apoi, nu te mai duce la Tairnadzu! Rămâi aici. Ia—ţi nevastă dintre noi. Ai s—o duci de minune! Şi mândre mai erau fetele acelea. Care de care mai frumoasă! Aveau ochii albaştri, feţele albe, mijlocul mlădiu, mâna subţire. Aşa mândre erau fetele, că Azmun căzu pe gânduri. Chiar că ar fi bine să—şi aleagă dintre ele o nevasta.

Dar atunci, traista cu pământ de pe Amur tresări sub haina flăcăului. Azmun îşi aminti că nu după nevastă venise el acolo. Dar ce folos, că nu putea să se smulgă dintre fetele acelea. Bine că şi—a amintit de mărgelele ce le luase cu sine. A scos şiragul din sân şi l—a zvârlit la pământ.

Fetele s—au repezit să culeagă mărgelele. Abia acum a desluşit Azmun că, în loc de picioare, fetele aveau cozi de peşte.

Cât au cules ele mărgelele, flăcăul a izbutit să ajungă până în vârful dealului, acolo unde era gaura din care se ridica o şuviţă subţire de fum. Dădu drumul pe coş funiei ce o avea cu el şi priponi cârligul de la capătul ei în buza dealului. Apoi coborî pe funie până—n fundul mării, în iurta Moşneagului Mărilor.

Când căzu pe duşumea, fu cât pe aci să—şi frângă picioarele. Dar se ridică şi privi în jurul lui.

Totul e aici aidoma ca într—o casă de *nivh*: laviţa, cuptorul, pereţii; atâta doar că toate sunt îmbrăcate în solzi de peşte. Iar dincolo de ferestre, în loc de cer, se vede apa.

Plescăind, apa se loveşte de ferestre, undele verzui se fugăresc, iar ierburile de mare se leagănă mişcate de valuri, de parcă ar fi niscai copaci nemaivăzuţi. Prin dreptul ferestrelor trec înot fel de fel de peşti, dar aşa soiuri, cum nici un *nivh* n—ar mânca: dinţoşi şi fioroşi, cătând din ochi pe cine să sfâşie!

Pe o laviţă e culcat Moşneagul — doarme. Părul lui cărunt, răvăşit, acoperă toată

perna. Luleaua, aproape stinsă, atârnă între dinţii Moşneagului. Un firicel de fum se strecoară domol înspre coşul *iurtei.* Tairnadzu sforăie, nu aude nimic. Azmun îi atinge mâna. Dar Moşneagul nu se trezeşte, doarme, şi pace...

Azmun îşi aminti de drâmba lui de os. Scoase drâmba din sân, o strânse între dinţi şi o făcu să tremure sub degetele lui pricepute. Drâmba începu să bâzâie, să zumzăie, să zbârnâie, să cânte; când aducea a ciripit de pasăre, când a şopot de izvor, când a zumzet de albină.

Asemenea sunete nu mai auzise Tairnadzu. Ce putea să fie? Se suci pe—o coastă, se săltă în capul oaselor, se frecă la ochi, apoi se aşează, strângându—şi picioarele sub el. Era mare ca o stâncă de sub apă, avea faţa blândă şi mustăţile lungi ca de somn. Din pricina solzilor sidefii, pielea lui strălucea numai ape, — ape şi lumini. Straiele îi erau făcute din ierburi de mare... Moşneagul se trezi de—a—binelea şi—l văzu pe Azmun, un flăcăuaş micuţ faţă de el, cum e plevuşcă faţă de nisetru. Şi—avea în gură flăcăuaşul o drăcie din care cânta aşa de frumos, că începuse să tresalte şi inima Moşneagului. Într—o clipă, somnul bătrânului pieri ca prin farmec. El îşi întoarse către Azmun chipul blând, strânse din pleoape şi—l întrebă:

—Din ce neam de oameni eşti tu?
—Eu sunt Azmun, din neamul *nivhilor.*
—Păi *nivhii* trăiesc pe Tro—mif[2]
şi pe lângă Lia—eri. La ce ai venit aşa de departe, până—n apele meleagurilor noastre?

Azmun îi povesti din fir a păr ce necaz se abătuse asupra *nivhilor,* apoi se închină adânc şi urmă:
—Tătucă, vino—le *nivhilor* într—ajutor, trimite—le *nivhilor* peşte! Se prăpădesc *nivhii* de nemâncare, tătucă. Ei m—au trimis la tine să—ţi cer ajutor.

Tairnadzu se ruşina. Roşi tot şi răspunse:
—Prost s—au întors lucrurile; mă întinsesem doar să—mi trag sufletul, şi când colo am adormit! Îţi foarte mulţumesc că m—ai deşteptat!

Tairnadzu se aplecă şi trase de sub laviţă un ceaun mare. În ceaunul acela Azmun văzu fel de fel de peşti: *plătică, morun, nisetru*, *păstrăvi,* de—a valma. Văzute şi nevăzute soiuri de peşte înotau acolo!

Alături de ceaun mai era o piele subţire. Moşneagul o trase spre sine, o încarcă pe sfert cu peşte. Deschise uşa şi slobozi peştele în apă, vorbindu—i aşa:
—Porniţi—o fuga spre Tro—mif, spre gurile Amurului, în sus! Înotaţi repede, înotaţi! Şi la primăvară umpleţi năvoadele *nivhilor.*
—Tătucă, îndrăzni Azmun, nu fii zgârcit, nu drămui peştele pentru *nivhi!*

Tairnadzu încruntă sprâncenele.

Azmun o sfecli. „S—a zis cu mine! îşi spuse el. L—am supărat pe Moşneag. O să fie rău de tine de—l trezeşti. Dar îndată îşi aminti de tatăl său, îndreptă spinarea şi îi privi bătrânului drept în ochi.

---

[2] Tro—mif — numele vechi al insulei Sahalin. (N.R.)

Tairnadzu descreţi fruntea.

—Altuia nu i—aş trece cu vederea de s—ar amesteca în treburile mele. Pe tine te iert; văd că nu te gândeşti la tine şi că numai de alţii te îngrijeşti. Fie, deci, cum spui!

Şi Tairnadzu mai slobozi în mare o jumătate de măsură cu peşti de tot soiul.

—Porniţi—o fuga spre *Tro-mif,* pe gurile Amurului, în sus! Înotaţi repede, înotaţi! Şi la toamnă umpleţi din plin năvoadele *nivhilor!*

Azmun se înclină adânc în faţa Moşneagului:
—Sunt sărac, tătucă, n—am cu ce—ţi răsplăti binele. Uite, primeşte în dar această drâmbă.

Tairnadzu şi—o dorise din prima clipă. Îl furnica în degete dorinţa s—o atingă, nu—şi putea lua ochii de la plăcuţa aceea minunată. O îndrăgise din cale—afară.

Şi flăcăul întinse Moşneagului plăcuţa de os şi—l învăţă să cânte din ea.

Bucuria îl cuprinse pe Moşneag. Luă plăcuţa în gură, o strânse între dinţi, şi—o atinse uşor. . .

Se iscă un şopot, un şuier şi un vuiet, de parcă, rând pe rând, ba sufla briza mărilor, ba fremătau valurile mării, ba şopteau frunzele pădurii, ba ciripi pasărea în zori, ba chiţăia popândăul. Cânta Tairnadzu şi sufletul lui se înveselea tot mai mult. O porni apoi prin odaie, ba începu să şi salte uşor, a joc. Iurta porni să se clatine, valuri mari se ridicară furioase dincolo de ferestre ierburile de mare prinseră să se frământe, toată marea se învolbură şi fu cuprinsă de furtună.

Azmun băgă de seamă că acum Moşneagului nu—i mai păsa de el. Se apropie tiptil de horn, apucă funia ce atârna de sus şi începu să se caţere. Se căţăra, iar din palme îi curgea sânge şiroaie. Cât stătuse la Moşneag, se umpluse funia de scoici aspre de mare.

Când ajunse sus, se uită în jur.

Fetele cu coadă de peşte tot mai căutau mărgelele, încă se mai sfădeau pentru ele. Îşi uitaseră de casă, uşile se înţepeniseră, năpădite de muşchi!

Când s—a uitat Azmun la sătucul de pe ţărm, l—a văzut gol. Numai departe, în larg, se zăreau delfinii, mânând din urmă bancuri de peşte înspre Tro-mif, spre ţărmurile Liaeri, spre gurile Amur ului.

Ei, dar cum să ajungi acasă acuma?

Chiar deasupra mării se arcuia curcubeul. Un capăt se sprijinea pe insulă, celălalt, pe Pământul—cel—Mare.

Iar marea fremăta, valurile se fugăreau — juca Tairnadzu, acolo jos, în iurta lui. Oiţe albe, de spumă, alergau pe faţa apei.

Azmun se sui pe curcubeu. Cu chiu cu vai ajunse sus. De atâta culoare se mânjise tot: obrazul îi era verde, mâinile galbene, pieptul roşu, picioarele albastre. Târâş—grăpiş ajunse pe culme, şi o porni în goană în jos, pe curcubeu, spre Pământul—cel—Mare. Alerga, se poticnea, mai—mai să cadă la fiece pas. Când se uită, de acolo de sus, văzu că marea se făcuse neagră de atâta peşte cât purta în albastrul ei. Vor avea *nivhii* peşte destul!

Şi iată că ajunse la capătul curcubeului.

Azmun sări pe uscat. Pe ţărmul mării şedea flăcăul—delfin care—şi pierduse sabia. Cum l—a recunoscut, Azmun i—a dat sabia înapoi. Iar flăcăul s—a bucurat.
—Îţi mulţumesc, spuse el. Socoteam că s—a sfârşit cu mine, că n—am să mai apuc să—mi văd casa nici peste veac. . . N—o să uit binele ce mi l—ai făcut; o să mân peştele chiar până la Amur. Şi nici gând rău n—am să—ţi port; acum ştiu că nu pentru tine te străduiai, ci pentru binele oamenilor.

Apoi s—a dat peste cap şi s—a prefăcut în delfin, şi—a ridicat sabia în sus — sabia era acum aripioara de pe spinare — şi—a pornit înot spre largul mării.

Azmun porni mai departe către Marea—cea—Mare. Acolo întâlni pescăruşii şi cufundarii.

Păsările strigară către el, întrebându—l:
—Hei, vecine, ai fost la Moşneag?

—Fost, am fost, le răspunse flăcăul. Ce vă tot uitaţi la mine, mai curând priviţi marea!

Pe mare veneau bancuri nenumărate de peşti; mulţi, de era apa numai spume. S—au avântat pescăruşii, au început să prindă la peşte, să—nfulece. Prindeau putere văzând cu ochii.

Azmun a pornit mai departe. A trecut de Lia—eri şi a ajuns la Amur. Acolo a întâlnit foca. Era slabă, slabă, mai—mai să—şi dea duhul. Foca l—a întrebat:
—Hei, vecine, ai fost la Moşneag?
—Fost, am fost, i—a răspuns flăcăul. Ce te tot uiţi la mine, ia priveşte limanul!

Pe liman venea o sumedenie de peşti; mulţi, de era apa numai spume. S—a avântat foca în apă, a început să prindă peşte, să—nfulece. Prindea putere văzând cu ochii.

Azmun a pornit mai departe.

Iată—l ajuns în satul lui de baştină. Pe malul Amurului aşteptau *nivhii,* abia trăgându—şi zilele. Muşchiul era fumat până la ultimul fir, peştele mâncat până la ultima plevuşcă.

Pletun a ieşit în pragul casei, şi—a întâmpinat feciorul şi l—a sărutat pe amândoi obrajii.
—Hei, fiule, ai fost la Moşneag? întrebă el.
—Nu la mine să te uiţi. Amurul priveşte—l, tătucă! răspunse flăcăul.

Iar pe Amur, ziceai că fierbe apa, atâta peşte venea. Azmun îşi aruncă suliţa în apă. Suliţa s—a înfipt... a rămas în picioare şi plutea acum odată cu bancurile de peşte. Flăcăul se întoarse către bătrân:
—Ne—o ajunge peştele, tătucă?
—Ne—o ajunge!

A început viaţa bună şi pentru *nivhi.* Venea peştele toamna, venea pestele primăvara.

Mulţi oameni din vremea aceea au fost daţi uitării, dar de Azmun şi drâmba iui îşi aminteşte poporul până—n zilele noastre.

Când se învolburează marea, când încep valurile să freamăte şi să se izbească de stâncile ţărmurilor, când pornesc oiţele de spumă să se fugărească, în şuierul vântului de mare poţi desluşi ba strigătul pescăruşului, ba chiţăitul popândăului, ba şopotul copacilor... E semn că Moşneagul mărilor cântă din drâmbă şi joacă acolo, în iurta lui din fundul mării, ca să—şi alunge somnul.

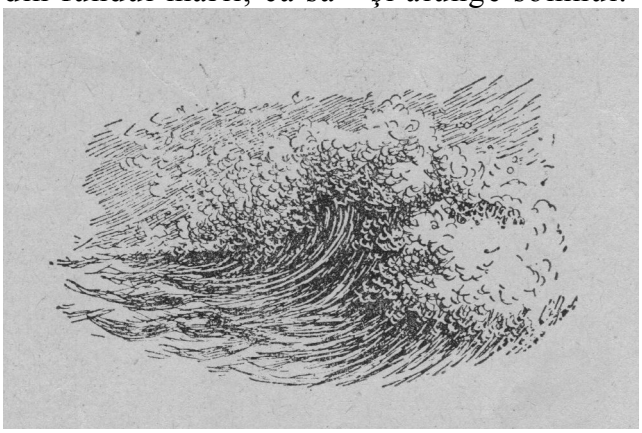

CUM S — A RUPT PRIETENIA DINTRE URS ŞI BURUNDUC[3]

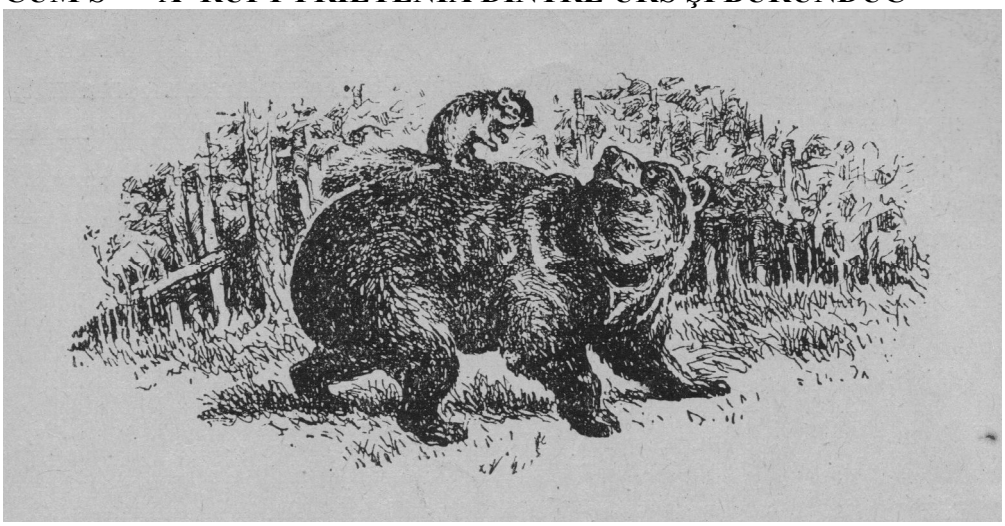

Pe vremea când munţii Hingan erau încă mici, mici de puteai slobozi săgeata de pe o parte a muntelui şi s—o auzi căzând pe cealaltă parte, ei, cam pe acea vreme, erau prieteni ursul cu burunducul.

Trăiau laolaltă, în acelaşi bârlog. Vânau laolaltă. Tot ce dobândeau împărţeau pe din două: ce vâna ursul, mânca şi burunducul, iar ce găsea acesta, făcea parte şi ursului. Aşa a ţinut prietenia lor multă vreme. Dar, e lucru ştiut că prietenia altora îi este celui pizmaş asemeni ghimpelui în ochi. . . Până n—o strică, nu are linişte.

Într—un rând a ieşit burunducul din vizuina lui; poftea să ronţăie niscai alune. În drum s—a întâlnit cu vulpea. Cumătră şi—a arcuit frumos coada roşcată, i—a dat bineţe şi l—a întrebat:

—Cum o duci, vecine?

Burunducul i—a povestit ce şi cum, fără ascunzişuri.

Vulpea l—a ascultat şi tare a mai pălit—o invidia... că două fiare trăiesc laolaltă şi nu se ceartă defel. Ea nu avea niciun prieten. Asta din pricină că umbla întotdeauna cu şiretlic şi pe toţi încerca să—i tragă pe sfoară.

Vulpea şi—a strâns lăbuţele pe pântec, s—a prefăcut că nu mai poate de mila burunducului, ba a şi lăcrămat. Este lucru ştiut că pentru înşelător nu—i greu să scape o lacrimă la nevoie

—*Sărăcan* de tine, sărace! Milă mi—e de tine!

Burunducul s—a speriat:

—De ce ţi—e milă de mine, vecină?

—Prost mai eşti! a spus vulpea, ursul te amărăşte şi tu habar n—ai.

—Cum adică, mă amărăşte? întrebă burunducul.

—Păi, gândeşte şi tu ! Când izbuteşte să înhaţe ursul prada, cine—şi înfige primul colţii în ea? întrebă vulpea.

—Cum cine? Fratele urs!

—Ei vezi, bucăţica cea mai bună şi—o ia el. Ehei, de mult n—ai mai gustat şi tu o ciosvârtă bună; doar cu rămăşiţe de la masa ursului ţi—ai dus zilele! De aceea ai şi rămas aşa micuţ.

Vulpea şi—a fluturat coada, şi—a zbicit cu ea lacrimile, a clătinat din cap şi a mai spus:

—Rămâi cu bine! După cum văd, te împaci bine cu aşa viaţă. Ehei, să fiu în locul tău, aş înfige eu prima dinţii în vânat!

A plecat vulpea, grăbită, ca după treburi. Alerga şi—şi spulbera urmele cu coada.

---

[3] Burunduc — animal asemănător veveriţelor de la noi.

Burunducul a rămas cu ochii după ea, a căzut pe gânduri: „Ştie ea ce spune, cumătră, trebuie dreptate!"

Atât de adânc s—a cufundat în gânduri, că şi de alune a uitat. „Ia te uită, îşi spunea el, cât de înşelător s—a arătat a fi ursul! Şi eu care—l socoteam ca pe un frate mai mare. "

...Într—un rând, ursul şi burunducul au pornit la vânat. În drum au trecut printr—un smeuriş. Ursul a smuls o tufă, s—a înfruptat el, apoi l—a îmbiat şi pe burunduc. Dar acesta se gândea la ale lui: „Avea dreptate vulpea".

Apoi ursul a prins un popândău. L—a chemat şi pe burunduc la ospăţ. Dar burunducul s—a oprit şi şi—a spus în gând: „Iată că şi pe popândău tot ursul a pus primul ghiara. Înseamnă că spunea) drept vulpea! "

Fraţii au trecut pe lângă un butuc cu albine. Ursul a răs turnat butucul cu laba, şi—a băgat botul într—un fagure, şi—a umflat nările şi a început a plescăi din buze.

L—a chemat el şi pe frate—său la miere. Dar burunducul tot cu gândul lui: „Iarăşi a gustat întâi ursul, înseamnă că iarăşi a avut dreptate vulpea!"

De data asta s—a supărat de—a—binelea: „Lasă că te—nvăţ eu minte", şi—a zis el în gând.

Altă dată s—au dus iar amândoi la vânătoare.

Burunducul s—a cocoţat în spinarea ursului. Cu lăbuţele lui n—ar fi putut ţine pasul cu frate—său.

Ursul a adulmecat prada şi a prins o căprioară. Când a fost s—o apuce în colţi, hop că—i sare burunducul printre urechi! Se gândise s—o ia înaintea ursului, să—şi înfigă primul colţii în pradă, să înhaţe el bucata cea dulce, să mai crească puţintel. Ursul s—a s periat şi a scăpat căprioara. Sălbătăciunea a luat—o la fugă.

Amândoi au rămas flămânzi.

S—au dus ei mai de parte .

Ursul a simţit un alt vânat, s—a furişat tiptil, dar burunducul, hop şi el! Iară l—a speriat de moarte pe urs şi din nou au pierdut prada. Ursul s—a mâniat foc. Dar lui frate—său nicio vorbă nu i—a spus.

Mai încolo au dat peste un mistreţ în putere. Altădată nici nu s—ar fi gândit ursul să—i caute pricină, dar de data asta i—a dat ghes foamea, că i se lipea burta de şira spinării de flămând ce era. Ursul s—a repezit, mânios şi aşa de înfricoşător a urlat, încât mistreţul a început să dea înapoi, de—a—ndăratelea. Şi s—a ferit el aşa până când a dat cu coada într—un trunchi de copac şi n—a mai avut pe unde scăpa. Aici l—a încolţit ursul. A căscat botul, şi—a desgolit colţii, de ziceai că—i gata să înghită sălbătăciunea pe de—a—ntregul.

Dar n—a apucat ursul să înhaţe prada, că burunducul, din spinarea lui frate—său unde stătea cocoţat, s—a şi repezit. A ţâşnit printre urechile ursului şi s—a avântat

asupra mistreţului. Voia să guste el întâi din carnea cea dulce. Ei, asta ursul n—a mai răbdat—o. Când şi—a repezit laba în spinarea burunducului, toate cinci ghiarele şi le—a înfipt în ea, să înveţe minte să nu i se mai încurce printre labe, să nu—l mai stânjenească.

Burunducul s—a smuls de sub ghiara ursului, cu toată blana sfâşiată, de la cap şi până la coadă. . . A scos un urlet de durere. A sărit într—un copac, apoi într—al doilea, într—al treilea, din creangă—n creangă. Nici că l—a mai văzut frate—său!

Iar ursul, după ce a doborât mistreţul, a început a—l striga pe burunduc:

—Hei, frate! Ia vino să te înfrupţi şi tu din carnea proaspătă.

Dar burunducul nu—i şi nu—i, de parcă niciodată n—ar fi fost.

Ursul a pornit spre casă. A aşteptat ce a aşteptat, dar burunducul nu s—a mai arătat.

Fugise departe şi n—a mai coborât din copaci. Aştepta să i se vindece rănile din spinare. Până la urmă, rănile s—au vindecat, dar cinci urme negre tot i—au rămas în spinare, i—au rămas pentru toată viaţa.

În zilele noastre, burunducul nici nu se apropie de urs, iar de carne nici să audă nu vrea. Dacă se întâmplă însă să se afle undeva în apropierea ursului, burunducul începe a zvârli într—însul cucuruzi de cedru. Dar cum ridică ursul ochii să vadă cine—l supără, burunducul o ia la goană, şi ţine—te. . . nu—l mai vezi!

JALEA CEA MARE

Bătrânii şi—au trăit viaţa, au lăsat—o în urmă.

Bătrânii ştiu multe, oricând poţi afla la ei un sfat bun... Dar şi omul tânăr poate rosti o vorbă chibzuită; el are putere mai multă, ochiul mai ager, braţul mai zdravăn, toată viaţa în faţă şi privirea aţintită înainte.

De mult, de mult, neamul ude trăia pe meleagurile cele calde, pe malul mării, pe câmpii. Oamenii erau mulţi la număr, ca arborii pădurii. Ei îşi duceau zilele paşnic, nu se războiau cu nimeni. Vânau fiare, prindeau peşte, se supuneau datinii şi îşi creşteau copiii. Dar asta a fost de mult, de mult.

Pe vremea aceea, într—un sat oarecare, mai mare peste toţi era un bătrân şaman, pe nume Candiga. Dacă se îmbolnăvea cineva, Candiga îşi lua daireaua, pe care era zugrăvit Agdî—tunetul, încingea un foc şi — şi începea vrăjile. Se învârtea în jurul focului, ţopăia, bolborosea cuvinte neînţelese, îngâna cântece şi lovea în *dairea,* iscând un sgomot de parcă bubuiau tunetele. Bătea *daireaua,* cică să sperie pe dracii cei răi... Făcea un tărăboi, că vreme de două zile nu se mai stingea ecoul. Se întâmpla câteodată ca un bolnav să se vindece. Dar dacă se prăpădea. . . apoi şi atunci îşi făcea şamanul datoria: aşeza sufletul răposatului spatele păsării celei cenuşii, cu plisc roşu, şi—l însoţea până *Buni—împărăţia* de sub pământ. E drept că nu văzuse nimeni ace pasăre! Dar poţi oare să nu dai crezare vorbelor unui şaman?

Oamenii se temeau de şaman şi nu—i ieşeau din vorbă. Dăruiau şamanului orice voia. Şi făceau tot ce le spunea el. Cum să nu te supui şamanului? Dacă nu—i dai ceva, el poate chem dracii cei răi asupra întregului sat. Oamenii spuneau: Candiga e un şaman nespus de puternic. Dracii îl îndrăgesc.

Candiga avea de toate. Chiar şi atunci când ceilalţi răbdaţi de foame sau îşi rodeau încălţările ca să nu se prăpădească, el era îndestulat.

În satul acela trăia un flăcău tinerel, pe nume Dimdiga. El era un vânător priceput: isbutea să doboare două gâşte cu o singură săgeată. Altfel, flăcău ca toţi flăcăii, nici mai rău, nici mai bun. Ba poate mai bun chiar. Se uita Dimdiga la şaman şi nu se dumirea defel: de ce din două raţe vânate de el trebuia să ducă una şamanului, de ce din doi soboli ucişi de el unul să şi—l oprească, iar pe celălalt să—l dea iarăşi şamanului?

La vânătoare Candiga nu merge, prin mlaştini nu—l prinde umezeala, soarele nu—l dogoreşte, pe vreme de ger nu stă să îngheţe, dar prada lui e la fel de mare ca şi a lui

Dimdiga. De ce oare?

Într—un rând, la sfatul bărbaţilor, după ce împărţise vânatul, Candiga vorbi astfel:

—Iată, am făcut treabă bună, toţi suntem mulţumiţi. . .

—Eu nu sunt mulţumit, stăpâne! spuse Dimdiga. Cum vine asta ? Tu rămâi ziua toată în iurtă, nu—ţi baţi picioarele defel. Toţi bărbaţii îţi aduc vânatul lor pe din două. De ce oare eu, care—s vânător, să am mai puţin decât tine?

—Ei, prostule! spuse Candiga. Norocul meu vine de la duhuri! Mă întrebi de ce? Iacă, vorbeşte cu ele. . . Uite că adun îndată toţi dracii. . .

Şi Candiga îşi puse pe cap căciula cea cu coarne, se încinse brâul cel cu zurgălăi şi prinse în mâini daireaua sunătoare, răsuna daireaua de parcă se porniseră lunetele.

Bătrânii se rugau de el:

—Lasă vrăjile, nu asculta pe tinerel! Nu înţelepciune a dobândit el la vânătoare, n—a dobândit decât fiare. . .

—Fie! le răspunse şamanul. Numai de dragul vostru am să—l iert.

Dimdiga porni iarăşi la vânătoare. Dobora fiarele pădurii: una pentru el, una pentru Candiga. Iar şamanul nu înceta să boscorodească împotriva flăcăului. Orice spunea Dimdiga era rău.

...Şi iată că în acel an se pomeniră cu fugari dintr—un sat depărtat. Fugarii erau rupţi, flămânzi, veniseră într—un suflet şi povesteau plângând:

—Au năvălit asupra noastră nişte oameni fioroşi. Vin cu război... Sunt mulţi, fără număr!... Aduc a tigri. Vin călări pe nişte fiare sălbatice.

—Ce fel de fiare? îi întrebă Dimdiga, la sfatul bărbaţilor. Câini?

—Nu, nu—s câini.

—Reni?

—Nu, nici reni nu sunt. Am şti noi dacă ar îi reni; din totdeauna am avut şi noi reni! Fiarele acelea au patru picioare, o blană scurtă şi lucioasă; botul lor aduce, şi nu prea, cu cel de ren; cozile li—s până la pământ; pe grumaz au coame lungi, iar la picioare, copite rotunde. Şi nechează fiarele acelea de se aude până departe. Celui care le aude nechezatul i se face inima ca de iepure. Oamenii aceia nu cruţă pe nimeni. Ucid bărbaţii, fură femeile, copiii sunt zdrobiţi sub copitele fiarelor.

—Sunt oameni răi, spuse Dimdiga. Trebuie să ne ferim din calea lor, nu ne ajung puterile să ne războim cu ei.

— Dar aceia nu—s oameni, vorbi şi Candiga.

—Ba i—am văzut chiar noi: au două mâini, două picioare, cap. Nu vorbesc graiul nostru. Din satul peste care au trecut nu s—a ales decât cenuşa. Pe unde trec ei, nici iarba nu mai răsare.

—Nu sunt oameni aceia, vorbi iar Candiga. Sunt nişte draci răi! Dimdiga i—a adus pe capul nostru. . . Vi s—a părut că—s oameni.

Asemenea oameni nu se află. Ia să pregătesc eu nişte farmece; aduceţi—mi plocoane multe şi voi goni dracii.

Oamenii din satele mai depărtate nu s—au oprit din fuga lor...

Dar iată că vin şi oameni din sate mai puţin depărtate.

—Fugiţi! strigau ei. Oameni răi au năvălit asupra noastră ! Nu e putere să le stea împotrivă. Ard *iurtele*. Ucid oamenii!

—Trebue să fugim, spunea Dimdiga la toate sfaturile. Duhurile rele nu dau foc iurtelor.

—Nu sunt oameni aceia, se încăpăţâna şamanul. Sunt nişte draci răi! Şi nu se află drac pe lume care să nu—mi ştie de frică Voi începe farmecele şi—o să—i gonesc pe toţi. Aduceţi—mi daruri

Oamenii din satele mai puţin depărtate nu s—au oprit din fuga lor. . .

Veniră în goană oameni din satele apropiate de tot:

—Oamenii cei răi se cheamă mungali. Ei spun că au străbătut tot pământul si n—au lăsat

pe nimeni în viaţă. Numai noi ăştia, cu voi cei de aici mai suntem vii!
—Mungalii coboară de pe fiarele lor? îi întrebă Dimdiga în timpul sfatului.
—Coboară când vor să mănânce. Şi când măcelăresc oamenii, coboară.
—Ce mănâncă?
—Mănâncă fiarele pe care le cară după ei.
—Sunt oameni, spuse Dimdiga. Să ne pregătim armele. S ă ne ferim din calea lor. Dar fiarele mungalilor ce mănâncă?
—Iarbă, răspund fugarii.
—Trebue să fugim în păduri, trebuie să fugim în munţi. Oamenii aceia nu sunt deprinşi cu muntele şi cu pădurea.
—Sunt draci, o ţinea întruna Candiga. Sunt duhuri rele. Dimdiga le—a întărâtat. Aduceţi—mi plocoane. Eu sunt un mare şaman Toate nenorocirile le pot înlătura. Voi ridica pe Mangni—idolul şi voi goni toţi dracii.

Şi se aşternu Candiga pe vrăjit, zi şi noapte vrăjea, mereu, mereu. Se prăbuşea de osteneală, dar sărea iar, şi iar vrăjea.

Cioplise idol fioros — pe Mangni şi se tot învârtea, ţopăind în jurul lui.

Mangni se ridica pe o movila înalt cât trei oameni. Burta lui era goală, ca să fie mereu flămând. Mâinile le avea răsucite ca nişte şerpi, să fie mai mlădioase în luptă. În picioare avea Mangni două şopârle, să fie mai sprinten. În piept avea o pasăre, să—i ţie loc de inimă. Iar pe piept avea o tingire strălucitoare, care lumina ca soarele, ca să orbească pe vrăjmaş. În *tingirea* aceea de aramă se oglindea totul din jur.

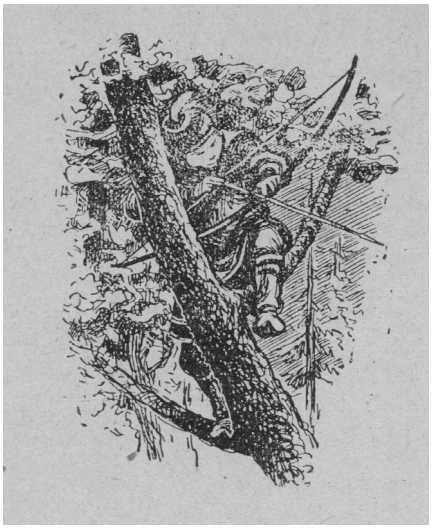

Candiga vorbi aşa:

—Când se vor apropia mungalii călări pe fiarele lor, ei se vor oglindi în tingirea de aramă şi nu se vor vedea decât pe el înşişi, vor socoti că afară de mungali nu mai e nimeni pe aici şi vor pleca.

—Pe mungali nu—i vom goni decât cu suliţa şi cu săgeata! răspunse Dimdiga.

Oamenii se strângeau în jurul şamanului. Nimeni nu—i puteai apăra mai bine.

Candiga mai făcu doi idoli, ca să—i fie de ajutor lui Mangni în lupta cu dracii.

Atunci, Dimdiga vorbi din nou:

—Eh, oameni, oameni! Mare jale s—a abătut asupra noastră. Nu Candiga—moşneagul va goni jalea de pe meleagurile noastre. Puneţi mâna pe arcuri, pe săgeţi, pe suliţe, luaţi drumul pădurilor, al munţilor. Fiarele mungalilor au nevoie de iarbă. Când vor ajunge mungalii la păduri, la munţi, când vor vedea că fiarele lor nu au iarbă, vor face cale întoarsă.

Tot satul fu cuprins de frământare. Cei tineri ziceau:

—Drept spune Dimdiga. Bărbaţii trebuie să lupte! Cei bătrâni se văitau:

—Nimeni nu poate lupta împotriva dracilor.

Iar mungalii ajunseră aproape de toi. Acum li se auzeau răcnetele. Se zărea pălălaia: mungalii pârjoleau iurtele celor de un neam cu Dimdiga. Iar Candiga vrăjea mereu. Făcea spume la gură. Ca tunetul răsuna daireaua lui. La brâu îi sunau zurgălăii. Căciula cea cu coarne i se tot legăna pe cap. Bă! rânii se cutremurau, privindu—l. Dimdiga spuse atunci oamenilor:

—Cine merge cu mine, să treacă râul! Cine—şi îndrăgeşte copiii, să treacă râul! Cine nu se teme să pună mâna pe arme, să treacă râul. . .

Şi oamenii care nu credeau în şaman trecură râul. Au rămas cu şamanul numai aceia care se încredeau mai mult în draci, decât în propriile lor puteri. Dimdiga plecă ultimul.

Veneau mungalii ca norul cel negru. Erau mulţi ca nisipul mării. Tremura pământul de tropotul lor. Îi însoţea un vuiet ca de furtună: răcneau, urlau, îndemnându—şi fiarele. Mungalii purtau în mână nişte iatagane lungi, încovoiate, în spinare, tolbe cu săgeţi, la oblânc, securi de bătălie. Bine spusese Dimdiga: nu erau draci mungalii, ci oameni.

Când au zărit satul, năvălitorii porniră a striga mai avan. Au slobozit un nor de săgeţi, să acopere lumina soarelui, nu alta.

Dimdiga cu ai săi era acum aproape de pădure.

Mungalii l—au zărit pe Dimdiga şi s—au repezit să—l ajungă din urmă. Erau cât pe ce să pună mâna pe el, dar flăcăul apucă să intre în pădure. Femeile şi copiii au fost trimişi în desiş. Iar Dimdiga cu ceilalţi bărbaţi s—au pitit pe după copaci.

De acolo au început a împroşca Pe mungali cu săgeţi din arcurile lor încordate. Zbârnâind, săgeţile porniră în zbor. Este oare cu putinţă ca săgeata să străpungă un drac?

Este oare în puterea omului să ucidă un drac? Mungalii însă se prăvăleau din şa.

Trecând de la un copac la altul, Dimdiga se afunda tot mai adânc în pădure. Tot mai adânc se afundau în pădure şi oameni care plecaseră din sat odată cu el.

Multă vreme l—au urmărit mungalii pe Dimdiga. Dar vezi că fiarele lor nu erau învăţate cu pădurea. Dar vezi că fiarelor le e străm tă pădurea. Dar vezi că fiarele n—au ce mânca în pădure, n—au unde paşte. Nu se află acolo decât muşchi sărac, la rădăcina copacilor, numai muşchi şi ferigi înalte.

Au făcut mungalii cale întoarsă.

Iar Dimdiga trimise oameni de ai săi să vestească pe toţi cei din neamul lor cum se pot apăra de mungali. Toţi ude s—au tras către munţi, către păduri. Aşa şi—au început ei traiul prin codri. Ude au devenit oameni de pădure şi aşa li se spune până astăzi.

... A trecut o vreme, cât anume, nu ştiu. Dimdiga s—a întors la satul cel vechi. A vrut să vadă dacă Mangni şi ajutoarele lui cele cu un singur picior au ajutat pe Candiga.

Şi a văzut flăcăul că mungalii ajunseseră până la mare, se întorseseră şi plecaseră înapoi spre întinsurile lor din stepă.

Şi a mai văzut Dimdiga că în satul cel vechi zace Mangni fărâmat. . . În burta lui găunoasă creşte iarba, prin pieptul lui găunos se strecoară şopârlele. Ajutoarele lui cele cu un singur picior zac şi ele pârjolite, arse — mungalii aţâţaseră focul cu ele.

Şi a mai văzut Dimdiga leşul şamanului, cu picioarele întinse, cu mâna încleştată pe secure. Alături zăcea un mungal ucis de secure. Pe semne că până la sfârşit şi—a amintit şamanul de vorbe le flăcăului, dar a fost prea târziu.

Candiga zăcea neînsufleţit. Deasupra lui se rotea un corb. Dihori şi nevăstuici foiau prin cenuşa satului.

Dimdiga s—a întors în pădure. Alor săi le—a spus aşa:

—Pădurea şi stâncile sunt pentru noi cel mai bun adăpost!

De atunci *ude* trăiesc în păduri.

În sfatul bărbaţilor, oamenii tineri ascultă cuvântul bătrânilor şi bătrânii pleacă urechea la vorba celor tineri.

BOGĂŢIA CUCULUI

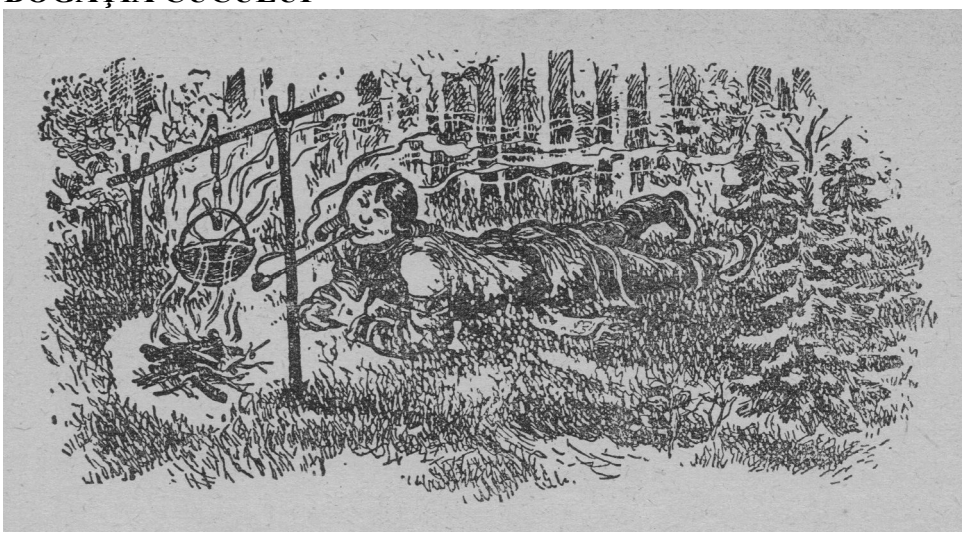

Nu sta pe gânduri când e să te apuci de treabă. Dacă nu pui mâna, trece şi norocul pe lângă tine, fără să se oprească. Nici n—apuci să—l vezi... şi s—a dus!

Într—un sat trăiau odată trei fraţi: Halba, Adunga şi Poccio. Doi dintre ei îndrăgeau meşteşugul vânatului. Se duceau în pădure după pradă, întocmeau cu măiestrie capcane pentru vânat Săgeata pornită din arcul lor nimerea veveriţa din zbor. Fratele lor cel mic le ţinea urma.

De se duc cumva cei mari la vânătoare de soboli, al treilea, hop şi el după ei. Fraţii aţâţă focul, ridică cortul, se închină puternicului Stăpân peste taiga să le aducă izbândă... şi pornesc la drum. Poccio rămâne în cort, mestecă fiertura, socoate stelele de pe cer şi visează: „Eh, de—aş pune şi eu mâna pe aţâţi soboli... Dar aşteaptă partea lui din ce vor dobândi ceilalţi. Dar lui, nepriceputului, nu i se cuvine decât a zecea parte din pradă. Din pricina as ta a şi rămas Poccio cel mai sărac dintre fraţi. Dar o bucurie tot are Poccio: când izbutesc fraţii lui să doboare un urs, apoi ţine—te sărbătoare, mănâncă până nu mai poate. La asemenea muncă, da, Poccio e în frunte!

Cei doi fraţi mai mari îndrăgeau şi meşteşugul pescuitului. Se duceau la râu după peşte. Ciopleau cu măiestrie bărci, împleteau cu năvoade, vânau peşte suliţa. Doborau morunul dintr—o lovitură. Scoteau din apă trei peşti dintr—odată, cu suliţa lor cea cu trei dinţi. Poccio, hop şi el după ei. Stă la mal, pune lemne pe foc, socoate frunzele din copaci şi visează: „Eh, de—aş pune şi eu mâna pe atâta peşte..." Dar aşteaptă din năvodul celorlalţi partea lui. Dar lui, nepriceputului, tot a zecea parte i se cuvine. Din atâta nu prinzi chiag. Dar o bucurie tot are Poccio. Când izbutesc fraţii lui să aducă un morun, apoi ţine—te sărbătoare, înfulecă până nu mai poate; toată lumea mănâncă, mănâncă şi el. În asta nimeni nu—l întrece!

Aşa îşi duceau zilele cei trei fraţi.

Tare îi mai invidia Poccio pe Halba şi pe *Adunga*. Cu fiece zi creştea belşugul lor.

Iar el n—avea nici de unele, tot mai greu trăia.

Poccio ardea de dorinţa îmbogăţirii. Când umbla, nu—şi ridica privirea de la pământ, doar, doar o să găsească vreun colţ de urs. E ştiut lucru că un astfel de colţ aduce bogăţie. Dacă se întâmpla să dea peste o cârpă, o băga în sân; mai ştii, poate i—o aduce noroc, poate l—o ajuta la îmbogăţire, mai ştii! Nu—şi lua ochii de la copacii cu frunza căzătoare, doar, doar o să—l găsească pe acela care să poarte cucuruzi de brad.

Într—un rând, Poccio s—a dus cu fraţii lui în taiga. Cei doi au pus mâna pe arc. Poccio a poposit în colibă.

Şedea el lângă foc, mesteca un terci şi visa: ,,Eh, de—aş pune eu mâna pe atâţia *soboli* câte bobiţe sunt în terciul ăsta, tare bine aş mai duce—o!"

De undeva de sus căzu deodată o rămurică uscată. Poccio ridică privirea, şi ce să vezi: sus, pe o creangă desfrunzită, se oprise un cuc. Pasărea îşi curăţa penele şi—şi tot mişca în sus şi în jos coada.

—Să ştii că o să fie multe mure la toamnă, se socoti Poccio cu glas tare, e un semn din bătrâni.

Vorbise despre semne şi tresări amintindu—şi: bătrânii mai spuneau că, de prinzi un cuc şi—l mănânci, ş—apoi dacă adormi şi dacă mai şi năduşeşti în somn, bogăţia vine singură latine, doar să—ntinzi mâna să ţi—o iei.

Cât era el de leneş, dar de data asta n—a stat locului. Să—ţi treacă norocul pe lângă nas, şi tu să—l scapi? Odată s—a repezit, a pus mâna pe ceaunul cu fiertură şi l—a zvârlit drept în cuc. Terciul fierbinte a înfăşurat pasărea şi cucul s—a prăvălit la pământ. Poccio a înfulecat pasărea cu pene, cu măruntaie cu tot, apoi s—a trântit pe o rână, s—a strâns ghem şi a adormit.

Peste puţină vreme i s—a făcut tare cald.

Deodată, ce să mai fie asta, minunăţie curată: Poccio văzu cum unul după altul, din taiga, se ivesc sobolii. În frunte păşea unul mare, negru cum e tăciunele, cu blăniţa lucitoare de—ţi lua ochii. Poccio—leneşul înlemni de uimire: „Măi cucule—cuculeţ! " se bucură el, când se dumiri. Trebue că ieşise din taiga chiar Stăpânul Sobolilor. Venea drept către Poccio. Când a ajuns aproape de tot, a svâcnit în sus şi s—a făcut nevăzut. Dar sobolii ceilalţi, care mergeau după stăpânul lor, veneau să s e bage chiar sub mâna flăcăului. Poccio nu s—a pierdut cu firea. A pus mâna pe lingura cea mare şi. . . ţine—te vânătoare. N—apuca să izbească bine pe unul, că se şi ivea altul; răsăreau sobolii, parcă anume să—i vie lui la îndemână, nu alta. Poccio obosise de—a—binelea. În dreapta lui se ridicase o movilă întreagă de soboli doborâţi.

De undeva de sus auzi deodată vocea Stăpânului peste soboli:

—Nu ţi—o fi destul, Poccio?

—Nu, nu! Să mai vie, să mai vie! zbieră Poccio.

Apoi, schimbând linguroiul dintr—o mână în alta, începu să ridice altă grămadă în stânga sa. S—a înălţat o grămadă aşa de mare, că nici pădurea nu se mai vedea de după ea.

—Nu ţi—o fi destul, Poccio? întrebă din nou Stăpânul Sobolilor.

—Să mai vie, să mai vie ! strigă Poccio iarăşi.

Şi, apucând linguroiul cu mâinile amândouă, începu cu mai multă străşnicie să doboare la soboli. Iată că şi în faţă îi crescu o movilă întreagă.

Până la urmă flăcăul osteni de tot.

Stăpânul Sobolilor întrebă pentru a treia oară:

—Nu ţi—o fi destul, Poccio? Ai doborât la soboli, câţi n—ar fi putut doborî nici o sută de vânători. Şi fără s ă te mi ş ti di n loc ai făcut—o.

Ar mai fi vrut Poccio să strige: ,,Să mai vie, să mai vie!" dar era mai mult mort decât viu, între movilele lui de soboli, aşa că spuse :

—Ajunge!

S—au întors fraţii flăcăului din taiga. Din pricina movilelor de soboli nu mai vedeau coliba. Numai încălţările lui Poccio se zăreau de sub grămezi.

L—au tras ei afară şi l—au săltat pe picioare.

Poccio s—a aşezat, şi—a aprins luleaua şi a spus:

—Am ostenit; eu m—oi odihni, iar voi vedeţi de—mi jupuiţi sobolii ceia.

Şi s—au pus fraţii lui pe jupuit. Au muncit vreme îndelungată. Se făcuseră numai o apă, de încălziţi ce erau. Zăpada i s—a topit sub picioare, s—a dezgheţat pământul şi a crescut iarbă verde pe locul acela. Deasupra lor s—a ridicat aburul ca un nor, iar în Picăturile lui străluceau curcubeie.

Poccio îşi tot grăbea fraţii, îi tot ocăra.

În cele din urmă isprăviră...

Deodată, de unde, de neunde, s—au ivit câteva sănii trase de câini şi s—au apropiat, alunecând una după alta, până la picioarele lui Poccio. Câinii înhămaţi la săniile acelea erau tot unul şi unul, care de care mai arătoşi: toţi cu părul alb, labele negre, hamuri din piele de cerb, bătute numai în ţinte de alamă. Pielicelele de sobol săreau una câte una, de la sine, şi încărcau săniile toate.

Şi au pornit cei trei fraţi către sat.

În sania din frunte sta semeţ Poccio.

Nici n—au ajuns bine săniile, că negustorii s—au şi adunat la marginea satului să—l întâmpine pe Poccio.

Şi s—a pornit o târguiala şi o tocmeală, mai, mai să se păruiască negustorii pentru pielicelele de *sobol*, că erau frumoase blăniţele din cale—afară.

Poccio s—a ales cu două pungi de argint, cu halate fără număr, cu crupe, făină,

dulciuri, să umpli un hambar întreg.

Atât de bogat s—a făcut Poccio, că toate neamurile lui îl ţineau acum la mare cinste.

Cădeau noroacele asupra lui, ca zăpada asupra pământului.

Poccio şi—a trimis fraţii să—i vadă de năvoade. Flăcăii s—au dus şi s—au apucat să tragă năvoadele. Dar nu era chip să le scoată, n—aveau putere destulă: prea erau pline plasele. Au adunat ei întreg satul, să le vie într—ajutor. Cu chiu cu vai au izbutit să scoată năvoadele. Fiecare plasă gemea de peşte. Dar nu aşa o plevuşcă oarecare, ci tot moruni, unul şi unul! Au agonisit atâta peşte, cât s—ajungă la tot satul pe—un an de zile. Iacă aş a a fost cu plasele acelea!

Poccio a ajuns cel mai de vază om din sat.

Flăcăul era bun la suflet. De bucurie s—a gândit să ospăteze toţi oamenii. A pus pe foc un tuci mare—mare, plin cu toată făina şi crupele ce le avea. Apoi a adunat întreg satul şi a spus oamenilor:

—Mâncaţi cât vreţi!

S—au adunat oamenii şi s—au aşezat în jurul tuciului.

Bătrânii vorbiră aşa:

—Trebue să hrănim întâi copiii...

—Aşa e, spuse Poccio, să vie mai întâi copiii cei mici.

Un băieţel, cu o lingură micuţă în mână, se apropie de ceaunul cu caşă.

Poccio îi spuse:

—Ia—ţi, măi, o lingură mai mare!

—Nu—i nevoie, mie nu—mi trebue prea mult, răspunse băiatul. Apoi îşi cufundă lingura în caşă, luă o singură dată şi. . . goli tot ceaunul.

—Bună caşă, dar cam puţină, spuse el. Poccio holbă ochii: cum se poate?

Iar oamenii se supărară:

—Cum vine asta, Poccio? Ne—ai făgăduit să ne îndestulezi pe toţi şi n—ai izbutit să mulţumeşti niciun copil. Priveşte—l : se linge pe buze, ar mai mânca dar n—are ce!

—Nu face nimic, mai cumpăr eu crupe. Chemaţi negustorii să vină la mine, le răspunse Poccio.

Oamenii alergară să aducă negustorii.

Poccio desfăcu băierile pungii. Paralele porniră să sară singure din pungă şi se rostogoliră ne drumul pe care veneau negustorii. Poccio ar fi vrut să le ţie, să le prindă, dar pas de le opreşte; se scurgeau paralele printre degete ca apa. Când Poccio se dezmetici, amândouă pungile erau goale—goluţe...

—Nu—i nimic, şi—a spus Poccio, tot am să izbutesc să—i ospătez! Oi vinde halatele, dar oamenii n—or să rămână nemâncaţi!

Şi s—a dus Poccio prin hambare. Erau acolo fel de fel de halate: căptuşite, de mătase, din piele de peşte, din piele de cerb Şi din blană de ren. Câte şi mai câte erau acolo, cusute cu fir de mătase, cu lână de ren şi ţesute cu balauri în fir de aur. Aveau halatele acelea bumbi de aramă şi de argint, ba chiar de aur. Poccio cără halatele afară şi strigă să vie alţi negustori. Oamenii se mirară:

—Ce mai vrei să vinzi, Poccio?

—Cum adică „ce să vând"? întrebă flăcăul.

Când se uită, n—avea în braţe decât coajă de mesteacăn, ciugulită de ciocănitoare. Şi tot coajă de mesteacăn era atârnată şi—n magaziile ce le ştiuse pline cu halate meşteşugit lucrate.

—Nu—i nimic, strigă Poccio, n—am înghiţit eu un cuc întreg? Acum sunt norocos! Ia să vă dau eu din morunii ceia, că am prins destui, să ne—ajungă pe un an de zile!

—Ehe, te—ai trezit şi tu, ziseră oamenii. Nu mai e nici urmă din morunii tăi!

—Dar unde—s? întrebă flăcăul.

—I—a înghiţit cucul.

—Cum adică „i—a înghiţit cucul" ?

—Păi, uite aşa: a venit cucul în zbor, s—a aşezat pe capul morunilor, le—a ciugulit din ochi şi s—au dus morunii! . . . Spuneai că ai înghiţit un cuc, dar se arată treaba că te—a înghiţit cucul pe tine. . .

Şi oamenii se împrăştiară.

De atâta amar şi supărare Poccio s—a culcat să doarmă. Asta ştia el să facă! Din somn s—a auzit strigat:

—Hei, Poccio, scoală frate. Toată viaţa ai să ţi—o treci dormind!

S—a ruşinat Poccio. I s—a făcut tare cald. Şi iată că s—a trezit din somn.

Când s—a dezmeticit, ce să vezi, se afla într—o colibă de vânător, iar focul se încinsese aşa de tare că—l dogorea, mai, mai să—l cuprindă pe de—a—ntregul. De aşa *pălălaie* i se scorojiseră şi încălţările în picioare.

Poccio şi—a aprins luleaua şi a căzut pe gânduri. Şi cum se gândea el aş a, a zărit chiar lângă colibă o urmă proaspătă de *sobol.* Pe semne că sobolul trecuse pe când Poccio se găsea tocmai în lumea viselor.

Leneşul de Poccio sări în picioare. Puse mâna pe arc, luă schiurile şi o porni pe urma proaspătă de *sobol.*

—Ehe, îşi spunea el acum, mai bine dobândeşti o singura pielicică cu propriile—ţi mâini, decât bogăţia cucului cu toate *reuşitele* ei!

Şi pe cât se pare, avea dreptate!

CEL MAI PUTERNIC

Într—un rând, pe vreme de iarnă, câţiva copii de *nanai* au pornit la gheţuş.

La început s—au jucat şi s—au dat pe gheaţă. Apoi s—au luat la bătaie.

Unul dintre băieţi, Nameca, l—a bătut pe un altul, *Corba*. L—a bătut pe Corba şi a pornit să se laude:

—Eu sunt cel mai puternic aici. Voi trebuie să vă închinaţi mie.

Deodată, fără veste, Nameca a alunecat pe gheaţă, a căzut şi şi—a spart capul. Atunci Corba i—a spus:

—Vezi! înseamnă că nu eşti tu cel mai puternic, de vreme ce gheaţa te—a trântit. Uite, curge sânge. Închină—te gheţii.

Vorbindu—i gheţii, *Nameca* a întrebat:

—Hei, gheaţă, ascultă—mă, se află pe lume cineva mai puternic decât tine?

—Se află, a răspuns gheaţa. Soarele e mai puternic decât mine. Când mă încălzeşte puţin, încep a mă topi. Închină—te soarelui.

S—au dus băieţii la soare. Au umblat ei cale lungă, dar până la urmă tot au ajuns. Nameca a întrebat soarele:

—Hei, tătucă! Eu l—am învins pe Corba, gheaţa m—a învins pe mine, iar tu topeşti gheaţa, se cheamă că tu eşti cel mai tare. Iată, am venit să mă închin ţie.

Soarele a chibzuit ce a chibzuit, apoi i—a răspuns:

—Norul e mai puternic decât mine, iată: trece norul, acoperă cerul, umbreşte pământul, se face frig. Razele mele nu pot străbate prin nor.

S—au dus băieţii la nor. S—au căţărat pe un munte înalt, înalt. În jur, numai ceaţă, umezeală şi frig. Până au ajuns, s—au făcut ciuciulete, ba au prins şi pojghiţă de gheaţă.

Nameca a spus norului:

—Ascultă, moşnege! Eu sunt mai puternic decât Corba, gheaţa e mai puternică decât mine. soarele e mai puternic decât gheaţa, tu eşti mai puternic decât soarele, se cheamă că tu eşti mai puternic decât toţi. Iată, am venit să mă închin ţie.

N—a apucat norul să răspundă, că s—a pornit vântul, a dat o raită în jur, a şuierat năprasnica vâjâit şi a împrăştiat norul.

Şi iată, că de unde până mai acum era frig, umed, ceaţă de nu vedeai la doi paşi, deodată s—a făcut cald, s—a luminat, a înflorit curcubeu! a zâmbit soarele, şi întregul Amur, de la izvoare până în deltă, s—a văzut ca în palmă.

Atunci Nameca i—a strigat vântului:

—Ascultă—mă, vântule! Eu l—am doborât pe Corba, gheaţa m—a trântit pe mine, soarele a topit gheaţa, norul a întunecat soarele, tu ai spulberat norul, se cheamă că tu eşti mai puternic decât noi toţi. Iată, mă închin ţie.

Şi s—a închinat Nameca vântului. Dar Corba l—a mai întrebat:

—Dar muntele l—ai putea oare urni din loc?

Şi s—a aşternut vântul pe suflat. Dar oricât îşi umfla el obrajii, muntele sta ca totdeauna, neclintit. Doar firicelele de pulbere îşi luară zborul de pe culmile lui.

—Ehei, vorbi Nameca, multă vreme ţi—ar trebui, vântule, să urneşti muntele cât de cât! Se cheamă că el, muntele, e mai tare ca tine.

Şi s—au închinat băieţii, muntelui:

—Munte, uriaşule! a strigat Nameca. Tu fără îndoială că eşti mai puternic decât toţi pe lume!

A oftat adânc muntele, s—a gândit ce s—a gândit şi a răspuns:

—Nu, mai puternic decât mine este copacul. El creşte pe spinarea mea şi rădăcinile lui îmi sfârtecă trupul. Şi tot el mă apără de vânt.

S—a închinat atunci copacului Nameca:

—Hei, copac voinice, ascultă! Eu l—am învins pe Corba, pe mine m—a trântit gheaţa, pe gheaţă a topit—o soarele, pe soare

l—a întunecat norul, pe nor l—a împrăştiat vântul, pe vânt l—a învins muntele, iar tu — şi decât muntele eşti mai tare. Să fii tu oare mai puternic decât toţi?

Copacul şi—a foşnit frunzele şi i—a răspuns:

—Da, eu sunt cel mai puternic. Eu sunt mai tare decât toţi!

—Dacă—i pe aşa, apoi să ştii că minţi! spuse Nameca. Şi unde mi ţi—a pus mâna pe secure şi a doborât copacul.

S—au închinat atunci cu toţii băiatului: şi muntele, şi vântul, şi norul, şi soarele, şi gheaţa.

Ei, şi de atunci se socoate că peste toată lumea omul este cel mai puternic.

CIORIL ŞI CIOLCINAI

Temeinic este numai acel lucru care se dobândeşte cu greu. Dragostea şi prietenia se dobândesc cu greu. Pentru a izbuti să faci toate cum se cuvine, trebuie să treci prin multe şi grele încercări. Fără strădanie nici o nuia n—ai s—o poţi coji. Iar pentru omul drag şi prietenul bun, să nu—ţi cruţi nici braţele şi nici mintea.

De mult, pe vremea când neamul *nivhilor* mai era numeros, trăiau pe insula Tro-mif un băiat Cioril , din neamul Tahta, şi o fetiţă Ciolcinai, din neamul Cilbi. Când s—a născut Ciolcinai, mama băiatului a prins de mâna fetiţei un fir de păr din blană de câine. Aşa a rămas Ciolcinai logodnică—juruită lui Cioril.

Când fetiţa a luat pentru prima oară păpuşa în braţe, Cioril a doborât primul *sobol.* Iar când Ciolcinai a luat pentru întâia dată cuţitul în mână, să cureţe peştele, flăcăul a vorbit întâia oară, la sfatul bărbaţilor, cuvânt de vânător şi de bărbat în putere.

Cioril i—a cioplit fetei o păpuşă de lemn. I—a făcut un cuţit.

I-a meşterit o scândurică de argăsit piei de peşte şi i-a înflorit-o atât de frumos, cum nu mai înflorase nimeni vreodată astfel de scândurele.

Aşa curgea viaţa lor.

Dar vezi că viaţa nu curge fără durere... şi asupra ostrovului lor se abătu moartea neagră. S—o fi adus negustorii din insulele Nican, sau neamurile de pe Amur, sau vijeliosul Taifun pe aripile lui negre, sau să fi venit ea singură, plutind pe apa râurilor, cine ar putea spune ? Când a plecat de la ei iarăşi n—a văzut nimeni unde s—a dus. Atâta doar că de venit a venit singură, iar când a fost să plece a luat cu ea multe vieţi de *nivhi.* Din fiecare iurtă luase pe câte cineva. În fiecare *iurtă* curgeau lacrimile şiroaie.

Molima cea neagră luase cu ea părinţii lui Ciolcinai, luase cu ea părinţii lui Cioril. Amândoi rămaseră orfani.

Atunci Cioril îşi aduse logodnica în *iurta* lui.

Şi trăiau acum în aceeaşi casă.

Cioril aducea în fiecare zi grămezi de vânat. Era un vânător destoinic, nicio fiară nu izbutea să scape de urmărirea lui. Era şi pescar destoinic, niciun peşte nu—i scăpa. Avea braţe vânjoase şi cehi ageri. Era mândru la chip, vorbea cu glas măsurat şi cânta ca nimeni altul. Ştia să facă de toate. Toate lucrurile care o înconjurau pe Ciolcinai erau făcute de mâna lui, de Cioril. De el erau împletite năvoadele, de el erau cioplite căuşele de mesteacăn, de el făcute şi cuţitul, şi suliţa, şi *cangea*, şi vâsla, de el cioplite şi strachina, şi luntrea. Până şi o oglinjoară de argint făurise pentru logodnică.

Iar Ciolcinai tot mai frumoasă şi mai frumoasă se făcea. Avea ochii limpezi şi luminoşi ca stelele. Buzele roşii, ca umezite de sucul zmeurei. Sprâncenele, ca două blăniţe de sobol aşternute deasupra ochilor. Iar genele aşa de frumoase, că de la ea se trage vorba: „Stuful înalt creşte numai pe malul lacurilor adânci".

E aproape vremea când Ciolcinai va trebui să—şi împletească părul în două cosiţe.

Se apropie vremea să—l ia pe Cioril de bărbat. Când îşi priveşte logodnica, inima flăcăului se sbate în piept ca o rândunică vie.

Cioril se porni să strângă cele trebuitoare nunţii.

Dobora atâtea fiare, încât nici nu—l mai zăreai când se întorcea acasă sub povara blăniţelor.

Iar când se întorcea de la pescuit, întreg satul trebuia să—l ajute să care peştele.

Ciolcinai îl privea şi întreba:
—Cum de izbândeşti în toate, Cioril?

El se uita la Ciolcinai, cea dragă lui, da capul pe spate şi începea să cânte; şi era atât de frumos glasul lui, încât inima fetei se oprea parcă în loc.

„Ann—n—ga, Inn—n—ga! Draga tu nu ţi—o uita! Ochiul străluceşte şi—ţi bate inima, când eşti cu ea! Picioru—i mai iute şi braţul mai tare, când eşti cu ea! Urni—vei un munte şi—l vei răsturna, când eşti cu ea! Străbate—vei râuri şi vei sbura, când eşti cu ea! O picătură marea—ţi pare, când eşti cu ea! Şi decât tine nu—i nimeni mai tare, când eşti cu ea! Draga tu nu ţi—o uita! Duşmanii toţi îi vei frânge, când eşti cu ea!"

Ciolcinai era cea mai frumoasă din toate fetele. Glasul ei era asemeni unui ciripit. Ea purta cea mai mândră blăniţă, din piei negre, de câine. Fusta ei era cusută din pielicele bălţate de focă. Iar căciuliţă — din blană albă de veveriţă.

Într—o zi o văzu pe uliţele satului bătrânul Alîh, din neamul Udan—Hîngan. O văzu şi nu—şi mai putu lua ochii de la ea. Rămase cu gura deschisă, cu buza atârnată,.. Tare—i mai plăcuse Ciolcinai.

—Vii în *iurta* mea fetică ?

Ciolcinai îl privi şi o pufni râsul
—Sunt juruită lui Cioril, Alîh! Cum m—aş putea uita la un broscoi, când alături de mine străluceşte soarele?

Alîh închise gura şi strânse buzele.
—Bine, spuse el. O să vedem dacă va mai străluci multă vreme soarele tău!

În capul lui Alîh se cuibări un gând rău.

Alîh era şaman. De brâul lui atârnau douăsprezece *toli* — adică douăsprezece tinichele de aramă. Brâul acela îl mai purtaseră doisprezece şamani, înaintea lui Alîh. Avea o putere nemăsurat de mare şamanul.

...Într—un rând, Cioril porni să prindă pui de urs. Ciolcinai îl petrecu, apoi se aşeză să—şi coasă halatul de nuntă.

Alîh îşi luă daireaua, aprinse focul şi se puse pe vrăjit. Multă vreme boscorodi el.

...Un vârtej trecu în s bor pe faţa zăpezii. Neaua se învolbură, se ridică trâmbă în aer şi porni, răsucindu—se. Un nor negru acoperi soarele. Dinspre partea întunecată a cerului năvăli în goană un vânt puternic şi ridică în văzduh toată zăpada.

Toate se întunecară în jur. Şi se porni o viforniţă de nu—ţi mai vedeai nici mâna!...

Viforniţă ca aceea nu se mai pomenise prin partea locului. Iurtele *nivhilor* fură troienite de zăpadă. Nu se mai zărea nici urmă de sat, totul era acoperit sub nea. Numai acolo unde fusese pădurea, vârfurile brazilor mai sfâşiau întinsul zăpezii.

...Vijelia îl prinse din urmă pe Cioril. Flăcăul înţelese că nu mai este chip de vânat. Adulmecă dincotro bătea vântul şi simţi că vijelia o să ţină vreme îndelungată. Cum să scape ? Porni să caute o vizuină goală. Una goală nu găsi. Găsi în schimb una în care se cuibărise o ursoaică. Cioril îi spuse că n—a venit s—o înfrunte, ci numai să—şi caute adăpost de vijelia ce—l goneşte din urmă. Se întinse în bârlog, se încălzi şi adormi. . .

Zece zile şi zece nopţi a bântuit vijelia. A acoperit drumurile, a doborât copacii, a spulberat zăpada până la cer. Apoi vântul s—a potolit, zăpada s—a aşternut pământului. A coborît liniştea.

S—a lăsat un ger năprasnic. Zăpada a prins coajă. Era vremea ce; mai prielnică pentru Cioril să pornească în căutare de ursuleţi Dar vezi că flăcăul nu se putea deştepta! În somn se făcea că aude vocea Stăpânului Munţilor vorbind către el: ,,Omul care va petrece o iarnă întreagă în acelaşi bârlog cu un urs, om din taiga se va face, om de—al nostru". Cioril încercă să se smulgă din adormire, voia să se ridice, să fugă din bârlog, dar puterii nu—l ajutau să se scuture de somn, să se trezească.

Cât a dormit el acolo i—a crescut blană pe tot trupul. La mâini şi la picioare i—au crescut ghiare. Şi s—a prefăcut Cioril într—un om din taiga, s—a prefăcut într—un urs.

...Ciolcinai îşi tot aştepta alesul, dar el nu mai venea.

Vijelia se potolise. Zilele treceau una câte una. Ar fi fost timpul să s e întoarcă Cioril, dar el nu se întorcea. Ciolcinai plângea şi—i ducea dorul. . .

Ş i iată că Alîh veni la ea şi o luă de mână:

—De ce stai singură, fetică ? Flăcăul tău n—o să se mai întoarcă! Vino în *iurta* mea!

Ciolcinai încercă să se smulgă din mâna lui, dar Alîh o strângea tot mai tare. Fata începu să strige, să cheme lume. În ajutor. Se adunară oamenii.

—Fata a rămas singură, le spuse Alîh. Cioril a fost furat de Chehn — diavolul cel viclean. Se va prăpădi singură! Vreau s—o iau la mine—n iurtă. Vedeţi ce bun sunt eu?

Oamenii tăceau, se temeau să ridice glasul împotriva şamanului.

Alîh a târât fata în *iurta* sa. Acolo s—a aşezat pe o laviţă, a încruntat din sprâncene şi n—a avut decât un semn a face, că cele zece neveste ale lui s—au repezit a—i pregăti de mâncare. Au tăiat felioare de peşte, au încins untură de focă şi au pus totul într—un tuci. Au mai zvârlit în tuci orez şi poame de pădure. Au fiert totul şi au adăugat peşte uscat, tăiat mărunt—mărunt. Ca să dea culoare şi gust mâncării, au mai presărat deasupra lutişor dintr—acela alb. Apoi nevestele au început a înfuleca din *mos*, aşa se cheamă mâncarea asta. Mestecau îmbucăturile şi le băgau una după alta în gura lui Alîh. Nu—i mai rămânea nimic de făcut, decât să înghită. Şamanul i—a întins şi fetei un blid cu mos.

—Na, i—a spus el, ia şi mănâncă.

Dar Ciolcinai n—a vrut să mănânce din mâncarea şamanului. A rămas într—un colţ să roadă *iucola*, peştele uscat, ce şi—l adusese de—acasă.

...Iarna trecea, şi Ciorii nu se arăta defel. În fiecare zi Alîh întreba fata:

—Curând ai să—ţi împleteşti două cozi, Ciolcinai?

—Nu prea curând, răspundea ea.

...Într—un rând, Ciolcinai pândi timpul potrivit, îşi puse straiele de vânătoare, îşi luă suliţa şi cuţitul pe care le făcuse Ciorii, îşi strânse traista cu sculele pentru cusut, luă pieptenul şi se strecură noaptea afară din cortul şamanului, să—l caute pe Ciorii.

Cum mergea ea aşa prin taiga, văzu deodată un abur uşurel ridicându—se deasupra unui troian de zăpadă, semn că sub acel troian se găseşte un bârlog de urs.

Fata era flămândă şi ostenită de drum. Ce s—a gândit ea? ,,Ia să trezesc ursul, să—l înjunghii, să—mi potolesc foamea cu sânge fierbinte, să mai prind putere, să iau şi o halcă de carne pentru drum, că cine ştie cât mai am de umblat până să dau de Ciorii al meu!"

Ciolcinai şi—a înfipt suliţa într—o adâncitură de sub troian şi a început să zgândăre ursul.

Ursul a pornit să mormăie furios şi a ieşit afară din bârlog. Era mare ursul şi strălucea blana pe el: numai ape—ape argintii. Nicicând nu mai văzuse fata aşa mândreţe de urs. „Frumoasă pradă mi—a încăput pe mână!" îşi zise ea. S—a dat un pas înapoi, s—a proptit bine cu picioarele în zăpadă, şi—a dat braţul pe spate ,să avânte suliţa mai cu temei, să lovească ursul drept în inimă, să—l doboare fără suferinţă de prisos. Suliţa a cotit pe de lături şi s—a înfipt cu putere într—un troian. Coada—i de lemn zbârnâi... Cât ai clipi, Ciolcinai şi—a scos cuţitul, i—a făcut vânt şi l—a repezit în inima ursului. Dar cuţitul a făcut un ocol în aer şi nici n—a atins fiara. Fata a strâns din pleoape — să nu—şi vadă moartea cu ochii. Dar ursul stătu locului şi spuse:

—Nu te teme, Ciolcinai, sunt eu, Cioril!

—Ba eşti Chehn — diavolul cel rău! strigă fata. Mi—ai vrăjit şi suliţa şi cuţitul!

—Nu, Ciolcinai, vorbi iarăşi ursul. N—am făcut chiar eu suliţa şi cuţitul acela? Nu m—au uitat. Din pricina asta nu mi s—au pus împotrivă! Sunt eu, eu, Cioril!

Şi i—a povestit cum s—au petrecut lucrurile. Şi s — au dumirit ei că în toate numai Alîh e de vină, că Alîh a poftit—o pe Ciolcinai de nevastă. Au chibzuit împreună şi s—au întrebat ce—i de făcut. Câtă vreme Alîh mai era în viaţă, Cioril nu putea lepăda blana de urs. Iar de ucis, nu—l puteau ucidă, că era dintr—un sânge cu ei. Cine s—ar încumeta să verse sângele unuia de acelaşi neam? Ar fi un mare păcat. Asemenea păcate nu se

iartă. Atunci Cioril vorbi astfel:
—Alîh are un Chehn, un diavol al lui. Diavolul ăsta trebue ucis... atunci se va prăpădi şamanul... Chehn sălăşluieşte la Stăpânul Munţilor, în ceaunul aşezat pe lespedea de piatră de lângă unul din stâlpii *iurtei* acestuia. Trebuie să mergi spre Soare—apune, ca să ajungi acolo. Atâta doar, că eu nu mă pot duce. Nu se duc urşii la Stăpânul Munţilor. E lungă calea până acolo şi e grea.

Ciolcinai a chibzuit ce—a chibzuit, apoi a spus:
—Mă duc eu la Stăpânul Munţilor. Dobor eu diavolul. Ursul a scos suliţa din troian, a îndreptat cuţitul şi le—a dat fetei. Şi—au luat ei rămas bun, şi Ciolcinai a pornit înspre Soare—apune.

Mult, puţin, cât a mers — nu ştiu. Ciolcinai n—a stat să—şi numere paşii şi nici nu s—a oprit din drum. Trecea râurile cu suliţa—n zbor, trecea munţii cu suliţa—n zbor. Nouă râuri a trecut, nouă lacuri a trecut. Nouă culmi de munte a trecut. La ea nu s—a gândit. Numai la Cioril s—a gândit. A mers până i—a răsărit în cale un munte de piatră. Vârful muntelui se pierdea în nor. N—avea muntele acela nici o adâncătură, nici o ieşitură. Se—nălţa neted, de jos de la pământ, până sus în nori. Numai piatră şi iar piatră. Cum să te caţări până—n vârf?

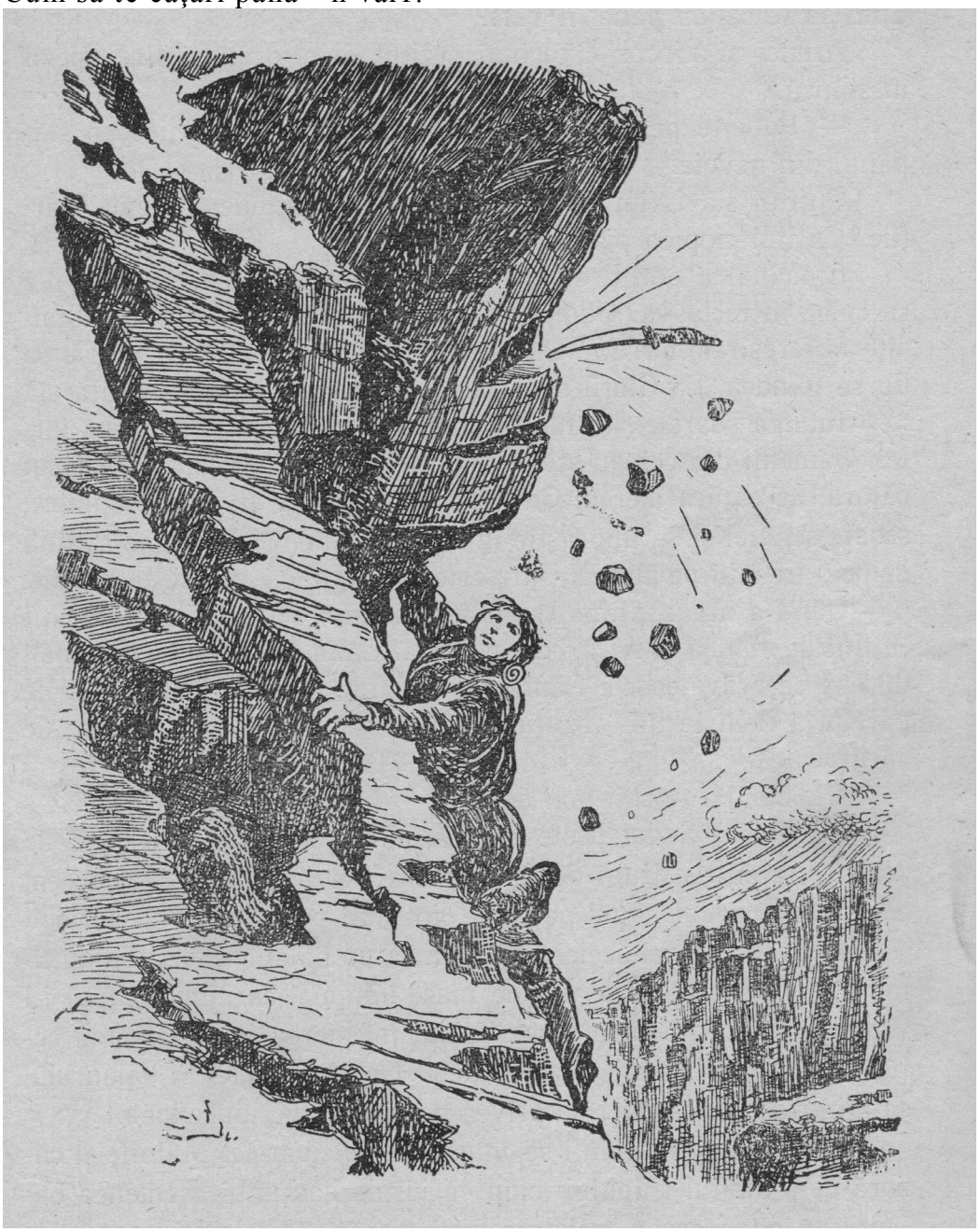

Atunci şi—a scos Ciolcinai cuţitul de la brâu şi l—a repezit în stâncă.

—Pune—te pe treabă, i—a spus ea, ajută—mă să—ţi scap stăpânul din nevoie.

Cuţitul s—a înfipt în piatră. Zburau scânteile în toate părţile. Cuţitul cioplea piatra, săpa trepte.

Ciolcinai a pornit să urce treptele acelea. Soarele plecă si se culce în iurta sa. Oamenii din cer aprinseră acolo sus luminiţe la ferestrele lor. Iar Ciolcinai se tot căţăra pe stâncă. La ea nu se gândea. La Cioril se gândea. Se gândea şi se tot căţăra.

Iată că soarele şi—a făcut somnul. Iată—l că deschide uşa *iurtei.* Oamenii din cer au stins luminiţele. Iar Ciolcinai tot se mai căţăra, se căţăra mereu. Cuţitul sare înaintea ei, loveşte piatra, s coate scântei şi se împrăştie în toate părţile. Ciolcinai se avântă de pe o treaptă pe alta. Nu priveşte în jos, nu se gândeşte la sine.

Când a urcat ultima treaptă, Ciolcinai s—a oprit, şi—a ascuţit cuţitul de stâncă şi l—a băgat în teacă. Când s—a uitat în jos, mai, mai să se prăvălească. Pământul era tare departe de ea. Râurile păreau a fi nişte fire subţiri de aţă, dealurile, muşuroaie de cârtiţă.

Ciolcinai a pornit mai departe.

Şi iată că a dat peste o casă înaltă: bârnele — lespezi de piatră, stâlpii — drugi de fier. Şi era aşa de înaltă casa aceea că oricât ai fi dat capul pe spate, tot nu—i puteai zări acoperişul

În pragul casei aceleia se odihnea un balaur. Solzii balaurii lui erau de piatră. Era atât de mare dihania, că numai capul i—l vedeai, acolo, în poarta casei. Trunchiul pierea în depărtarea ceţurilor, iar coada nu i se zărea defel. Ochii cei verzi ai balaurului se aţintiră asupra fetei. O privea nemişcat, nici nu clipea.

Ciolcinai simţi cum i se împietresc picioarele. Mâinile îi căzură de—a—lungul trupului: cum să vii de hac unui asemenea balaur? În clipa aceea trăistuţa fetei tresări. Ciolcinai scoase de acolo un ac de os. Prin urechile acului era petrecută o aţă, din vine răsucite. Scoase acul şi—l zvârli în ochii balaurului.

Iar acul prinse să coasă ochii dihaniei. Se mişca ba—n sus, ba—n jos. Străpungea ba pleoapa de sus, ba pe cea de jos. Străpungea pleoapa şi trăgea aţa după sine.

Până dovedi acul să coase un ochi al balaurului, Ciolcinai împietrise până la brâu. Iar acul porni să coasă acum şi al doilea ochi. Balaurul dădea din cap şi nu putea pricepe de ce i se închid ochii.

Aşa cusu acul de os amândoi ochii balaurului.

Picioarele fetei prinseră iarăşi viaţă. Ciolcinai păşi, mai făcu un pas şi se apropie de poarta casei. Poarta se deschise de la sine în faţa ei.

Dincolo de poarta aceea îi stătu în cale altă poartă. Iar în pragul acesteia veghea o şopârlă. Una ca asta nu mai văzuse Ciolcinai: era jivina toată numai din fier şi rânjea către ea o gură neagră. În fundul gurii căscate se zbătea o limbă despicată. Şopârla suflă cu putere asupra fetei şi Ciolcinai simţi că se cufundă în pământ până la genunchi. Atunci Ciolcinai scoase din trăistuţă un degetar de corn, îl zvârli drept în gura jivinei şi—i înfundă gâtul. Şopârla se umflă, se—ncordă, dar a doua oară nu mai putea sufla. Ciolcinai îşi smulse picioarele din pământ şi se repezi spre poartă. Poarta se deschise de la sine în calea ei.

Dincolo de poarta aceea îi stătu în cale o a treia poartă. În pragul ei veghea un tigru. Tigrul rânji, descoperindu—şi colţii de un cot. Biciuia pământul cu coada—i groasă cât trunchiul de copac. Ciolcinai îşi repezi pieptănul în botul căscat al fiarei. Pieptănul se propti de—a curmezişul gâtului fiarei, şi nu se lăsă urnit nici înainte, nici înapoi. De ce—şi căsca fiara botul mai larg, de ce—i creşteau pieptenului dinţii mai lungi. Tigrul răgea de furie, dar n—avea ce—i face fetei. Dacă a văzut Ciolcinai că fiarei nu—i mai arde de dânsa, hop, s—a repezit la poartă. Poarta s—a deschis singură în calea ei.

Dincolo de poarta aceea se afla *iurta* Stăpânului Munţilor. Toate erau în *iurta* asta aidoma celor din iurtele oamenilor, atâta doar că deasupra capului sclipeau stelele. Iar în fiecare fereastră era câte un soare. În fund se ridica o grămadă de blăniţe, multe de nici

să le numeri nu era chip. În blăniţele acelea muta Stăpânul Munţilor sufletele fiarelor ucise, ca să nu piară neamul lor de pe pământ, oricât le vor doborî oamenii.

Ciolcinai se uită în jur. *Iurta* se sprijine a în doi stâlpi. Lângă unul se afla o lespede de piatră. Pe lespede, un ceaun. Lângă celălalt stâlp era o laviţă. Pe laviţă se odihnea un moşneag. Chipul lui strălucea de lumină.

Ciolcinai a înţeles pe dată: moşneagul era Stăpânul Munţilor. Fata s—a lăsat în genunchi, a împreunat palmele şi a cerut îngăduinţă să vorbească. A povestit ce pacoste s—a abătut asupra ei ş i pentru ce pricină venea acolo. Stăpânul glăsui:

—Cum să nu—l ştiu pe Cioril! E un vânător destoinic, se poartă după datină: nu stinge focul cu apă, nu spintecă ursul cu paloşul, nu fărâmă oasele. E rău că a dat asupra lui o asemenea pacoste! Priveşte, în ceaunul de acolo se scaldă multe suflete diavoleşti de şaman. Care din el este al lui Alîh, nu ştiu. Dar tu eşti o fată vitează, prin grele încercări ai trecut. . . Mergi de—ţi ia lucrul pentru care ai venit. Du—te spre ceaun şi spune: ,,Chehn al lui Alîh, vino să împlineşti porunca Stăpânului!" Tu fii gata şi, când o fi să iasă, înhaţă—l .

Aşa şi făcu Ciolcinai.

Cum termină de spus vorbele: „Chehn al lui Alîh, vino să împlineşti porunca Stăpânului! " sări din ceaun un vierme negru—negru. Ciocinai îl strânse în pumn, îl. strânse tare şi. . . pe—aici ţi—e drumul...

Când a ajuns la prăpastie, a încălecat pe suliţă şi s—a aruncat în gol. Şi a pornit în zbor. Zbura, şi vântul îi şuera în urechi, iar prin faţa ochilor ei sclipeau stâncile! Sbura suliţa, şi Ciolcinai o strângea bine cu amândouă mâinile. Aşa a sburat ea peste munţi şi păduri, peste râuri şi lacuri. . .

Şi iată că s—a oprit suliţa chiar în locul unde Cioril îşi aştepta aleasa. Ciolcinai a slobozit suliţa şi s—a apropiat de flăcău. . .

Cioril vorbi către ea:

—Şi acum asupra cui să—mi arunc blana?

—Găsim noi asupra cui s—o arunci, îi răspunse fata. Când au ridicat ochii, l—au văzut pe Alîh alergând către ei. Şamanul zări fata şi se repezi la ea, strigând:

—Iată unde—mi erai, fetişcană netrebnică! Bine că te—am găsit!

—Degeaba m—ai căutat, vorbi Ciolcinai. M—ai căutat pe mine, dar ai găsit ce ţi se cuvine.

Cum termină vorbele acestea, deschise pumnul, zvârli la pământ viermele cel negru—negru şi—l strivi sub călcâi. Alîh se clătină şi căzu în patru labe.

Atunci, blana de urs sări din spinarea lui Cioril şi se repezi, înfăşurând strâns trupul şamanului. Alîh se prefăcu în urs.

Aşa i se cuvine! De ce a năpăstuit flăcăul şi fata?

Cioril a pus mâna pe suliţă. Alîh s—a speriat şi a zbughit—o în taiga.

Cioril şi Ciolcinai s—au luat de mână şi au pornit spre casa lor.

Pe drum Ciolcinai şi—a strâns părul în două cosiţe.

Apoi s—au luat, să—şi ducă toată viaţa împreună. Au trăit multă vreme şi până în cea din urmă zi s—au avut nespus de dragi.

Oamenii veghează cu grijă lucrul dobândit cu greu.

AIOGA

A fost odată un nanai, din neamul Samarilor, pe nume *La*. El avea o fiică, Aioga. Frumoasă fată era Aioga. Toţi din preajmă—i o îndrăgeau. Cineva a spus într—un rând că fată mai frumoasă decât a lui *La* nu s—a mai pomenit nici pe la ei şi nici în vreo altă aşezare. De la o vreme, Aioga s—a înfumurat şi a început să—şi tot privească chipul. Tare se plăcea. Se priveşte şi s—ar tot privi, se uită şi nu şi—ar lua ochii. Ba într—o tingire de aramă se oglindeşte, ba în luciul apei.

Iar de făcut, nimic nu mai făcea de atunci. Sta toată ziulica şi se privea. Şi iacă aşa, a ajuns Aioga o leneşă fără pereche, într—o zi i—a spus mamă—sa:

—Adă nişte apă, Aioga!

Fata a răspuns:

—O să cad în apă!

—Păi să te ţii de o tufă !

—O să se rupă tufa!

—Te—agăţi de alta mai zdravănă!

—O să—mi zgârii mâinile...

—Îţi iei mănuşile şi nu te zgârii!

—Or să se rupă, a spus Aioga, şi nu şi—a luat ochii de pe tingirea de aramă:

,,Tare—s frumoasă!" Dar mamă—sa nu s—a lăsat:

—Dacă or să se rupă, ţi le coşi.

—O s ă s e frângă acul. . .

—Îţi iei un ac mai groscior, a spus tată—său.

—O să mă înţep la deget! i—a răspuns fata.

—O să—ţi pui un degetar de piele groasă.

—Degetarul o să se găurească, a răspuns iar Aioga. Şi nici gând să se urnească din loc.

Atunci a intrat în vorbă o fetiţă din vecini:

—Să mă reped eu după apă, măicuţă.

Şi s—a repezit fetiţa la râu şi a cărat apă cât a fost nevoie. Mama a frământat aluatul; a făcut nişte turte de coacăze, şi lea copt pe plita încinsă. Aioga a văzut turtele şi i—a cerut mamă—si:

—Dă—mi şi mie, mamă, din turtele celea!

—Îs fierbinţi, i—a răspuns mamă—sa, o să—ţi frigi mâinile.

—Păi să—mi iau mănuşile, a spus Aioga.

—Mănuşile ţi—s ude!

—O să le usuc la soare. . .

—S—or s coroji, a răspuns mama.

—O să le bat să se înmoaie.
—Te—or durea mâinile! Şi apoi la ce să te trudeşti, frumuseţea să ţi—o prăpădeşti? Mai bine să dau turta fetiţei celeia. Ea nu stă să—şi păzească mâinile.

Şi femeia a dăruit turta fetiţei din vecini.

S—a îmbufnat Aioga. S—a îmbufnat şi a fugit spre râu. Cum a ajuns acolo, s—a plecat să—şi oglindească obrazul în luciul apei. Fetiţa cealaltă s—a aşezat pe mal şi a muşcat din turtă. Iar Aioga a întors capul către ea, gâtul i s—a întins şi s—a făcut lung, lung de tot.
—Ia şi tu din turta mea, i—a spus fetiţa, că mie nu—mi pare rău.

Mai tare s—a supărat Aioga. A început să dea din mâini, şi—a resfirat degetele, s—a învineţit de furie: cum adică, tocmai ea, ea frumoasa frumoaselor să mănânce dintr—o turtă muşcată? Atâta a dat din mâini, că i s—au prefăcut mâinile în aripi.

—Nimic, nu vreau nimic din mâna ta, gagaga—ga! a strigat ea. Şi nu s—a mai putut ţine pe mal, a căzut bâldâbâc în apă şi s—a prefăcut într—o gâscă. Şi gâscă a început să înnoate şi să strige:
—Eu sunt frumoasa Aio—ga—ga! Eu sunt frumoasa Aio—ga—ga! A înotat, a înotat, până ce şi limba părintească şi—a uitat—o.
Toate cuvintele le—a uitat.

Dar numele nu şi l—a uitat, ca nu cumva să piară vestea despre Aioga cea frumoasă. Cum vedea un om începea să strige:
—Aioga—ga—ga—ga! Ai—o—ga—ga—ga!

CELE ŞAPTE ÎNCERCĂRI

Lucrurile acestea s—au petrecut de mult, de mult, pe vremea când neamul ude socotea că stâncile sunt oameni de piatră, ursul — om de taiga, peştele — om de apă, arborele — om de lemn. Pe vremea aceea oamenii treceau prin tot soiul de întâmplări, întâmplări care astăzi nu se mai pot petrece.

Trăiau pe atunci doi fraţi: Solomdiga şi Indiga. Satul lor se afla la izvoarele râului Coppi.

Tată n—aveau flăcăii — murise. Dar înainte de a—şi da duhul, el poruncise celor doi fii ai săi:

—Nu vă despărţiţi unul de altul. Dacă unul dintre voi o va duce greu, celălalt să—i vie în ajutor. Amândoi să priviţi în aceeaşi parte, mereu înainte. Aşa să faceţi, cum v—am învăţat.

Bătrânul muri. Cei doi fraţi îşi prinseră în cozile împletite nişte panglici albe. îşi culcară părintele în sicriu, iar sicriul îl aşezară cu picioarele spre răsărit, pentru ca şi după moarte tatăl lor să poată vedea răsăritul soarelui. Şapte zile de—a—rândul au cărat de—ale gurii la groapă, ca să aibă sufletul răposatului ce mânca.

Apoi s—au dus la vânătoare.

„Amândoi să priviţi în aceeaşi parte, mereu înainte", le spusese tatăl lor. Indiga, fratele cel mic, mergea acum pas cu pas în urma fratelui său, dar se tot uita în lături; avea ochii neastâmpăraţi ş i nu—i prea plăcea să se uite mereu în acelaşi loc.

Au mers aşa flăcăii, au mers şi au mers. Indiga se tot uita în lături. Deodată auzi un foşnet nedesluşit. Se—ntoarse şi văzu într—un tufiş un tigru care se pregătea să sară asupra fratelui său. Solomdiga n—a mai apucat nici suliţa să—şi pregătească şi nici cuţitul să şi—l scoată. Indiga era mai în urmă. Ar fi putut să—şi repeadă suliţa în fiară! Dar vezi că inima flăcăului se făcuse inimă de iepure. Se speriase de moarte. Căzu cu faţa la pământ, strânse palmele şi se rugă de tigru să—şi vadă de drum. să le dea pace.

Multă vreme rămase Indiga cu capul în pământ. Apoi îşi ridică privirea. Dar nici frate—său, nici tigrul nu mai erau nicăieri. Amândoi se făcuseră nevăzuţi. Nici urma nu li se mai vedea. Inima flăcăului se strânse de mâhnire. începu să—şi strige fratele.

Strigă, strigă, dar nu—i răspunse nimeni. Numai dealurile îi îngânau chemarea, de parcă—şi râdeau de el:

„So — lo — om! Di — di! Ga — ga! A — a — a! "

Lacrimile umpleau ochii flăcăului. Ce va face acum fără frate—său? Ce va spune neamurilor? Cum va şterge ruşinea asta?

Plânse el ce plânse, dar n—avea încotro; acasă îl aştepta maică—sa, trebuia să aducă vânat.

Indiga porni să cerceteze capcanele. Într—una din ele încă puse un jder. Cum îl zări pe Indiga, jderul începu să strige la el:

—Piei din calea mea, nevrednice, ţi—ai pierdut fratele! îşi roase laba prinsă în capcană şi fugi, sărind în trei picioare.

Indiga porni să cerceteze laţurile. Într—unul din e—e se prinsese un dihor. Cum îl văzu pe Indiga, începu să strige:

—Ţi—e şi silă să cazi în mâna unuia ca ăsta! Ţi—ai pierdut fratele, netrebnice! Se smulse din laţ şi dispăru în taiga.

Apoi Indiga ochi o gâscă sălbatică. Săgeata zbură şi se înfipse sub aripa gâştei. Pasărea smulse săgeata cu ciocul, o zvârli înapoi flăcăului şi strigă:

—Cum să cazi pradă unui om ca ăsta? Şi—a pierdut fratele, Indiga—ga—ga!

Şi gâscă se ridică în aer până deasupra râului, căzu în apă şi se înnecă.

Nici sălbăticiunile şi nici păsările nu voiau să—ncapă pe mâna unui flăcău cu inima de iepure.

Indiga se aşeză şi căzu pe gânduri. Chibzui multă vreme; termină de fumat tot tutunul, apoi fumă şi tot muşchiul din jur. Sângera inima flăcăului. ,,Mi—am pierdut fratele, se gândea el. Rău lucru să—ţi pierzi fratele. Sângerează inima. Îţi pierzi luleaua şi tot nu găseşti astâmpăr până n—o afli! *Darămite* să pierzi un frate. . . Da! Trebuie să pornesc în căutarea iui Solomdiga. De l—oi găsi, va înceta să—mi sângereze inima. Iar de nu, m—oi prăpădi şi eu, şi inima va înceta să—mi sângereze! "

Indiga se întoarse la maică—sa, căzu în genunchi în faţa ei şi—i povesti totul din fir—a—păr. Povesti maică—si cum i se făcuse inima ca de iepure. Femeia îl îmbrăţişa. Şi cu ochii plini de lacrimi, îi vorbi aşa:

—Tatăl vostru v—a învăţat să priviţi tot înainte. Tu nu l—ai ascultat, ţi—ai pierdut fratele şi te—ai ales cu o inimă de iepure. Porneşte la drum să—ţi afli o inimă vitează, să—ţi afli fratele! Din pricina fricii l—ai pierdut. Numai prin îndrăzneală îl vei putea găsi.

Şi—a strâns Indiga luleaua, scăpărătoarea, cuţitul şi suliţa şi—a pornit la drum. Dar încotro s—o apuce, nu ştia. Până la urmă s—a îndreptat spre Soare—apune.

Pe drum a întâlnit un şarpe, care se târa pe jos, şi l—a întrebat pe unde să—şi caute fratele. Şarpele n—a ştiut să—l îndrume. S—a dus flăcăul mai departe şi a întâlnit un şoarece, care alerga pe pământ. L—a întrebat dacă n—a văzut cumva pe Solomdiga. Dar şoarecele nu—l văzuse. S—a dus flăcăul mai departe şi a întâlnit o veveriţă, care s e căţăra pe copaci. A întrebat—o şi pe ea. Nici veveriţa nu—i văzuse fratele. A ajuns apoi la malul unui râu.

Acolo a văzut peşti, care înotau prin apă. A întrebat şi peştii dacă nu—l văzuseră pe Solomdiga. Nu. Nu—l văzuseră nici peştii. S—a dus flăcăul mai departe. A dat de o broască verde, care sărea, şi a întrebat—o şi pe ea. Nu văzuse nici broasca nimic. Mai întrebă o pitulice, care zbura. Păsăruica îi răspunse că ea zboară aproape de pământ, nu vede departe şi nu l—a zărit pe Solomdiga. L—a întrebat flăcăul şi pe cocostârc, care zboară mai sus. Nici cocostârcul nu—i văzuse fratele. Dar l—a îndrumat:

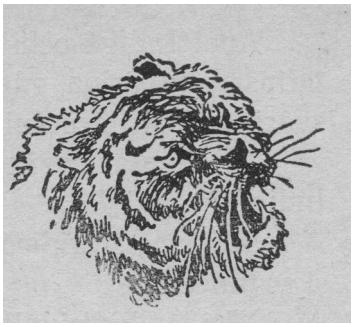

—Pe vultur să—l întrebi; el sboară sus de tot, mai sus decât toţi.

Indiga s—a dus la vultur să—l întrebe dacă n—a văzut cumva încotro a târât tigrul pe frate—său, Solomdiga.

—E departe fratele tău, spuse vulturul. N—ai să—l poţi găsi decât dacă vei izbuti să înfrunţi cele şapte încercări. Acum ai o inimă de iepure, dar când vei avea inimă de viteaz, vei izbuti să—ţi afli fratele! Vulturul îşi smulse o pană şi vorbi iarăşi: Eu am să te ajut. încotro va sbura pana, într—acolo să te îndrepţi. Pana zbură spre Soare—apune. Indiga o porni după ea. Cât a mers el aşa, nu ştiu. A trecut trei pâraie. Pana zbura mereu înaintea lui. Indiga nu mai privea decât înainte, aşa cum îl învăţase tată—său. Umbla mereu Indiga, flăcăul care—şi pierduse fratele.

Şi aşa ajunse la malul unui râu. Pana de vultur o luă înainte, peste râu. Indiga îşi ciopli o barcă şi—o împinse în apă. Râul se învolbură, faţa apei se încreţi, se iscară valuri mari şi râul începu să fiarbă. Spumega apa şi bolborosea ca într—un ceaun pus pe foc... Aburi grei se ridicau de la faţa apei. O ceaţă deasă se întinse peste văi. Barca flăcăului se scoroji, se încovoie şi se duse la fund. Peştii râului fierseseră şi pluteau cu burţile în sus, holbându—şi ochii albicioşi la Indiga. Flăcăul se înfiora de spaimă, dar nu dădu înapoi, ca să nu rămână cu inima de iepure pentru toată viaţa. îşi spunea: „Asta, pe semne, încă nu—i mare lucru. Încercările—s abia de—acum încolo".

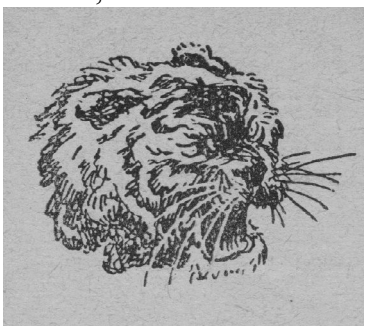

Indiga îşi propti arcul între doi copaci, struni coarda şi o agăţă cu o ţandăra, să stea întinsă. Apoi potrivi o săgeată în arc, se prinse cu o mână de săgeată, iar cu cealaltă frânse ţandăra. Ţandăra sări, coarda zbârnâi, arcul se destinse, iar săgeata porni în zbor.

Porni în zbor peste râul care fierbea. Aburii îl înconjurau şi—i ardeau pielea. Indiga răbda... Şi era largă apa aceea. Cât a sburat, l—a pârjolit tot dogoarea. „Nu—i lucru mare, şi—a spus el, creşte pielea la loc" .

Săgeata coborî la mal, dincolo de râu. Indiga sări în picioare. Pana de vultur plutea în aer; îl aştepta. Cum atinse Indiga pământul cu picioarele, pana îşi luă zborul, iar flăcăul o porni după ea, înainte.

A mers el şi a tot mers. . . A sărit peste trei pâraie, s—a căţărat pe trei dealuri şi iată că între doi munţi apare o vale, toată numai de piatră. O potecă îngustă ducea spre acea vale. Şi era poteca semănată de oase şi străjuită de ţeste. S—a înfiorat de spaimă flăcăul. Dar pana de vultur zbura chiar de—a—lungul potecii aceleia, drept către valea de piatră. În vale, Indiga văzu o aşezare de tigri. Foiau tigrii pe acolo ca viespile în jurul scorburii. Sfâşiau prada, şi—o smulgeau unul altuia, rânjeau şi se încăierări între ei. Urlau fiarele de parcă însuşi Agdî—tunetul s—ar fi dezlănţuit deasupra văii.

Pana de vultur zbura peste valea tigrilor.

Indiga simţea cum i se zbate inima în piept: „O să fiu sfâşiat", îşi spunea flăcăul.

Îşi luă rămas bun de la viaţă şi trase ultimul fum din lulea. Atunci îşi aminti de scăpărătoare. Smulse de pe jos un smoc de iarbă uscată şi îl răsuci şomoiog. Apoi şi—l aşeză pe creştet, scapără şi—i dete foc.

Iarba uscată ardea pălălaie, de parcă era un rug întreg pe capul flăcăului. Cu şomoiogul în creştet, Indiga se repezi să străbată mulţimea de fiare. Tigrii se împrăştiară în toate părţile. Nu vedeau decât focul. Pe Indiga nu—l mai vedeau. Urlau tigrii, biciuiau pământul cu cozile, îşi căscau larg boturile roşii. Iar Indiga, pe—aici ţi—e drumul. Se strecura printre ei şi se gândea: „Asta, pe semne, încă nu—i mare lucru, încercările—s abia de—acum încolo. " Străbătu valea de piatră, doborî un tigru, îşi potoli setea cu sângele fierbinte, luă cu sine o halcă de carne şi—şi zvârli în spinare blana fiarei ucise.

Pana de vultur îl ajunse din urmă şi pluti deasupra capului său. Cum îşi termină flăcăul treburile, pana porni mai departe. Nu—şi alegea drumul, zbura drept înainte. Indiga, după ea. Sări trei pâraie, străbătu trei dealuri, trecu trei râuri. Dincolo de cel de al treilea râu începea pădurea.

Era deasă pădurea, iar copacii, înalţi de ajungeau până la cer. De deasă ce era, nici raza soarelui n—o putea străbate, nici vântul n—o putea pătrunde. Curpeni lungi se împleteau printre ramuri şi atârnau de copaci. Crengile lungi se încolăceau, se descolăceau, încercau să te apuce ca nişte mâini cu ghiare înfiorătoare. Lăsau calea liberă jivinelor, omului însă, ba. Indiga desluşi printre ramuri multe oase omeneşti, albite de vreme. Flăcăul fu cuprins de spaimă. Inima prinse să i se zbată în piept, mâinile să—i tremure, dar îşi spuse în gând: „Asta, pe semne, încă nu—i mare lucru, încercările—s de—acum încolo" . Se înfăşură în pielea tigrului, tăie carnea în bucăţi mari şi le înşiră pe suliţă. Aşa pătrunse el în pădurea aceea.

Copacii se aplecau spre Indiga; adulmecaseră *izul* de carne, întindeau către flăcău crengile—ghiare. Cum se apropia una, acesta îi arunca o bucată de carne. Copacii îşi smulgeau unul altuia carnea primită. Se încinse o luptă înfricoşătoare. Ramurile se izbeau una de al ta atât de amarnic, încât pădurea se umplu de cioturi şi coajă. Iar Indiga se strecura tot mai departe si mai departe, păşind după pana de vultur. Ba mai şi rupea rămurele din copacii aceia. „S—or usca şi mi—or prinde bine, se rândea el, o s ă încing un foc când mi—o veni la socoteală. "

Pana de vultur zbură mai departe. Indiga, după ea. Sări şase pâraie, străbătu şase dealuri, trecu şase râuri.

Iată că ajunse la o mlaştină. Pana zbură drept înainte. Dar Indiga ce să facă? începu să arunce rămurelele acelea în mlaştină. Le zvârlea una câte una şi păşea apoi, călcând pe ele. Ramurile se cufundau în apa mlaştinei. Mlaştina bolborosea. Flăcărui albastre pâlpâiau pe faţa apei. Aşa merse Indiga până la mijlocul mlaştinei. Acolo i se ivi în cale un moşneag cocoşat. Un singur picior avea omul acela şi o singură mână. Spaima cuprinse sufletul flăcăului. Inima porni să i se zbată în piept, mâinile şi picioarele să—i tremure. Indiga ştia pe moşneagul acela, măcar că nu—l mai văzuse până atunci. Era Boco.

Boco, cel ce numai nenorociri pricinuieşte oamenilor. Boco, cel ce poartă oamenii prin mlaştini până ce smârcul îi suge la fund. Boco întrebă:

—Încotro, flăcăule?

—Pe tine te căutam, îi răspunse Indiga, ştiind că n—are ce pierde, minţindu—l .

—Iacă—mă—s, vorbi din nou Boco. Ce nevoie ai tu cu mine?

—Am auzit de la oameni, spuse Indiga, că singurul tău picior e mai tare decât două de—ale noastre... Dar nu—mi venea să cred. Şi uite, am venit să văd. Ia, hai ne măsurăm, care o să sară mai sus. La noi în sat nimeni nu sare mai sus ca mine.

—Haide, începe tu, spuse Boco. Şi Indiga sări, sări sus de tot, peste vârfurile copacilor. Iar când zbură în jos îşi depărta picioarele şi nimeri pe rămurelele pe care şi le aşternuse el mai înainte dar tot se cufundă în mlaştină, pân la brâu. Dacă nu erau rămurelele, se îneca în mlaştină.

Boco izbucni în râs.

—Asta—i săritură? Să—ţi arăt eu cum se sare!

Îşi îndoi piciorul, şi când mi ţi—l desdoi odată, zbură până—i nori! Acolo se dădu peste cap şi o porni înapoi...

Când a căzut, nu s—a mai oprit până—n fundul mlaştinei Cât a sburat, cât s—a întors, cât s—a străduit să iasă la suprafaţă, până s—a frecat la ochi, Indiga a tulit—o pe rămurelele lui, a străbătut mlaştina şi a ieşit pe pământ sănătos. Acum flăcăul sta pe uscat, nu s e mai temea de Boco, nu—l mai putea îneca necuratul.

„Asta, pe semne, încă nu—i lucru mare, încercările—s abia de—acum încolo", se gândea Indiga.

Iar Boco, din mlaştină, striga după el:

—Hei, flăcăule, ai văzut cum se sare? Ia fă—te încoa!

—Nu mai mă vezi tu! răspunse Indiga. Am eu altele mai bune de făcut.

Pana de vultur zbură mai departe. Indiga nu apucase nici măcar să se usuce. Porni înainte, aşa plin de noroi cum era.

Nouă pâraie trecu, nouă munţi străbătu, îşi toci încălţările.

Acum călca desculţ, mergând tot înainte. Mai trecu şi nouă lacuri. . .

Din ultimul lac îi ieşi în cale, descolăcindu—se, un balaur uriaş. Era acoperit cu solzi strălucitori de piatră şi scuipa foc pe gură. Ardea iarba, ardea pământul pe unde trecea el. Balaurul sufla asupra flăcăului pălălaie arzătoare. Arseră hainele lui Indiga şi sprâncenele i se pârliră. Iar inima lui se înfiora de spaimă. Se făcu alb la faţă, mâinile şi picioarele începură a—i tremura, fruntea i se îmbroboni de sudoare. Dar flăcăul tot mai află putere să—şi ţină firea: „Asta, pe semne, încă nu—i nimic, încercările—s de—acum încolo". Îşi luă inima în dinţi şi strigă către balaur:

—Hei, balaure, dacă vrei să mă—nghiţi, apoi începe cu bucata cea mai fragedă! Poate ţi—o fi deajuns!

Săltă de la pământ o piatră grea, o înveli în noroiul în care era acoperit şi o aruncă în gura căscată a jivinei.

Balaurul se—necă, nu putu înghiţi piatra şi nici vărsa foc asupra flăcăului nu mai putu, că—i stătuse piatra în gât.

Până să se dezmeticească jivina, Indiga o întinse, şi pe—aici ţie drumul.

Iar pana de vultur zbura tot înainte, nu—şi alegea calea defel.

Nouă pâraie sări Indiga, nouă dealuri urcă, nouă lacuri trecu, nouă păduri străbătu. Umbla desculţ, îşi tocise până şi carnea de pe tălpi. Aşa ajunse el la o trecătoare de piatră...

Aici îl întâmpină o încercare şi mai înspăimântătoare ca celelalte: peste tot roiau pietre vii. Se răsturnau, se rostogoleau, îl urmăreau cu privirea şi vorbeau în limba lor

pietreascâ.Pana zbura tot înainte. Indiga, după ea.

Deodată, dintre pietre se ridică în calea flăcăului un om. Dar ce om! Altfel, nu ca toţi oamenii: avea un cap ţuguiat, picioarele strâmbe şi era aşa de înalt, că trebuia să dai capul pe spate ca să—i vezi faţa. Aşa om nu mai întâlnise Indiga până atunci, dar de cunoscut, tot l—a cunoscut. Era Cagzamu, omul cel rău al munţilor. Indiga se făcu alb ca varul. Inima i se zbătea în piept, mâinile şi picioarele îi tremurau de groază, iar părul i se făcu măciucă. Dar tot a mai aflat putere să—şi spună în gând: „Asta, pe semne, încă nu—i mare lucru, încercările—s abia de—acum încolo". Şi s—a înclinat în faţa lui Cagzamu.

Iar acesta l—a întrebat aşa:

—Ce cauţi aici, stârpitură?

Indiga s—a socotit pierdut, dar tot i—a răspuns:

—Hei, vecine, se spune despre tine că ai o putere nemăsurată.

—Asta aşa este, drept se spune. Vezi tu toate pietrele din jur? Toate au fost oameni. Eu i—am prefăcut în pietre, să păzească toate stâncile mele şi comorile aflate sub stânci. Ş i pe tine am să te prefac în stană de piatră!

Şi Cagzamu atinse mâna flăcăului. Mâna se făcu de piatră, Nici s—o mişte nu mai putea Indiga, nici s—o ridice. Se făcuse neagră—neagră. Flăcăul era cât pe ce să moară de frică. Dar îşi luă inima—n dinţi şi vorbi:

—Ehe, mare lucru! Asta şi moşu—meu ştia să facă, că doar nu—i cine ştie ce minunăţie să faci piatră din suflet viu. Să te văd că din piatră neînsufleţită işti viaţă! Moşu—meu ştia asta, dar s—a prăpădit de multişor. Acum nimeni nu mai poate face aşa ispravă.

Cagzamu izbucni în râs. Hohotele lui cutremurară culmile munţilor. Stânci întregi se prăvăliră, pietroaie uriaşe se rostogoliră în prăpăstii, toate văile se cutremurară şi Cagzamu vorbi:

—Eu domnesc, eu poruncesc, toată puterea—i a mea; ce vreau, aia fac!

Atinse din nou mâna flăcăului şi iar se făcu vie mâna, ca înainte. Sângele fierbinte porni să alerge iarăşi în vine, iar mâna prinse viaţă şi se mişcă.

—E—he—he, asta încă nu—i lucru mare! îi strigă Indiga. Ia apleacă—te să—ţi spun la ureche ce puteri mai avea moşu—meu şi le—a luat cu el în pământ!

Omul munţilor se plecă până la pământ şi—şi apropie urechea de Indiga. Ochii i se învârteau în orbite. Nările—i erau aşa de mari, că—ţi încăpea pumnul în ele. Indiga îşi scoase de la brâu punga cu tutun şi—ntr—o clipă deşertă tot tutunul dintr—însa în nările lui Cagzamu.

Şi se porni pe strănutat omul munţilor. Şi a strănutat, şi a strănutat, toată puterea i s—a scurs pe nas. Până i s—o întoarce puterea, multă vreme o să mai treacă. . . Iar Indiga a tulit—o, până a nu fi prea târziu.

Şi a pornit flăcăul din nou în urma penei de vultur. A mai sărit un pârâu, a mai urcat trei dealuri, a mai trecut şase lacuri şi a mai străbătut nouă păduri. Acum i—s tocite picioarele până la os.

Dar Indiga tot nu s—a oprit, a mers şi a mers până a dat de un zid de piatră. Dar ce zid! De ocolit nu—l puteai ocoli şi nici să—l treci nu era chip. Se întindea zidul în dreapta şi în stânga, ca un brâu în jurul pământului; iar în sus nu—i vedeai culmea din

nori.

Pana de vultur se izbi de zid. Praf şi pulbere se făcu, de parcă nici n—ar fi fost.

Ei, de data asta Indiga s—a înspăimântat din cale—afară. Aşa de tare s—a înspăimântat, că nu se află vorbe să poţi povesti frica ce la cuprins. Nicio putere din lume nu putea fărâma zidul acela! Niciun vicleşug nu—l putea clinti. Când se văzu aşa fără de putere, Indiga fu cuprins de jale. Picioarele îi erau tocite până la os. Mâinile, arse. Hainele, numai zdrenţe. De foame burta i se lipise de şira spinării. Prin multe încercări trecuse, multe spaime îndurase, dar pe frate—său tot nu—l putuse afla. Atunci, flăcăul şi—a scos cuţitul şi a spus:

—Înapoi nu mă întorc, nimeni din neamul meu n—a dat înapoi. Dar inima iepurească am să mi—o scot din piept, să şterg ruşinea ce mi—a murdărit obrazul. . .

Îşi propti cuţitul în piept. . . dar, deodată, în zidul de nepătruns se ivi o poartă. Ce încercare să mai fie şi asta? Ce încercare m—o mai fi aşteptând dincolo de poartă?

Indiga îşi înfrânse frica: „Nu mi—e îngăduit să mă tem! Doar sunt bărbat! "

Şi—ntr—adevăr, în piept a început să—i bată o inimă de bărbat. A strâns atunci suliţa în mână şi a lovit cu toată puterea. Poarta s—a deschis. Şi Indiga, hotărât să înfrunte orice primejdie, s—a avântat pe poarta aceea. . . Dar ce să vezi?

Flăcăul s—a pomenit tocmai în locul acela unde—l pierduse pe frate—său. Iar zidul... nicăieri.

De jur împrejur înfloresc crini de pădure, roşii ca focul, ciripesc păsările. . .

Iar drept în faţa lui stă frate—său. Sta, ţinând de mână o fată frumoasă. Şi e frumoasă fata, cum n—a mai văzut Indiga vreodată. Genele fetei sunt lungi şi dese ca trestia, iar ochii ei aurii strălucesc ca soarele. Fata poartă un halat galben, halat de nuntă. Iar galbenul lui e tărcat cu dungi negre, cum e blana de tigru.

Solomdiga vorbi aşa:

—Îţi mulţumesc, frăţioare! Îţi mulţumesc că nu te—ai temut şi ai venit după mine.

Iar fata zâmbi şi ea către Indiga şi—i spuse:

—Eu sunt om din neamul tigrilor. Mi—a căzut drag fratele tău şi de aceea l—am luat în pădure. Dar după câte am văzut, tu nu, fără el. Aşa că m—am rugat la Stăpânul Tigrilor să—mi dea drumul la oamenii de rând. De astăzi înainte voi trăi printre voi. Între voi nu se poate trăi, că sunteţi oameni viteji.

Şi s—au luat toți trei de mână au pornit împreună la drum.

Multă bucurie au adus flăcăii mamei lor. Solomdiga a luat de nevastă pe fata aceea şi s—au făcut soţ şi soţie.

Iar Indiga nu s—a mai uitat de atunci decât înainte. Iar inima de iepure nu s—a mai întors la el nicicând.

LĂUDĂROSUL

Cine dă crezare lăudăroşilor numai de necazuri are parte.

Trăia odată în taiga un iepure. La înfăţişare părea a fi un iepure ca toţi iepurii; avea două urechi lungi, două picioruşe scurte pentru apucat şi două picioare lungi pentru alergat, să poată fugi de duşmani. Atâta doar, că era un lăudăros fără pereche iepurele acela. Lăudăros ca el nu mai pomenise neamul iepuresc, de când era.

Şi iată că într—un rând găsi iepurilă o rădăcină micşoară de *saran,* apoi veni fuga la prietenii săi cu vestea:

—Am fost în pădure să caut ceva de mâncare. Deodată m—am izbit cu fruntea de ceva tare. Era cât pe ce să—mi sparg capul. Uite, se mai vede şi acum, mi—am despicat buza de sus!

Iepurii ceilalţi râdeau să se prăpădească, nu alta.

—Ce—i drept, e drept. Ţi—e despicată buza, dar vezi că toţi iepurii au buza despicată.

Iepurilă nu se lăsă:

—O fi la toţi iepurii aşa, dar la mine—i mai altfel... Ş—apoi, dacă vreţi să aflaţi, nu—mi mai tăiaţi şirul vorbelor. . . Şi m—am lovit, de ce credeţi că m—am lovit? De un *saran,* dar era un *saran* cum nu s—a mai pomenit altul. Era înalt cât un copac! Floarea, mare—mare! Iar rădăcina, cât ursul de groasă! M—am apucat să—l dezgrop. Că—s ascuţiţi dinţii mei. Şi—mi sunt puternice labele. Am săpat şi am tot săpat, că se ridicase pământul în dreapta şi în stânga *saranului* — două movile, nu alta. Ei, şi am dezgropat rădăcina. Dar ce rădăcină! Zece zile în şir am ros din ea şi nici pe jumătate n—am dovedit—o. Ia—n priviţi cât de gras m—am făcut!

Prietenii lui l—au privit şi s—au mirat:

—Ba nicidecum, eşti la fel ca toţi iepurii, au spus ei. Nici mai gras şi nici mai slab.

—Păi, am mai slăbit de atunci, o—ntoarse lăudărosul, c—am alergat într—un suflet să vă spun şi vouă de *saranul* ăla. C—aşa—s eu, bun la suflet. Am mâncat eu de să—mi ajungă câte zile—oi mai avea! Acum să—mi chem şi prietenii, mi—am spus eu, să guste şi ei dintr—o rădăcină dulce cum n—au mai mâncat vreodată!

Nu se află iepure în lume care să se dea în lături de la ros, *darămite* când e vorba de o rădăcină dulce. Iepurilor noştri le lăsa gura apă! Ei l—au încolţit cu întrebări pe iepurilă:

—Şi care—i drumul către locul acela?

—Păi să v—arăt, vorbi iar iepurilă, că doar n—o să—mi pară rău.

Şi au pornit iepurii pe urmele lăudărosului. Când au ajuns într—o poiană, iepurilă s—a oprit şi le—a arătat:

—Uite aici era *saranul* acela, mare cât un copac. Uite, aici am săpat de—am scos două movile de pământ.

—Dar unde—s movilele?

—Păi, le—a cărat apa râului la vale.

—Dar râul unde—i?

—Păi, s—a vărsat în mare.

—Dar *saranul* ce s—a făcut?

—Păi, s—a veştejit. Nu i—am ros eu rădăcinile?

—Dar tulpina lui unde e?

—Păi, a mâncat—o bursucul.

—Dar bursucul unde s—a dus ?

—Păi, a fugit în taiga.

—Dar taiga ce s—a făcut?

—Păi, a ars—o focul.

—Dar cenuşa unde—i?

—Păi, a împrăştiat—o vântul.

—Dar cioturile unde sunt?

—Păi, le—a acoperit iarba.

Stau iepurii, dau din urechi şi nu se dumiresc defel; aşa să fie cum spune iepurilă? Iar lăudărosul o ţine una şi bună:

—Ehe, păi ce credeţi voi, că—i mare lucru să vă găsesc alt *saran* ca acela? E o nimica toată, haideţi cu mine! Trebuie doar să alergi înainte şi să te uiţi în acelaşi timp şi în dreapta şi în stânga. Dacă n—o fi *saranul* într—o parte, apoi neapărat îl vezi în cealaltă parte...

Şi—au pornit—o iepurii în goană. Fug, zboară, nu alta, iar privirea li—i împrăştiată: un ochi într—o parte, altul — în cealaltă. Şi coada şi—o zăresc, numai ce—i în faţa lor nu văd. Li—s ochii aşa, de teamă ca nu cumva să treacă pe lângă *saranul* cel mare cât un copac, fără să—l zărească.

Au alergat ei aşa până s—au prăvălit de osteneală. Iarba cea obişnuită li s—a părut a fi mai dulce decât cea mai minunată tulpină de *saran*. Dar privirile tot aşa împrăştiate le—au rămas până—n zilele noastre. Nu şi le—au mai putut strânge laolaltă.

MONOCTO CEL SĂRAC

Un lucru bine făcut nu se prăpădeşte în zadar. Odată şi odată tot va sluji oamenilor. De nu ţi—a fost ţie de trebuinţă, îi va prinde bine fiului tău, iar dacă nu lui, apoi nepotului neapărat îi va fi de folos.

S—a prăpădit, odată, de mult, bătrânul părinte al unui flăcău ulei. Înainte de a se stinge, l—a chemat pe fiu—său, l—a privit lung, a lăcrămat şi i—a spus:

—Îmi pare rău de tine, fiul meu. Moşul meu, *angaza—sărăcan* a fost, bătrânul tată, tot *angaza*, pe mine toată viaţa *angaza* m—a chemat lumea, pe semne că nici tu n—ai să ai încotro, tot angaza ai să fii. Pentru *Bolda—bogătanul* am muncit o viaţă de om şi cu nimic nu m—am ales. Uşoară mână are Bolda când e să ia. Grea mână are Bolda când e să dea. Eu mă duc şi n—am ce—ţi lăsa. Atâta doar: un cuţit, un amnar şi o suliţă de pescuit. Mi—au ramas de la tata, şi le avea şi el de la moşu—meu... Acum ţi—or sluji şi ţie.

A terminat bătrânul ce avea de spus şi murit.

L—au gătit neamurile pentru ultimul drum. L—au îngropat sărac praznic a fost la îngropăciune.

Şi—a luat Monocto cuţitul, amnarul şi suliţa şi s—a pornit a munci pentru Bolda, tot aşa cum făcuse şi tată—său.

Iar oamenii au uitat numele băiatului, nu—i mai spuneau decât angaza—sărăcanul.

Drept grăise bătrânul: Bolda avea mâna grea când era să dea. Într—un rând l—a chemat Bolda pe flăcău şi i—a spus:

—Bătrânul tău s—a dus şi mi—a rămas dator! Datoria lui trece asupra ta. Va trebui s—o plăteşti tu. De n—ai s—o plăteşti, va avea el grijă şamanul şi nu va slobozi sufletul răposatului în Buni. Eu însă am să te ajut până plăteşti: am să te hrănesc, am să te îmbrac, iar cele ce voi cheltui cu tine, le trec la datorie.

A început Monocto să muncească în schimbul datoriei lui tată—s ău. Iar Bolda a înce put să—l ajute. Atâta doar, că de ce îl ajuta bogătanul, de ce o ducea mai greu flăcăul. Umbla Monocto în zdrenţe, se hrănea cu te miri ce, iar de vorbit, o vorbă nu îndrăznea să

spună.

Într—un rând, Bolda a venit la flăcăul nostru şi, abia urnindu—şi limba—ntre fălcile grase, i—a spus:

—Munceşte, Monocto, munceşte! Suntem tovarăşi acum, muncim ca fraţii. Amândoi ne străduim, ca sufletul tatălui tău s—ajungă—n *Buni:* eu mă strădui dându—ţi de lucru, tu te strădui lucrând. Munceşte, Monocto, munceşte!

Tăcea băiatul, tăcea şi lucra. Şi—atâta s—a trudit, că acum halatul atârna pe el ca pe un băţ, iar coastele toate i le puteai număra, atât era de slab.

Lui Bolda, în schimb, au început să—i vină bogăţiile de pretutindeni. A legat prietenie cu negustorii de peste mări. Cumpăra de la ei mărfurile pe un preţ şi le vindea alor săi pe trei preţuri. Jumătate din sat lucra pentru el: prindea peşte, îl usca, îl afuma şi îngrijea câinii de ham ai bogătanului. Cealaltă jumătate lucra în taiga pentru el: vâna fiara, întindea laţ păsărilor. Iar Bolda căra bogăţia toată la el în gospodărie. Zece neveste avea bogătanul. Pe niciuna n—a cumpărat—o, cum s—ar fi cuvenit. A luat fetele ce—or de un neam cu el, pentru datorii. Zece sclavi îşi răscumpărau datoriile muncind pentru Bolda. Munceau şi—şi blestemau viaţa amară. În fiecare toamnă Bolda pornea peste mări; spre împărăţia lui Nican, cu zece lotci, cu pânze galbene din piele de peşte. La *San—Sin* în oraş, însuşi *amban—dregătorul*, mai marele Nicanului, îşi sorbea ceaiul în tovărăşia lui Bolda. El cumpăra de la bogătan blănurile toate şi—i plătea preţuri bune; niciodată nu—l întreba cu cât le—a dobândit.

Se umfla Bolda, se îngraşă tot mai mult şi mai mult. Iar Monocto abia îşi mai târa picioarele.

Într—un rând s—a dus Monocto şi a cerut bogătanului:

—Învoieşte—mă să prind niscai peşte. Vezi doar: mi s—a lipit burta de şira spinării. Mă prăpădesc cu zile. Cine—ţi va mai plăti datoria lui tată—meu?

Bolda i—a răspuns cu glas mieros:

—Prinde, prinde, drăguţule... Prinzi întâi pentru mine, umpli ceaunul cel mare, apoi pescuieşti şi pentru tine. Atâta doar, sculele mele să nu le iei. Barca să n—o foloseşti. Suliţa mea să n—o atingi.

Toată ziua s—a trudit Monocto până a umplut ceaunul bogătanului cu peşte. Dar s—a lăsat seara, a început ploaia. Monocto s—a trântit pe mal. Pas de mai prinde ceva. Barcă n—are flăcăul. Putere n—are flăcăul. A pus mâna pe suliţa care—i rămăsese de la tată—său, dar de aruncat n—a putut s—o arunce. Şi—a privit flăcăul mâinile, şi—a început să plângă:

—M—am uscat de tot, mi se apropie sfârşitul, s—au veştejit mâinile mele! S—a uitat la moştenirea părintească: la suliţă, la cuţit şi la amnar. Le—a privit şi l—a prins necazul:

—Rău mă slujiţi. De cât amar de vreme tot lucraţi şi lucraţi, de mult aţi fi putut învăţa să faceţi totul singure... Când colo, fără mâinile astea ale mele de nimic nu sunteţi bune.

S—a ruşinat cuţitul.

S—a urnit sub cingătoarea băiatului, a ţâşnit din teacă şi a fugit în pădure. A tăiat la uscături...o grămadă întreagă a adunat. Şi ramuri a tăiat; multe a tăiat, să ajungă pentru o colibă mare.

Amnarul şi—a privit şi el stăpânul. Zăcea Monocto sub un copac şi nici nu mişca. Atunci a ieşit din săcşor, a sărit până la uscături, a scăpărat şi a aprins focul.

Iar cuţitul în timpul acesta a şi ridicat coliba. A terminat—o şi iar a dat fuga în taiga. A doborît un plop bătrân şi s—a pornit a—l scobi. Geme trunchiul, sare talaşul inele—inele, geme trunchiul, dar se întoarce sub cuţit, ba pe o parte, ba pe ailaltă. . .

Nu s—a dezmeticit bine flăcăul, că unealta tătâne—său i—a şi meşterit barca, dar ce

barcă, cum niciun meşter nu cioplise vreodată!

Monocto a intrat în colibă, s—a aplecat spre foc, şi—a întins mâinile să şi le încălzească, să poată mânui suliţa.

Dar suliţa nu l—a aşteptat, s—a ruşinat şi ea: să zacă ea de pomană, când tovarăşii ei trebăluiesc?...

S—a săltat de pe pământ, a împins barca în apă. Barca a pornit să plutească pe râu. Atunci, hop, amnarul a sărit şi el în barcă, şi a scăpărat luminiţe. Iar la lumină vine şi peştele mai curând. Şi s—a aşternut suliţa pe treabă. De câte ori se repezea, aducea în barcă ba o ştiucă, ba un nisetru dolofan.

Apoi barca s—a întors la mal. Suliţa s—a proptit de peretele colibei. Amnarul a reintrat în săcşor. . .

Monocto a mâncat. A mâncat pe săturate. Simţea cum îi mat revin puterile. . . Iarăşi e om. Iar cuţitul şi—a terminat şi el treaba şi s—a tupilat în teacă, sub brâul flăcăului.

Atunci Monocto spuse uneltelor lui tătâne—său:

—Vă mulţumesc frumos! Acum văd şi eu că sunteţi bune la treabă şi de folos. Cu ajutorul vostru voi plăti datoria bătrânului meu. Voi pescui şi pentru mine. Şi voi putea să—mi mai iau gândul de la Bolda.

Iar Bolda, hop şi el. Văzuse focul de lângă râu, auzise peştele zbătându—se şi adulmecase mirosul de peşte fript. Şi tare era nerăbdător să afle: cine a—ncins focul, cine a pescuit, cine a mâncat peşte fără să se învoiască la el? Venea alergând într—un suflet. Şi ce a văzut: *angaza—sărăcanul,* sluga lui se odihnea la căldură, avea o colibă temeinică şi un foc cum se cuvine, iar la mal o barcă nouă—nouţă, doldora de peşte. . .

—E—he—he! spuse Bolda. Asta cum vine, sărăcane? Datoria lui tată—tău n—o poţi plăti, spui tu, şi când colo te lăfăieşti în belşug. Spuneai că n—ai putere. Când colo, ia te uită ce colibă ţi—ai făcut! Dar barca mea. . . de ce ai luat—o?

—Nu—i a ta barca, răspunse *angaza.*

—Dar nici a ta nu e! Că tu doar n—ai barcă.

—Ba—i a mea!

Şi Monocto s—a apucat de i—a povestit bogătanului cum l—au ajutat sculele părinteşti tocmai când se pregătea să—şi dea duhul.

Iar Bolda l—a privit, s—a minunat şi la urmă i—a spus cu glas blând:

—Bine, băiatule, foarte bine! Ştii ce? Uite! Eu îţi şterg datoria rămasă de la tată—tău, tu dă—mi cuţitul acela.

S—a întunecat Monocto. A căzut pe gânduri, a pufnit din lulea. N—avea încotro. Trebuia să dea cuţitul. Şi l—a dat. Dar Bolda tot n—a plecat. Iar a şoptit cu glas mieros:

—Aşa ! Acu datoria mare ţi—am iertat—o. Dar răposatul mai avea de plătit şi o datorie mijlocie. Aia de—i însemnată pe grinda din hambarul meu cel mijlociu. Adă—ncoace suliţa.

A oftat Monocto, i—a dat suliţa şi iar a oftat din greu. Dar Bolda tot n—a plecat. Sta şi fuma. Pe urmă iar i—a zis duios:

—Bătrânul tău mai avea, sărace, o datorie mică — una care—i însemnată pe grinda hambarului meu cel mic. Dă şi amnarul. S—o face tată—tău curat de datorie, ca lacrima de curat. Iar pentru datoria ta nu te teme, ne socotim noi mai încolo...

Plânge Monocto. Dar ce era să facă ? S—a despărţit şi de amnar. Bolda atâta aştepta. Cât ai zice peşte, nici urma nu i s—a mai văzut. Cu o mână ţinea lucrurile răpite, cu cealaltă burta grasă şi—o susţinea, să nu—l încurce la alergat.

„Eh! Nu—i nimic, chibzuia Monocto, greul cel mare, datoria părintească, am lepădat—o din spinare, de—acum tot îmi va fi mai uşor să—mi duc zilele."

A doua zi, Bolda s—a trezit în zori. Se bucura că de—acum încolo sculele bătrânului vor lucra pentru el, iar pe ele nici nu va trebui să le hrănească.

S—a dus Bolda în pădure. Mulţi oameni sărmani lucrau pentru el acolo. Doborau plopi groşi, ciopleau bărci mari. Bolda i—a dat pe toţi înlături şi s—a răstit la ei:

—Prost mai lucraţi! Nu vă mai dau nimic de mâncare! Cuţitul ăsta singur—singurel o să lucreze mai repede decât voi toţi laolaltă, leneşilor! Cuţitul ăsta a făcut el singur o barcă, pentru Monocto, până n—a apucat acela nici pipa să şi—o fumeze. . .

Bolda a scos cuţitul din teacă şi l—a zvârlit în pădure. Cuţitul a căzut pe pământ, dar nu s—a urnit din loc. Nu s—a dus să doboare copacii. N—a început să cioplească barca.

„Aoleu! Dar asta ce—o mai fi? se întrebă Bolda. La Monocto lucra singur cuţitul."

Iar oamenii s—au întors către bogătan şi i—au spus:

—Mâinile lui Monocto sunt îndemânatece, toate le pot face, d—aia şi cuţitul li se supune. Pe câtă vreme mâinile tale nu ştiu decât să ia bani şi să numere bani.

Bolda a fugit la râu. A apucat suliţa şi a zvârlit—o în apă. S—a scufundat suliţa în apă, s—a înfipt la fund. Şi oricât s—a străduit şi s—a străduit Bolda s—o scoată, n—a fost chip.

S—a înfuriat bogătanul. A înţeles că sculele bătrânului n—o să lucreze nicicând pentru el. A scos atunci amnarul din săculeţ şi l—a trântit de pământ. Amnarul a căzut şi a scăpărat. A pâlpâit o flăcăruie, şi focul s—a întins pe pământ până—n curtea lui Bolda, la hambare. Nici să clipească n—a apucat bogătanul, că vâlvătaia i—a cuprins hambarele, i—a cuprins şi casa. Toată bogăţia lui era în flăcări...

Bolda s—a: repezit să stingă focul. A încercat el, dar n—a fost chip. S—a încins bogătanul de dogoare. Toată untura s—a muiat în el.

Aşa s—a topit Bolda, s—a topit cu totul. Doar halatul şi încălţările au rămas dintr—însul.

Iar Monocto s—a dus la locul acela unde zvârlise bogătanul cuţitul. Şi iată că a intrat cuţitul în stâncă! S—au prefăcut stâncile acelea în fier. De le mărunţeşti bine şi le pui pe foc, curge fierul din el?.

S—a dus Monocto să—şi găsească suliţa. A încercat s—o tragă afară, dar iată, muguri înverziseră pe lemnul ei — prinsese rădăcini. Se prefăcuse suliţa în copac. Oamenii din Amur au început să—şi facă din ramurile copacului aceluia suliţe, arcuri, săgeţi, scule tari şi mlădioase. Mai bine nici că se află.

S—a dus Monocto să—şi caute amnarul. Dar pe locul unde fuseseră casa şi hambarele lui Bolda, pământul s—a prefăcut în mlaştină, iar deasupra mlaştinii pâlpâiau luminiţe albăstrii. Luminiţele iscate de amnarul bătrânului străjuiau locurile blestemate.

Iar oamenii se înclinară în faţa lui Monocto şi îşi amintiră de numele lui.

—Îţi mulţumim ţie, Monocto, spuneau ei, îţi mulţumim că m—ai scăpat de Bolda.

IEPURELE ŞI COŢOFANA

A fost odată un iepure. Era iepurele acela la fel ca toţi iepurii. Numai că — el ştie de ce — îi plăcea să se fălească faţă de toată lumea tocmai cu ceea ce—i lipsea mai cu deosebire. Se lăuda că e şi puternic, că e şi viteaz, că mai e şi vânător iscusit...

Într—un rând, iepurele a găsit în câmp o căprioară ucisă. O doborâse lupul. Dar, pe semne, l—o fi stânjenit cineva, că lăsase jumătate din pradă neatinsă şi fugise.

Cum s—a apropiat iepurele de căprioară, hop, trecu în zbor pe acolo coţofana.

Văzând ea cu ce se pricopsise iepurele, se opri pe o ramură, îi dădu bineţe şi—i zise:

—Hei, vecine, unde ai dobândit aşa mândreţe de căprioară?

—Am doborât—o, răspunse iepurele.

Coţofana s—a mirat foarte tare: auzi, să doboare iepurele o căprioară! De uimire desfăcu larg aripile, îşi înfoie coada şi rămase cu pliscul căscat.

Iar lăudărosul nu se lăsă defel:

—Ehe, păi ştii tu ce vânător dibaci sunt eu ? Dac—ar fi să mă apuc eu de vânătoare ! Dar ştii, aşa de—adevăratelea, apoi de mult n—ar mai fi rămas picior de sălbăticiune în toată pădurea. Doar că mi—e cam milă de fiare. Că altfel aş putea doborî câte vreau. Uite, acum termin de mâncat căprioara asta şi alerg să pun ghiara pe urs.

Coţofana se ploconi iepurelui şi—l rugă:

—Hai, zău aşa, vecine, învaţă—mă şi pe mine! Că eu de când mă ştiu, tot flămândă umblu.

—Te—nvăţ, cum nu, răspunse iepurele. Vânătoarea nu—i un lucru prea greu. Să faci ca mine: deschizi gura mare şi strigi. E lucru uşor de tot. Ce, nu ştii tu să strigi?

—Cum să nu ştiu? Ba ştiu chiar foarte bine, spuse coţofana şi se gândi: ,,La ce m—aş duce eu să caut ursul, când uite colea, lângă mine, un iepuraş?"

Şi coţofana se cocoţă pe o ramură mai înaltă, îşi deschise pliscul larg—larg, şi când mi se porni pe strigăt, ţine—te! Aşa tare striga, că piţigoii ce se odihneau pe rămurelele din jur se prăvăliră cu aripile desfăcute la pământ.

Dar şi iepurele se făcu nevăzut... Se speriase de moarte şi o tulise. Ia—l de unde nu—i!

Coţofana a rămas locului, cufundată în gânduri: ,,Cum s—o fi făcut că nu s—a prăbuşit şi iepurele, c—a apucat s—o şteargă? Pe semne că n—am strigat destul de tare. Lasă că altă dată ştiu eu. Când oi mai vedea vreo jivină, o să strig cât m—o ţine gura şi nu—mi mai scapă ! "

De atunci a început coţofana să colinde pădurea. Cum dădea de vreo sălbătăciune, începea să strige cât o ţineau puterile.

Dar vezi că nu izbutea să doboare nicio sălbătăciune cu strigătul ei.

Vânătorii au băgat de seamă că pasărea asta strigă de cum dă de vânat. Cum îi auzeau strigătul, hop şi ei într—acolo! Iar coţofana se osteneşte, strigă, cască pliscul, desface larg aripile, dă din coadă şi se socoteşte: ,,Încă puţin şi—am dat—o gata! A mea—i fiara! " Vânătorii, hop şi ei — ochesc fiara, o doboară şi pleacă, cu ea.

Câteodată, însă, se mai întâmplă şi altfel. Coţofana zăreşte vânătorul şi se bucură: „Ehe, cât e de mare! Acu—l înghit!" Şi începe a striga de se împrăştie vietăţile pădurii, care—ncotro. Vorba ceea: nici ei de vreun folos, nici vânătorului prinos.

FECIORUL DE MESTEACĂN

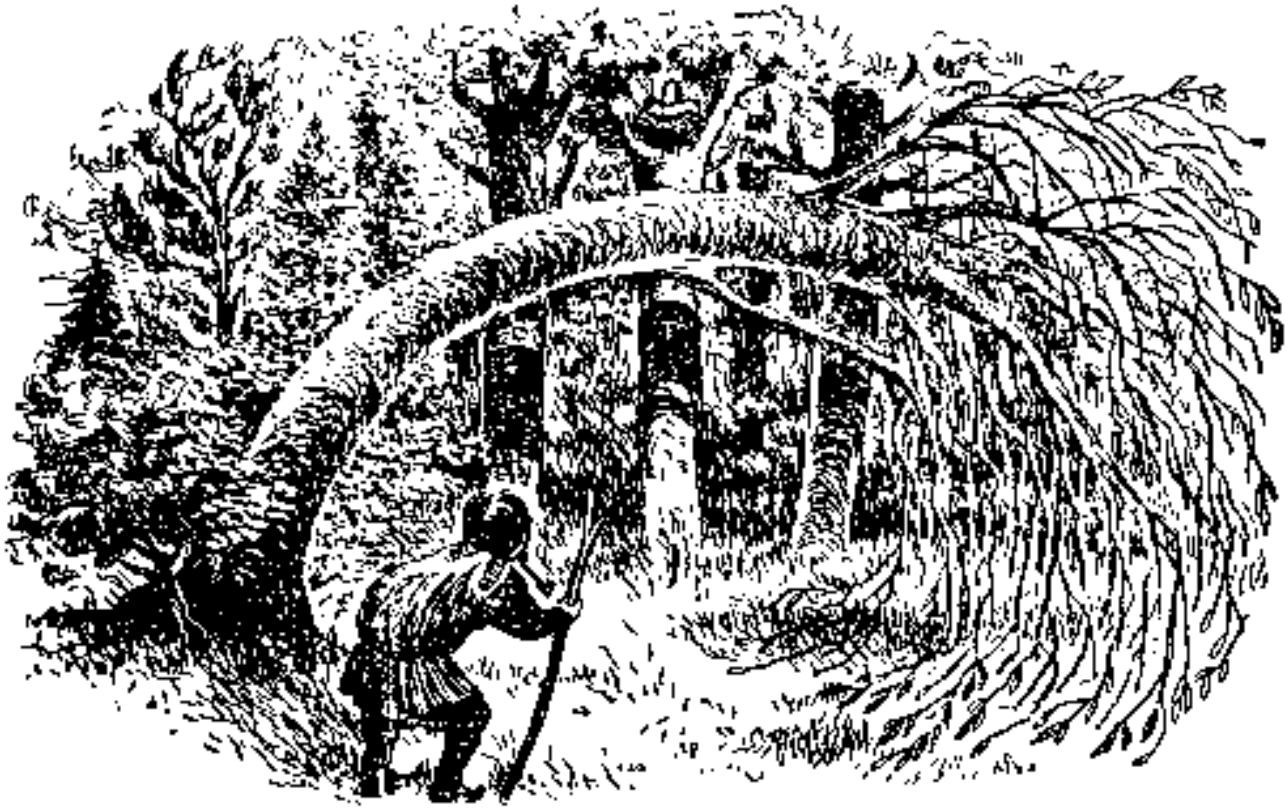

Rău lucru când e omul leneş şi pizmaş.

Trăia odată, într—un sat, un moşneag. Moşneagul avea un fiu pe nume Ulenda. În toate era Ulenda aşa cum se cuvine: şi la vorbă şi la sfat, şi spătos şi arătos, o mândrie de flăcău, nu glumă! Atâta doar, că de muncit nu—i prea plăcea să muncească. Câtă—i ziulica de mare, pe nimic nu punea mâna.

Dacă o pornea în taiga la vânătoare, apoi de cum dădea peste vreun covor de muşchi moale, Ulenda se întindea să tragă un somn.

Dacă îl trimitea tată—său la pescuit, apoi se aşeza pe mal să privească apa şi—şi irosea toată ziua fără rost.

Dacă—i da bătrânul turma de reni pe mână, apoi Ulenda se aşeza pe un ciot şi număra norii de pe cer, iar turma se împrăştia toată.

Aşa s—a întâmplat că acum, la bătrâneţe, moşneagul trebuia să agonisească de—ale gurii şi pentru el , şi pentru fiu—său.

Ce obidă pentru moşneag! Toţi flăcăii poartă de grijă părinţilor, îşi cinstesc tatăl, numai Ulenda stă ca un trântor în cârca bătrânului.

S—a dus moşneagul la zanghin—înţeleptul şi l—a rugat:

—Ajută—mă, prea înţeleptule zanghin! Nu mai sunt în putere să—mi hrănesc fiul. E ditai vlăjganul, iar eu sunt bătrân, fără vlagă. Spune—mi cum să trăiesc? Ce să fac?

A stat zanghinul, s—a gândit, multă vreme s—a gândit; o sută de lulele cu tutun a fumat, le—a fumat şi a tot chibzuit. Apoi a spus:

—Un fiu lenevos e mai rău ca bolnavul legat de gâtul omului. Fără o coardă mlădie, arcul e bun de pus pe foc. Trebuie schimbată coarda. Îţi trebuie un alt fecior.

A oftat moşneagul din greu:

—Acuma—s bătrân. De unde să mai iau alt fecior? Iar zanghinul i—a răspuns:

—Du—te mâine în taiga. Vei găsi acolo un mesteacăn de fier, care creşte între doi ulmi. Doboară mesteacănul acela. Între ramurile lui creşte fiul tău cel mic. Acolo se leagănă el, într—un coş micuţ, în bătaia vântului. Creşte—l, şi—ţi va fi sprijin şi ajutor.

S—a dus moşneagul în taiga. A mers el ce a mers, şi într—adevăr, a găsit ce i s—a spus: între doi ulmi se înălţa mesteacănul de fier.

A început moşneagul să lovească mesteacănul. A dat odată cu toporul, a dat de două ori. Toporul s—a ştirbit, dar trunchiul, — nimic... nicio crestătură. Halal mesteacăn! Bătrânul a ostenit. S—a întins să—şi tragă sufletul şi a aţipit. În vis i s—a arătat coşcogea ursul şi i—a spus: „Colo pe dreapta, în vale, se desfac două pâraie: într—unul curge apă albă, în celălalt, roşie. Scoate o căciulă de apă din râul
cel roşu şi stropeşte cu ea mesteacănul! "

Bătrânul s—a trezit. S—a sculat şi a pornit în căutarea celor două pâraie. Până a răzbătut desişul, toate straiele şi le—a făcut ferfeniţă: şi halatul, şi cămaşa, şi nădragii, şi încălţările.

A coborât în vale, şi într—adevăr, acolo curgeau doua pâraie. A luat din apa cea roşie şi a pornit înapoi.

S—a întors la mesteacăn şi l—a stropit cu apa cea roşie. Dar cu ce să—l doboare, că toporul era ştirb!...
S—a pornit atunci moşneagul să—l ferestruiască cu cuţitul. Numai odată l—a crestat, că s—a şi clătinat mesteacănul şi a căzut la pământ.

Între ramurile copacului, moşneagul a văzut un coş. În coş sta culcat un copilaş. Un băieţel, micşor, cât un ac de os. Avea un obrăjel rotund, ca luna, ochişorii negri, lucitori ca două mărgele. Bătrânul şi—a spus în sinea lui:

„Ehe — he — he ! Multă vreme va mai trece până când fiul meu ăsta de suflet o să crească măricel şi m—o putea ţine el pe mine! "

Dar băietănaşul cel de mesteacăn sări de colo:
—Când te aşterni drumului, tătucă, nu sta să—ţi socoteşti paşii!

Bătrânul a săltat coşul în spinare şi a pornit spre casă.

A mers el, a mers... Dar, ce să vezi? La fiecare pas, coşul atârna tot mai greu. Până să ajungă moşneagul în sat, l—a cocoşat de—a binelea greutatea coşului. S—a oprit moşneagul şi a lăsat povara de pe umeri. Numai putea să—l care mai departe! Când s—a uitat... mare minunăţie! Se făcuse coşul mare—mare. Iar băietănaşul de mesteacăn crescuse şi el, nu glumă. A sărit jos din coş, s—a închinat adânc în faţa bătrânului şi i—a spus:
—Îţi mulţumesc, tată, că m—ai săltat pe picioare. Şi au pornit—o ei mai departe, pe jos.
Calduca, aşa l—a botezat bătrânul pe fiu—său ăl mic. Şi şi—au început viaţa în trei: moşneagul, Ulenda şi Calduca.

Nici n—a băgat de seamă moşneagul când a crescut Calduca, fecioraşul. Ca peste noapte s—a înălţat şi l—a ajuns din urmă pe Ulenda. Muncea pentru câteşi trei. Era voinic şi—ndemânatic. Dacă se măsura—n ciomege cu alt flăcău, acela nici n—apuca să clipească, că se şi pomenea cu mâinile goale. Şi turma lor era acum de două ori mai mare. Şi peşte uscat se găsea în casă — pe săturate. Blănuri moi, pentru ai casei şi pentru târg, aveau acum să le—ajungă.

Ulenda, însă, la fel a rămas, cum fusese. De ce sta, tot mai leneş şi mai leneş se făcea. Sta tolănit în culcuş, dar lenea lui nu sta, tot creştea şi creştea, aproape că nu mai încăpea în colibă...

Ţinea bătrânul pe lângă casă doi vulturi: unul cu plisc roşu, celălalt cu plisc negru. În fiecare toamnă smulgea penele din coada vulturilor. Până atunci dăruise penele vulturului cu plisc roşu lui Ulenda. Dar s—a ivit în casă Cal duca, fecioraşul cel cu sârg la treabă, lui i—a dăruit moşneagul penele roşii.

Le—a dăruit şi i—a spus:
—Calduca îmi îngrijeşte bătrâneţele, el mă ţine. Se cheamă că el este fiul meu cel mare!

N—a spus nimic Ulenda. A înghiţit obida şi s—a îndârjit împotriva mezinului. A început a cloci gânduri de răzbunare. Cum să—i facă rău feciorului de mesteacăn? Uitase şi de lene. Furia s—a dovedit mai puternică decât lenea.

Ulenda a început să fure prada din capcanele întinse de Galiduca. A început să fure şi peştele din plasele rânduite de frate—său.

Atunci Calduca s—a dus la zanghin:
—Dovedeşte, prea înţelepte, pe nelegiuit!
—Parcă poţi dovedi pe furul din propria—ţi casă? i—a răspuns zanghinul.

Apoi a încins un foc de vreascuri. A prins un motan şi l—a perpelit în dogoarea focului. Motanul a început a mieuna ca din gură de şarpe şi a rămas cu botul schimonosit. Iar zanghinul a tălmăcit:
—Strâmbă—se şi chipul hoţului, ca botul motanului ăstuia. Facă—se voia legii celei drepte, atunci vei dibui pe fur tu însuţi.

Calduca s—a întors acasă şi l—a găsit pe Ulenda pitit într—un colţ, cu fălcile legate cu o basma. L—a întrebat:
—Ce—i cu tine, frate—meu?

—Nimic, i—a răspuns acesta, mă dor dinţii. Tocmai atunci s—a pornit vântul şi a smuls basmaua de pe obrazul flăcăului. Toţi i—au văzut faţa strâmbă. Toţi au văzut că el e hoţul. De atunci nimeni nu—l strigă altfel decât Ulenda—Strâmbul.

Mai îndârjită era acum ura lui Ulenda împotriva fratelui său, fecioraş ul de mesteacăn. Chibzuia zi şi noapte cum să—l prăpădească pe Calduca, în ce fel să—l ducă la pieire. Cât timp trăia bătrânul, tot nu—i putea face nimic.

Peste o vreme, moşneagul a căzut la pat şi s—a prăpădit. Lau petrecut pe bătrân la groapă, l—au plâns. Zanghinul a frânt o suliţă peste trupul celui dus. Cele două capete le—a zvârlit, unul într—o parte, altul într—alta, pentru ca duhul vânătorului să se despartă de trup. Pe urmă l—au îngropat pe bătrân. Într—un rând, Ulenda i—a spus lui Calduca:
—Să ne ducem, frate—meu, pe insulă ; om culege *saran—floarea.* Cu rădăcini dulci ne—om ospăta.

Au pornit ei cu barca. Au ajuns la insulă. Calduca a plecat să culeagă *saran* şi s—a afundat departe în taiga. Ulenda a sărit în barcă şi a plecat, lăsând pe frate—său acolo.
—Să fie pradă păsării *Cori*! şi—a spus el.

În acele vremuri trăia pe muntele *Hehţir* pasărea Cori. Cât un nor era de mare. Când îşi părăsea cuibul şi—şi întindea aripile să—şi ia zborul, întuneca tot cerul, iar pe pământ cobora o beznă de parcă se lăsa noaptea. Vai şi amar de omul care—i ieşea în cale! Cine se întâlnea cu pasărea Cori, nu mai putea fi găsit niciunde.

A colindat. Calduca insula, a umblat ce a umblat şi s—a întors la mal. Acolo, ce să vezi? Ulenda nu—i. A ţipat Calduca, l—a strigat, l—a căutat pe frate—său, dar degeaba... ia—l de unde nu—i. A văzut flăcăul că nu mai are nimic de făcut, a gustat din rădăcinile dulci de *saran* şi s—a întins să doarmă. Ce s—a gândit el: ,,Voi vedea eu mâine ce—i de făcut!"

Soarele a apus. Cori—pasărea s—a ridicat de după Hehţir, a acoperit cerul şi s—a făcut întuneric beznă. Cori zbura şi fâlfâia din aripi, fâlfâia atât de tare, de parcă ploua şiroaie, vâjâia văzduhul de parcă se stârnise un vânt năprasnic.

Calduca s—a trezit speriat şi şi—a înşfăcat arcul de luptă. Con a ajuns chiar deasupra lui şi a căscat un plisc fioros. Ochii îi ardeau vâlvătaie.

Calduca a slobozit săgeata. Dar în zadar, penele păsării erau de fier. Cori l—a ridicat în ghiare şi i—a spus:

—Să—mi pui trei ghicitori. De le—oi dezlega, s—a terminat cu tine. Iar de nu, te duc între ai tăi.

A chibzuit Calduca, s—a gândit şi a primit târgul:

—Ce e, ce e, ce să fie: sus pe stâncă locuieşte, jos să sară nu—ndrăzneşte. Ghici, ce e?

Cori s—a gândit, s—a frământat, dar n—a putut răspunde.

—E nasul pe obraz, a desluşit Calduca, şi a pus a doua ghicitoare:

—Ce e, ce e, ce să fie: dintr—un loc dac—o zbugheşte, unde vrei îţi nimereşte, dar cum a mers nu povesteşte. Ghici; ce e?

Iar n—a ştiut Cori să răspundă.

—E săgeata, i—a desluşit Calduca, şi a pus păsării Cori ultima ghicitoare:

—Ce e, ce e, ce să fie: pe—aceeaşi pernă dorm o sută de flăcăi, dar de certat tot nu se ceartă între ei. Ghici, ce e?

Nici acestei ghicitori nu i—a aflat Cori dezlegarea.

—Sunt ţiglele de pe acoperiş — i—a desluşit Calduca. Atunci, Cori—pasărea l—a săltat în ghiare pe flăcăul nostru, la ridicat în slava cerului şi, lin de tot, s—a aşternut zborului. Mult, puţin, cât a sburat nu ştiu, dar l—a coborât pe pământ aproape de casa lui. Flăcăul s—a întors acasă. Ulenda l—a văzut şi s—a făcut alb ca varul, de frică. Un tremur mărunt i—a cuprins mădularele toate. Şi i—a spus lui frate—său:

—Vântul m—a smuls de lângă insulă. N—am putut ţine piept vijeliei, prea era amarnică.

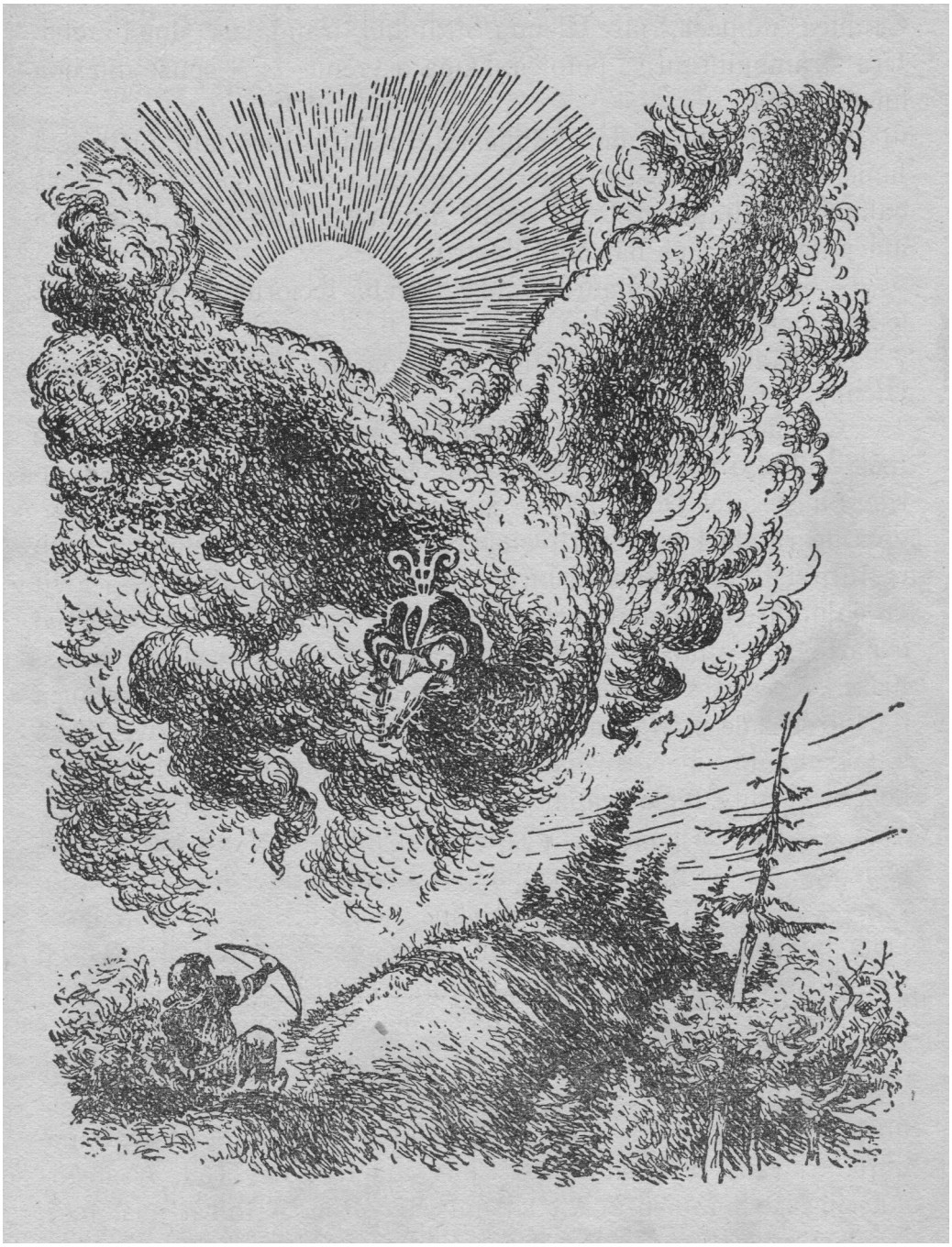

Calduca n—a zis nimic.

Viaţa celor doi fraţi a început să curgă din nou ca în trecut. Calduca muncea, iar Ulenda—Strâmbul trândăvea după sobă. Ura strâmbului nu se potolea. După o vreme, el îi spuse din nou lui Calduca:

—M—a cuprins dorul după tatăl nostru. Iacă, am auzit de la lume, că dacă umezeşti buzele unui răposat cu spumă din gura balaurului *Simu*, acesta se scoală din morţi. Tare ar fi bine dacă am putea învia pe bătrânul nostru!

—Şi unde—i balaurul ăsta? întrebă feciorul de mesteacăn. Cum putem da de el ?
—Balaurul sălăşluieşte la izvoarele râului Hor, spuse Ulenda.

Calduca n—a stat mult pe gânduri, a înşeuat un pui de ren, a încălecat şi a pornit la drum. Mult, puţin, cât a bătut el drumurile, nu se ştie! Doar atât se ştie, că în răstimpul ăsta în treizeci de rânduri au răsărit ciupercile pe trunchiul ulmului celui răsturnat. Iată—l ajuns la izvor. Şi—a lăsat renul la mal, l—a lovit cu palma peste greabăn şi l—a prefăcut în copac. Apoi a plecat mai departe, şi a ajuns la un sătuc. Calduca a văzut că şi aici sălăşluiesc oameni de un neam cu el, dar că—s amărâţi tare. Calduca i—a întrebat de pricina amarului lor. Iar oamenii i—au povestit că balaurul *Simu* le calcă satul, mănâncă oamenii, pârjoleşte colibele şi că nu—i nicio scăpare.
—Cum se poate! Oare niciunul dintre voi nu s—a învrednicit să—i vie de hac balaurului? s—a mirat Calduca.
—Mulţi au încercat, i—au spus oamenii, dar ce—i poţi face? Doar odată să te împroaşte Simu cu dogoarea răsuflării lui, că ţi s—au şi uscat mâinile. Iar fără mâini, ce poţi face?

A căzut pe gânduri feciorul de mesteacăn, apoi le—a spus:
—Voi încerca şi eu, poate că mie nu mi s—or usca mâinile. . . Ş i—a pregătit el suliţa, a ascuţit cuţitul, a mai luat din sat un ceaun de tuci şi a urcat spre pădurea unde trăia Simu. În pădure a strâns un ceaun plin cu răşină tare de brad. A strâns muşchi şi s—a înfăşurat tot cu muşchi verde. A intrat aşa, înfăşurat cum era, în pârâu şi a ieşit de acolo şiroind de apă. Apoi s—a apucat a lovi cu coada suliţei în tuciul acela. Şi s—a iscat un vuiet de a răsunat pădurea.

Simu—balaurul a auzit tărăboiul şi a ieşit târâş din văgăuna lui.

Venea târîş, şuiera şi clocotea de mânie. În urma lui rămânea o potecă roşie de pârjol: ardea iarba, ardea pământul, ardeau şi pietrele.

Cum l—a văzut pe flăcău, a duhnit odată asupră—i, dar muşchiul, mustind de ud ce era, l—a apărat pe Calduca de pălălaia dogoritoare. Iar flăcăul, luându—şi avânt, a aruncat cu toată puterea tuciul cu răşină în gâtlejul arzător al năpârcii. Răşina s—a muiat şi a potopit gâtlejul balaurului. Simu s—a înnăbuşit şi a crăpat. În loc de flăcări, din botul jivinei a început a se revărsa un şuvoi de spumă albă.

Calduca a strâns din spuma aceea şi a făcut cale întoarsă spre sat.

Deodată a auzit în urma lui cum trosnesc arborii. Întreaga taiga fumega, fiarele fugeau din pădure şi păsările îşi luau zborul care încotro.

Oamenii din partea locului i—au spus:
—Prăpăd, fiule! L—ai ucis pe Simu şi acum Himu cel fioros te goneşte din urmă, să—şi răzbune fratele. Mare prăpăd!
—Nu—i nimic, răspunse Calduca. Prăpăd ar fi de n—am avea minte—n cap.

Şi—a găsit el şapte ceaunuri de tuci. Le—a aşezat unul peste altul, iar el s—a pitit sub ceaunul de la fund. N—a terminat bine, că s—a ivit în sbor Himu cel fioros. In jur, toată firea s—a cutremurat. Pământul clocotea, din cer cădea potop, cioturi şi bolovani. Balaurul a văzut tuciurile şi s—a repezit furios asupra lor, şi când le—a izbit odată. . . şase tuciuri a sfărâmat, dar pe al şaptelea nu l—a dovedit şi şi—a spart capul. A început să şuiere Himu şi s—a târât înapoi, să—şi dea duhul în pădure. Calduca a ieşit de sub hârburi. Oamenii din partea locului s—au strâns roată în jurul lui. Erau fericiţi că le—a fost dat să vadă aşa viteaz, se bucurau că au scăpat de balaurul Simu. Care mai de care îl chema în neamul lor, fiu să le fie. Fetele îl priveau pe sub sprâncene: fiecare ar fi vrut să fie nevastă unui asemenea flăcău viteaz.

Bătrânii îl pofteau:
—Rămâi la noi.
—Nu, trebuie să mă întorc acasă, le—a răspuns Calduca. Dar una din fete tot i—a plăcut. A luat—o şi s—au dus în pădure. Au ajuns pe malul râului şi s—au aşezat pe trunchiul unui copac. Iar Calduca i—a spus fetei:

—Fii, fată dragă, nevasta mea! Vino cu mine!

Apoi a lovit cu palma trunchiul pe care şedeau şi s—a prefăcut trunchiul în ren. Renul a pornit în zbor spre sătucul de baştină al băiatului.

În timpul ăsta, Ulenda domnea în voie, cânta ziua toată, de nimic nu—i păsa. Socotea că a pierit feciorul de mesteacăn.

Când colo, hop şi Calduca, ba încă însoţit de o nevastă chipeşă.

Mai abitir s—a aprins ura lui împotriva fratelui său. Iar clocea gânduri mârşave: ,,Cu Calduca trebuie s—o sfârşesc, orice o fi să fie, iară soaţa lui mie să—mi rămâie! "

Calduca s—a dus la zanghin—înţeleptul, i—a povestit totul de—a fir în păr. Şi despre Simu i—a povestit, şi cum a dobândit spuma din botul balaurului ucis, ca să—l scoale din morţi pe tată—său, şi despre porunca lui Ulenda—Strâmbul. Zanghinul a chibzuit preţ de—o lulea fumată şi apoi i—a zis:

—Ehei, fecioraş de mesteacăn, vezi că tu asta încă n—o ştii. Nu ştii că oamenii nu se nasc de două ori. La ce să—l turburăm pe moşneag? Ş—apoi, nu spumă te—a trimis el să cauţi, ci moartea te—a trimis să ţi—o găseşti.

Spuma aceea a luat—o zanghinul şi a zvârlit—o în râu. Râul a început să freamăte, apa să clocotească şi un fum alburiu s—a ridicat către nori. Sumedenie de peşti s—au ivit pe faţa apei toţi cu burţile albe în sus. Toţi muriseră.

—Vezi! spuse zanghinul, ca să te prăpădească pe tine îi trebuia Strâmbului spumă dintr—asta.

Apoi înţeleptul l—a chemat pe Ulenda—Strâmbul.

—Du—te în taiga, Ulenda, i—a spus el.

—Nu printre oameni ţi—e locul. Nu ţi—s dragi oamenii... Pleacă în taiga. Acolo, în singurătate, trăiesc oamenii din taiga. Să—ţi fie şi chipul cum îţi este sufletul.

Şi a plecat Ulenda—Strâmbul în taiga. Cât a mers a început a—i crească blană. La mâini şi la picioare i—au crescut ghiare. O pornise în două picioare, apoi s—a plecat şi a luat—o la goană în patru labe. Ulenda—Strâmbul s—a prefăcut în urs.

Iar Calduca—feciorul şi—a întemeiat o viaţă frumoasă, cu soaţa sa. Au avut mulţi copii, şi în toate celea numai izbândă...

Asta a fost odată de mult, de mult. Atât de demult, încât dacă ar fi să socotim anii pe degete, nu ne—ar ajunge degetele tuturor bătrânilor din sat. Ar trebui să chemăm şi copiii satului la numărătoare. Dar copiii sunt neastâmpăraţi, aleargă, nu stau locului. Pas de mai socoate, cât de demult a fost asta!...

SUFLETELE *SOBOLILOR*

Înainte vreme, oamenii ude erau mulţi la număr. Aşezările lor erau dese: copiii zvârleau cu piatra, dintr—un sat în altul. Se înşirau aşezările lor de—a lungul tuturor râurilor ce coborau de pe crestele munţilor Sihote—Alin, de la râul Coppi şi până la limanul Hadi, pe toată coasta mării. Fumul vetrelor ude se ridica în trâmbe de nori negri, până la cer. Iar lebedele albe se făceau negre de fum până străbăteau norii de peste aşezările oamenilor, atâtea vetre de ude erau.

În satul *Hungri* trăiau pe vremea aceea doi fraţi: *Canda şi Egda*. Tatăl lor era un om ca toţi oamenii. Dar flăcăii nu ştiu cui semănau: crescuseră oameni ca nimeni alţii. înalţi de stat cum e copacul de şaptezeci de ani şi vânjoşi de rămâneau adâncături pe locul unde călcau. Când o porneau la goană pe schiuri, ajungeau şi pasărea din urmă. In tot neamul lor nu se aflau vânători asemenea voinicilor Canda şi Egda. Ursul nu era vânat pentru ei, îl înnăbuşeau în braţe. Tigrul îl prindeau din goană, iar pantera o înhăţau de coadă.

Dar mai cu seamă îndrăgeau flăcăii goana după *soboli.*

Sobolul e jivină vicleană. Multă vreme poartă el vânătorul pe urmele sale. Nici nu bea urmăritorul, nici nu mănâncă atâta timp cât goneşte sobolul. Iar jivina îl duce, îl poartă şi—şi încurcă urmele. Până la urmă, se piteşte în culcuşul ei, stai de—o afumă dacă—ţi dă mâna!

Dar vezi că Egda şi Canda n—au prea mult de lucru nici cu sobolul. Cât de repede aleargă sobolul, tot aleargă cei doi fraţi mai repede! Când ajung fiara din urmă, ea se piteşte în pădure şi, zdup, într—o scorbură. Dar flăcăii, hop şi ei: Canda se aşează la gura scorburii, iar Egda frânge copacul cu o singură mână. Copacul se clatină, sobolul, *ţuşti*, s—o şteargă. Dar Canda îl aşteaptă cu căciula pregătită. Pe unde să mai scape bietul *sobol*?

Aşa vânau flăcăii noştri.

Nu mai rămăsese picior de sobol prin locurile lor. Atunci Canda şi Egda începură să fugărească vânatul şi pe alte locuri, începură să fugărească jivina pe locuri străine.

Vânătorii ceilalţi s—au mâniat:

—Voi ne luaţi vânatul. Ne fugăiiţi fiarele — înseamnă că pe noi ne socotiţi ca şi morţi, înseamnă că ne—aţi omorât. Aşa socotim noi. înseamnă că este vărsare de sânge între noi. O să mergem la judecată! Să daţi socoteală! De ce ne—aţi ucis?!

Canda şi Egda râdeau. Se făleau cu puterea lor; nu se tem de răzbunarea sângelui, nu se tem de judecată; nu se tem de Zanghin — judecătorul cel înţelept.

—Unui mare vânător i se cuvine şi vânat deopotrivă, spuneau cei doi fraţi.

—Dar ce vânat vă mai trebuie? i—a întrebat Zanghinul. De ce fugăriţi fiare străine, va trebui să plătiţi Baita — despăgubire.
—Baita n—o să plătim, şi nici fuga după soboli n—o s—o contenim, au răspuns flăcăii. Până nu vom pune mâna pe Stăpânul Sobolilor nu conte nim goana.

Dac—a văzut Zanghinul că n—o scoate la capăt cu ei, dac—a văzut că nu se supun datinii, că nu ascultă de oameni, s—a mâniat foarte. Şi—a frânt cârja pe din două şi a aruncat jumătăţile, una în dreapta, alta în stânga — adică să rămână flăcăii cu păcatul asupra lor.

Cei doi fraţi au pornit iar după soboli. Zor, nevoie, vor să prindă pe Stăpânul Sobolilor. Au auzit ei de la moşnegii cei cu păr cărunt că e pe lume un *sobol* de trei ori mai mare decât ceilalţi, negru cum îi tăciunele, sprinten cum îi vântul; dacă rămâi cu ochii aţintiţi asupra lui mai multă vreme, îţi pierzi lumina ochilor, aşa au auzit ei.
Au colindat ei taiga, dar să afle sobolul cu pricina n—a fost chip.

Cât au alergat flăcăii după Stăpânul Sobolilor au nimicit toţi supuşii lui. *Incaltea* să fi fost de folos cuiva atâta pradă, dar ei ba; prindeau jivina, o cercetau... nu era cea căutată, o sfâşiau bucăţi şi o azvârleau cât colo. Să nu prindă bine nimănui.

Ceilalţi vânători nu mai apucau sa doboare nimic pentru ei, nu mai era chip de trăit.

Dar şi Canda şi Egda s—au dumerit: doar ei cu mintea lor n—or să izbutească să pună mâna pe Stăpânul Sobolilor. Şi s—au dus . să se închine Zanghinului:
—Nu cumva ştii tu, prea înţelepte Zanghin, unde sălăşluieşte Stăpânul Sobolilor?
—Eu sunt un om prea neînsemnat, le—a răspuns bătrânul. Ce poate să ştie unul ca mine? întrebaţi pe Oncu, Stăpânul Munţilor şi a Codrilor, el trebuie să ştie!
—Dar Oncu unde sălăşluieşte? au vrut să ştie flăcăii.
—Sălaşul lui este pe cea mai înaltă creastă din şirul Sihote—Alin, între stânci şi culmi golaşe. Casa lui este de piatră. Drumul până acolo e anevoios foarte. De dat ochii cu el nu—i cu putinţă, decât numai dacă el însuşi o vrea.
—Ei bine, îţi mulţumim, spuse Canda, să mergem, frate—meu.

Şi s—au dus.

La început au mers tot pe câmpie. Au dat de un pârâu roşu în calea lor. Şi—au întocmit o luntre din lemn de mesteacăn şi au trecut pârâul. Mai departe au mers printr—o pădure de mesteacăn. Au dat de un pârâu galben în calea lor. Şi—au întocmit o luntre din lemn de plop şi au trecut pârâul. . Mai departe au mers printr—o pădure de pin. Au dat de un pârâu alb în calea lor. Clocotea râul cel alb, fierbea ca pe foc, dar apa era rece ca gheaţa. Să fi muiat degetul într—însa, sloi se făcea. Flăcăii au prăvălit sumedenie de pietroaie în apă şi au trecut pârâul acela ca pe o punte. Pe celălalt mal creştea o pădure de cedri. În pădure au auzit strigând trei bufniţe, şi trei corbi croncănind.

S—au dus tot înainte Canda şi Egda, croindu—şi drum prin codrul de cedri. Dar pădurea era deasă; ca un zid se înălţau copacii, ca un zid se împleteau ramurile în calea lor.

Cei doi fraţi au purces a doborî cedrii, a—şi croi drum mai departe. Iar înapoia lor, copacii doborâţi prindeau iarăşi rădăcină, se ridicau până la cer.

Mai acum îşi croiseră drumul şi iarăşi nu—i vedeai; pădurea era la fel de nepătrunsă ca şi înainte.

Aşa au ajuns flăcăii la poalele unui munte înalt.

Pe culmea muntelui văzură o stâncă ce se ridica în trei caturi. Pierdeai căciula din cap de te uitai să vezi piscul muntelui aceluia.

Cei doi fraţi au pornit să urce muntele. Aici au auzit şase bufniţe strigând, şi şase corbi croncănind. Canda a socotit c—au ajuns aproape de sălaşul Stăpânului şi a început să strige. Strigă tare Canda. Cădea coaja de pe copaci de strigătul lui. Dar răspuns nu venea de nicăieri. Şi s—au dus flăcăii mai departe.

Iată că s—a sfârşit pădurea, de aici începeau tufele. Mai mult pietroaie decât tufe.

De ce suiau mai mult, de ce erau mai multe pietroaie. Mergeau cei doi fraţi doar printre stânci. Când au ajuns la primul *cat*, s—au odihnit. Apoi au pornit spre al doilea. Pietroaiele se rostogoleau sub paşii flăcăilor, de parcă le—ar fi smuls cineva de sub picioare.

Dar cei doi au mers tot înainte, până ce au ajuns la al doilea cat. Au mai şezut aici, s—au odihnit şi au pornit să se caţăre spre al treilea cat. Stâncile se îngrămădeau în calea lor, tot mai multe, se înşiruiau, rânduri, rânduri. Şi de ce mergeau flăcăii, de ce le păreau stâncile tot mai asemănătoare cu oamenii, de parcă erau vii, nu alta. Ochi n—aveau, dar se întorceau după ei, urmărindu—le mişcările. Cu chiu cu vai, au ajuns cei doi fraţi la al treilea cat. Pietroaiele le lunecau sub picioare şi nu le puteau opri. Iar în vârf s—au auzit nouă bufniţe strigând, şi nouă corbi croncănind.

—Ei, frate—meu, acum pe semne chiar c—am ajuns la casa Stăpânului Munţilor! zise Canda.

S—au căţărat sus pe stâncă şi—au dat acolo de o casă de piatră, susţinută de zece stâlpi. Două ferestre, ochii casei, priveau spre răsărit, aşa cum cere datina. Acoperişul casei se pierdea în nori, atât era de înaltă casa. Înăuntru totul era rânduit cum se cuvine: laviţe, cuptor şi colţişorul ursului, adică un cotlon cald pentru moşnegi. Dar toate lucrurile erau atât de mari, încât cei doi fraţi se simţeau a fi mici ca nişte copilaşi.

Pe laviţă li s—a părut a desluşi o stâncă acoperită de muşchi.

Egda începu să strige. Se stârni vântul de strigătele lui:

—Hei, tătucă, au venit la tine oameni de rând! Au venit la tine că i—a împins nevoia!

Stânca cea acoperită de muşchi se întoarse către flăcăi. Şi—au văzut ei că nu era o stâncă, ci un om. întunecat la culoare, cioplit parcă din piatră şi afundat în pământ până la brâu de propria lui greutate. Ochii lui de piatră se aţintiră asupra celor doi fraţi.

Îngheţau inimile sub privirea aceea. În faţa lor era chiar Oncu.

Canda şi Egda se ploconiră în faţa Stăpânului Munţilor. Cu carne de elan veniseră ei, ăsta era ploconul lor — hrana oamenilor de rând. I s—au închinat şi au vorbit aşa:

—Ajută—ne, tătucă, să dovedim pe Stăpânul Sobolilor. Neam legat în faţa oamenilor să—l doborâm! E îngăduit oare să calci legământul depus?

Oncu vorbi. De răsunetul vocii lui troiene uriaşe de zăpadă alunecară de pe culmi, crăpături adânci brăzdară faţa stâncilor, întreg pământul se cutremură de vorba lui:

—Am auzit de voi. Vină mare apasă asupra voastră. Se plâng oamenii de rând că aţi stins neamul *sobolilor*. Şi pe Stăpânul Sobolilor l—aţi supărat: nu mai are ce face pe pământ. Nu—l mai puteţi dovedi. Aţi ucis toţi *sobolii*. Sufletele lor au plecat să—şi caute de mâncare în cer. Stăpânul Sobolilor a luat urma supuşilor săi...

Cei doi fraţi căzură pe gânduri, îşi îndopară lulelele cu tutun. Dădură de fumat şi Stăpânului Munţilor. Oncu îşi aprinse şi el luleaua.

Dar să vezi că deodată, din toate piscurile de munte, câte erau în jur, se porniră vălătuci de fum către cer, izbucniră trâmbe de foc în înalt,— zburară pietroaie în văzduh. Nori deşi învăluiră culmile, sclipi fulgerul şi o ploaie de foc biciui faţa pământului.

Cei doi fraţi s—au strâns ghem, speriaţi de moarte. Apoi au căzut iar pe gânduri. Altfel a ieşit de cum socotiseră ei: au vrut să—şi arate îndemânarea şi puterea, dar când colo iată că şi oamenii îi socot vinovaţi, şi Stăpânul Sobolilor li—i duşman, ba chiar şi Oncu e mânios.

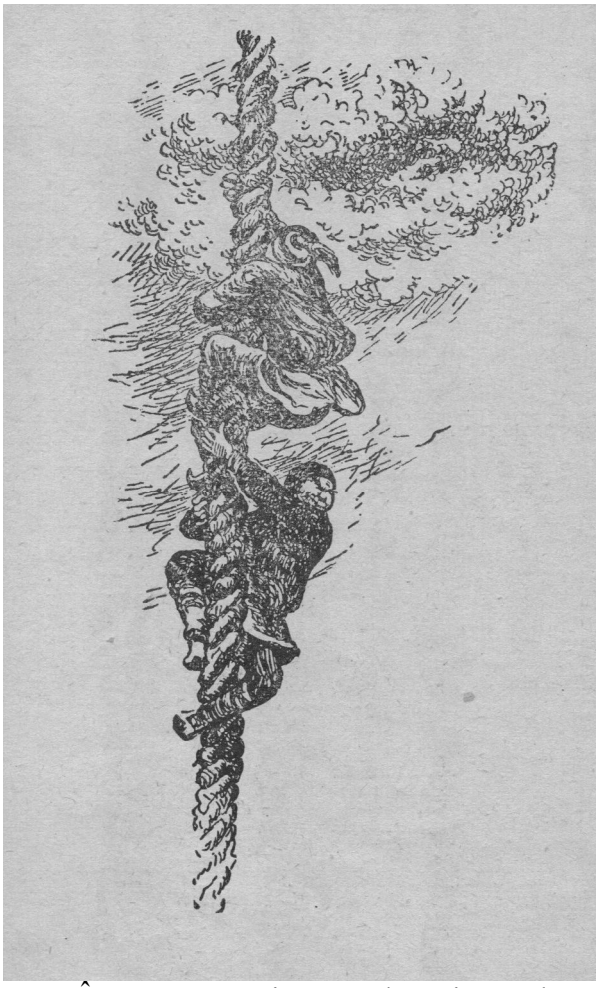

Într—un târziu, Canda prinse glas:
—Şi cum am face tătucă să aducem iarăşi sobolii pe pământ? Stăpânul Munţilor încetă din pufăit, scoase luleaua din gură — culmile munţilor conteniră fumegatul — şi zise:
—Dacă dobori un *sobol* în cer — sufletul lui revine pe pământ în alt sobol...

Atunci Canda se întoarse către Egda:
—Hai, frate—meu, să ştii că va trebui să mergem pe alte meleaguri să fugărim sobolii.
—Pe semne că aşa vom face, răspunse Egda.

Şi au pornit ei să facă cale—întoarsă. Când s—au uitat în jos, au ameţit; aşa de sus se cocoţaseră ca să ajungă la Stăpânul Munţilor. Dar cum să coboare, nu ştiau. Cât vedeai cu ochii nu era nicio potecă, peste tot numai prăpăstii. Dar vezi că tocmai atunci s—au simţit ridicaţi în văzduh, pe aripi de bufniţă. Totul li se şterse din faţa ochilor. Nu mai vedeau nimic; nici chipul Stăpânului, nici munţii, nici stâncile cu chipuri omeneşti. S—au pomenit cei doi fraţi nu departe de sătucul lor.

Canda şi Egda începură să împletească o funie groasă. O pădure întreagă au doborît, răsucind curmeie de tei. Era atât de lungă funia împletită de ei, că nici alergătorul cel mai iute de picior, chiar de ar fi fugit din zori şi până în noapte, nu i—ar fi ajuns de la un capăt la altul. Şi trainică era funia răsucită de ei. Canda agăţă funia cu un capăt de stânca roşie, iar cu celălalt de stânca neagră. Trecu apoi la mijlocul ei şi—şi repezi pumnul în funie. Funia zbârnâi, stâncile se risipiră, praf şi pulbere se alese din ele, dar împletitura nu se rupse.

Egda avântă funia până la cer. Cârligul din capătul funiei agăţă cerul.
Cei doi fraţi îşi încordară puterile. Se opintiră şi traseră cerul către pământ.
Peste capătul de jos al funiei prăvăliră un munte.

Apoi şi—au luat sculele vânătoreşti, şi—au luat de—ale gurii şi au pornit să se

caţere pe funie în sus, către cer, la vânătoare, după suflete de *soboli.*

Când au ajuns pe la mijloc, şi—au întors ochii spre pământ şi au văzut sătucul lor de baştină; acolo jos se adunaseră oameni. Mişunau mici ca furnicile, răsturnau capul pe spate, priveau şi se mirau: ,,Unde s—or fi căţărând Canda şi Egda?".

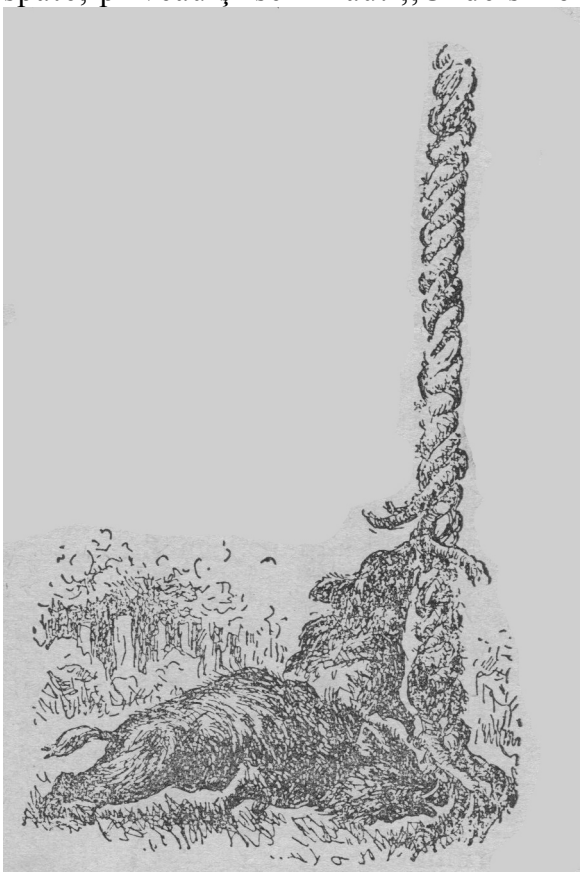

Şi iată că cei doi fraţi au ajuns în cer.

La început mai vedeau pământul, pe urmă însă au pătruns într—un nor.

Se aşterneau norii sub picioarele lor, ca zăpada. În jurul lor se zăreau o sumedenie de urme de sobol, urme de sobol fără număr! Inimile lor de vânători se înfierbântară:
—Ei, acum ţine—te, frăţioare, să tot fugăreşti la soboli!

... Multă, multă vreme au vânat ei.

Ori câţi soboli doborau, numărul sălbătăciunilor tot nu se micşora.

În vremea asta, pe pământ, neamul sobolilor creştea mereu. Cât de neobosiţi erau cei doi fraţi, dar tot începuseră şi ei să ostenească. Canda mărturisi lui frăţine—său că l—a cam cuprins dorul de casă; ce—ar fi să coboare ?

Şi flăcăii porniră către locul pe unde s—au urcat la cer. Au căutat ei ce au căutat, dar n—a fost chip să găsească locul cu pricina.

Vezi că, în timp ce ei se îndeletniceau în cer cu vânătoarea, jos pe pământ venise primăvara.

Mistreţii cei tineri începuseră a—şi ascuţi colţii tocmai de funia pe care se căţăraseră flăcăii, priponind cerul de pământ. I—au ascuţit ei ce i—au ascuţit, până ce s—a ros funia, s—a rupt şi a slobozit cerul la locul lui.

Cât n—au colindat Canda şi Egda căile cerului, câte poteci n—au bătătorit, dar drumul spre pământ nu l—au aflat.

Calea umblată de ei s—a bătătorit bine, şi noaptea se vede uşor de pe pământ: se întinde de—a curmezişul întregii bolţi.

Oamenii din tot locul au botezat calea aceea în fel şi chip, dar *ude* îi spun: *Bua—ghidâni*, cum ar veni — „Calea oamenilor cerului! "

Egda şi Canda colindă şi astăzi calea cerului — fugăresc fără odihnă *sobolii*.

Din vremea aceea nu s—a mai întâmplat ca neamul sobolilor să se fi stins vreodată pe pământ.

CUM AU FĂCUT ANIMALELE SCHIMB DE PICIOARE

O vulpe s—a întâlnit într—o zi cu un elan.

—Ce se mai aude, vecine? întrebă ea.

—Nimic nou, vecină, răspunse elanul. Eri, să vezi, era cât pe ce să mă prăpădesc cu zile; mi se luase pe urme un vânător; abia am scăpat, că—mi încurcasem coarnele prin ramurile unor copaci... Mare pacoste cu picioarele astea lungi ale mele. Din pricina lor mă tot încurc cu ramurile coarnelor prin ramurile copacilor! Dar tu cum o duci? întrebă el la rându—i pe vulpe.

—Şi eu o duc greu, vecine, răspunse vulpea. Nu—mi dau pace vânătorii. Mare pacoste cu picioarele mele astea scurte. Din pricina lor sunt scundă şi nu văd ce se petrece în jurul meu!

Şi s—au întristat amarnic animalele de soarta lor cea grea, pentru felul nechibzuit cum le va rânduit firea pe toate: cine are nevoie de picioare lungi, le are scurte, iar cui îi trebuie picioare scurte, le are lungi.

Ce se gândi vulpea?

—Vecine, ia hai să facem schimb de picioare, zise ea.

—Să facem, încuviinţă elanul.

Şi iată că cei doi schimbară picioarele între ei.

Vulpea privi în jur: de sus, de pe picioarele cele lungi se vedea departe, nu era niciun om în jur. Şi cum i se făcuse poftă de niscai găini, o luă la goană spre sat. Acolo încercă să intre într—un coteţ, unde mai multe găini şedeau pe cuibare. Dar picioare cele lungi o stânjeneau. Atunci băgă piciorul într—o crăpătură, socotind să înhaţe vreo găină. Dar piciorul de elan, cu copită, nu putea apuca nimic. Vulpea oftă din greu şi tare îi păru rău după labele ei: ce ghiare ascuţite aveau şi cât îi era de lesne să înhaţe cu ele prada, s—o ţină şi s—o sfâşie! Deodată, din casă ieşi un om, vulpea se sperie şi fugi. De scăpat, a scăpat ea, dar flămândă.

Cât despre elan, el s—a făcut scund de tot pe labele de vulpe. S e ascundea de minune în iarbă.

—Ei, acuma—i bine de mine, se bucura el. De departe nu mă mai vede nimeni.

Încet, încet, începu a se mişca pe lăbuţele de vulpe. Peste puţină vreme osteni. Era şi ostenit, şi flămând. Ridică botul, cum era învăţat, ca să prindă câteva vlăstare tinere, cu care să—şi potolească foamea. Dar vezi că nu mai ajungea până la ramurile copacilor, că—i erau picioarele prea scurte!

—Ehe, oftă el din greu, păcat de picioarele mele că le—am schimbat! Ce picioare bune aveam! Erau înalte şi puternice! Nu aşa... nişte sărăcii de lăbuţe! S—a zis cu mine, acuma m—am curăţat, o să mor de foame...

Şi elanul începu să plângă.

Deodată auzi că departe, în taiga, răsună lin tropot: cineva se îndrepta în goana mare drept către el. Se auzea tot mai aproape trosnetul surcelelor rupte şi fâsâitul tufişurilor răscolite, Elanul se aşternu şi el la goană Dar unde să—l ducă lăbuţele cele slabe de vulpe? Se împiedică în nişte tufe, căzu şi închise ochii: „Ei, acum s—a terminat, îşi spuse el, mi—a sosit sfârşitul! "

Când colo, se aude strigăt de vulpe:

—Hei, vecine, pe unde—mi eşti?

—Aicea—s, prinse glas elanul. Tu ai stârnit zarva aceea taiga?

—Eu, mărturisi vulpea. Mare pacoste picioarele astea ale tale. Am vrut să mă strecor încetişor, dar copitele calcă greu, tropăie, frâng ramurile de pe jos. Era să mă prăpădesc din pricina lor!

—Şi mie mi—e greu cu picioarele tale, se plânse elanul sunt scurte şi şubrede... Hai, vecină, să le schimbăm din nou.

Şi animalele au făcut iarăşi schimb de picioare. Elanul bătu în pământ cu copitele: tare erau bune!

—Straşnic lucru, zise el, ce bine e s—alergi pe asemenea picioare. Picioare zdravene, înalte, cu copite.

Vulpea dădu roată locului pe lăbuţele ei: tare erau bune! Lăbuţele, au ghiare ascuţite, sunt uşoare, nici nu le auzi paşii!

—Că bine zici! vorbi şi vulpea. Straşnic lucru e să ai lăbuţe mici, cu ghiare ascuţite.

Cei doi şi—au luat rămas bun şi fiecare a plecat într—ale lui. De atunci animalele n—au mai făcut schimb de picioare.

CUM A FOST URSUL PĂSTOR

Într—o luncă păştea odată o turmă de reni. Un tigru năvăli asupra turmei, goni câţiva reni în taiga, departe de restul turmei, şi sfâşie pe unul din ei. Ceilalţi reni au scăpat cu fuga, dar n—au mai găsit drumul către turmă şi au rămas să pască singuri într—o poiană.

Un urs se întâlni cu cei câţiva reni stingheri.

Ursul era bătrân şi nu mai putea goni vânatul. Ce şi cât mânca nu ştiu, dar ştiu că i se vedeau coastele, iar blana îi atârna smocuri, smocuri, de prăpădit ce era.

Când a dat cu ochii de reni, ursul şi—a zis în sinea sa: „Ce şansă pe mine! O să iau eu renii ăştia. Şi o să mă fac păstor, aşa cum sunt unii oameni. Renii o să se înmulţească şi o să am carne câtă mi—o pofti inima, pe toată viaţa. Că doar nu—i lucru mare să fii păstor!"

Era bucuros ursul. Şi—a strâns renii într—un loc, să fie mai pe aproape de bârlogul lui, şi s—a aşezat vesel şi mulţumit să—i păzească. Renii păşteau, şi el alegea din ochi pe care din ei să şi—l ia pentru prima masă.

Iar renii dacă au văzut că ursul le dă pace, au început să pască în voie. Umblau de colo, colo, cu capetele plecate şi căutau muşchi.

Ursul se uita la ei şi nu putea pricepe: ce—or fi făcând renii? Ce ascultă ei acolo? Parcă trag cu urechea la ceva... Şi o teamă cumplită puse stăpânire pe el: te pomeneşti că renii au auzit paşii stăpânului lor! O îi pe aproape. Ursul se apropie de un ren şi—l întrebă:

—Ce tot asculţi tu acolo?

Renul tăcea mâlc, nu răspundea nimic. Se apropie ursul de alt ren, dar şi ăsta îl privi lung şi tot nu răspunse. Renii râdeau de urs în sinea lor; auzi la el, vrea să fie păstor, dar nu ştie nici măcar cu ce se hrănesc renii.

A alergat aşa ursul de la un ren la altul, până a ostenit de—a binelea.

—Grea muncă mi—am ales, îşi spuse el.

Iar renii au păscut pe acolo prin apropierea bârlogului până au terminat tot muşchiul. Când n—a mai fost muşchi, s—au mutat mai departe. Ursul s—a speriat din nou: dacă o merge tot aşa, apoi o să plece renii de tot. Vezi că ursul nu ştia că trebuie să umble păstorul mereu în urma turmei şi a început să alerge după câte un ren răzleţit, să—l gonească înapoi către bârlog. Până aducea pe unul, se rătăcea alt ren, tot umblând în căutare de muşchi.

Şi tot aşa, până când ursul nu mai putu de osteneală. Nu era chip să ţie toţi renii laolaltă, în jurul bârlogului. Acum era, nevoit să—i urmeze. Ursul mergea înainte, dar se tot uita înapoi. Tare—i părea rău după bârlogul lui. După bârlogul lui vechi şi cald! Dar

nici renii nu voia să—i piardă. Umbla şi sufla din greu, umbla şi se depărta tot mai mult şi mai mult de bârlogul lui.
—Ehe, oftă el, greu lucru e să fii păstor. Dacă ştiam de la început, nu mă apucam de aşa treabă.

Aşa a ajuns ursul departe de locurile lui. Aici s—a întâlnit cu un lup şi o vulpe.
—Ziua bună, vecine! îi dau fiarele bineţe. Ce faci pe aici?
—Ia, ce să fac, răspunse ursul, mă făcui păstor.

Vulpea îşi flutură coada şi clătină din cap cu înţelegea.
—E—he—he, de mult trebuia să faci treaba asta, zise ea. Iacă, eu cu vecinul meu lupul ne—am apucat de mult de păstorit, Acum o ducem tare bine. Nu mâncăm decât carne de ren.
—Păcat doar că ani ostenit din cale—afară cu turma mea, vorbi iarăşi ursul.
—Asta fiindcă nu eşti obişnuit, sărăcan de tine, ursule, îi plânse vulpea de milă. E foarte anevoie cu renii, mai cu seamă când nu eşti obişnuit. Dar nu ştiu ce—ai să te faci la iarnă! Cum ai să păzeşti turma?...

Ursul căzu pe gânduri: bine spune vecina, ce—o să facă el la iarnă? Că doar o să—l tragă la somn, iar dacă o să adoarmă peste iarnă, renii s—or împrăştia. Unde să—i mai găseşti?

Atunci ursul se rugă de vulpe şi de lup:
—Ajutaţi—mă, fraţilor, să—mi păzesc renii.

Dar vulpea era vicleană, se prefăcea că se frământă, chipurile, dar nu se gândea decât la una şi bună: cum să—l ducă de nas pe urs. Într—un târziu vorbi aşa:
—De, nu prea ştiu cum să te ajutăm! Nici noi nu prea dovedim, că ni—e tare greu şi nouă. Dar tot trebuie să ne ajutăm, că doar suntem prieteni. Fă—te—ncoa cu renii tăi şi să vii la primăvară să ţi—i iei înapoi.

Vulpea şi lupul porniră spre taiga, mânând din urmă turma de reni.

Ursul se întoarse acasă jucând de bucurie. ,,Ce i—am păcălit pe caraghioşii ăştia! Ei or să alerge toată iarna după blestematele de dobitoace încornorate, iar eu o să fiu sătul; toată carnea o să fie pentru mine, o să am ce mânca şi la primăvară, şi la vară!" Apoi dădu fuga în bârlogul său şi se tolăni să doarmă iarna toată.

Vulpea şi lupul s—au afundat cu turma mai depărtişor, în pădure. Acolo lupul le—a făcut de petrecanie renilor. Şi cei doi înşelători n—au mai ştiut de foame toată iarna.

Iar ursul dormea în bârlogul lui, sugându—şi laba. In somn se făcea că—şi vede turma: renii lui se plimbau care de care mai gras, pica untura de pe ei. ,,Ce—am să mă mai înfrupt la primăvară! " visa ei. Cu cât îi ghiorăiau maţele mai amarnic, cu atât se făcea că sunt mai graşi renii.

Iată că veni şi primăvara. Soarele cel blând topi zăpada. Pâraiele susurau în tot locul. Copacii se împodobiră cu muguri. Ursul se trezi din somnul de peste iarnă şi ieşi afară din bârlog. Umbla prin taiga şi se clătina de slăbiciune şi nemâncare. Coastele îi străpungeau pielea, iar lâna blănii îi atârna în smocuri.

Aşa ajunse mototolul de urs la cei doi înşelători. Ei erau amândoi, şi vulpea şi lupul, graşi—bondoci, cu blănile dese şi lucioase, că avuseseră ce mânca toată iarna. Vulpea ieşi în întâmpinarea ursului. Se tot învârtea în jurul lui, de parcă nu ştia cum săi mai intre în voie oaspetelui drag, de parcă nu ştia cum să—şi mai arate bucuria. Şi vorbea, vorbea întruna, de nu mai putea spune ursul niciun cuvinţel. Dar până la urmă oaspetele tot a întrebat—o:
—Unde—i, vecino, turma mea?

Vulpea îşi încrucişa labele pe piept şi se porni pe văicăreli, şi plângi, şi plângi:
—Vai, vecine, mare năpastă şi cu turma asta a ta! Toată turma s—a pierdut!
—Cum adică, s—a pierdut? întrebă ursul speriat şi rămase cu gura căscată.
—Toţi renii au fugit, plânse vulpea.

—Cum adică, au fugit? se mânie ursul.
—Iac—aşa, au fugit şi pace bună! îşi schimbă vulpea glasul. Dacă nici păstorul lor dintâi nu i—a putut păstra, dacă tu nu le—ai putut avea de grijă, apoi nici noi nu ţi i—am putut păzi mai bine. S—au dus renii tăi.
—Iar ai voştri unde sunt? mai întrebă ursul, trăgând cu coada ochiului la casele şi ţestele de reni ce se vedeau împrăştiate peste tot locul in jurul vizuinii tâlharilor.

Atunci, vulpea începu a se văicări mai amarnic, ba înghionti şi pe lup, de se puse şi el pe urlat.
—Şi pe ai noştri i—a lovit năpasta! plângea vicleana, cu lacrimi de jale. Nici pe—ai noştri nu ne—am învrednicit să—i păzim mai bine. Renii noştri, săracii, ni i—au ros moliile!

—Cum adică moliile? întrebă ursul nedumerit.
—Iac—aşa! Când au tăbărât odată moliile asupra lor — ştii doar şi tu, vecine, ce lână deasă au renii — şi când s—au aşternut pe ros cât ai clipi s—a topit toată agoniseala, toată turma noastră... Şi privind cu jale la oasele de reni, vulpea plângea de ţi se rupea inima: „Renii mei, săracii, renii mei, dragii de ei! Cât aţi fost voi de buni, cât mi—aţi fost voi de dragi! Renii mei, sărăcuţii de ei!... "

Ursul s—a înduioşat de jalea vulpii. Ba a şi încercat să—i aline durerea:
—Lasă, vecină, nu mai plânge, câte nu se întâmplă!... Apoi se scarpină după ceafă, mai chibzui şi zise iar: Ce să—i faci, dac—aşa a fost să fie, să—i roadă moliile? Pe semne că nu—i de mine să fiu păstor. Niciodată n—am să mai cresc reni.

Şi ursul se afundă în taiga.

De atunci urşii nu se mai apropie de reni.

DOI SLĂBUŢI ŞI UNUL PUTERNIC

Un slăbuţ împotriva unuia puternic este asemenea unui şoricel împotriva ursului, doar să—l calce ursul cu o labă şi s—a zis cu el! Dar când sunt doi slăbuţi împotriva unuia puternic, apoi se schimbă treaba, nu se ştie care pe care!

... Un urs, odată, uitând cu totul de lege şi datină, începu a se obrăznici şi a năpăstui vieţuitoarele cele mici. Şoriceii, nevăstuicile şi dihorii nu mai puteau trăi din pricina lui. Jderii, şoarecii săltători şi sobolii nu mai aveau viaţă din pricina ursului. Dacă nelegiuirile lui s—ar fi tras din foame, l—ar fi învinuit cineva? Dar nu. ursul nu era flămând, se ţinea gras şi plesnea de bine! Nici nu—i mânca, doar aşa de plăcere urgisea pe cei micuţi. Şi nu era chip să te ascunzi de el nici unde: te găsea în scorbură, te găsea sus pe cracă, ba şi în apă te găsea!

Plângeau vieţuitoarele cele mici, plângeau şi răbdau. Dar când ursul începu să le chinuiască puişorii şi să—i ucidă, n—a mai fost chip de răbdat, le—a ajuns cuţitul la os, mai rău nici ca se putea! Ursul distrugea cuiburile de păsări, înnăbuşea puişorii de jivine prin scorburi...

Într—un rând a strivit toţi micuţii şoricelului. A călcat doar odată cu laba lui şi niciunul n—a rămas în viaţă. Şoricelul plânge ea, se tot rotea în jurul cuibului, dar ce—ar îi putut face el singur împotriva namilei?

Piţigoiului, tâlharul i—a nimicit cuibul, iar toate ouăle din cuib le—a înghiţit. Piţigoiul plângea, se tot rotea în jurul cuibului, dar ce—ar fi putut face el singur împotriva namilei?

Cât despre urs, el râdea, ba îşi mai şi bătea joc de ei, nelegiuitul.

Şoricelul porni în goană să afle ajutor. Cum fugea el aşa, auzi plânsul piţigoiului şi—l întrebă:

—Hei, vecine, ce—ai păţit? De ce plângi?

—Păi, să vezi, răspunse păsăruica. Venise vremea să—mi scot puişorii din ouă. Ciocăneau cu pliscurile în coajă... Mi i—a mâncat ursul... Unde să aflu ajutor? Ce pot face de unul singur?

Şoricelul izbucni şi el în plâns:

—Începuseră puişorii mei să se acopere cu peri negri. începuseră să deschidă ochii. Tot ursul mi i—a omorât şi mie! Unde să aflu ajutor? Ce pot face de unul singur?

Amândoi, piţigoiul şi şoricelul, au căzut pe gânduri; unde să—şi caute dreptate, unde să găsească osândă pentru urs, cum să—şi scape puii de răul lui. Să se ducă până la Stăpânul care—i mai mare peste taiga — prea era departe. Iar să—l pedepsească fiecare în parte, n—aveau putere.

S—au gândit ce s—au gândit şi—au găsit: ,,De ce să ne temem de el? Nu suntem doi?"

Şi s—au dus la urs.

Ursul tocmai le venea in întâmpinare. Umbla, namila, legănându—se de pe un picior pe altul. Ba îşi şi ridicase o labă să—i strivească dintr—o lovitură pe amândoi, că aşa—i era năravul.

Dar piţigoiul îi striga ele jos:

—Hei, vecine, ia aşteaptă! Că am veşti bune pentru tine!

—Care veşti? mormăi ursul: Zi—i, dar mai repejor! Piţigoiul îi povesti:

—Am văzut într—o pădurice, pe aproape, un roi de albine. Am dat o raită prin jur şi ce mi—au văzut ochii — o scorbură întreagă cu miere, plină ochi, de se revărsa şi pe jos. Ia hai, zic, să—i dau de ştire ursului...

Dac—a auzit de miere, ursul a uitat de toate. Îi lăsa gura apă.

—Şi unde—i scorbura cu pricina? întrebă el pofticios.

—Te ducem noi, vecine, făcu şoricelul. Şi—au pornit toţi trei.

Piţigoiul sbura înainte şi arăta drumul. Purta ursul tot pe căi ocolite. În vreme ce şoricelul o porni glonţ, pe drumul cel mai scurt, spre păduricea unde era mierea.

Când a ajuns la scorbură, strigă către albine:

—Oho, vecinelor, vin la voi cu treburi însemnate! Albinele veniră în zbor să—l asculte. Şoricelul le povesti ce vrea de la ele. Albinele i—au răspuns săritoare:

—Cum să nu te ajutăm?! Ba te ajutăm! Şi nouă ne—a făcut mult rău ursul ăsta. Câţi faguri nu ne—a furat el!

Tocmai atunci ajunse şi ursul, adus de piţigoi. Acesta îi arătă scorbura cu faguri, dar ursul o şi văzuse. Se repezi spre miere şi porni să sufle, să mormăie, să clefăie şi să se lingă pe bot.

Cum s—a apropiat ursul de scorbură, albinele au dat năvală cu tot roiul asupra lui. L—au înţepat, care unde au putut! Ursul se apăra cu labele, încerca să le gonească. Dar mereu alte şi alte albine veneau să—l înţepe, ba în nas, ba în bot, ba în ochi. Ursul urla de durere şi dădu să fugă îndărăt. Dar cum să fugi cu ochii umflaţi de înţepăturile albinelor şi aproape închişi de umflături! Nici drumul nu—l mai vedea. Da buzna peste toate trunchiurile, peste cioturi ascuţite şi tufişuri ghimpoase. Se poticnea, cădea; se zgâriase tot, până la sânge. Dar albinele nu—l slăbeau de fel !

O singură scăpare ar fi fost pentru urs: să se arunce într—o apă şi să stea acolo până s—or duce toate albinele. Dar ce să facă de ochi, că erau umflaţi cât cepele. Nu vedea nimic. Atunci îşi aminti de şoricel, de piţigoi şi strigă cât îl ţineau bojocii:

—Oho, vecinilor, pe unde—mi sunteţi?

—Aici, aici suntem, dădură glas cei doi micuţi. Ne omoară albinele, pierim cu zile!

—Duceţi—mă la apă! mai strigă ursul.

Piţigoiul se săltă pe un umăr al ursului, şoricelul se caţără pe celălalt. Ursul urla şi fugea, iar vecinii lui îl călăuzeau. Ba—i strigau unde s—o cotească, ba unde să sară peste vreun trunchi prăvălit.

Peste o vreme, piţigoiul îi spuse:

—Se vede râul, vecine.

Mai apoi îi strigă şi şoricelul:

—Acum chiar că—i aproape, vecine.

—Bine ar fi, strigă ursul, că nu mai pot. M—au prăpădit blestematele de albine, de ce alerg, de ce mă înţeapă mai amarnic!

Nu putea să vadă că albinele de mult au rămas în urmă. Deodată, cei doi strigară ursului:

—Sări în apă, vecine, dar vezi de te afundă cât mai tare, că apa—i mică prin părţile astea!

Ursul s—a gândit în sinea lui: „Lasă să scap eu de albinele astea, că pe urmă tot n—o să rămână din voi decât o pată umedă! "

Şi—a luat vânt şi a sărit. Socotea că sare într—un pârâiaş. Dar şoricelul şi piţigoiul îl aduseseră la o prăpastie adâncă.

Şi a zburat ursul în adânc. Zbura şi se izbea ba de un colţ de stâncă, ba de altul. Smocuri de păr din blană i se împrăştiau în jur.

Piţigoiul zbura pe lângă urs, îl însoţea în cădere şi—i spunea:

—Socoteai că eşti puternic, ursule, că nu se află ac de cojocul tău? Mi—ai mâncat puişorii!

Şoricelul se ţinea strâns de blana ursului şi spunea:

—Socoteai că eşti puternic, ursule, că nu se află ac de cojocul tău? Mi—ai strivit puişorii!

Ursul a bufnit de pământ, a plesnit şi a rămas lat.

Foarte bine! Aşa—i trebuie! De ce prăpădea puişorii?

Păsărelele şi lighioanele micuţe s—au adunat alergând de peste tot locul. Li s—au închinat şi au mulţumit piţigoiului şi şoricelului.

...Ce poate face unul slăbuţ împotriva unuia puternic? Dar când sunt doi slăbuţi împotriva unuia puternic, apoi se schimbă treaba. Nu se ştie care pe care!

LADO CEA REA

Întâmplarea aceasta s—a petrecut odată, de mult de tot. Pe focurile unde curgeau atunci râuri, se ridică astăzi munţii, iar unde se înălţau atunci stânci, cresc astăzi codri. Atâta vreme a trecut de atunci.

În casa vânătorului Ceumdaga, din neamul Dungii, s—a născut o fată. De mult ar ii vrut Ceumdaga să aibă copii. Mai cu seamă un băiat ar fi vrut el să aibă, dar s—a bucurat şi de naşterea fetiţei. Cât despre mamă, ea nici nu mai ştia ce să facă de bucurie.

Fetiţa căpătă un nume frumos — i—au spus Lado.

Cei doi bătrâni făceau tot ce le era cu putinţă pentru ca fiica lor să crească vrednică, frumoasă, fericită. Mama nu şi—a strigat fetiţa pe numele cel adevărat un an încheiat, ca nu cumva să afle dracii cei răi că Ceumdaga are o fiică. Nu—i spunea decât „vrednica mea" sau „draga mea". Deasupra leagănului, femeia atârnă un *mafa—garani*, adică un colţ de urs, ca să gonească pe dracii cei răi. Iar pentru ca fetiţa să nu plângă, mamă—sa mai agăţă deasupra leagănului o păsăruică din iască, cercei de mesteacăn, lăbuţe de gotcan şi o băbuţă de lemn, ca să—i aducă vise frumoase. De scăldat o scălda numai în lapte. Îi făcu perniţă din fulgi de lebădă şi saltea din pene de cuc.

Aşa se făcu fetiţa frumoasă ca nici una alta.

Avea faţa albă şi rotundă ca luna plină, ochii ca mura neagră, obrajii roşii ca petala măcieşului de primăvară, buzele ca smeura coaptă şi era zveltă cum e floarea de *saran*. Aşa de frumoasă era Lado!

Bătrânii îşi priveau fiica si nu—şi mai încăpeau în piele de bucurie!...

Un singur lucru nu ieşise cum se cuvine: Lado nu ştia să facă nimic. Maică—sa o păzea să nu aibă cumva mâini butucănoase, de aceea Lado nu aprindea niciodată focul, nu tăia lemne cu securea, nu prindea peşte cu cangea, nu punea mâna pe vâsle şi nu argăsea piei. Maică—sa o păzea să n—aibă ochii roşii, de aceea Lado nu împodobea halatele cu cusături de mătase, nu însăila pielicele, nu alegea lână de ren pentru cusături. Aşa se face că Lado nici măcar să frământe aluatul nu ştia şi nici să coacă niscai turtite nu era în stare. Nimic nu ştia Lado să facă.

Când trecea Lado pe uliţele satului, flăcăii nu—şi puteau lua ochii de la ea, atâta era de chipeşă şi sveltă. O urmăreau din ochi flăcăii, clătinau din cap a uimire, dar niciunul nu se încumeta să—i aţie calea.

Până la urmă un flăcău tot o ceru de nevastă. Alt vânător mai. destoinic ca el nu era în sat. Dacă—i ieşea o fiară în cale, începea să plângă sălbătăciunea — ştia că nu mai află scăpare. Flăcăul îi ceru mâna, dar Lado se bosumflă şi—i întoarse spatele, strâmbând din nas:
—Piei din ochii mei, că duhneşti a sălbătăciune! Cum o să—mi duc viaţa alături de tine? O să—mi zgârii mâinile în pieile vânatului adus de tine...

Apoi o ceru un alt flăcău. Pescar mai destoinic ca el nu era în sat. Dacă—şi arunca suliţa, străpungea zece peşti dintr—odată. Iarna, privirea lui străbătea şi prin gheaţă, desluşea orice groapă în care s—au cuibărit peştii. Flăcăul îi ceru mâna, dar Lado se bosumflă de—a binelea şi—şi astupă nările cu mâna:

—Piei din ochii mei, că duhneşti a peşte. Cum o să—mi duc viaţa alături de tine? O să umblu mereu cu hainele ude...

O ceru atunci un al treilea flăcău. Câini ca ai lui nu mai crescuse nimeni în satul lor. Iuţi ca vântul erau câinii. Nimeni nu se măsura în iuţeală cu sania flăcăului. Nimeni n—ar fi putut ţine pas cu câinii lui. Flăcăul îi ceru mâna, dar Lado nu l—a învrednicit nici măcar cu o privire. De cum s—a arătat flăcăul în prag, Lado a început a da din mâini şi se vârî cu nasul într—o pernă:
—Piei din ochii mei, că duhneşti a câine! Cum o să—mi duc viaţa alături de tine? O să—mi stric picioarele tot alergând după câinii tăi, să—i hrănesc...

Cei trei flăcăi îi întoarseră spatele:
—De ce—ţi râzi de munca noastră ? spuseră ei. Nu faci bine...

Mama fetei auzi tot şi—i zise şi ea:
—Nu faci bine, nu întâmpini oamenii cum se cuvine, superi flăcăii fără pricină.

Lado se mânie şi împotriva maică—si, începu a da din mâini şi roşi toată de furioasă ce era:
—Las—că ştiu eu, strigă ea. De mult vreţi voi să scăpaţi de mine!
—Ce tot spui, fata mea, se sperie bătrâna. Poartă—te cum te taie capul! Rămâi cu noi cât vei vrea.

Maică—sa a potolit—o şi Lado a tăcut.

Dar vezi că cine şi—a dat drumul de—a rostogolul de la munte, cară şi pietrele după sine; întâi a gonit pe flăcăii care—o ceruseră, iar acum Lado nu se mai împăca nici cu părinţii. Toată vremea se îmbufna: ba nu—i era pe plac halatul maică—si, ba nu—i era pe plac că taică—său venea ud leoarcă de la pescuit. Cu nimic nu—i mai intrau în voie.

Odată, bătrâna i—a dat *caşă.*
—De ce—i nefiartă? strigă fata. I—a dat atunci peşte.
—De ce—i uscat? tropăi din picioare Lado. I—a dat atunci carne.
—De ce—i tare? strigă fata din nou.

Maică—sa puse pe masă nişte turtiţe.
—De ce—s amare? începu să scuipe frumoasa Lado. Bătrâna izbucni în plâns; cu nimic nu—i intra în voie! Ea adună copiii din vecini şi le dădu lor turtiţele. Copiii mâncară totul şi mulţumiră:
—O, măicuţă, ce bune au fost turtiţele, ce moi au fost şi ce dulci!

Atunci, Lado se mânie şi mai amarnic. îşi îmbrânci mama cât colo, începu să tropăie din picioare, să fluture din mâini, să strige şi dădu buzna afară din casă. Tot ce vedea în jurul ei i se părea urât, şi rău, şi murdar, şi afumat, iar oamenii pociţi. Sus pe cer văzu un cârd de lebede. Penele lor erau albe, luceau ca zăpada cea curată. Lebedele sburau spre locuri necunoscute, plecau din calea iernii.

Lado începu să strige:
—Peste cap m—oi da, lacrimi voi vărsa, în lebădă m—oi preface! Şi—am să plec cu lebedele—n zbor, spre ţărmuri neştiute, am să caut oameni curaţi. Am să—mi găsesc altă mamă!

Şi Lado s—a dat peste cap. S—a acoperit toată cu fulgi albi ca zăpada. S—a săltat de la pământ şi s—a avântat în sbor pe aripi albe de lebădă.

Bătrâna izbucni în plâns, începu a striga, fata a—şi chema. Lado cea rea a sburat, nici nu şi—a întors capul la plânsul maică—sii.

Lado se apropie de cârdul lebedelor.

—De unde vii, sora noastră cea nouă? întrebară păsările.

—Am pornit să caut oameni curaţi, să nu duhnească a peşte. Voi zbura cu voi spre ţărmuri neştiute, să—mi găsesc altă mamă.

Dar lebedele nu i—au făcut loc în cârdul lor. Conducătorul cârdului vorbi atunci, bătând din aripi:

—Cum poţi găsi altă mamă? Oamenii n—au decât o singură mamă. O a doua nu găseşti!

Şi lebedele zburară mai departe, fără Lado. Lebăda cea singuratică o porni şi ea. Zbura singură şi—şi spunea, mânioasă pe mamă—sa, mânioasă pe lebede: „Am să zbor în alte locuri. Am să găsesc alţi oameni, să nu duhnească a peşte, să nu duhnească a sălbătăciuni, să nu duhnească a câine; să găsesc locuri curate. Să—mi găsesc altă mamă!"

Cârdul de lebede se făcu nevăzut. Lado se făcu nevăzută şi ea.
Maică—sa a plâns multă vreme pe fata ei cea pierdută... Şi iată că pomii îşi pierd frunzele. Iepurele îşi pune blăniţa cea albă. Şerpii se cuibăresc pe sub pietre. Ursul adoarme în bârlog. Vânătorii pleacă după soboli. Stăpânul apelor îşi înveleşte pâraiele cu acoperiş de gheaţă, să—i ţie cald...

Iar mama fetei tot plânge şi plânge, şi nu—şi mai ia ochii de la colţul de cer unde Lado se făcuse nevăzută.

...Şi iată că potecile sunt iarăşi negre. Ursul nu—şi mai suge laba. Veverițele şi—au

terminat toate alunele. Unsoarea se topeşte pe schiuri. Pitulicea s—a întors din ţările de peste mări. . .

Mama fetei celei rele tot mai plânge, tot se mai uită pe cer spre colţul unde Lado s—a făcut nevăzută.

S—a tot uitat mereu în sus şi atât l—a privit, că încet—încet a început a—şi uita şi de foc. Încet—încet, focul a pâlpâit tot mai slab, până s—a stins de tot. A plecat focul din casă. Odată cu el s—a dus şi viaţa. Mama fetei a murit.

...Şi iată că dinspre împărăţia *nicană* începe a sufla un vântişor cald. Din firele ierbii uscate, iarba cea nouă îşi slobozeşte săgeţile verzi. Stăpânul apelor dezveleşte faţa râurilor de acoperişul lor de gheaţă. Ursul îşi lasă bârlogul. Iepurele îşi leapădă în pădure blana cea albă. Copacii se acoperă de muguri. Păsările călătoare se întorc la vechile cuiburi.

Din ţările depărtate s—au întors şi lebedele.

S—a întors şi Lado. Pe semne că nu şi—a găsit altă mamă, S—a întors şi a început să se rotească deasupra satului ei. Deasupra casei părinteşti. Zbura şi striga mereu, îşi chema mama:

—Peste cap m—oi da, lacrimi voi vărsa şi mă voi preface—n fată. Vreau să—mi îmbrăţişez măicuţa bătrână, vreau lacrimile să i le zvânt.

Dar din casă nu ieşea nimeni. Lado se tot rotea în văzduh. Se rotea şi plângea. Nu se mai putea preface în fată...

Toată vara s—a rotit ea aşa deasupra satului drag. A tot aşteptat să iasă maică—sa din casă, s—o întâmpine. A tot aşteptat, dar fără folos.

Când vântul cel rece a început a sufla dinspre Amur, Lado a trebuit să plece spre ţările calde.

De atunci, în fiecare primăvară ea vine în sbor, se roteşte, strigă. Îşi strigă mama. O strigă, dar fără folos.

CENGU — CAP SEC

A fost odată un flăcău din neamul Zacsori, pe nume Cengu. Era în toate celea om ca toţi oamenii: avea două urechi, doi ochi, un nas, două mâini, două picioare. Doar despre capul lui se spunea că—i un cap sec, cu desăvârşire gol. Cengu lucra puţin, dar mânca mult. Nu prea chibzuia, credea orice i se spunea. Aşa trăia Cengu. Mânca, bea, şedea pe malul apei, se scărpina în cap şi nu făcea nimic.

Tată—său a încercat să—l înveţe meşteşugul vânatului. Ba se şi pregătise să—l ia în taiga.

Cengu a fost gătit cu toate straiele vânătoreşti. A primit încălţări din piele de căprioară, cusute cu fir de mătase. Ciorapi lungi peste genunchi, frumos împodobiţi. Nădragi din postavul cel mai bun. Halat alb, ţesut cu lână de ren. Cingătoare împodobită cu capete de răţoi. Pe cap neamurile lui i—au pus o legătura cu înflorituri de mătase, iar peste ea, o căciuliţă din cozi albe de veveriţă. În mână i—au pus o suliţă meşteşugit încrustată. P^{e} umăr un arc şi săgeţi, iar la cingătoare două cuţite: unul încovoiat şi altul drept.

Ce mai flăcău falnic era acum Cengu! Tare i—au mai plăcut lui gătelile acelea. Nu se urnea din loc şi—şi tot mângâia halatul cu mâna. Râdea de bucurie. Tată—său l—a strigat:

—Ajunge, Cengu, să mergem.

Băiatul dădu din cap a împotrivire, că adică n—avea chef să meargă, să—şi curme bucuria. Bătrânul l—a strigat din nou:

—Destoinicia unui bărbat nu stă în găteala lui, ci în plierea suliţei sale! Să mergem, băiete!

Dar Cengu nu voi să ştie de nimic. El era mulţumit de sine şi se bucura. Ba s—a pornit să şi joace. Bătea pasu—n loc, se învârtea, îşi mângâia nădragii şi halatul. Îşi risipea săgeţile, suliţa îi flutura fără nicio noimă, mai—mai să schilodească oamenii.

Atunci, tatăl flăcăului se mânie şi—l izbi pe fiul—său peste cap. Capul cel sec răsună ca un ceaun de aramă. Omul se sperie de—a—binelea.

—O he — i — i a—ha! Pesemne că băiatul are capul gol de tot... Nu—i a bine. Ce mă fac eu acum?

Şi nu l—a mai luat pe Cengu în taiga. Cu un cap sec nu faci nicio ispravă la vânătoare!

Cengu s—a aşezat pe malul râului şi şi—a găsit o treabă potrivită. Se oglindea în faţa apei, se minuna de găteala lui cea nouă şi se ciocănea peste cap. Zgomotul iscat de el stârni tot satul.

S—au adunat la mal toţi *nanaii,* credeau că s—a pornit careva aşa netam—nesam să cânte pe lemnişoarele cele sunătoare. Când colo, ce să vezi: era Cengu care—şi ciocănea căpăţâna goală. Oamenii au râs ce au râs, apoi s—au împrăştiat.

… Aşa curgea viaţa lor.

Tatăl băiatului pleca ba în taiga după vânat, ba la Amur după peşte.

Mama băiatului argăsea piei, săra peşte, jumulea păsări şi pregătea de mâncare pentru Cengu şi pentru bărbat.

Cât despre Cengu, el nu era bun de nimic. Sta toată vremea tolănit la malul apei şi se tot scărpina în cap.

Câtă vreme au dus—o ei aşa, nu ştiu. Dar peste un timp puterile bătrânilor au început să scadă. Mama obosea tot mai des căi era greu să facă singură toate treburile.

Într—un rând îi spuse moşneagului:

—Nu mai pot munci de una singură...

Au fumat ei amândoi, au chibzuit ce au chibzuit şi bătrânul vorbi aşa:

—Cengu trebuie însurat. Ai să ai şi tu ajutor în casă.

—Cum o să—l putem însura pe Cengu? se miră mamă—sa. Că doar are cap sec băiatul! Cine o să—şi dea fata după unu ca el?

—Dacă ne—om îngriji de o răscumpărare bună, s—o găsi o fată şi pentru el, răspunse tatăl.

Şi au început moşneagul şi băbuţa să strângă *tori* — adică răscumpărare.

Au pus deoparte o *tingire* de aramă, o sabie adusă de peste mări, trei halate de mătase şi alte trei de blană, o oglindă de argint, douăsprezece perechi de cercei, o suliţă încrustată cu ar gint, trei bucăţi de pânză de mătase, o platoşă din lemn de bambus cu încuietori de argint, adusă tocmai din ostroavele cele depărtate, o strună lungă de arc, cât statul de om, şi un arc de bătălie, încrustat cu podoabe de os. Au strâns o răscumpărare bogată! ...

Dar vezi că în satul lor tot nu s—a găsit vreo fată să—l vrea pe Cengu de bărbat.

În satul vecin trăia o bătrânică cu fiica ei. Bătrânica aceea era tare sărmană. Pe fiică—sa o chema Anga. Şi n—avea fata nicio zestre, decât numai o pereche de câini pentru sanie. Erau atât de sărace, mama şi fata, că nici măcar o velinţă n—aveau în casa lor.

Şi a fost cerută Anga. A plâns fata cât a plâns, pe urmă a primit, că n—avea încotro. S—a gândit că de aici încolo o s—o ducă şi maică—sa mai uşor.

Înainte de plecare, Anga şi—a scuturat luleaua în pragul casei părinteşti, ca să nu scoată şi focul cu sine, să nu ducă norocul din casă. Apoi păşi peste prag, călcând, aşa cum cerea datina, de pe ceaunul său pe cel al mirelui. Şi Cengu o duse în casa lui.

Iată că au ajuns în casa mirelui. Cengu se trânti pe laviţă, se îndopă cu carne şi începu să se laude:

—Ştii tu, nevastă, ce băiat sunt eu?! Altul ca mine nu găseşti nicăieri. Ştii tu ce cap am eu? Nimeni nu are aşa cap ca mine!

Cengu îşi dădu un bobârnac în cap, şi capul cel sec răsună ca un copac uscat într—o zi cu vânt.

Anga s—a speriat: „Aoleu, omul meu are capul gol de tot! Cum o să—mi duc zilele cu unul ca el?" şi începu să plângă.

Cengu n—a înţeles de ce plângea Anga. A mai stat, s—a mai uitat. Pe urmă a adormit.

Anga l—a cercetat din ochi. Faţa flăcăului era frumoasă, de ziceai că—i om ca toţi oamenii: doi ochi, două urechi, un nas... Şi s—a mâniat fata: cum este cu putinţă ca un om cu capul sec să aibă o faţă frumoasă, la fel cu a celorlalţi oameni? S—a mâniat şi—a spus: „Voi face să aibă o faţă urâtă, pentru ca înfăţişarea lui să nu înşele pe nimeni! " A

scos lutişor roşu din vatră. Şi a mai scos funingine din vatră. A topit lutul şi funinginea în lacrimi. Şi a căpătat două culori de vopsele: negru şi roşu.

Cu vopselele astea, Anga a zugrăvit obrazul bărbatului ei în roşu şi negru. L—a zugrăvit aşa de frumos, că s—a speriat ea însăşi.

...Cengu a dormit cât a dormit, apoi s—a trezit şi i s—a făcut sete. A luat o cană cu apă, să bea, şi s—a uitat în oglinda apei, şa cum îi era obiceiul. Acolo, în cană, şi—a văzut chipul. Cengu nu s—a mai recunoscut şi a întrebat chipul din apă:

—Hei, omule, dar tu cine eşti? Ce cauţi în cana mea? Apoi s—a uitat în jur, toate îi erau cunoscute: vatra lui, casa lui, pe laviță — nevasta lui. Numai chipul îi era străin.

—Anga, ia vino să vezi! îşi chemă el nevasta. Cine s—o fi băgat în cana noastră? Văd un chip pocit.

Anga s—a prefăcut a fi mirată:

—Cine mă cheamă?

—Eu te chem, răspunse Cengu. Eu, bărbatul tău! Anga clătină din cap cu neîncredere:

—Păi ce, tu eşti Cengu? Omul meu avea un chip frumos pe când tu ai un chip fioros si pocit!...

—Asta aşa e, răspunse Cengu. Faţa mea este frumoasa sunt un flăcău chipeş, o ştiu prea bine...

S—a mai gândit o vreme şi apoi a vorbit iarăşi:

—Ia te uită ce mai necaz! Mi—oi fi pierdut chipul, pe semne Mă duc să mi—l caut.

Cengu coborî de pe laviţă şi ieşi din casă. Mergea pe drum şi se tot uita la picioare. Apoi îşi dădu un bobârnac în cap, capul răsuna... Cengîi s—a bucurat: „Eu sunt, eu sunt!" îşi spuse el. Se apropie de o apă, îşi oglindi chipul şi se întunecă din nou iarăşi chipul cel străin. „Nu, nu sunt eu", îşi spuse.

A umblat el pe drum şi s—a întâlnit cu oamenii. întrebă pe fiecare:

—Nu cumva l—aţi văzut pe Cengu? Oamenii râdeau de el.

—Nu, nu l—am văzut, răspundeau ei. Cengu se scărpina în cap.

—Pe semne că Cengu nu mai este în satul ăsta, îşi spuse el. Ia să mă duc prin alte sate.

Şi aşa porni Cengu să se caute pe sine însuşi. Plecă din sat şi nu se mai întoarse. Nici până astăzi n—a izbutit să se găsească. Şi nimeni nu i—a purtat dorul.

Ce folos au oamenii de pe urma celui leneş şi nătâng?

MICUŢA ELGA

Întâmplarea asta s—a petrecut foarte de mult. Atât de demult, încât nici cel mai bătrân ude nu—şi mai aminteşte de ea. Şi lui i—a povestit—o moşu—său. Iar moşului i—o spusese tatăl—său. Întâmplarea s—a petrecut foarte demult.

Unui vânător, pe nume Soldiga, i se prăpădise nevasta, şi omul rămăsese singur cu fiica lui Elga.

Soldiga şi—a îngropat nevasta, a plâns cât a plâns, apoi şi—a luat altă nevastă. S—a însurat cu o femeie din neamul Puninga. Aşa a început viaţa lor în trei: Soldiga, nevasta lui — Puninga, şi fiica lui — Elga.

Soldiga îşi iubea foarte mult fetiţa. Îi făcea tot soiul de jucării: leagăne, căuşe, pive de argăsit piei. Îi făcea tot soiul de jucării ca să înveţe fata treburile casei.

Dar micuţa Elga îl tot ruga pe tată—său:

—Fă—mi şi mie o sanie, un arc, săgeţi, suliţă... Auzind ce vrea fetiţa, Puninga a întrebat—o:

—Dar la ce—ţi trebuie ţie jucării dintr—astea băieţeşti?

—Să—l ajut pe tata la vânătoare, când oi fi mare! răspunse Elga.

—Ia te uită, ce—a mai scornit! se supără Puninga. Nu—s de tine lucrurile astea.

Soldiga s—a uitat la fiică—sa şi s—a bucurat: vitează fată se ridică la casa lui. Şi—i făcu fetei alte jucării: o sănioară, un arc micuţ, o suliţă, ba îi mai ciopli din lemn un ren şi câţiva căţelandri de ham.

Dacă a văzut Puninga că omul ei n—a ascultat—o, prinse pică pe micuţa Elga. De câte ori pleca Soldiga la vânătoare, femeia căuta pricină fetiţei şi o ocăra mereu. Elga le înghiţea pe toate, dar nu voia să i se plângă lui tată—său, ca să nu—l amărască.

...Aşa se scurgea viaţa lor.

Într—un rând, Soldiga dădu în taiga peste un mistreţ. Îl fugări multă vreme. Până la urmă, când să—l ajungă, mistreţul, ostenit, se trase într—un tufăriş.

Tocmai atunci s—a nimerit să treacă pe acolo *amba* — tigrul. Era flămând. S—a aruncat asupra mistreţului şi a dat să—l sfâşie. Soldiga n—a desluşit ce mişcă printre

tufe şi şi—a repezit într—acolo suliţa. Suliţa străpunse mistreţul, dar atinse şi tigrul.

Fiara, furioasă peste măsură, sări asupra vânătorului. Soldiga încercă să arate fiarei că nu într—însa ochise — că a vrut să doboare mistreţul. Dar tigrul n—a stat să—l asculte şi l—a sfâşiat într—o clipă.

Amba a dat de gustul sângelui de om şi şi—a făcut potecă spre s at. Alţi vânători i—au aţinut calea tigrului şi s—au străduit să—l înduplece: l—au rugat să—şi bată alte poteci. Dar *amba* n—a vrut să ştie de ei. Acum venea în fiece noapte şi fura porci, reni şi câini. Ba de la o vreme, începu să fure şi copii. Nici că se putea mai rău! . . .

Acum, fără tată, micuţei Elga îi era mai greu, greu de tot. Puninga clocotea de ură împotriva ei. O cocoşa cu munca, s—o omoare, nu alta. Toate le făcea Elga: mergea după apă, spăla crupe pentru casă, săra peşte, îngrijea de *iucola* pentru câini, argăsea piei, cosea halate pentru maşteră, căra vreascuri din pădure. Iar Puninga sta zile—ntregi tolănită pe laviţă, mânca, dormea, trăgea din lulea, nu făcea nimic cu mâna ei, pentru orice lucru striga după Elga: „Ia dă—mi, fată, cutare lucru, fă—mi cutare, drege—mi cutare! "

Fetiţa ştia că pe cei mari trebuie să—i asculţi şi făcea tot ce—i poruncea mama vitregă. Îi era greu din cale—afară. Dar Elga răbda. Răbda şi—şi spunea în gând:

„Las—că mă fac eu mare, şi—o să plec de la ea. Am să trăesc sineură. Şi—am să vânez. . . "

De suliţă Elga nu se despărţea niciodată, că i—o făcuse tatăl ei. Ori unde se ducea fetiţa, lua şi suliţa cu sine.

Într—un rând, Puninga a trimis—o în pădure să aducă nişte coajă de mesteacăn pentru căuşe.

Fetiţa s—a dus în pădure, a găsit un mesteacăn potrivit, l—a crestat de două ori în curmeziş şi a început să jupoaie coaja. Deodată auzi o voce groasă şi rea:

—Hei, ce faci tu aici, fată? A cui eşti?

Elga s—a întors şi l—a zărit pe *amba*—tigrul. De mult nu—i mai căzuse nicio pradă. Avea şoldurile colţuroase şi burta suptă de foame. Era furios *amba.* Dar fetiţa nu s—a speriat de tigru şi i—a răspuns:

—Eu sunt a lui Soldiga. Dar pe tine ce te priveşte?

—Pe Soldiga l—am sfâşiat, zise tigrul. Am să te înghit şi pe tine!

Elga strigă mânioasă:

—Piei din ochii mei, tâlharule!

Tigrul se repezi asupra fetiţei. Dar Elga se dădu după mesteacăn. Mesteacănul se plecă şi ascunse fetiţa. Amba se ciocni din toate puterile de copac şi—şi sparse capul.

Elga se dădu înapoi să—şi repeadă suliţa şi strigă:

—Piei din ochii mei, tâlharule, că va fi rău de tine!

De furie, tigrul urlă aşa de înspăimântător, încât şi frunzele copacilor tremurară căzând de pe ramuri. Apoi se avântă din nou. Dar vezi că doi mesteceni se plecară unul către celălalt şi prinseră tigrul între trunchiurile lor. Acolo a rămas *amba,* nu era chip să mai scape. Cât nu s—a zbătut el să se smulgă din capcană, dar n—a putut, că l—au strâns sdravăn mestecenii. Elga şi—a repezit suliţa în tigru. Suliţa s—a înfipt într—un ochi al fiarei şi a ieşit pe celălalt. *Amba* a orbit şi pe urmă a murit.

Elga a retezat coada tigrului, a ascuns—o în traistă şi s—a pornit spre casă.

În sat i—a găsit pe oameni strângându—şi lucrurile şi desfăcându—şi *iurtele*. De teama tigrului plecau în pribegie. Elga i—a potolit:

—Unde aţi pornit? Amba n—o să mai vină niciodată!

—Ce ştii tu, fetiţo! vorbi cel mai bătrân ude. Unde a venit tigrul odată, vine cu siguranţă din nou. Niciunul din noi nu scapă cu viaţă!

Atunci, Elga scoase din traistă coada tărcată a tigrului şi o arătă bătrânilor.

Oamenii s—au speriat de moarte:

—Eh, fetiţo! Ce ne—ai mai făcut! strigară ei. Nu ştii că nu e îngăduit să ucizi tigrul? Acum sufletul lui va umbla noapte de noapte prin sat şi ne va pierde pe toţi! Peste locurile noastre se va întinde taiga, iarba va năpădi toate potecile. Mlaştina ne va acoperi satul.

Dar Elga le—a răspuns:

—Ştiu legea vânătorilor. De două ori l—am poftit să se ducă. Dar tigrul nu m—a ascultat.

—Ei, păi dacă—i aşa, se schimbă treaba, vorbiră moşnegii, înseamnă că chiar el, *amba*, este de vină!

Şi oamenii şi—au mutat gândul de la pribegie. Toţi aduceau fetiţei vorbe de laudă.

Puninga nu mai putea de necaz că oamenii n—o lăudau pe ea. Acum era şi mai furioasă împotriva fetiţei. Câte n—a făcut Elga, dar n—a putut să—i intre în voie. Dacă spăla crupele şi punea caşa la foc, venea Puninga, vărsa fiertura şi o silea să spele alte crupe. Oricât de meşteşugit termina cusăturile înflorate ale unui halat, tot n—o mulţumea pe maşteră.

—Ce—ai făcut, nepriceputo! spunea Puninga. Aşa se fac cusăturile înflorate? Deşiră totul şi ia—o de la capăt. Dar vezi să iasă mai acătării, culorile mai luminoase şi desenele mai desluşite!

A muncit ce a muncit Elga, s—a căznit ce s—a căznit, dar nici noul halat nu i—a fost maşterei pe plac.

Striga şi o tot ocăra pe fetiţă. Atunci Elga izbucni în plâns, fugi din iurtă şi se duse pe malul râului, unde cresc ferigele. Se aşeză acolo şi plânse, şi plânse. Ferigele prinseră a undui şi a şopti.

Una dintre ferigi îşi plecă frunza către Elga şi o întrebă:

—De ce plângi, micuţo?

Elga îi povesti despre viaţa amară ce o duce. Feriga o mângâie cu frunzele—i bogate

şi—i zise:
—Nu plânge, micuţo. Necazul ăsta nu—i greu de trecut. Noi te vom ajuta.

Feriga adună toate ierburile şi florile în ajutorul fetiţei. Multe şi felurite ierburi şi flori se apropiară de halatul cu pricina, se întortocheară în fel şi chip şi se aşternură asupra pânzei. Iar pe halat apărură desene frumoase, cum nu mai văzuse Elga niciodată.

Feriga strânse apoi toate lacrimile de pe obrazul fetiţei şi stropi cu ele halatul. Desenele rămaseră pe pânză.
—Ne—a fost milă de tine, Elga, vorbi iar feriga. Puninga te urgiseşte atât de tare şi tu plângi atât de mult, încât tot pământul s—a pătruns de lacrimile tale. Şi udate de ele am crescut şi noi toate. Iată, te—am ajutat şi noi cum am putut.

Elga se întoarse cu halatul în sat.

În sat erau multe fete şi femei, meştere în ale cusăturilor. Dar când au văzut acele minunate cusături de pe halatul fetiţei, au rămas cu gura căscată de uimire Până s—au întors vânătorii din taiga, tot aşa cu gura căscată au stat. Nu mai fusese pe lume halat asemenea aceluia.

Puninga, însă, se înverşuna încă mai tare asupra fetiţei.
—Îmi doresc un halat cusut cu lână de ren! i se năzări ei. Dar atunci era vară. Iar vara lâna renilor e scurtă—n fir. De unde să găseşti lână bună de tors?

Elga colindă tot satul, umblă pe la toţi vecinii, dar nimeni n—o putu ajuta.

Şi iarăşi plânse fetiţa. Îşi adună toate jucăriile câte i le făcuse taică—său, îl pomeni cu vorbe calde pe Soldiga şi plânse mai amar.

Când, deodată, ce să vezi: renul cel micuţ, pe care i—l cioplise tată—său din lemn, vorbi fetiţei:
—Nu plânge, stăpână! Necazul ăsta nu—i greu de trecut. Şi renul se scutură. Tropăi din copitele micuţe şi începu să crească. Şi crescu, crescu, până se făcu mare. Avea acum o lână lungă, albă, lână de iarnă. Scutură jos lâna şi se făcu iarăşi mic.

Elga cusu un nou halat. Avea mâinile numai răni. Dar nici acum nu—i intră în voia vitregei.
—Lasă că ştiu eu, nu eşti tu aceea care face toate, zise Puninga. E cineva care te ajută. Dar tot degeaba. Aşa cum cos eu n—ai să izbuteşti tu niciodată. Uite, am să—mi cos eu singură un halat, să vezi tu cum se lucrează! Să dai o fugă până la sătucul de pe râul Anini. Acolo stă bunica mea. Cere—i acu! cu care lucrez eu. Vezi, până mâine în zori să—mi fii înapoi.

Dar satul de pe râul Aniui, era departe, cale de mai multe zile.

Ce să facă Elga? Căzu iar pe gânduri. Îşi adună iarăşi toate jucăriile şi pomeni cu vorbe calde pe tată—său. Deodată auzi o voce :
—Nu te necăji, stăpână! Noi de ce suntem pe lume? Şi Elga văzu doisprezece căţelandri, tocmai câţi trebuie pentru o sanie bună. Erau doisprezece căţei, care de care mai arătos! îşi mişcau cozile stufoase, săltau nerăbdători pe picioruşele lor subţiri. Blăniţa le era albă, ochii — galbeni, bumbul nasului — negru. Tare s—a mai minunat fetiţa.
—Dar voi de unde aţi mai răsărit? întrebă ea. Iar căţelandrii:
—Nu ne recunoşti, Elga? Nu ne—a cioplit Soldiga pentru tine ?

Când i—a privit din nou, fetiţa s—a dumirit; în locul căţelandrilor de lemn erau câini vii, câini adevăraţi. Prinseseră viaţă jucăriile la suspinele stăpânei lor.

Elga îşi înhamă câinii, se aşeză în sanie, şi câinii porniră în goană mare. S—au aşternut drumului peste râuri şi păduri, peste păduri şi râuri, zburau tot de—a—dreptul, fără ocolişuri. Fetiţa închise ochii, iar câinii au purtat—o dincolo de nori. Când şi—a deschis ochii, Elga a fost orbită de atâta lumină... Nori albi ca zăpada afânată o înconjurau din toate părţile. Fetiţa îşi luă cu ea prăjina—de—cârmă şi conduse cu ea sania.
—Tah, tah, tah. Pot, pot, pot! striga ea căţeilor.

Alt nimic nu vedea, decât bulgăraşii de nor ţâşnind de sub picioarele câinilor. Nici n—apucă să obosească fetiţa, nici gerul n—o cuprinsese, când sania coborî în satul de pe râul Aniui.

Elga coborî din sanie şi căută pe bunica maşterei. Bătrâna zăcea bolnavă, nescăldată şi nepieptănată. Fetiţei i se făcu milă de ea; puse mâna şi o scaldă, o pieptănă şi—i dădu să mestece o rădăcină de *jen—şen*, rădăcină de leac. Bătrânica mancă rădăcina şi se făcu bine. Se făcu bine şi zise fetiţei:

—Îţi mulţumesc, Elga. Eşti vrednică şi mult bine mi—ai făcut. Tot cu bine te—oi răsplăti şi eu. Nu după ace te—a trimis nepoată—mea, ci să—ţi găseşti pieirea te—a trimis. Acul ţi—l dau eu, dar ia aminte: când o fi să—l dai maşterei, întinde—i—l cu vârful înainte.

...Nici nu se ridicase bine soarele din mare, că Elga se şi întorsese acasă, purtată de căţelandrii ei.

Pe maşteră o găsi mai rea, mai înverşunată.

—Ei, ia—n spune, se răsti ea, unde mi—e acul?

—Iată—l , răspunse Elga, uite—ţi acul.

Când a fost să i—l dea, şi—a adus aminte de vorbele bătrânei. I—a întins acul cu vârful înainte.

Iar acul acela s—a dovedit a fi un ac neobişnuit. De cum puse vitrega mâna pe el, acul se porni a—i ţese degetele, le străpunse toate şi le cusu strâns unul de altul. Cât nu s—a zbătut Puninga, dar să—şi desfacă degetele n—a mai fost chip.

—Văd eu, m—ai înşelat, fetico, zise ea.

Înţelesese maştera cine ajuta fetiţei. Seara, când Elga a adormit, Puninga a încins un foc mare în cuptor şi s—a apucat să arunce în vâlvătaie toate jucăriile câte i le făcuse Soldiga fetiţei. Aruncă şi renii şi căţelandrii. Toate ardeau. Numai un căţeluş izbuti să scape din foc. Se aruncă în colţul unde dormea Elga, o atinse cu bumbul rece al nasului şi o trezi :

—Amar de noi, stăpână ! Vitrega vrea să ne piardă pe toţi? Scoală să fugim !

—Încotro să fugim ? întrebă fetiţa.

—Într—acolo să fugim, unde nu—i maştera, răspunse căţeluşul. Elga o zbughi afară din iurtă, căţelul — după ea.

Puninga o simţi şi porni în goană s—o ajungă. În vremea asta răsări luna şi aşternu o cărăruie argintie în lungul râului. Elga şi căţeluşul apucară pe acea cărăruie şi se avântară pe ea ca pe ghiată. Puninga alerga şi ea după ei. Atâta doar, că sub paşii ei cărăruia se fărâma, nu putea ţine tot greul răutăţii ei. Maştera se prăvăli, se ridică de jos, apucă suliţa cea mică a fetiţei şi—o aruncă cu putere, ca să ajungă pe fugari. Suliţa ajunse din urmă pe fiica vânătorului Soldiga şi—i vorbi cu; glas de om :

—Rămâi cu bine, stăpână mică, acum ne despărţim ! Apoi suliţa îi dădu ocol, făcu cale întoarsă şi ajunse din nou la Puninga. Pătrunse într—un ochi al maşterei şi ieşi pe celălalt,, apoi se sfărâmă în ţăndări. Ochii maşterei începură să crească şi se făcură mari, mari ca strachina. De furioasă ce era, Puninga începu să dea din mâini, şi mâinile i se făcură aripi. La picioare îi crescură ghiare lungi. Se prefăcuse Puninga într—o buhă holbată. A vrut să se întoarcă spre casă, dar aripile au purtat—o în taiga! Acolo s—a oprit maştera pe o cracă şi a început a striga:

—Pu—nin—ga ! Pu—nin—ga !

Şi—n zilele noastre tot aşa strigă buba.

Iar Elga şi căţeluşul au alergat şi au alergat pe cărăruia argintie, până au ajuns la lună. Fetiţa a vrut să se întoarcă pe pământ, dar se arătaseră zorile luminoase şi cărăruia argintie pieri Fetiţa şi căţeluşul au rămas în lună.

De atunci, la sfârşitul fiecărei nopţi, Elga coboară pe pământ. Pătrunde în toate *iurtele*. Ea caută suliţa făurită de Soldiga. Cercetează toate cotloanele, luminează toate

armele, doar doar şi—o găsi suliţa. Iar dacă vede cumva un copil dormind, cu ochii plânşi, Elga îi zvântă lacrimile şi—i trimite un vis frumos pentru ca micuţul să—şi uite necazul. Iată de ce copiii îşi uită curând necazurile.

Dar cum aude în taiga strigătul de buhă: ,,Pu—nin—ga! Pu—nin—ga!", Elga zboară într—un suflet înapoi în înălţimi.

O putem vedea noaptea, dacă deschidem ochii în calea razelor de lună.

VULPEA ŞI URSUL

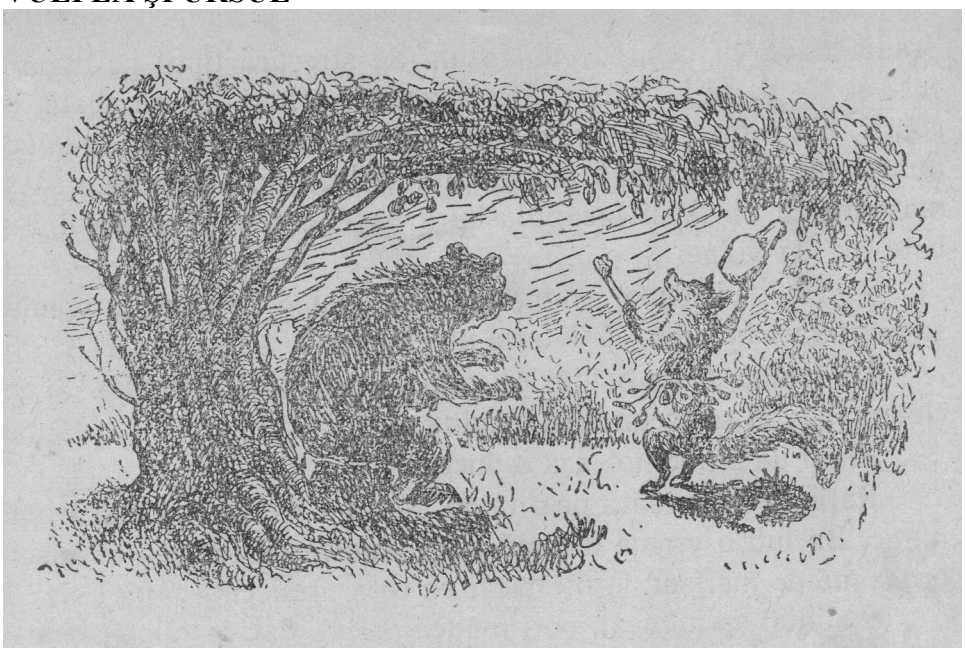

Cum să dai crezare spuselor celui viclean ? Că vicleanul una are în cap şi alta pe limbă. Să fii cu ochii în patru când ai de—a face cu vicleanul.

Trăia odată în pădure o vulpe. Era îndemânatică vulpea aceea şi vicleană. O ducea cum nu se poate mai bine. Prindea fazani, prepeliţe şi culici. Alerga după zburătoarele cele mari, dar dacă i se întâmplau prin preajmă pui de pasăre, nu—i trecea nici pe ei cu vederea. Dar mai cu seamă îi plăceau ouăle! Nici n—ai putea socoti câte cuiburi despuiase, câţi puişori prăpădise. Într—un rând se apucase cucul ca să numere păsăruicile mâncate de vulpe: „Cucu! Una. Cu—cu! Două". A început de mult de tot, şi până astăzi tot numără şi numără...

Îşi făcea de cap vulpea — aproape că se stinsese neamul păsărilor în locurile acelea.

Dar vezi că timpul trece, nu stă—n loc să aştepte pe nimeni. Şi bătu ceasul şi pentru vulpea noastră. Vederea începu a—i slăbi, puterile o lăsau, îmbătrânise. Odată, pe când umbla după pradă, dădu cu ochii de un fazan. Se strecură tiptil pe după o tufă şi ţâşni, să—l înhaţe! Dar fazanul prinse să se zbată, se zburli, bătu din aripi, brazdă cu pintenii botul vulpii, de—l făcu numai sânge, şi—i scăpă din ghiare. Vulpea nu avu putere să se măsoare cu el. Apoi fazanul sbură pe o cracă şi se porni a—şi bate joc de vulpe:

—Ehe, vicleano, vânătoarea nu mai e de tine. E vremea să te prefaci în şubă, că de alta nu eşti bună.

De foame şi de obidă, pe vulpe o podidiră lacrimile. Şi vicleana fugi să se ascundă în vizuina ei... Ei, şi de atunci tot aşa o ducea.

Rătăcea ziua toată prin taiga, dar nu izbutea să mai prindă nimic. Ba într—o vreme încercă să—şi potolească foamea cu niscai broboane de merişor. A mestecat ea ce a mestecat, până i s—a făcut lehamite: de mâncat, poţi mânca oricât, dar ce folos că nu—ţi ţine de saţ.

În anul acela, păsările călătoare se adunaseră mai devreme ca de obicei, să plece în ţările calde. Şiruri lungi de raţe, gâşte şi cocori se întinseseră pe tot cerul. Strigau de sus, îşi luau rămas bun de la dealuri, de la taiga, îşi luau rămas bun de la bălţile dragi, până la primăvară când le vor revedea.

Când a auzit strigătele lor, vulpea s—a pierdut cu firea, să moară nu alta: curând va cădea zăpada, iar ea n—are pentru iarnă nici de unele.

Şi—a strâns coada—ntre picioare şi a pornit încotro vedea cu ochii.

„Trebuie să găsesc pe cineva mai prost ca mine, s—a gândit ea, doar, doar m—oi putea înfrupta cu prada lui". În drumul ei a dat de urs şi l—a întrebat:

—Încotro ai pornit, vecine?
— Păi să vezi, vecinico, răspunse ursul, caut pe cineva să—mi spună ce strigă noaptea cocorii care se duc. Vulpea chibzui ce chibzui, apoi zise:
—Ar trebui să facem nişte vrăji ca şamanii. Atunci vom desluşi ce strigă ei.

Şi vulpea se încinse cu un curmei peste mijloc, atârnă de el tot soiul de pietricele şi de surcele şi începu să joace. Sălta în loc mătura pământul cu coada şi bătea într—o ţeastă de câine, că n—avea dairea. Ursul sta cu urechile pleoştite, privea vulpea şi bătea din labe. Ajuta, chipurile, vulpii în vrăjile ei de şaman.

Vulpea s—a învârtit ce s—a învârtit, apoi i—a spus:
—Acum ştiu, vecine, ce strigă cocorii noaptea în sbor.
—Ce strigă?
—Spun c—o s—avem iarnă timpurie, o iarnă grea şi lungă Spun că toate fiarele pădurii trebuie să se ajute între ele, că niciun bârlog şi nicio vizuină nu te poate apăra de o iarnă ca asta!

Ursul s—a speriat.
—Ei, şi ce ne facem? întrebă el.

Iar vulpea cea vicleană n—a stat pe gânduri.
—Să ne alegem o vizuină pentru amândoi şi să pornim acum pe dată să adunăm vânat pentru la iarnă. Să adunăm pradă bogată, s—o ascundem în bârlog.

Ursul căzu pe gânduri: ce—i trebuie lui vânat pentru la iarnă? Nu—i ajunge să—şi tot sugă laba? Şi şi—a spus gândul vulpii. Vulpea s—a mâniat, a început a striga la urs, a bate din picior:
—Cine a vrut să ştie ce spun cocorii? N—ai vrut chiar tu? Ba chiar tu! Acum că ştii, fă bine şi ascultă ce ţi se spune, că de unde nu, îmi cat eu alt tovarăş de iernat. Iar tu n—ai decât să te prăpădeşti de unul singur...
Cu chiu cu vai a înduplecat—o ursul pe vicleană să—l ierte.

S—au înţeles să stea laolaltă. Şi au început vânătoarea. Atâta doar, că nu prea mergea bine vânătoarea lor. Vulpea n—avea putere, iar ursul trăgea la somn: umbla cu ochii la vânat, iar cu gândul la culcat. Ce vânătoare o mai fi şi asta?!

Vulpea s—a înverşunat, dar nu s—a arătat a fi mânioasă. Umbla ziua toată şi se tot socotea cum să—l ducă de nas pe urs.

Au colindat ei taiga, dar fără folos — n—au dat de nimic...

Deodată, ursul adulmecă aerul, îşi zburli blana pe greabăn. îşi umflă nările, holbă ochii şi şopti :
—Sunt urme străine, vecino, adulmec ceva.

Şi ursul scotoci tufişurile din jur, până găsi ce căuta. Vulpea cunoscu îndată că în labele ursului era un cuţit de vânătoare Pe semne că trecuse pe acolo vreun vânător şi pierduse cuţitul Se prefăcu a fi tare bucuroasă, juca şi cânta cu glas subţirel şi nevinovat. Ursul, uimit, o întrebă de pricina neaşteptatei bucurii. Iar vulpea i—o tălmăci cam aşa:
—Cum să nu mă veselesc, vecine! Acum putem ierna în tihnă. Lucrul ăsta pe care l—ai găsit tu, e un lucruşor vrăjit. El singur ne poate aduce atâta carne, cât n—ai dobândit tu în toată viaţa !

Se bucură şi ursul. Acum nu va mai trebui să bată toate potecile din taiga. Se va putea trânti să doarmă în bârlogul lui.
—Haidem acasă, vecino. Să mergem repejor.
—Haide, haide, să mergem ! se învoi vulpea.

Vulpea o luă la goană înainte. Ajunse până la o potecă ce cobora repede pe o colină şi înfipse cuţitul cu vârful în sus, chiar în mijlocul potecii, la poalele colinei. Apoi se întoarse şi strigă ursului :
—Dar ce umbli aşa domol? Haide, vino mai repejor !

Şi au pornit amândoi în goană. Când au ajuns în vârful colinei, vulpea zise :

—Ia, hai să ne dăm până jos de—a rostogolul. Să vedem care ajunge mai repede!

Ursul, încrezător, s—a învoit. Şi s—au dat ei de—a berbeleacul, jos de pe colină. Vulpea se rostogolea şi cânta :

—Vine, vine cărniţa, vine de—a berbeleacul !

—Ce tot cânţi acolo? o întrebă ursul, rostogolindu—se.

—Uite, mă bucur şi eu că avem carne pentru un sfert de iarnă.

Se rostogoleau ei mai departe, iar vulpea tot cânta şi cânta.

Ursul a întrebat—o din nou ce cântă.

—Acuma cânt, vecine, c—avem carne pentru jumătate de iarnă, şi mai bine !

Când au ajuns la poalele colinei, ursul a dat cu pântecele de cuţit şi şi—a despicat burta toată. Iar vulpea şi—a dat drumul la glas, cântând de bucurie :

—Stai colea, cărniţă, stai colea! Ursul gemu de durere şi întrebă:

—Dar acum ce mai cânţi, vecino?

—Ei, acum cânt, vecine, că avem carne pentru toată iarna Ursul s—a prăpădit. Iar vulpea a cărat în vizuină toată carnea de urs şi a iernat acolo. Aşa l—a înşelat vulpea pe urs.

Bine spune vorba ceea: ..Dela viclean şi înşelător nu te aştepta la nimic bun".

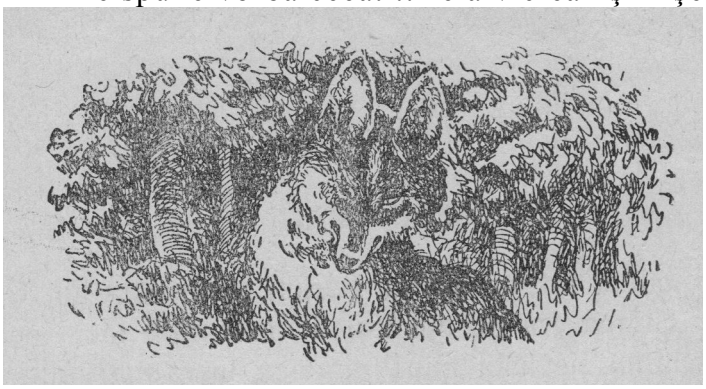

SEMN RĂU

Trăiau odată într—un sat un bărbat şi nevasta lui, Ciurca şi Pigunaica. Ciurca era un om liniştit, mai mult tăcut decât vorbăreţ; în schimb, nevasta lui, Pigunaica, lucra mai mult cu gura decât cu braţele. Sporovăia până şi în somn. Dormea, dormea şi odată se pornea pe bolborosit, repede, repede; nu înţelegeai o iotă din ce spunea! Ciurca se trezea de strigătele ei şi o înghiontea în coaste :

—Hei, nevastă, cu cine tot vorbeşti tu acolo? o întreba el. Femeia tresărea din somn şi se freca la ochi:

—Vorbesc şi eu cu oamenii înţelepţi.

—Dar tu parcă dormeai, nevastă!

—Păi cu oameni înţelepţi e plăcut sa vorbeşti şi prin somn. Că doar n—oi sta la sfat cu tine. Poate să treacă şi anul până să scoţi tu două vorbe, şi alea în taiga.

Trei lucruri îndrăgea Ciurca: să doboare fiara, să prindă peştele şi să tragă din lulea. Trei lucruri, dar le făcea cum se cuvine. . . Când se afunda în taiga după vânat, apoi până nu veneau tovarăşii lui să—l ia pe sus, nu se sătura să tot fugărească fiarele. Iar când se aşternea la pescuit, uita de toate. Ba dacă nu—i venea peştele în năvoade, intra el însuşi în plase, de mânios ce era. Cât despre lulea, când se punea Ciurca pe pufăit, apoi năvălea fumul valuri—valuri şi se ridica asemenea unei trâmbe, drept către cer. Dacă era acasă, din pricina lulelei lui se aduna tot satul, să vadă fiecare — unde arde, unde—i foc? Veneau mai aproape şi ce să vezi: Ciurca sta—n pragul casei şi trăgea din lulea. Iar dacă era omul în taiga şi se vedeau de acolo nori de fum vălătucind, apoi ştia orice nivh: trebuie că şi—a aprins Ciurca luleaua lui cea cât braţul de groasă! Ehe, dar de câte ori nu s—au înşelat oamenii, luând adevăratele focuri din pădure drept fum din luleaua lui Ciurca.

Şi Pigunaica îndrăgea trei lucruri: să vorbească, să doarmă şi să tălmăcească vise. Trei lucruri, dar le făcea cum se cuvine!... Când vorbea ea, nu mai auzeai glasul nimănui; de gura ei se piteau vecinele pe sub laviţe. Altă scăpare nu era, decât să laşi alături de Pigunaica pe *Conît,* băbuţa cea tare de ureche. Băbuţa asculta şi clătina mereu din cap, în chip de încuviinţare. . . Când Pigunaica se tolănea să doarmă, apoi nimeni n—o mai putea deştepta din somn până nu—şi termina toate visele. Într—un rând. câţiva flăcăi din vecini au ridicat—o cu pat cu tot, şi aşa adormită cum era au dus—o în pădure; acolo, femeia s—a trezit, s—a uitat in jur şi, socotind că visează, şi—a spus: „Aoleu, dar toantă mai sunt! De ce—oi fi visând eu de—a—n picioarelea? Ia să mă culc mai bine! " S—a culcat şi a mai adormit alte două săptămâni. Au trebuit flăcăii cu pricina s—o care înapoi acasă. Iar când începea să tălmăcească visele, bătrânele cădeau noaptea de pe laviţe, de atâtea prăpăstii fioroase câte le toca Pigunaica, de cu seară. Dacă se adevereau sau ba spusele ei, nu se ştie; destul că după câte le menea ea, şapte zile nu scăpau de tremurul

care le intra în oase.

Nimeni nu era mai priceput ca Pigunaica în tălmăcirea viselor.

Într—o dimineaţă se trezi din somn şi rămase întinsă în pat, fără să scoată o vorbă. Ciurca îşi privi nevasta şi se întrebă speriat: „De ce o fi tăcând? Ce i s—o fi întâmplat?"

—Ce—i cu tine, Pigunaica? întrebă el.
—Am visat broboane roşii, zise femeia. E semn rău. O să ne certăm...
—Ce tot spui, nevastă, n—avem nicio pricină de ceartă.
—Dacă—ţi spun eu că ne certăm!... Am eu semnele mele. Prevestirea mea nu înşeală. Dacă nici eu n—oi şti tâlcul viselor, apoi!... Nu ţii minte când cu vaca pe care am visat—o? Am prevestit viscol! Şi n—a fost cum am spus eu?

Ciurca nu zise nimic. Nu voia să se mai întindă la vorbă. Ce să spună? Că înainte de visul ei suflase vântul trei zile, că abia hăt târziu, după ce stătuseră amândoi vreme de trei zile închişi în odaie din pricina nămeţilor, care troieniseră casa până sub acoperiş, visase ea vaca, asta să—i spună?

—Ei, şi acuma ce mi—ai tăcut? rupse Pigunaica tăcerea. Am visat broboane roşii, înseamnă că o să ne certăm, ştiu eu bine ce spun.
—N—o să mă cert eu cu tine, Pigunaica. mormăi Ciurca. Dar femeii atâta i—a trebuit.
—Cum adică n—o să te certi, dacă aşa spune visul?!
—Dar de ce să mă cert dacă n—am pricină?!
—Lasă că afli tu pricină. Poate că o să—ţi aduci aminte de peştele care ni s—a stricat mai an, când m—am întins şi eu să mă odihnesc o clipă...
—Da, asta—i drept, nevastă. Peştele s—a stricat din pricină că ai dormit trei zile atunci. Cu chiu cu vai te—am trezit. Luaseră foc şi laviţele de la tăciunii ce—i lăsaseşi nestinşi în vatră...
—Aha, sări Pigunaica, vasăzică nici să mă odihnesc nu mă laşi? Ai vrea să tot umblu după tine! Dintr—ăştia îmi eşti...
—Lasă, nevastă, ce să ne mai aducem aminte de asta? Şi ce—i dacă s—a stricat peştele? N—am fost pe urmă la râu şi am adus alt peşte, de două ori cât se stricase?!
—Vezi, sări Pigunaica, pe lângă toate mă mai şi ţii de rău! Vei fi vrând să umblu după tine şi la râu. şi după peşte? Văd eu bine că ţii morţiş să te certi cu mine!
—Nu vreau, nevastă, nu vreau ceartă!

—Ba vrei. Dac—am văzut eu broboane roşii în vis, apoi nu se poate fără ceartă.
—Nu vreau ceartă, zise Ciurca din nou.
—Ba vrei!
—Nu vreau.
—Vrei!
—Nu.
—Ba vrei. Că te văd după ochi că vrei!
—Ascultă, nevastă! zise Ciurca, înciudat.
—Aha, vasăzică acum ai început să şi ţipi la mine! sări Pigunaica, puse mâna pe un melesteu şi odată mi ţi—l pocni pe bărbatu—său drept în frunte.

De potolit, o fi fost el om potolit Ciurca, dar când s—a pomenit cu un cucui cât pumnul, în frunte, n—a mai stat să chibzuiască şi s—a încins păruiala.

S—au încăierat cei doi de mama focului.

Pigunaica striga întruna:
—Ei, ne certăm?
—Nu ne certăm!
—Ba ne certăm!
—Ba nu ne certăm!

Şi s—a ridicat o hărmălaie, defel mai mică, ba chiar mai mare decât vijelia aceea când cu vaca din vis.

S—a adunat în jurul lor tot satul. Bărbaţii trăgeau de Ciurca, femeile n—o slăbeau pe Pigunaica. Au tras ei ce—au tras, n—au putut să—i despartă. Atunci au început să care apă de la râu şi să—i stropească pe cei doi bătăuşi.

—Hei, nevastă, se dezmetici Ciurca, ia stai! Pe semne că s—a găurit acoperişul, nu vezi că plouă în casă?

Şi s—a potolit păruiala.

Ciurca îşi trase sufletul şi—şi numără cucuiele.

Pigunaica îşi trase sufletul şi—şi frecă vânătăile de sub ochi.

—Din ce v—aţi luat? au vrut să ştie vecinii.

—Mai nimic, le răspunse Pigunaica. Am avut un vis: se făcea că strângem broboane roşii. E semn rău înseamnă cearta! Prevestirea nu înşeală.

Şi cine altul, dacă nu ea, cine altul ar putea şti mai bine că prevestirea nu înşeală: a visat broboane roşii şi iată că s—a certat cu bărbatu—său.

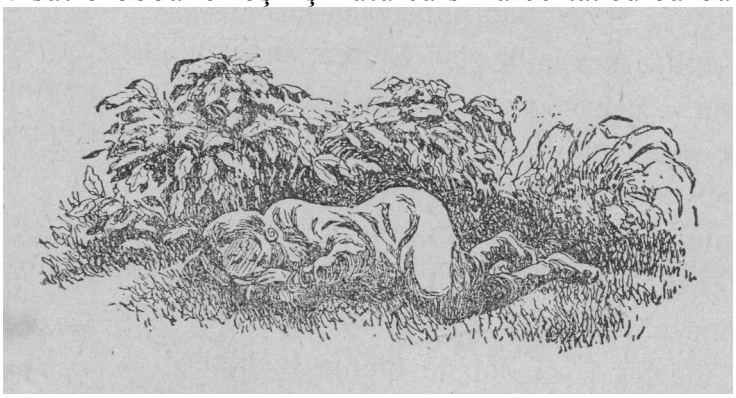

BOGĂTANUL CEL TONT

Bogăţia nu—ţi aduce înţelepciune. În schimb, lăcomia îţi ia şi ultimul dram de minte...

Au fost odată pe Amur doi oameni: un negustor *nican,* Li—Fu, şi un vânător *nanai,* Actanca. Cei doi erau deosebiţi în toate.

Actanca dobora sălbătăciuni, prindea peşte, muncea de când se ţinea minte şi tot sărac era. Li—Fu nu ştia nici măcar să încordeze arcul şi nici să deosebească ierunca de gaiţă. De când era nu prinsese niciun peşte şi nici cum arăta năvodul nu ştia. Stătea toată ziua în dugheană, învârtea negoţul şi socotea banii. Era bogat. La negustor ajungea tot rodul muncii lui Actanca, ba pentru crupe, ba pentru făină.

Era om lacom şi necinstit Li—Fu. Primea de la Actanca blănuri şi însemna în condica lui — atâta am luat, atâta am dat. Dar nu însemna pe dreptate. Actanca nu ştia carte şi nu putea socoti cât datorează negustorului.

Aşa se face că, cu cât Actanca vâna mai spornic, cu atât Li—Fu avea preţuri mai neruşinate la mărfurile lui. Aşa se face că vânătorul nu putea să termine niciodată cu datoria ce o avea faţă de negustor.

Actanca nu—şi putea plăti datoria.

Iar Li—Fu venea în fiecare zi şi se răstea la el:

—Hei, trântore, ce stai! Mergi de vânează. Nu uita că—mi eşti datornic!

Într—o zi, pentru o datorie, Li—Fu îi luă vânătorului plasele. De multă lăcomie se prostise de tot negustorul. N—a înţeles că fără s cule Actanca nu va mai prinde nimic.

Actanca a chibzuit ce a chibzuit şi după multă gândire şi—a întocmit din vine tari de cerb o cursă. Şi—a aşezat meşteşugit cursa pe poteca pe care veneau fiarele la adăpost. Un mistreţ a trecut pe potecă spre apă şi s—a prins în capcană. Şi iarăşi a avut vânătorul ce mânca.

A pregătit carnea şi a pus—o la fiert.

Li—Fu a simţit mirosul de carne şi a alergat într—acolo. Striga, tropăia din picioare şi bătea cu palma în condica lui cea groasă:

—Ia să—mi plăteşti datoria!

Actanca i—a dat toată carnea. Dar Li—Fu nu s—a mulţumit cu atât. A mai luat şi capcana şi suliţa! Chiar aşa... Ainca, nevasta vânătorului, spuse mâhnită:
—Ce—o să ne facem acuma, cinstite Li—Fu? Fără scule nu mai poţi dobândi nicio pradă, nici carne, nici blănuri nu poţi dobândi. Dar Li—Fu n—a mai stat s—o asculte. A strâns toate lucrurile şi a plecat. Ainca s—a pornit pe plâns. Atunci omul ei i—a zis:
—Nu—i nimic, nevastă, ne—om descurca noi cumva. Actanca a chibzuit ce a chibzuit şi după multă gândire şi—a întocmit un arc micuţ, din lemn tare de tisă, şi s—a dus în taiga.

Ochiul lui era ager, mâna lui vânjoasă. Cu fiecare săgeată dobora câte o pasăre. A strâns multe păsări şi s—a întors acasă. Ainca s—a pus pe treabă, a jumulit păsările şi le—a fript la frigare.

Li—Fu cel lacom a simţit mirosul de carne friptă şi s—a înfiinţat iarăşi.
—Ia să—mi plăteşti datoria!

Actanca n—avea cu ce plăti. Li—Fu i—a luat şi arcul cel mic, şi săgeţile, şi păsările. Şi s—a dus. Ainca s—a pornit pe plâns:
—O—ei—ei! Cum o să ne ducem zilele? Actanca a liniştit—o:
—Nu mai plânge, nevastă, hai mai bine să ne gândim. Şi a stat să chibzuiască. A chibzuit toată noaptea. Aproape că şi—a fumat tot tutunul, aşa de mult a chibzuit. Dimineaţa i—a zis nevesti—si:
—Vezi de—mi caută nişte răşină.

Ainca s—a dus în pădure şi a cules răşină de brad şi de pin. A cules o grămadă. Apoi a topit—o şi a mestecat—o bine.

Actanca a luat o ulcică de răşină şi s—a dus pe o culme de deal, unde creştea un pin înalt, înalt.

S—a urcat în pin, tocmai în vârf s—a urcat. De acolo a privit în jos: sburau o mulţime de păsări pe acolo. Apoi vânătorul a început să coboare din copac şi să mânjească toate crăcile cu răşina cleioasă. Cobora şi mânjea trunchiul copacului, cobora şi mânjea. Iac—aşa a uns el tot copacul. Pe urmă s—a dus acasă şi s—a culcat. Dimineaţa şi—a trezit nevasta :
—Hei, femeie, mergi de strânge păsările celea!

Ainca s—a dus la pinul de pe culmea dealului şi a găsit copacul învelit în păsăret. Noaptea, zburătoarele veniseră aici să se odihnească şi s—au prins de răşina cea cleioasă. Au dat din aripi, s—au zbătut, dar n—au putut scăpa. Ainca le—a strâns pe toate, s—a întors acasă şi le—a pus la fript.

În vremea asta Li—Fu dormea. Dormea şi—şi socotea prin somn câştigurile. Deodată simţi dinspre iurta vânătorului miros de carne friptă. Sări ca ars şi porni în goană către Actanca. De multă lăcomie se scutura şi carnea pe el, mâinile îi tremurau, părul împletit într—o coadă lungă se zbătea, papucii îi săreau din picioare, halatul flutura până mai sus de genunchi.

Iată că ajunse la Actanca. Aici bătu cu palma peste condica lui cea groasă şi strigă:

—Hei, omule, datoria nu ţi—o plăteşti, dar carne mănânci. Ia să—mi plăteşti datoria!
—Nu pot plăti, zise Actanca. Nu pot, cinstite bogătan.
—Atunci să—mi dai sculele de vânătoare.
—Păi nu mai am. Nu mi le—ai luat chiar tu pe toate? Li—Fu şi—a vârât mâna toată în ceaunul vânătorului şi a scos de acolo un gotcan. Când a văzut pasărea, aproape că a turbat de furie, şi—a holbat ochii, a tropăit din picioare, s—a învineţit tot — de rău ce era — şi a început să strige cu glas de neom:
—Dar *gotcanul* cum l—ai prins? Că doar n—o îi venit singur să ţi se culce în ceaun!
—L—am prins fără nicio sculă, răspunse Actanca. N—am făcut decât să mânjesc cu răşină trunchiul unui copac. Păsările au venit şi s—au prins de răşină. Nu mi—a rămas decât să mă duc să le culeg cu mâna goală şi să le arunc în ceaun.

Li—Fu s—a bucurat nespus. „Aha, s—a gândit el, ia te uită, s traşnică treabă! Las—că prind eu acuma toate gâştele şi toate raţele sălbatice. Ce—o să mai crească negoţul meu, ohoho! Iar vânătorului n—o să—i mai dau nici crupe şi nici făină! "

Bogătanul fugi acasă şi—şi trimise nevasta să adune răşină din pădure. Nevastă—sa i—a strâns un butoi întreg. Cu chiu cu vai au izbutit să care butoiul până sus pe un deal cu pini înalţi.

Li—Fu a luat o găleată de aramă şi a pornit a se căţăra în copac. Se căţăra puţin şi mânjea copacul în urma lui. Se căţăra şi mânjea copacul.

Când a ajuns în vârf, tot copacul era mânjit cu răşină. Dar mânjit aşa, sdravăn, cu un strat gros — gros şi lipicios, ca să prindă păsări mai multe.

Nevastă—sa îi strigă de pe pământ:

—Hei, Li—Fu, dă—te jos! O să sperii toate păsările. Nu vezi că se apropie un cârd întreg de gâşte? Şi ce mai gâşte, grase, grase de le picură untura în râu!

Negustorul dădu să coboare. Dar copacul era acum lipicios. Cu cât cobora, cu atât se făcea răşina mai tare, mai lipicioasă. Până la urmă nu se mai putu mişca deloc.

Li—Fu se lipise de copac. Şi mâinile, şi picioarele, şi halatul lui cel împodobit cu cusături, toate erau lipite de copac. De jos, negustoreasa îl tot grăbea:

—Coboară, Li—Fu! Coboară, că—s aproape de tot gâştele. Dar Li—Fu nu se mai putea mişca defel, nici în jos, nici în sus. Atunci strigă nevesti—si:

Nu mai pot coborî. Doboară copacul! Doboară—l, că s—or aşeza păsările şi pe un trunchi doborât.

Femeia puse mâna pe topor şi începu să lovească în tulpină. Dădea cu atâta putere, încât sburau aşchiile în toate părţile.

Iar Li—Fu striga mereu:

—Mai iute, mai iute! Că ne trec gâştele pe alături. Până la urmă, negustoreasa a retezat copacul. Copacul s—a prăvălit şi a strivit pe bogătan. Şi a murit Li—Fu cel lacom. Dar o cracă a lovit—o şi pe negustoreasa. În mijlocul frunţii a lovit—o şi a căzut femeia drept în butoiul cu răşină.

Butoiul s—a răsturnat şi s—a dus de—a dura până—n râu, unde s—a cufundat în apă, împreună cu nevasta negustorului celui lacom şi nătâng.

Dar nouă nu ne—a fost milă de negustoreasa, că nu era nici ea mai bună ca bărbatu—său!

Cât despre Actanca, el s—a dus la casa bogătanului şi şi—a luat înapoi toate sculele de vânătoare: şi arcul, şi săgeţile, şi suliţa, şi cursa, şi plasa. Şi s—a pus pe trai — vâna fiara, prindea peştele.

De atunci nimeni n—a mai venit să ia rodul muncii lui.

CANCIUGA — OM LACOM

Întâmplarea aceasta s—a petrecut de mult, de mult, pe când dobitoacele mai înţelegeau vorba omenească. Pe atunci tigrul se mai înrudea cu oamenii. Pe atunci vânătorii Bisanca, din neamul ude, îl aşteptau pe tigru ca pe un oaspete drag la casa omului.

Aceşti Bisanca locuiau la izvoarele râului Coppi. Erau mulţi la număr. Când vorbeau toţi odată, se auzea hăt departe, tocmai sus pe Aniue.

Într—un an s—a întâmplat să fie atâta vânat, cât n—a mai fost niciodată. Atâtea blăni de soboli, de vidre, de veveriţe, de dihori, de nevăstuici, de urşi şi de vulpi dobândiră ei, câte nu avuseseră niciodată.

În satul lor veniră negustorii. Îşi vândură mărfurile toate, dar grămezile de blănuri tot atât de mari rămâneau.

Bisanca s—au hotărît să pornească spre Amur, să—şi vândă acolo blănile. Douăzeci de sănii mari au încărcat. Au înhămat câinii cei mai voinici. Şi—au pus hainele cele mai bune. În păr şi—au împletit panglici noi, roşii. În cap şi—au pus căciulite din blană de cerb pitic, împodobite cu cozi de *sobol*. Şi—au mai pus şi *bogdo* — legături albe pe cap. Şi halate albe cusute cu mătase şi—au pus şi nădragi albi au îmbrăcat.

S—au aşezat apoi în sănii, au învârtit bicele deasupra capului, le—au proptit apoi între tălpicele săniilor şi au dat frâu liber câinilor.

—Tah, tah! Pot, pot, pot!

Câinii au pornit ca vântul. Nu se mai vedea nimic, decât zăpada spulberată în dreapta şi în stânga, nu se mai auzea decât scârţâitul tălpicelor pe zăpadă.

Alergau câinii şi lătrau. Auzindu—le lătratul, sălbătăciunile din taiga fugeau din calea lor. Se ascundeau care pe după copaci, care pe după nămeţii de zăpadă. Iar câinii sburau, sburau ca vântul.

Vrednici câini erau aceia, aşa de vrednici, că alergau fără odihnă, fără popas, până şi *iucola* — mâncarea lor — şi—o înghiţeau din mers, fără oprire. . .

În goana lor, câinii săreau şi peste culmile dealurilor; nici că le păsa. Fie ele dealuri, fie văi, fie râuri, câinii zburau drept înainte.

Întâi au ajuns sus pe culmile *Aniue*, apoi pe Hor, apoi în Ussuri, apoi la Amur. Cât au sburat ei aşa, oamenii n—au ţinut seama; au făcut drumul cu voie bună, n—au stat să socotească vremea !

Pe Amur, la Mullac, era târg mare. Se adunase acolo norod peste norod, din tot locul, mulţime necuprinsă: *nanai* de pe Amur; *nivhi* de pe ostrovul cel mare, îmbrăcaţi în piei de peşte; *neghidali* de pe Amgun, în sănii trase de câini; *oroceni* veniţi tocmai de la păşunile cele îndepărtate, purtând cojoace de miel; *ulici* în încălţări din piele de căprioară, *oroci* cu *torbaza* — cizme noi, din piele de ren... Dar cine putea sta să numere toate neamurile câte se adunaseră acolo! Că era târg mare, nu aşa!...

Şi negustorii veniseră toţi în păr, mulţi, mulţi: şi *manciju*, cei cu cozi lungi; şi *neca*, cei cu fruntea rasă şi unghii netăiate; şi din insulele de dincolo de mări veniseră alţi negustori, cu scuturile lor de lemn şi cu paloşele lor grele.

Dar vezi că odată cu negustorii se abătu asupra acelor locuri şi molima neagră. Cum o fi venit, nimeni n—ar putea spune! Să fi venit într—o luntre, sau într—o sanie trasă de câini sau călare pe reni, sau pe jos să fi venit — nu ştiu! Ce haine purta — iarăşi nu ştiu! Ştiu doar atât, că în târgul acela nemăsurat ea era mare şi tare.

Oamenii nici nu—şi începuseră bine târgul, că hop şi pacostea!

Molima neagră îi lovi pe toţi. Şi—au început a pieri oamenii. Piereau şi *nanai*, şi *nicani*, şi *neghidali*, şi *oroceni*, şi *manciju*, şi *oroci*, şi *ulici*, piereau deopotrivă vânători şi negustori.

Au înţeles oamenii că—i pacoste mare: moartea nu stă la tocmeală cu nimeni, cară pe toţi de—a rândul. Şi s—au împrăştiat care încotro.

La cei din Bisanca n—a mai avut cine fugi. Din toţi oamenii n—a mai rămas decât un flăcău, Conga. El venise la târg cu frate—său. Dar pe frate—său îl luase molima neagră. Pe toţi ai săi îi îngropase Conga. Dar acum căzu pe gânduri:

„Cum să—mi las fratele pe meleaguri străine? Să—l iau cu mine. Să—l îngrop în locurile noastre, după datină. Să se ducă în faţa Stăpânului şi să—i spună despre toţi ai noştri!"

Conga a întocmit o ladă mare şi şi—a culcat fratele în ea.

Apoi a dat jos din sanie toate blănurile — nu—i mai ardea de ele acum... A înhămat ultimii câini, s—a urcat în sanie, a îndemnat câinii şi pe—aici ţi—e drumul, cât mai repede, cât mai departe de locurile blestemate, spre casă!

Zbura sania, iar flăcăul nu—şi întorcea capul înapoi, fugea din calea molimei.

Dar molima neagră venea cu el, ascunsă în lada cea mare, alături de fratele lui...

Cât a mers el aşa, cine ar putea spune! întâi a străbătut Ussuri, apoi a lăsat în urmă *Hor—ul*, apoi a trecut de Aniue, apoi a depăşit şi culmile munţilor.

În munţii aceia se întindea un podiş de piatră. Pe podişul de piatră era o aşezare de tigri. Acolo sălăşluia o sumedenie de fiare. Multe drumuri duceau spre aşezarea tigrilor şi toate erau aşternute cu oase şi cranii omeneşti.

Conga ajunse la drumul tigrilor.

În mijlocul drumului sta o namilă de tigru. Când a dat cu ochii de flăcău, fiara s—a dat peste cap şi s—a făcut om. Apoi a dat bineţe flăcăului şi l—a întrebat cum a fost la târg, ce a făcut, ce veşti noi a adus.

Conga i—a povestit ce pacoste s—a abătut asupra lor, i—a împărtăşit veştile rele pe care le—a adus cu sine. Omul tigrilor a clătinat din cap a jale şi l—a îndemnat:

—Du—te acasă. Când o fi să—l îngropaţi pe frate—tău, oi veni şi eu să plâng. A fost un vânător destoinic flăcăul, îl ştiam...

Apoi s—a dat iar peste cap, s—a făcut tigru şi s—a dus.

Conga a trecut drumul. De acolo nu mai era mult până la satul lor.

Iată ca ajuns acasă. A povestit maică—si şi celorlalţi oameni toate necazurile. Bătrâna a deschis lada ca să—şi ia rămas bun de la fecioru—său.

A deschis lada, dar a slobozit şi molima...

Şi s—a pornit molima prin sat, a colindat tot satul. Au pierit şi aici oamenii până la unul.

N—au rămas vii decât frăţiorul şi sora cea mică a flăcăului Conga. Ba şi şamanul Canciuga a rămas.

Şamanul era fricos şi lacom. Niciodată şi cu nimic nu venea într—ajutor alor săi. Dacă a văzut că afară de el au mai rămas în viaţă şi cei doi copii, ce s—a gândit:

„Până s—o trece molima, o să trăiesc singur şi singur o să mănânc. La ce să mă îngrijesc şi de copiii aceia? Dacă le dau şi lor de mâncare, nu—mi mai rămâne mie."

Şi şamanul a închis copiii în *iurta* lui Conga, a zăvorţt uşa pe dinafară, ba a şi proptit—o cu o bârnă. I—a lăsat singuri pe copii. Apoi a intrat în *iurta* lui, a ferecat uşa şi s—a aşternut pe mâncat. Sta şi mânca.

La început nu ieşea defel din casă. Pe urmă, lăcomia lui a înfrânt spaima:

„De ce să se strice bunătate de merinde în casele satului ăstuia părăsit! şi—a zis şamanul. Ştiu, de la morţi n—ai voie să iei nici de unele, e păcat fără seamăn. Ş—apoi, mâncarea celor duşi o străjuiesc duhurile rele. Dar nu—i nimic! Ele—s multe, eu sunt singur. Când m—or vedea, duhurile se vor repezi cu toatele asupra mea, se vor ciocni între ele, o să se încingă o bătaie şi or uita de mine! "

Canciuga porni să colinde iurtele şi să adune mâncarea celor morţi.

A adunat poame de pădure, murate, untură de focă, carne de cerb, burţi de nisetru, rădăcini uscate, turte de mălin, toată merindea din sat a adunat—o şi s—a aşternut pe mâncat.

Sta şi mânca.

Iar în *iurta* lui Conga plângeau cei doi copii. Atunci veni în sat namila de tigru. Se dădu peste cap şi se făcu om. Omul văzu că pe coşurile caselor nu se strecoară niciun fuior de fum, pe uliţă nu—i picior de om, nu răsună nicio dairea, nu se aude niciun câine, totul e tăcut şi mort. Venise să plângă pe fratele flăcăului Conga, dar văzu că nu va afla destule lacrimi să poată plânge pe toţi câţi s—au stins în satul acela.

În *iurta* flăcăului Conga omul auzi un scâncet. Deschise uşa şi văzu pe cei doi copii. Îi luă în braţe şi porni să colinde satul, în căutare de om viu. Dar vezi că nu era nimeni să răspundă la chemarea lui...

Colindă satul şi ajunse la iurta şamanului Canciuga. Dădu să deschidă uşa, dar nu fu chip. Casa însă nu era goală — înăuntru se auzea cineva mişcându—se şi morfolind. Atunci ciocăni în uşă.

Canciuga auzi ciocănitul, dar socoti că sunt fraţii cei mici ai flăcăului Conga. ,,Or fi ieşit din iurta lor şi au venit să ceară de mâncare" , se gândi el. Şi cum se găsea cu gura plină, înghiţi mâncarea şi strigă:

—Plecaţi, nu—mi cereţi nimic, că şi eu sunt flămând. Omul tigrilor vorbi aşa:

—Ehe, Canciuga, ai uitat cum glăsuieşte legea oamenilor pădurii: ajută celui slab, hrăneşte pe cel flămând, adăposteşte pe orfan! Aşa se purtau *ude*. Aşa se vor purta şi de—aici înainte. Cât despre tine, locul tău nu—i printre oameni. De trei ori vei fi gata să te prăpădeşti, de spaimă mare. În trei rânduri te vei schimba, tot mai mic se va face trupul tău, tot mai mare lăcomia ta. Asta să—ţi fie viaţa, până când va fi să te ştergi cu totul de pe faţa pământului.

Aşa vorbi, apoi se dădu peste cap şi se făcu iarăşi tigru. Luă pe cei mici în spinare, îi duse în satul tigrilor şi zise ălor săi:

—Ăştia sunt copiii unui neam al meu. N—are cine—i ţine... Copiii rămaseră acolo. Tigrii le purtau de grijă. Pentru ei erau bucăţile cele mai bune. Pentru ei, orice pradă dobândită. Copiii au început să crească. Tigrii i—au botezat cu nume noi, pentru ca molima neagră să nu vie în casa lor cea nouă, ci tot după urma numelor celor vechi să alerge. Fetiţa se chema acum Inga, iar băiatul — Egda.

În vreme puţină copiii crescură mari.

Inga se făcuse meşteră în cusături, iar Egda vânător destoinic...

Şi iată că veni vremea când bătrânul tigru îi scoase dincolo de drumul tigrilor şi—i îndreptă pe drumul oamenilor; le spuse datina, îi învăţă cum să păzească legea ca să nu greşească. Apoi se întoarse în satul de piatră al tigrilor.

Iar Inga şi Egda au pornit către oameni.

În drum au trecut prin satul lor. Potecile ce duceau spre sat erau năpădite de buruieni. Egda smulse un smoc de iarbă şi—l aşeză în chip de semn în capul potecii: să ştie oamenii ce şi cum, să—şi cate de drum, să nu zăbovească prin acele locuri.

Acestea au fost întâmplările copiilor.

Iar cu şamanul Canciuga uite ce—a fost. După ce omul tigrilor sfârşise atunci ce avusese de spus, nasul şamanului începuse a se lungi, din gură i—au răsărit doi colţi lungi, în spinare i—au crescut peri de blană ţepoasă; iar la. mâini şi la picioare — copite. Canciuga se făcuse mistreţ. Se făcuse mai mic de stat, dar lăcomia—i crescuse. Întâi isprăvi de mâncat tot ce era prin iurtă, apoi fugi în taiga. Acum râma după rădăcini şi le rodea, smulgea iarba şi o rumega, umbla după jir şi—l mesteca, se îneca de lăcomie, se ghiftuia — dar de săturat nu izbutea să se sature. Colinda taiga ziua toată, mesteca, rumega, rodea, dar tot nu se sătura. Înfuleca şi—n somn, clefăia, molfăia, plescăia; vedea numai jir şi măruntaie de pasăre şi câte alte de—ale gurii. Iar cum se scula din somn, iar pornea să se îndoape. Se ghiftuia, dar burta—i rămânea tot deşartă.

Într—un rând, Canciuga s—a întâlnit cu Inga şi Egda, întorşi din aşezarea de piatră a oamenilor tigri.

Cum i—a văzut Canciuga şi—a zis: „O să—i înghit şi în sfârşit o să fiu sătul! " Şi s—a aruncat asupra celor—doi fraţi ai flăcăului Conga.

Egda făcu vânt suliţei sale şi Canciuga—mistreţul se prăpădi de spaimă. Se rostogoli peste cap şi se făcu râs. Motanul sălbatic rânji, căscă botul, arătă colţii şi se aruncă să—l înghită.

Şi iarăşi Egda făcu vânt suliţei sale şi iarăşi se prăpădi de spaimă *Canciuga—râs*. Se rostogoli peste cap şi se făcu şobolan. Era mai mic de stat, dar lăcomia îi crescuse încă mai mare. Şobolanul holbă nişte ochi roşii, bătu pământul cu coada—i golaşă, rânji dinţii ascuţiţi şi se aruncă asupra flăcăului, gândindu—se: ,,Acu—l înghit şi—o să fiu sătul! "

Iar Egda numai ce—şi abătu mâna asupra spurcăciunii, că şobolanul Canciuga se prăpădi pentru a treia oară. Se rostogoli peste cap şi se făcu gornic—lacom, adică un gândac de cei negri. Atât de lacom, încât macină pinul de o sută de ani, de—l preface în praf şi pulbere, măcar că—i micşor de felul lui. Şi se porni pe zbârnâit gornicul, desfăcu larg aripile, bătu din mustăţi, arcui picioruşele, şi când se repezi odată în sbor, drept pe fruntea flăcăului se opri. Căscă o gură mare, de ziceai că—l înghite de viu,, nu alta.

De data asta Egda se mânie de—a binelea:

—Apoi dacă nu te laşi de răutăţi şi nici de lăcomie nu te lepezi, numai tu eşti de vină, nu eu. Tu să tragi ponoasele, că eu nu ţi—am căutat gâlceava.

Sfârşi de spus vorbele acestea şi se plesni cu mâna peste frunte.

Şi nimic nu mai rămase din gornicul acela — decât numai o mică pată umedă. De data asta, Canciuga — om lacom, cel s—a zgârcit la pâinea copiilor, se prăpădi de—a binelea. De mâna lor s—a prăpădit.

Şi nimănui pe lume nu i—a părut rău după el.

BĂIEŢELUL CIOCCIO

Cum să nu te aperi de urgie! Cum să nu iei parte celui de un neam cu tine! Este oare cu putinţă să ierţi pe cel care te—a urgisit?

Trăia odată, într—un sat, un *nanai* pe nume *Beldî,* şi avea un fiu pe care—l chema Cioccio. Băieţelul era încă mic tare, de abia ştia să umble.

Toată iarna Beldî a colindat pădurea după vânat. A strâns multe blănuri. A strâns blănuri de sobol, şi de veveriţă, şi de vulpe, şi de urs, şi de lup. Beldî s—a uitat la blănuri şi s—a bucurat :

—Mă voi duce la San—Sin, la oraş, în împărăţia Nicană, voi vinde blănurile acolo şi voi târgui de—ale gurii, să ne ajungă toată iarna. Voi cumpăra o plasă nouă, o puşcă, pulbere, cartuşe, jucării. Aşa a şi făcut. Când a venit vara, Beldî s—a gătit de drum, s—o pornească spre San—Sin. Băiatul s—a rugat de el:

—Ia—mă cu tine, tătucă!

Beldî s—a gândit în sinea lui: „Drumu—i anevoios, primejdii sunt multe, te mai încolţesc tâlharii... Dar câte nu se pot întâmpla la drum! "

—Ce tot spui, băiatule, i—a răspuns Beldî, dar se poate să lăsăm casa fără niciun bărbat? Cine s—o îngriji de mama şi de surorile cele mici, cine o să le apere? Tu va trebui să rămâi acasă!

Şi Beldî a plecat.

A trecut o bucată de vreme. În timpul ăsta, Cioccio s—a deprins să mânuiască cuţitul. Sta într—un colţ şi cioplea. Aşa a cioplit el o lingură, o bărcuţă, o pereche de reni, o sanie, un urs, nişte căţelandri. Multe şi felurite jucării a cioplit el... Iar tată—său nu—i şi nu—i!

Iată că şi frunzele copacilor s—au îngălbenit, şi iarba—i veştedă. Iar Beldî tot nu s—a întors acasă.

Peste un timp, au venit la ei oameni din sătucul vecin. Mama lui Cioccio le—a pregătit mos — o fiertură, şi i—a omenit pe oaspeţi cu *iucola* — peşte uscat.

Oaspeţii au stat ce au stat, au fumat ce au fumat, ş—apoi au spus:

—Am fost împreună cu Beldî la San—Sin. Am târguit, apoi ne—am întors...

—Dar tătucul unde—i? întrebă Cioccio. L—au privit oamenii, s—au uitat unul la altul:

—Tatăl tău a încheiat târgul cu un *manciu*, pe nume Lian. Acela i—a cumpărat toate blănurile. Iar când Beldî s—a dus să ia ce i se cuvine de la *manciu*, n—a mai venit înapoi. Lian s—a dovedit a fi tâlhar, şi nu neguţător de omenie. A luat blănurile toate de la Beldî, iar pe el l—a ucis...

Iac—aşa a fost!

—Dar voi de ce nu l—aţi apărat pe tata? i—a întrebat Cioccio. Oamenii au răspuns:

—*Lian—manciu* avea o *şleahtă* mare. Noi eram puţini. N—am putut sări în ajutorul tatălui tău. Ne—am temut. Oamenii lui Lian ne puteau ajunge din urmă, ne puteau jefui, ne puteau ucide şi pe noi.

—Rău aţi făcut, le—a spus Cioccio.

S—au supărat oamenii, s—au urcat în bărcile lor şi au plecat. Mama băiatului s—a pornit pe plâns. S—au pornit şi surorile lui pe plâns. Atâta au plâns, că li s—au umflat ochii.

—Ce ne face m acum?

Dar de făcut, n—ai ce face, cu plânsul nu—l poţi învia pe Beldî! Iar de trăit, trebuie să trăieşti.

Au plâns ele ce au plâns şi s—au apucat de treburi. Cea mai răsărită dintre fete a pus mâna pe suliţă şi s—a dus în taiga, la vânat. Cea mai micşoară s—a suit în barcă şi a pornit pe Amur, după peşte. Mama a rămas să îngrijească de casă, să pregătească de—ale gurii.

Într—o zi, Cioccio i—a spus maică—si:

—Să—mi faci, mamă, nişte încălţări, să—mi coci o turtă. Că eu m—oi duce să—l aflu pe Lian. Am să—l găsesc, am să răzbun pe tata şi am să iau înapoi blănurile.

Dar mamă—sa:

—Ce tot spui, băiatule! Unde să te duci? Eşti încă mic! Cioccio a privit—o lung:

—A spus tata că sunt bărbat. Iar bărbaţii trebuie să—şi apere neamul, trebuie să plătească duşmanului.

Dacă a văzut mama că băiatul ţine morţiş să se ducă, că nu—i chip să—l întoarcă de la hotărîrea lui, i—a copt o turtă şi i—a făcut încălţări.

Şi—a luat Cioccio cuţitul, şi—a pus în cap tichia de vânător, şi—a tras încălţările în picioare, şi—a pus peşte uscat în traistă, şi—a luat rămas bun de la surori, de la maică—sa, şi a pornit—o la drum.

Merse el ce merse şi dădu de o pădure mare. În pădure, copaci înalţi—înalţi. Brazi şi stejari foşneau legănându—şi vârfurile. Mare era pădurea, mare, fără de margini. Dar Cioccio nu se temea. Mergea prin pădure, muşca din turtă, zvârlea cuţitul şi cânta. Deodată auzi o voce:

—Unde te duci, micuţule *nanai*?

Băiatul a întors capul — dar nu era nimeni pe acolo. Vocea îl chemă din nou. Atunci Cioccio s—a oprit şi a răspuns:

—Mă duc să—l răzbun pe tata!

—Ajută—mă, că şi eu te—oi ajuta! Bun prieten ţi—oi fi, se rugă vecea.

Abia atunci Cioccio văzu că era o ghindă. Căzuse din copac şi nimerise pe o piatră. Zăcea pe piatră şi se usca.

—Ia—mă cu tine, spuse ghinda. Îţi voi prinde bine... Cioccio ridică ghinda şi o porni mai departe.

Merse el ce merse şi dădu de o colibă părăsită. Poposi acolo, să—şi mai tragă sufletul. Se aşează, îşi scoase încălţările, şi—şi puse picioarele ceva mai sus, să şi le odihnească. Muşcă din turtă Deodată auzi o voce scârţâitoare:

—Încotro ai pornit, omule?

—Să—l răzbun pe tata! răspunse Cioccio. Dar tu cine eşti? De unde vorbeşti?

—Păi nu mă vezi? îs colea lângă tine.

Se uită Cioccio şi văzu chiar lângă vatră, în cenuşă, o frigare de cele în care—şi frig

vânătorii carnea. O zvârlise careva în foc. Era aproape arsă, îndoită, acoperită de rugină. O ajută Cioccio şi pe ea. O îndreptă, o curăţă cu nisip de toată rugina, până se făcu frigarea ca nouă.
—Îţi mulţumesc, Cioccio. M—ai ajutat, şi eu te—oi ajuta. Ia—mă cu tine, spuse frigarea către băiat.

Cioccio a luat—o şi a plecat mai departe. Drumul l—a purtat pe lângă o colibă pescărească părăsită, de unde a auzit o altă voce. Vocea l—a întrebat unde merge. Cioccio, când să răspundă, a văzut un ciocan şi o piuă din acelea pe care le folosesc pescarii pentru lucratul pieilor de peşte. Piua era străpunsă de un cui, iar ciocanul avea mânerul rupt. Cioccio a scos cuiul din piuă şi a cioplit pentru ciocan un mâner nou.
—Îţi mulţumim, Cioccio. Ne—ai ajutat, şi noi te—om ajuta. Ia—ne cu tine.
A luat Cioccio piua şi ciocanul. Şi iar a pornit—o la drum. A mers el ce a mers şi a ajuns la un râu. Se revărsase râul. Pas de mergi mai departe. Ce—i de făcut?

Dar iată că—şi aci s—a auzit chemat de o voce:
—Hei, vecine, ajută—mă, că şi eu te—oi ajuta. Bun prieten ţi—oi fi!

S—a uitat Cioccio, şi ce să vadă? Apa săpase un mesteacăn de la rădăcină, copacul se prăvălise şi prinsese sub trunchiul său o ştiucă. Se zbătea biata ştiucă, se sucea înainte, înapoi, da din coada, dar să scape nu era chip. Mai, mai să se înnăbuşe. Cioccio a răsturnat mesteacănul şi a lăsat peştele în voia lui. Iar ştiuca i—a spus:
—Cum ai să treci apa? Suie—mi—te în spinare, că te trec dincolo.

A—ncălecat el pe ştiucă, şi într—o clipă s—a şi pomenit pe celălalt mal. Ştiuca l—a rugat:
—Ia—mă cu tine, flăcăule, că ţi—oi prinde bine.

Cioccio şi—a băgat peştele în traistă şi iar s—a aşternut la drum.

Iată că a început a se zări Amurul. Deodată Cioccio a văzut un schi ascuns în iarbă. „Eh, păcat de el, s—a gândit băiatul, bun schi, dar ce folos că—i numai unul!" Cum se gândea el aşa, hop, că a zărit şi pe al doilea. Zăcea departe—departe, lepădat de cineva sub frunzişul unui copac doborât. Băiatului nu i—a fost lene. S—a dus dea cules şi cel de—al doilea schi. A strâns schiurile laolaltă. Iar ele au vorbit către el cu voce omenească:
—Ne—ai ajutat, băiatule, şi noi te—om ajuta. încotro ai pornit, micuţule *nanai*?
—Să—l răzbun pe tata am pornit! le—a răspuns Cioccio. Atâta doar, că prea mică mi—e puterea. Nu ştiu dacă oi ajunge... Cum să trec Amurul?
—Asta—i uşor lucru. Ia urcă—te, te—om duce noi. Şi treaba o să meargă mai repede, au spus schiurile. Cioccio s—a pornit pe râs. Cine a mai pomenit! Să aluneci cu schiurile pe iarbă? Dar de pus, tot şi—a pus schiurile în picioare. Şi unde mi ţi—au crescut deodată două aripi la schiuri. S—au ridicat în aer şi au sburat ca pasărea. S burau repede—repede! Aproape să smulgă tichia din capul băiatului, aşa amarnic sufla vântul. S—au avântat deasupra apei. Se desfăşura Amurul sub ochii băiatului ca o panglică albastră. Ştiuca, din traistă a început a se foi; şi—a scos capul, a văzut Amurul şi a spus băiatului:

—Ei, acu să ştii, voinice Cioccio, că nu mai avem mult până la Lian.

Iar schiurile tot zburau şi zburau mereu. Vântul îi şuera băiatului în urechi. Jos se vedeau licărind râuri, sate şi păduri. Lui Cioccio i se tăia răsuflarea.

Şi iată că schiurile sburătoare au poposit la San—Sin. Cioccio s—a şi speriat de câte a văzut acolo.

E mare—mare aşezarea aceea, case multe, o sumedenie. Nici prin gând nu i—a trecut vreodată băiatului că pot fi laolaltă atât amar de case: stau înşirate fie una după alta, fie aşezate una peste alta, şi—s atâtea, că nu le poţi cuprinde cu ochiul. Şi ce de lume se afla aici: mulţime nenumărată de oameni. Ca o furtună se ridică larma vocilor,

ca o vijelie care doboară arborii pădurii. Oamenii se grămădesc, strigă care mai de care. Cumpără, schimbă, vând. Îs mulţi oameni, dar cunoscuţi — niciunul.

Cioccio a încercat să afle unde—i casa lui Lian—manciu. a întrebat pe unul, pe altul. Trecătorii îşi râdeau de băiat, nu—l înţelegeau. Unul îl lovea, altul îl ghiontea; unul îl trăgea de coadă, altul se răstea Ia el. Noroc de un moşneguţ care s—a nimerit să treacă pe acolo. Moşneguţul ştia limba nanailor. L—a întrebat pe băiat despre ce e vorba şi i—a arătat unde locueşte Lian—manciu. Şi micuţul *nanai* s—a dus într—acolo.

Ajunge el acolo şi vede o frumuseţe de casă. Acoperişul are colţurile ridicate în sus. Clopoţei de argint sună la fiecare colţ. La ferestre e un fel de hârtie străvezie. În jurul casei cresc tot felul de pomi — vişini, meri. Pe ramurile lor ciripesc păsăruici de aur. Cântări răsună în tot locul. Printre pomi se strecoară pâraie. Susură uşurel, de parcă ar şopti în taină.

Cioccio a intrat şi a strigat odată, de—a răsunat toată casa:

—Hei, Lian, ieşi afară, la luptă.

Şi şi—a pregătit ciomagul să fie gata de luptă, o luptă pe viaţă şi pe moarte.

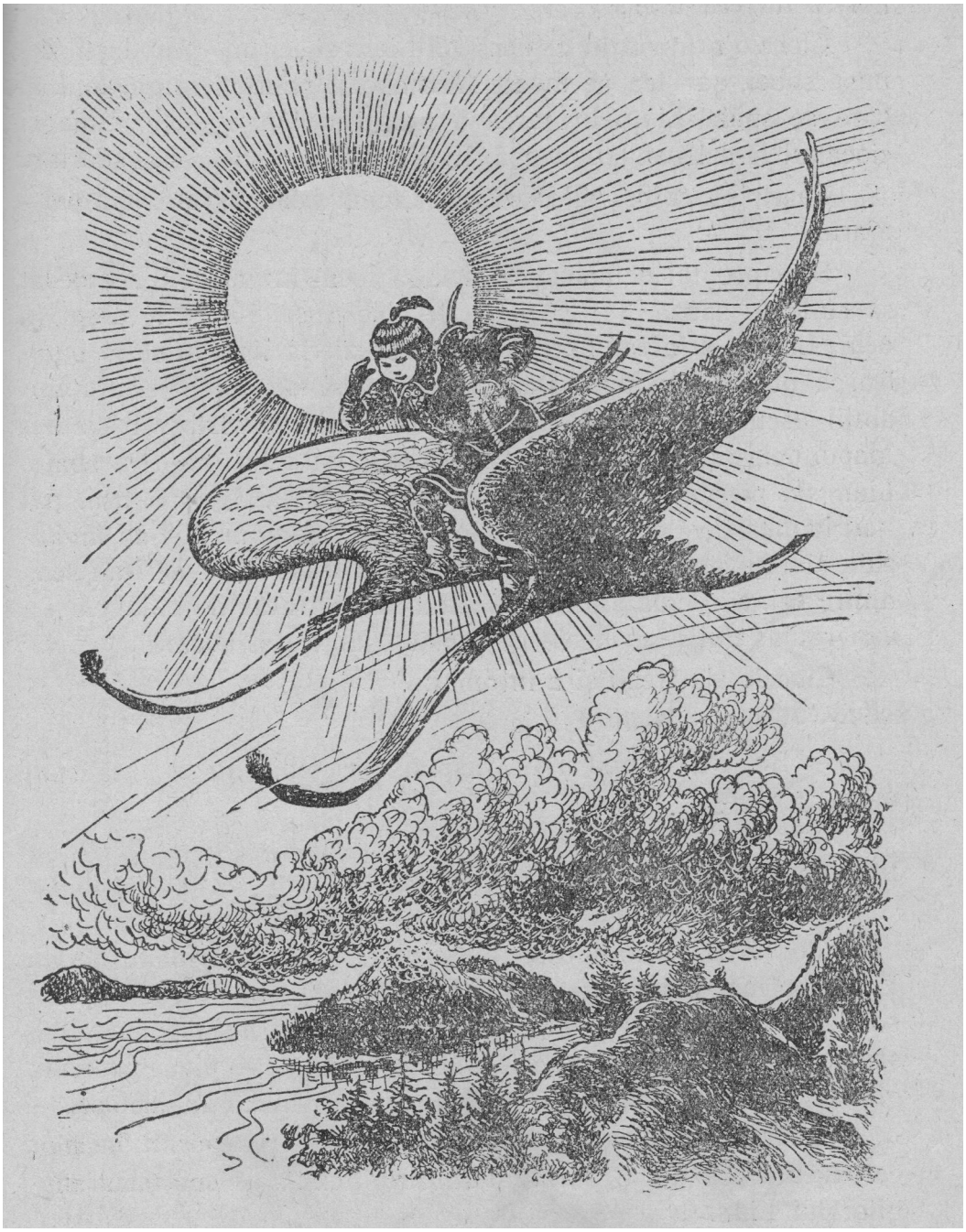

Dar nimeni n—a răspuns micuţului *nanai*. Pe semne că omul nostru nu era acasă.

Cioccio a intrat în camera iui Lian. A ascuns ghinda în cenuşa sobei, să stea pe moale. A slobozit ştiuca în ligheanul în care se spăla Lian. Frigarea a proptit—o lângă sobă. Piua şi ciocanul le—a lăsat lângă uşă. El s—a întins pe pat şi a adormit

Seara s—a întors şi Lian acasă, cam beat şi vesel din cale—afară.

S—a apropiat de sobă, să încingă focul în vatră. S—a aplecat să sufle în spuză. Iar ghinda, de colo, *ţuşt*! i—a sărit drept în ochi. Lian a urlat de durere şi s—a repezit la lighean să—şi potolească durerea cu apă. Dar ştiuca, la rându—i, ţap! şi—a înfipt dinţii ascuţiţi în nasul lui Lian. El a sărit ca fript şi s—a dat înapoi de la lighean. Atunci, hop, şi frigarea i s—a înfipt în spate! Lian s—a pierdut cu firea şi s—a întors s—o şteargă pe uşă. Aci l—au luat la tăvăleală piua şi ciocanul. Şi unde mi ţi l—au înghesuit, şi l—au strâns, şi l—au frământat, şi l—au sucit, de l—au scos dintre cei vii. Piua şi ciocanul l—au tăbăcit atât de bine, că n—a mai rămas din Lian decât o pielicică subţire şi uşoară.

Cioccio s—a trezit şi a întrebat:

—Ce, nu s—a întors Lian?

—Ba, s—a întors! i—au răspuns prietenii. Ia te uită cum arată. Cioccio s—a uitat şi a

văzut pe jos pielicică albă şi moale. A mulţumit prietenilor săi. Şi doar de un lucru i—a părut rău lui Cioccio, că nu şi—a încheiat el singur socotelile cu Lian.

Cioccio a răscolit casa tâlharului şi a găsit blănurile lui Beldî. A mai adunat sculele vânătoreşti şi alte lucruri de tot soiul, pe care Lian le luase de la oameni prin înşelăciune. Le—a strâns în pielea tâlharului, şi—a adunat prietenii — piua, ciocanul, ghinda, ştiuca şi frigarea — şi şi—a pus schiurile în picioare.

Şi iar s—au ridicat schiurile în văzduh şi au pornit în zboi ca săgeata. Au trecut, fâlfâind din aripi, chiar pe sub nasul slugilor lui Lian.

Schiurile au coborât abia când au ajuns în locul de unde le culesese Cioccio. Acolo, băiatul şi le—a scos din picioare, le—a lăsat pe pământ şi le—a mulţumit:

—Pentru ajutor vă mulţumesc, dar de luat cu mine nu vă iau, lucru străin nu—mi trebuie.

De ştiucă s—a despărţit la râu, slobozind—o unde—i apa mai adâncă. Piua şi ciocanul le—a lăsat în coliba pescărească părăsită. „Or prinde bine stăpânului când s—o întoarce". Iar frigarea a pus—o bine lângă vatra de unde o luase. Cât despre ghindă, Cioccio a îngropat—o în pământ afânat, ca să încolţească şi să crească stejar falnic.

Apoi Cioccio şi—a văzut de drum.

S—a întors acasă încărcat cu de toate. A desfăcut pielea lui Lian şi tot satul s—a minunat de câte au putut încăpea în pielicica aceea.

S—a bucurat mamă—sa, şi surorile lui s—au bucurat de întoarcerea băiatului. L—au îmbrăţişat, l—au sărutat şi nu l—au lăsat să se depărteze nici măcar cu un pas.

Iar Cioccio le—a vorbit ca un bărbat şi vânător în putere:

—Încălţările mele sunt ferfeniţă. Pregătiţi—mi altele noi. Mâine mă duc în taiga.

Surorile i—au cusut flăcăului alte încălţări, din pielea lui Lian.

Multă vreme a purtat Cioccio încălţările acelea, pentru că nu se află pe lume o piele mai tare decât pielea înşelătorului şi jăcmănitorului. Pe jefuitor nici îndurarea nu—l clinteşte, nici lacrimile celor obijduiţi nu—l înduioşează.

CEL MAI IUTE DE PICIOR

Într—un rând, sălbătăciunile pădurii s—au luat la sfadă. Nu se puteau înţelege cine—i mai iute de picior.

Lupul spunea:

—Eu sunt cel mai iute. Când mă avânt eu, îmi fug tufele prin faţa ochilor, îmi suflă vântul în urechi, alta nimic nu văd, n—aud.

Ursul spunea:

—Nu, totuşi eu sunt cel mai iute. Când mă avânt eu, trosnesc copacii şi se—mprăştie rămurelele care încotro, alt ceva nu văd.

Vulpea îi asculta şi spunea la rându—i:

—Tot eu alerg mai repede decât voi toţi. Când mă avânt eu, numai labele mele se mai mişcă. Dar aşa de repede se mişcă, încât nici eu nu le mai pot vedea.

Iepurele i—a privit pe toţi şi le—a vorbit aşa:

—Ce vă tot certaţi voi acolo? Mai iute decât toţi sunt eu. Când mă avânt eu, apoi nimic nu mai văd, nimic nu mai aud. Iac—aşa de iute alerg eu!

S—au certat ei cât s—au certat şi până la urmă s—au înţeles să—şi măsoare puterile, întrecându—se la fugă. S—au rânduit unul lângă altul şi au pornit să alerge către o movilă ce se ridica departe, încolo. Primul a ajuns iepurele, s—a întors şi a pornit la goană înapoi.

A ajuns repede la locul de pornire şi s—a aşezat să—şi aştepte tovarăşii.

Lupul s—a întors abia către seară. Vulpea a venit în toiul nopţii. Ursul a ajuns, hăt târziu, către dimineaţă, târîndu—şi picioarele.

S—au adunat apoi toţi laolaltă şi a rămas statornicit: „Între noi toţi, cel mai iute de picior este iepurele" . Aşa au hotărât ei, apoi s—au împrăştiat pe la casele lor.

De bucurie, iepurele a pornit a face tumbe şi a cânta:

—Eu sunt cel mai iute de picior! Eu sunt cel mai iute de picior!

Şoricelul a văzut pe iepure şi l—a cuprins pizma. S—a apropiat de el, i—a dat ziua bună şi i—a spus:

—Nu e drept ca tu să fii socotit cel mai iute de picior!

—Cum adică nu—i drept? s—a supărat iepurele. Noi ne—am întrecut la fugă şi eu am ieşit primul. I—am învins pe toţi!

—Păi dacă nu m—aţi chemat şi pe mine!

—Bine, hai să vedem, zise iepurele. Hai să ne întrecem.

—Dar cât de repede fugi tu? l—a întrebat şoricelul.

—Ehe, eu fug repede. Când o iau la goană, nu mai văd nimic, nu mai aud nimic. Aşa iute alerg eu!

Şi au pornit ei la întrecere. Şoricelul a fugit până la primul muşuroi şi s—a ascuns. Una cu pământul s—a făcut.

Iar iepurele zbura, nu vedea nimic, n—auzea nimic. Se grăbea de mama focului. A ajuns la movilă, s—a întors, alergând cât îl ţineau puterile. Când iepurele s—a apropiat de locul de pornire, şoricelul era de mult acolo, şedea şi—şi făcea vânt cu lăbuţele:

—Prea e cald ca să alergi într—o astfel de zi, se văita el. Iepurele s—a mirat: să fie cu putinţă ca şoricelul să i—o fi luat înainte?

—Hai să mai alergăm odată, se rugă el de şoricel.

Şi—au alergat iarăşi, şoricelul până sub muşuroiul de la doi paşi, iepurele până la movila cea depărtată.

De trei ori au alergat ei aşa. Iepurele până la movilă şi înapoi, iar şoricelul până la muşuroi.

Când s—a întors iepurele, după ultima goană, era frânt, cu botul căscat, cu ochii holbaţi. Abia—şi trăgea sufletul de ostenit ce era. Iar şoricelul, tot acolo. Râdea de iepure, hohotea şi—l arăta cu laba:

—Halal învingător! strigă el de departe. Nu eşti în stare să întreci la fugă nici măcar un biet şoricel!

Multă vreme şi—a râs aşa şoricelul de iepure. Apoi i—a spus:

—Mă duc să spun şi celorlalte sălbătăciuni cum te—am lăsat de căruţă. Să mai râdă şi ele.

Iepurelui i s—a făcut ruşine. Şi—a strâns urechile pe spinare şi s—a ascuns în iarbă.

Şoricelul a plecat într—ale lui.

De atunci, ori de câte ori se întâmplă ca un iepure să audă un zgomot cât de mic, sau chiar o şoaptă, el îşi lipeşte urechile de spinare şi se ascunde. Îi este teamă că toate vietăţile pădurii vin să—şi râdă de el.

MAMBU — ORFANUL

Neamul *ulciilor* trăieşte de mult pe Amur. Aşa de demult au venit ei pe aceste locuri, că de atunci dealurile cele mici s—au făcut mari, iar fluviile cele mari s—au făcut mici.

Sumaci, Gubatu şi Punadi, cele trei seminţii de *ulcii* care sălăşluiau pe aceste locuri s e înrudeau între ele. Aceeaşi flăcăruie le ardea în piept. Ele locuiau una lângă alta, satele lor se înşirau pe malurile Amurului.

Ulcii îşi duceau viaţa în bună prietenie. îşi ridicau casele toţi delaolaltă: unii frământau pământul galben, alţii ciopleau stâlpii, iar alţii făceau acoperişul. Pescuiau toţi delaolaltă; unii porneau cu lotca cea mare, alţii îi însoţeau cu bărcuţele, iar alţii, călări pe butuci groşi, goneau peştele în năvoade.

Şi cu oamenii pădurilor şi ai apelor trăiau *ulcii* în deplină înţelegere: izbuteau întotdeauna să doboare foci şi păstrăvi, moruni, soboli şi elani.

În seminţia Sumaci creştea un băieţel pe nume Mambu.

Când s—a născut Mambu, maică—sa l—a scăldat vreme de cincisprezece zile în şir, în propriul ei lapte. Iar tată—său i—a atârnat deasupra leagănului o secure şi un cuţit, să se deprindă băiatul cu armele.

De cum a văzut cuţitul, Mambu l—a şi strâns cu amândouă mânuţele, ba s—a şi dat jos din leagăn.

Tatăl şi mama lui s—au minunat foarte: „Va fi un viteaz fără pereche, fiul nostru, sau un om fără noroc va fi! " şi—au spus ei în sinea lor.

Iar Mambu a ieşit afară, a pus mâna pe o piatră şi a doborât cu ea o *ieruncă* ce şedea pe un arin. Găinuşa doborâtă a agăţat—o deasupra uşii, ca să ştie fiecare că în casa lor creşte un vânător.

„Cel mai destoinic va fi el, cel mai destoinic între oamenii destoinici! " spuneau *ulcii* despre Mambu.

De oameni răi nu ştiuseră Sumacii până atunci. Dar peste puţină vreme le—a fost dat să cunoască şi oameni răi.

Toamna, când peştele venea din belşug, Sumacii îşi umpleau hambarele cu de toate:

pregăteau *iucola* pentru câini, făceau rezerve de nisetru şi de morun, uscau peşte, afumau peşte. Strângeau pentru iarnă: mure, fragi şi rădăcini de tot felul.

Într—o bună zi, Sumacii văzură o luntre venind pe Amur către ei. O luntre mare, cu botul şi partea din spate încovoiate. Aşa luntre nu mai văzuseră Sumacii de când erau pe lume. Pânze galbene avea luntrea aceea. În vârful catargului flutura un steguleţ cu dragon auriu. Sub luntre alergau valurile — în luntre mulţime de norod. Tot oameni înarmaţi: unii cu paloşe late de două palme, alţii cu lănci lungi cât două staturi de om. Frunţile oamenilor acelora erau rase ca—n palmă, iar la ceafă le atârnau cozi lungi până la pământ, împletite cu panglică neagră.

Bătrânii sfătuiră oamenii:

—Trebuie să—i întâmpinăm cu binele. Sunt oameni străini, vin pe semne de departe. Ne aduc veşti noi, oho, veşti multe şi noi.

Iar Mambu vorbi dimpotrivă:

—Sunt oameni răi. Trebuie să ne ascundem de ei, în taiga. De ce au tras paloşele? De ce au ridicat lăncile?

Luntrea cea mare se opri în dreptul satului.

Oamenii coborâră din luntre, purtându—şi mai marele pe o targă anume făcută. Opt oameni păşeau încordaţi sub greutatea căpeteniei lor. Era un şef gras, cu un pântece mare, mare de nu i se vedea de după pântec nici obrazul. Capul îi era acoperit de un coif, coiful era împodobit cu o pană lungă de păun şi cu o piatră strălucitoare de topaz. Iar halatul ce—l purta strălucea în toate culorile curcubeului.

Mambu se uită lung la cel sosit şi vorbi către ai săi:

—Ăsta nu—i om, e pântec. Nu ne aduce niciun bine.

—Ce ştii tu! Nu ştii nimic, spuneau bătrânii.

Şi *ulcii* se repeziră spre oaspeţi. Aş a cerea datina lor: pe oaspete să—l primeşti cum nu se poate mai bine, să—l încălzeşti, să—l hrăneşti, ce ai mai bun — lui să—i dai. Femeile veneau cărând pe tipsii uriaşe: carne, şi *mos*, şi peşte, şi casă.

Iar omul—pântec se opri şi, privind pe ulei, glăsui:

—Noi suntem oamenii împăratului din Nican—Împăratul nostru e cel mai mare împărat de pe pământ, asemenea lui nu se află în lume nimeni altul. El ne—a poruncit să venim la voi după tribut.

Ulcii n—au înţeles ce spune, că nu ştiau ce înseamnă tribut. Nu plătiseră niciodată tribut, nimănui. Şi l—au întrebat ce—i aia. Omul—pântec le—a tălmăcit:

—Ne veţi plăti câte un sobol pe cap de om. Şi aşa va îi în vecii vecilor. Pentru asta împăratul din Nican vă făgăduieşte ocrotirea lui şi vă miluieşte cu mila şi îngăduinţa lui. El vă va îngădui să pescuiţi în râu, să vânaţi în pădure, să respiraţi aerul.

S—au minunat oamenii de aşa vorbe. Femeile spuneau:

—Pe semne că sunt sărmani din cale—afară oamenii de pe acolo. Pe semne că la ei nu sunt soboli. Pe semne că tare îi este frig împăratului din Nican. Nu—i nimic, să se încălzească şi el cu blăniţele *sobolilor* noştri.

Dar vezi că oamenii din Nican n—au stat să aştepte. Au început a colinda casele. Colindau casele, cercetau hambarele, bine că n—aveau zăvoare uşile *ulciilor,* n—au avut ei nicicând zăvoare, de niciun fel. De cine erau sa se păzească, toţi erau oameni *ulci*!

Iar oamenii din Nican tot căutau şi scotoceau, cărau la blăniţe cu nemiluita. Au strâns de mult câte o pielicică de căciulă, dar tot mai răscoleau. Toate blănurile: şi de urs, şi de *sobol,* şi de râs, şi de focă, şi de vulpe, şi de nevăstuică, toate le cărau în luntrea lor cea mare. Alergau cu ochii holbaţi, suflau greu, ba se şi încăierau doi pe aceeaşi pielicică.

Mambu se întoarse către omul—pântec:

—Prea cinstite oaspe, au terminat de mult ostaşii tăi să ia ceea ce au numit tribut, dar ei cară şi tot cară mereu blănurile noastre... Ia spune, n—ar fi oare timpul să contenească

treaba asta ?

Căpetenia *nicană* se cutremură toată. Întoarse capul şi—l privi pe Mambu. Privirea lui semăna ca două picături de apă cu aceea a balaurului *Himu*; ochii îi ardeau cu străfulgerări verzui, de—ai fi zis că vrea să—l înghită pe flăcăiaş, nu alta.

—Ceea ce spui tu că oamenii mei iau peste tribut nu este altceva decât ceea ce mi se cuvine mie şi lor pentru că v—am adus îndurarea măriei sale împăratul. Drumul a fost lung şi osteneala mare.

Şi bătrânii au înţeles acum că din pricina îndurării măriei sale vor rămâne cu casele goale. Au clătinat din cap a supărare, s—au îndârjit împotriva oaspeţilor *nicani.*

—Trebuie să le luăm totul înapoi, zise Mambu. Uşor de spus, dar cum s—o faci? Oamenii din Nican căraseră toate blănurile în luntrea cea
mare. Iar sus, peste vrafurile de blănuri, se tolănise mai marele lor, omul—pântec. Luntrea se îndepărtase de mal şi plutea acum înapoi spre ţara *nicană.*

Halal oaspeţi! Ospeţia nici n—o luaseră în seamă, au golit numai hambarele. Femeile se porniră să plângă amar, bărbaţii să suduie.

Mambu fierbea de mânie: „Nu mai sunt ale noastre blănurile, dar nici ale lor nu vor fi", strigă el. Apoi se apropie de apă şi se aşternu pe fluierat.

E lucru ştiut de oricine: dacă începi a fluiera pe malul râului, apoi neapărat se stârneşte vântul. Mambu îşi umflă obrajii. Trase atâta aer, că se făcu el însuşi rotund. Multă vreme a fluierat el. La început, la şuierul lui răspunse un vânticel firav. Iarba se legănă, apa se undui, iar în vârful prăjinei de pe luntrea *nicană* flutură dragonul. Iar Mambu nu contenea. În ajutorul fratelui mai mic veni în sbor un vânt mai mărişor, fratele cel mijlociu. Se clătinară frunzele copacilor, se mişcară ramurile lor. Pe culmea valurilor săltară oiţe albe de spumă. Pe luntrea *nicană* prăjina steagului începu să se plece. Dar Mambu nu contenea. Dacă a văzut vântul cel mijlociu că nici puterea lui nu este îndestulătoare, l—a chemat pe fratele lor cel mare. Veni în sbor vântul cel mare. Şi copacii începură să se clatine, să se îndoaie şi să se frângă. Iar pe Amur apa se întunecă, valurile se făcură numai spume şi se ridicară cât casele. Pânzele luntrii *nicane* fură smulse, prăjina cea înaltă fu frântă şi apa pătrunse înăuntru şuvoaie. Vântul sufla tot mai tare şi mai tare! Luntrea se răsturnă. Ostaşii *nicani* se prăvăliră în apă. Care era înarmat mai din greu, se duse drept la fund, care mai uşurel, plutea la suprafaţă şi înghiţea la apă. Iar omul—pântec se legăna pe valuri ca o băşică şi nu se cufunda, că era din cale—afară de gras! Tot ce luaseră *nicanii* de la *Sumaci*, ba şi ce mai aduseseră cu ei, totul au pierdut. Cu chiu cu vai, unii au scăpat cu viaţă şi au ieşit la celălalt mal. Şi au alergat la mai marele din Manciu, *ambanul.* Acesta a vrut să ştie ce au adus pentru împăratul *nicanilor*, ce au luat de la *ulcii.* Omul—pântec şi—a stors halatul şi a răspuns:

—Apă din Amur am luat!

Iar vântul sufla tot mai tare şi mai tare!

Acum, şi casele *ulciilor* începură a se clătina. Şindrila acoperişurilor era smulsă de vânt. Moşnegii au venit la Mambu să—l roage: „Conteneşte cu şuieratul! " Băiatul slobozise tot năduful ce—l avusese strâns în piept. Dar vezi că acum vânturile hălăduiau pe întinsul Amurului chiar şi fără şuierul cuiva. Mambu le strigă:

—Hei, voi, ajunge!

Dar ele nu—l mai ascultau, se stârniseră, pas de le mai opreşte...

Mambu puse mâna, atunci, pe arcul lui de bătălie, încorda struna din vine de cerb, potrivi o săgeată din cele de mesteacăn, tare ca fierul, prinse în capul ei un tăciune încins şi slobozi săgeata drept în vântul cel mare. Vântul cel mare se înspăimântă foarte şi dădu bir cu fugiţii. Iar vântul mijlociu şi cel mic îl urmară.

Se aşternu liniştea. Valurile se potoliră. Copacii se ridicau iarăşi drept spre înălţimi. Iar Mambu vorbi:

—Râsul vine să bea apă din acelaşi loc. Oamenii din Nican vor veni iarăşi la noi. Trebuie

să plecăm din aceste locuri. Omul—pântec nu va înceta să tot vină până când nu va înghiţi pe ultimul dintre noi...

Dar bătrânii n—au vrut să—l asculte. N—au vrut să părăsească locurile dragi, locurile de baştină... ”Cum se poate, spuneau ei, aici sunt îngropaţi moşi—strămoşii noştri."

A trecut o vreme, a venit iarna şi oamenii din împărăţia *nicană* s—au arătat din nou în acele locuri. De data asta au venit pe nişte sănii mari, trase de animale fioroase: cu capete ca de ren, cu cozi stufoase, cu copite rotunde la picioare, cu coame bogate, pe o singură parte a gâtului. Oamenii erau de două ori mai numeroşi ca înainte. În fruntea lor tot omul—pântec se afla.

Ei au cerut din nou tributul. Din nou şi—au băgat râtul prin hambare.

Mambu se duse la omul—pântec:

—Nu s—a mai pomenit să rupă cineva două ramuri din acelaşi loc.

Omul din Nican se mânie împotriva băiatului, urlă şi bătu din picioare. Mambu s—a pomenit înconjurat de oştenii *nicani* şi îmbrâncit cât colo.

Atunci se duse acasă. Căută nişte slănină de urs şi o tăie în bucăţi. Se furişă apoi până la sănile oaspeţilor. Aici legă bucăţile de slănină pe sub sănii.

Omul—pântec şi oştenii lui au golit şi de data asta toate hambarele Sumacilor. Au luat şi blănuri, şi de—ale mâncării, şi câte mai de toate aveau Sumacii acolo. Apoi s—au urcat în sănii şi şi—au îndemnat fiarele la drum. Săniile au pornit în goană mare. Nu se auzea decât scârţâitul tălpicelor. În urma săniilor rămase pe zăpadă o dâră lungă şi şerpuitoare.

Şi iarăşi începu plânsul femeilor. Şi iarăşi blestemau moşnegii. Iar Mambu ceru oamenilor:

—Aduceţi toţi câinii la mine. Fură aduşi toţi câinii din sat.

Băiatul alese cel mai vânjos înaintaş, îi dădu să miroase o bucată de slănină de urs şi—l puse apoi să adulmece urma *nicanilor*. Câinele simţi încotro o luase slănina şi se smulse, pornind în goană pe acea urmă; câinii ceilalţi — după el!

... Omul—pântec îşi vedea de drum, cocoţat în sania din fruntea şirului. Se bucura — multe mai jupuise de la *ulcii*. Cât va trebui să ducă împăratului din Nican nu socotea, iar cât îşi va opri lui nu spunea nimănui. Săniile erau aproape la jumătate de drum pe gheaţa Amurului, când *nicanii* au fost ajunşi de câinii cei flămânzi.

Mirosul de slănină îi aţâţă. Dar unde era slănina nu se dumireau câinii şi s—au repezit să—i sfâşie pe *nicani*. Mai bine de jumătate din ei au fost rupţi în bucăţi, lucrurile de prin sănii s—au împrăştiat, iar fiarele de ham, înnebunite de muşcături, s—au împrăştiat care încotro, stricând rânduiala şirului de sănii.

Oştenii rămaşi pe loc au luat—o la goană cu câinii după ei... Cu chiu cu vai a izbutit omul—pântec să ajungă până la ţărmul Manciu. Cu chiu cu vai a izbutit să scape de câini.

Aşa s—a înfăţişat el la ambanul manciu.

Ambanul vru să ştie ce tribut au luat ei de la *ulcii*. Îşi făcea socoteala ce să—şi oprească lui şi ce să trimită împăratului din Nican.

Omul—pântec şi—a scos colţii de câine ce—i avea înfipţi în piele şi—n halat şi i—a răspuns:

—Colţi de câine, asta am luat!

Ambanul s—a mâniat amarnic şi a poruncit oştii sale să pornească împotriva Sumacilor. Să—i ucidă până la unul...

Nori întregi de oaste porniră spre tărâmul *ulciilor*.

Dar vezi nenorocire, Mambu nu era în sat la vremea aceea Se găsea în ospeţie la oamenii din taiga. Şi a zăbovit acolo până înspre vară.

Când s—a întors, a găsit prăpăd. Oamenii ucişi până la unul casele arse până—n

temelii. Nu mai era niciun suflet viu în tot satul. Numai ulii se roteau în văzduh şi corbii croncăneau deasupra satului. Se vede că Sumacii se luptaseră cu multă vitejie uciseseră destui vrăjmaşi, dar prea târziu au pus mâna pe arme acum zăceau doborâţi cu toţii.

Mambu—orfanul izbucni în lacrimi:

Ce era să facă... Nu—i rămânea decât să ridice osemintele alor săi — aşa cum poruncea datina; nu—i mai rămânea decât să plătească vrăjmaşului pentru cei ucişi! Pentru viaţa fiecăruia — să ucidă un vrăjmaş. Dar cum să facă asta de unul singur?

Şi Mambu porni spre satul Punadi să ceară ajutor. Când ajunse în satul vecin, aici se şi răcise cenuşa: toate casele arse toţi Punadi luaţi prinşi.

Atunci, Mambu porni spre Gubatu să ceară ajutor, să plătească împreună cu ei pentru două neamuri.

Ajunse în sat. Dar şi aici casele erau goale. Totul era acoperit de pulbere. Numai şobolanii mai alergau prin sat.

Gubatu fugiseră din satul de baştină. Fugiseră de frica *nicanilor*. Cine putea şti încotro au pornit? Nu lăsaseră nicio urmă.

Mambu izbucni în lacrimi. Cum să răzbune pe ai săi?

Şi Mambu porni spre oamenii râurilor să le ceară ajutor. Oamenii râurilor s—au adunat şi l—au ascultat pe flăcău. Căpetenia lor, bătrânul om—morun, îi spuse flăcăului:
—Sumacii şi Punadii au fost oameni buni! Am fi bucuroşi să—ţi putem da ajutor. Dar vezi că fără apă noi nu putem trăi. Nu ştim umbla pe pământ! Cum să luptăm pe uscat?...

De la ei Mambu porni spre oamenii din taiga. Aceştia au aflat că un om de rând a venit la ei după ajutor şi s—au adunat cu toţii.

Aflând despre cele întâmplate, oamenii din taiga au urlat de mânie împotriva nicanilor.

Bătrânul om—urs spuse flăcăului că oamenii din taiga l—ar ajuta bucuros să plătească pentru neamurile lui. Că Sumacii şi Punadii au fost oameni cumsecade. Dar vezi că nimeni dintre ei nu poate trece dincolo de râu...

De la ei, Mambu porni spre oamenii pădurii. Se înclină în faţa mesteacănului şi—i povesti năpasta ce dăduse peste el.

—Voi puteţi pluti peste râu, şi uscatul îl puteţi străbate Vouă vă cer ajutorul. Singur nu pot răzbate să răzbun pe ai mei

Oamenii pădurii s—au învoit să—l ajute.

Mambu puse mâna pe topor şi doborî mulţi mesteceni. Curăţă mestecenii de coajă şi—i reteză în butuci. Ciopli ochi butucilor, ca ei să poată găsi calea. Le ciopli câte un nas, ca să simtă mirosul fumului, să adulmece izul halatelor, să dea de urma ce lor ce uciseseră pe Sumaci şi luaseră prinşi pe Punadi. Apoi bătu prieteneşte butucii cu palma; oamenii pădurii au întors ochii către el — aşteptau poruncă.

—Hei, voi, oameni de lemn, le spuse Mambu, porniţi la luptă! Eu singur nu pot răzbuna pe toţi ai mei! Vă rog pe voi s—o faceţi! Vă rog pe voi, porniţi la luptă! Să nu rămână în viaţă niciunul din duşmanii hrăpăreţi!

Apoi arătă oamenilor de lemn calea ce aveau de urmat. Butucii se prăvăliră în apă şi porniră pe aceeaşi cale pe care veniseră la ei oamenii din Nican.

Mambu se aşeză pe mal.

N—a băut, n—a mâncat, pe oamenii de lemn i—a aşteptat.

Iar oamenii de lemn au trecut râul şi au pornit în goană pe uscat. Şi au ajuns repede la oraşul din Nican. În oraşul acela, omul—pântec sta împreună cu *ambanul* într—un palat şi împărţeau prada; împărţeau prada şi se făleau cu sângele vărsat. Ostaşii lor împărţeau şi ei prada din munca *ulciilor,* împărţeau prada şi se sfădeau pentru fiecare pielicică.

Deodată geamurile ferestrelor zăngăniră şi căzură sfărâmate în ţăndări. Pe ferestre şi pe uşi năvăliră oamenii de lemn şi se porniră a—i cotonogi pe vrăjmaşii haini! Oamenii de lemn nu se temeau de paloşe. Nici strigătele nu le auzeau, că n—aveau urechi. Nici piedică nu le puteai pune, că n—aveau picioare. Nici îndurare nu le puteai cere, că n—aveau inimă!

Au ciomăgit sdravăn pe toţi vrăjmaşii. Iar pe omul—pântec lau strâns aşa amarnic din două părţi, că n—a mai rămas dintr—însul decât o pată unsuroasă, pe podea. Cât despre *amban,* l—au ciocănit aşa de bine, că toată viaţa ticălosul n—a mai putut să se recunoască de atâtea cucuie câte i—au lăsat oamenii de lemn...

...Mambu — orfanul a tot stat şi a tot aşteptat. De atâta aşteptare s—a făcut negru ca pământul.

Pe urmă oamenii de lemn s—au întors şi au ieşit la mal.

—Am terminat cu toţi vrăjmaşii, povestiră ei, ce mai avem de făcut?

—Vă mulţumesc, le răspunse Mambu.

Se sculă, închise ochii oamenilor de lemn, le ciopli jos nasurile, şi oamenii aceia se făcură iarăşi butuci obişnuiţi. Strânse curmeie lungi, legă butucii laolaltă şi—şi întocmi o plută. Lăsă pluta pe apă, se urcă pe ea şi o împinse cu o prăjină, îndepărtându—se de malurile pe care s—a născut. Se îndepărtă de maluri şi plânse:

—Cum aş putea rămâne aici! Omul nu poate trăi de unul singur. Voi porni pe apă să caut alţi oameni. îmi voi uita numele şi m—oi alipi altei seminţii.

Aşa porni Mambu—orfanul să plutească pe Amur. Va pluti pe lângă ţărm, va trece pe lângă sate şi va striga: „Hei, oameni bum, socotiţi—mă al vostru! Dăruiţi—mă cu un nume! Primiţi—mă în seminţia voastră! "

Mambu nu va pluti prea multă vreme

Orice sătuc va primi la sine un asemenea voinic. Orice moşneag va fi bucuros să—şi ia de fecior un asemenea voinic. Doar odată să strige Mambu...

Iar despre Sumacii, Punadii şi Gubatu nu s—a mai auzit nimic de atunci. Numai moşnegii mai pomenesc despre aceste seminţii, în basmele lor bătrâneşti.

INELUL DE AUR

Rău lucru — când e omul prost, dar când e şi lacom, şi prost, e mai rău decât rău. Omul prost şi lacom şi sieşi strică, şi altora vreun folos nu aduce.

Trăia odată într—o aşezare de *nanai* un şaman — vraci, pe nume Ciumboca.

Erau în acea aşezare o sumedenie de copii. Se hârjoneau, se întreceau la goană, se încăierau în joacă. Buni copii erau aceia. Şi tare—i mai iubeau părinţii lor.

Avea şi Ciumboca un fiu, Achimca pe nume. Era bogat şamanul. Numai din înşelăciune trăia. Spunea că toate le ştie; spunea că şi pe draci îi cunoaşte, pe orice om spunea că poate să—l farmece şi să—l dezlege. De cădea careva la pat, pe dată era chemat şamanul. Ciumboca venea, privea pe bolnav şi spunea:

—S—a cuibărit dracul într—însul! Îl ştiu bine pe dracul ăsta, e un drac cunoscut. Trebuie poftit afară.

Apuca daireaua şi începea să bată în ea. încingea un foc şi se tot învârtea în jurul lui. Se—nvârtea, se—nvârtea... Bătea daireaua, ţopăia în jurul focului şi tot îngâna la farmece. Mormăia, se tocmea, chipurile, cu dracii. Le cerea să dea pace bolnavului, ba îl şi ameninţa pe ducă—se pe pustii.

De se făcea bine bolnavul, şamanul spunea: „Iacă, am gonit dracul. Cât îs de puternic! Cu daruri să mă dăruiţi!" Iar dacă bolnavul se prăpădea, apoi şamanul o întorcea: „Sărace daruri au fost, mică v—a fost credinţa în mine. Iacă, l—au luat dracii, au luat pe bolnav la ei... "

Oamenii se temeau de şaman. Şi—i aduceau plocoane peste plocoane. Ba câte unul nu—şi lua el de nici unele, dar şamanului îi ducea de toate.

Aşa s—a făcut Ciumboca bogat, putred de bogat. Bogat şi înfumurat s—a făcut. Umbla prin sat umflat şi gras, că şi prin halat îi strălucea untura. Cel mai bun, cel mai puternic se socotea. Nici cu prăjina nu—i ajungeai la nas.

Achimca, băiatul şamanului, era un copil ca toţi ceilalţi.

Nu mai putea şamanul de necaz că fiul lui era aidoma celorlalţi copii, ai muritorilor de rând. Ce i s—a năzărit lui? Să facă ceva ca fiul lui să fie mai altfel decât ceilalţi copii. A luat o bucată de aur şi s—a dus la fierar:

—Ascultă, *faure*, să—mi faci un inel mare.

—Dar la ce—ţi trebuie aşa inel? l—a întrebat fierarul.
—Să—l petrec fiului meu pe după gât. Să poarte un semn. Să vadă toată lumea ce om bogat e tată—său.

Fierarul i—a răspuns:
—Nu e bine, Ciumboca, nu e bine să—l însemni pe băiat, să—l scoţi din rândul copiilor.

S—a înfuriat şamanul:
—Mare prost eşti, prost de dai în gropi, pe mine vrei tu să mă înveţi?
—Ba de fel nu—s prost, s—a supărat fierarul.
—Apoi dacă nu eşti prost, să—mi dezlegi o ghicitoare. O e, ce e, ce să fie: „Oamenii albi doboară, omul roşu cară"?

A stat ce a stat fierarul, s—a gândit, dar n—a dezlegat ghicitoarea. Iar Ciumboca a râs şi şi—a bătut joc de el:
—Vezi, deşteptule! Dinţii şi limba sunt. Vezi! N—ai ghicit! A tăcut fierarul, ce să mai spună? A tăcut şi a făcut inelul. Ciumboca a luat inelul şi s—a grăbit spre casă. A petrecut inelul pe după gâtul băiatului şi i—a poruncit să stea de o parte, să nu se potrivească cu ceilalţi copii.

Achimca umbla acum singur prin sat. Inelul lucea la gâtul lui, iar Ciumboca se bucura; acum toată lumea putea să vadă că tatăl băiatului nu e om de rând.

A trecut vremea...

Achimca a crescut. Cu copii nu s—a jucat. Jocurile le—a uitat. S—a îngrăşat. Inelul s—a făcut prea strâmt, a început a—l apăsa. Plângea băiatul:
—Scoate, tată, inelul!

Ciumboca a apucat inelul, l—a tras, la învârtit, l—a sucit... N—a fost chip să—l scoată: crescuse mult Achimca. Sufla greu bietul băiat, se înnăbuşea.

Mama băiatului a început să se vaite:
—Rupe, Ciumboca, inelul, fărâmă—l! Ciumboca nici gând, ba s—a şi speriat:
—Cum adică? Vai de mine! Inelul e scump, vrei să strici bunătate de juvaer? Nu de asta se înnăbuşe băiatul. Aeru—i rău, prea sunt mulţi oameni din topor pe aici, de aceea nu mai poate respira băiatul. Să se urce sus pe deal, să răsufle aer curat.
Sta Achimca sus pe deal, sta şi horcăia. Şamanul îi plângea şi el de milă. Dar să păgubească bunătate de inel, nu se îndura. Iată că a venit fierarul la Ciumboca.
—Ei, care din noi e mai prost?
—Tu eşti mai prost! strigă Ciumboca.
—Oi fi fiind eu prost. Dar dacă tu eşti deştept, apoi dezleagă—mi o ghicitoare. Cine—i, cine—i, cine să fie: ceaun fără fund ?

A stat şamanul, a stat ce a stat, s—a gândit...
—He, he!... Ce, asta—i ghicitoare? Ceaun fără fund e copca. Copca din gheaţă.

Fierarul a râs:
—Vezi, n—ai ghicit, Ciumboca! Ceaun fără fund e lăcomia
ta. Orice ai turna într—însul, tot gol e ceaunul. Până şi feciorul tău se va îneca în atâta lăcomie. Taie inelul.

—Vai de mine, să stric bunătate de juvaer!

Atunci fierarul l—a scuipat între ochi şi s—a dus într—ale lui.

Peste câteva zile, feciorul şamanului s—a prăpădit. S—a prăpădit cu inelul de gât. Nici aerul cel curat de pe vârful dealului nu i—a ajutat.

Ciumboca a văzut cu ochii lui cum s—a stins fiu—său. A văzut şi a vărsat lacrimi amare.

Dar era prea târziu. Pe Achimca nu—l mai putea întoarce.

CUM AU ÎNCETAT BELDI SĂ SE RĂZBOIASCĂ

Dintre toate neamurile de *nanai,* neamul Beldî era cel mai viteaz. Se spunea despre oamenii din acest neam că alţii mai bătăioşi ca ei nu se află. Pentru ei lucrul de căpetenie, şi în acelaşi timp cel mai uşor, era să se ia la harţă. Porneau adesea cu război asupra vecinilor. Nu mai terminau niciodată cu încăierările...

De se întâmpla ca vreun Beldî să fie omorât undeva, era mare năpastă. Tot neamul pornea la răzbunarea sângelui! Nu putea rămâne asemenea faptă fără plată. Atâta doar, că de unde la alţi oameni cel căzut era răzbunat de tatăl—său sau de vreun frate, la Beldî porneau la luptă toţi bărbaţii. Şi cum neamul lor era numeros tare, te pomeneai că, în loc de om pentru om, doborau sumedenie de vrăjmaşi.

Şi aşa se face că mai întotdeauna ori erau Beldî urmăriţi de vrăjmaşi, ori urmăreau ei pe cineva.

Nu—şi mai aflau vreme nici la vânătoare să meargă şi nici peşte să mai prindă... că nu se mai termina războiul!

Băieţii Beldî se agăţau încă din leagăn de arcul de luptă făcut din lemn tare de corn.

Iar fetele învăţau încă din copilărie să se ascundă pe sub laviţă, de cum auzeau larmă în uliţă.

Ce să te faci cu aşa soi de neam! „Noi suntem neam de tigri", spuneau ei.

Beldî erau învăţaţi numai cu războiul. Iar dacă se—ntâmpla să nu fie nicio bătălie, ei umblau ca năuci şi nu—şi găseau locul de neastâmpăr.

Odată, o femeie *nanai*, din neamul Beldî, născu doi gemeni.

Toate rubedeniile s—au bucurat. Că e lucru ştiut pentru oricine: gemenii aduc noroc nemăsurat neamului în care s—au născut. Aşa spuneau bătrânii. Şi mai spuneau că gemenii trebuie înconjuraţi cu mult respect. Aşa se face că toţi Beldî purtau mult respect celor doi gemeni, se îngrijeau de soarta lor, şi îi chemau cu două nume frumoase: unuia îi ziceau Ciubac, iar celuilalt Udoga. Beldî respectau gemenii şi totdeauna le cereau sfatul. Cât despre femei, ele barem nu ieşeau din vorba celor doi copii. Se întâmpla deseori ca în sat să nu rămână niciun bărbat, afară de gemeni. Ei erau mici, încă nu se duceau la război. Rămâneau pe laviţă, în colibă, şi se jucau cu nişte cuţitaşe. Erau înţelepţi gemenii: ştiau câte şi mai câte. Femeile veneau la ei după sfat, în orice împrejurare. Se întâmpla să vină câte o femeie la Udoga şi Ciubac şi să le povestească despre un vis în care auzise cântecul cucului. Gemenii o întrebau:

—Cum era glasul cucului?

—Era răguşit, spuneau ele.

—Prevesteşte moartea cuiva, tălmăceau băieţii. Femeia se pornea pe plâns.

Şi într—adevăr, trecea o vreme, bărbaţii se întorceau de la luptă şi purtau în urma lor pe tărgi câţiva morţi.

Primăvara femeile veneau la gemeni cu întrebarea:

—Vom avea peşte anul ăsta? Ciubac le cerea:

—Aduceţi—mi o pasăre călătoare. I se aducea pasărea. El o cerceta şi spunea:

—E grasă pasărea, vom avea mult peşte. Alteori gemenii erau întrebaţi:

—Va fi oare belşug de rod în pădure? Udoga întreba:

—Ia spuneţi—mi, cum dă cucul din coadă când strigă? N—aţi văzut?

—Ba am văzut, i se răspundea. Cucul dă din coadă în sus şi—n jos, în jos şi—n sus.

—Nu vor fi fructe în pădure, proorocea Udoga. Adunaţi din vreme *saran* şi leurdă, s—avem la iarnă ierburi de leac.

Iarna, iar venea la Udoga şi Ciubac, după sfat.

—Unde să ridicăm colibele pescăreşti, pe loc înalt sau în vale ?

—Luna se plimbă nu prea în înalt, răspundea Ciubac. Rânduiţi colibele pescăreşti cât mai sus, vor veni apele mari.

Aşa—şi duceau viaţa gemenii. Aşa creşteau ei, încetul cu încetul.

...Într—un rând, abia se întorseseră Beldî dintr—o bătălie, când dădu peste satul lor altă năpastă: un om din neamul Zacsuli scosese dintr—o capcană a satului lor un dihor!

Beldî au început a se frământa, s—au înfuriat şi au pornit să—şi ascută suliţele, să pregătească săgeţile şi să dea de piatră cuţitele. Femeile s—au adunat şi, hohotind de plâns, au alergat la cei doi gemeni, văitându—se şi strigând că nu face să încingi mare bătălie pentru un prăpădit de dihor; şi aşa pe an ce trece, în satul lor numărul bărbaţilor şi luptătorilor se face tot mai mic!

Dar de astă dată, bărbaţii au venit şi ei sa ceară sfat gemenilor.

Primul le răspunse Ciubac, strângând în mână un arc de luptă

—Jignirea e mare! Să ne fi scos din capcană un *sobol,* le—am mai fi trecut—o cu vederea Zacsulilor. Blana sobolului e lucru de mare preţ. Cu preţul ei omul poate dobândi mâncare, cu preţul ei omul poate dobândi haine. însemnează că nevoia a împins acel om să scoată sobolul din capcană. Iar omului nevoiaş trebuie să—i ajuţi!... Dihorul e însă o jivină necurată. Blana lui e netrebnică, nu capeţi pe ea nici haine, nici de—ale gurii, înseamnă că nu din nevoie ne—au scos dihorul din capcană, ci în bătaie de joc... Zacsuli nu ne socotesc oameni. Ei cred că nu suntem în stare să ne apărăm cinstea. Ne—au luat un lucru de nimic, înseamnă că ei ne socotesc oameni morţi. E o jignire fără seamăn. Trebuie să pornim lupta!

Apoi vorbi Udoga, strângând în mână suliţa de luptă:

—Trebue să pornim lupta împotriva Zacsulilor. Trebue să—i nimicim până la unul! Ei sunt oameni răi — ne—au furat un dihor... Vom porni la luptă legându—ne cu jurământ: de pe pământul lor de mâncat să nu mâncăm, de pe pământul lor apă să nu bem. Femeile au lăsat capul în piept, n—au crezut că şi gemenii vor vrea război. Dar n—au avut încotro şi au început să pregătească merinde bărbaţilor: au copt turte, au afumat peşte, au adunat *saran,* au uscat carne.

Şi au pornit Beldî la luptă.

Şi—au încărcat în spinare sacii cu merinde, şi—au atârnat pe după ceafă ulcioare mari cu apă. Umblau şi suflau din greu... Tare le era anevoie. De ce mergeau mai departe, de ce se mâniau mai amarnic: iată ce neam de oameni sunt aceşti *Zacsuli* — nu—i destul că—s răi, nu—i destul că trebuie să lupţi împotriva lor, mai trebuie să şi cari poveri în spinare din pricina lor. Trei pâraie au trecut, nouă lacuri au trecut. Într—un ariniş, Ciubac dădu peste câteva femei de ale duşmanilor şi le vorbi astfel:

—Mergeţi la bărbaţii voştri şi spuneţi—le că—i vom nimici până la unul!

Beldî se speriară:

—La ce le—ai spus—o? Acum vor şti ce—i aşteaptă. Vor fugi din calea noastră şi va

trebui să—i ajungem din urmă, cărând sacii în spinare şi ulcioarele de gât.

Ciubac tăcu mâlc. Nimic nu le răspunse.

Femeile Zacsuli alergară într—un suflet în sat. Povestiră totul bărbaţilor, povestiră totul fraţilor. Zacsuli se încuiară prin case. De mânia oamenilor Beldî nu poţi fugi, aşa că nu se arătară afară din casă. Beldî se apropiară de sat. Au înconjurat satul şi s—au pus pe aşteptat. Zacsuli pândeau şi aşteptau şi ei.

Iar femeile colindau tufişurile din jurul satului şi ciomăgeau pe luptătorii Beldî ascunşi prin tufişuri. Când unul, când altul din vestiţii războinici se pomenea cu o bâtă în creştet; aşa zdravene erau loviturile, că oamenii vedeau stele verzi.

Beldî tăceau, răbdau. Se fereau din calea femeilor, se dădeau înapoi, pentru ca nu cumva să—şi iasă din fire, că doar nu—i îngăduit să loveşti o femeie.

Zacsuli nu ieşeau din case. Îi cuprinsese o teamă de neînvins.

Iar Beldî stăteau şi stăteau, ascunşi în tufişuri, pândind pe vrăjmaşi. Nu era chip niciun peşte să prinzi, nicio pasăre să dobori.

Câtă vreme au avut ce mânca, câtă vreme au avut ce bea, Beldî au fost viteji, nevoie mare.

Dar iată că s—au terminat merindele. Beldî tot nu se clinteau din loc. Stăteau şi răbdau. Ciubac îi linişti:

—Acum nu ne—a mai rămas mult de aşteptat! Zacsuli se vor stinge de teama noastră.

Dar iată că s—a sfârşit şi apa din ulcioare. Stăteau Beldî şi răbdau. Răbdau şi tăceau. Udoga îi liniştea:

—Ei, acum chiar că n—a mai rămas mult de aşteptat.

Dar iată că s—a sfârşit şi toată răbdarea oamenilor. Cum stăteau ei aşa, fără treabă, au început a bombăni împotriva unui asemenea război, slăbeau văzând cu ochii, nici suliţa n—o mai puteau strânge în mână.

Iar Zacsuli n—o duceau nici ei mai bine, închişi prin casele lor, flămânzi şi nemişcaţi.

Au stat ce—au stat, până n—au mai putut îndura. Atunci au ales un bătrân de—al lor, să—l trimeată sol la Beldî. Moşneagul şi—a luat un toiag c—o măciulie cioplită în chip de om şi s—a dus. Umbla şi se clătina de vânt, că era slab din cale—afară.

Deopotrivă de prăpădiţi erau şi Beldî: slabi şi fără vlagă, cum iese ursul din iarnă.

Moşneagul se rugă de pace. Astfel începu sfatul. Gemenii vorbiră către moşneagul cel cu vază:

—Aţi greşit tare faţă de noi. De aceea vom cere de la voi un *baita* — adică un bir mare. Până astăzi nimeni n—a mai plătit astfel de bir.

Se înfricoşa moşneagul, i se muiară genunchii de spaimă: din ce vor plăti Zacsuli asemenea bir? Că ei sunt oameni nevoiaşi şi n—au nici de unele. . .

Ciubac vorbi din nou:

—Ehe, şi ce mai *baita* veţi plăti! Un ceaun, o suliţă şi o basma. Doar astfel veţi putea spăla ruşinea ce vă apasă.

Beldî holbară ochii şi fură cuprinşi de tremur: ce mai *baita* o fi şi ăsta? se întrebau ei uimiţi.

Făcea să rabzi de foame şi de sete pentru atâta lucru?

Făcea să porneşti război pentru atâta lucru?

Dar mai tare îi stăpânea alt gând: de—ar fi mai curând acasă, de s—ar putea sătura mai curând, de şi—ar putea potoli mai curând setea ce—i mistuia.

Zacsuli s—au bucurat. Au plătit pe dată tot birul.

Ba le—au mai dăruit celor doi gemeni, lui Udoga şi lui Ciubac, două fete, să le fie neveste flăcăilor, să se—ncuscrească neamurile lor, să nu mai fie gâlceava între ei şi nici război.

Beldî au luat fetele, şi—au pornit în goană către casă. Aşa de iute au pornit, că te

întrebai de unde au luat puterea!

Când au ajuns acasă , femeile i—au descusut:

—Cum a fost războiul?

—Ohoho, ce mai prăpăd a fost! Aşa război n—au mai pomenit! Mai rău nici că s—ar putea, povesti Beldî.

Şi—au început Beldî să bea. Trei zile—n şir au băut. Un lac întreg au băut. Atâta au băut, că de atunci a rămas lacul acela secat până la fund.

Şi a început Beldî să mănânce. Trei zile—n şir au mâncat mâncat tot ce aveau, până şi halatele de piele de căprioară, şi pe acelea le—au mâncat.

Ei, şi de atunci nu mai poartă război neamurile surori.

Toată gâlceava se încheie prin bună înţelegere.

—Vă mulţumim vouă, Udoga şi Ciubac, bună învăţătură ne—aţi dat, minte—cuminte voi ne—aţi învăţat.

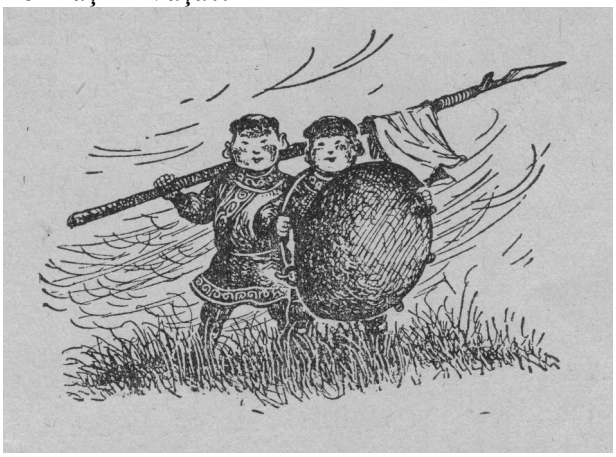

GEMENII

Întâmplarea asta nu s—a petrecut prea de mult. Mai trăiesc şi astăzi unii moşnegi care—şi amintesc de ea. E drept, însă, că nu mai sunt mulţi la număr.

S—au născut odată, în neamul Beldî, doi gemeni: Udoga şi Ciubac. Este ştiut lucru că naşterea unor gemeni e un semn tare bun. Gemenii aduc neamului lor mare fericire.

Udoga şi Ciubac creşteau văzând cu ochii. Altfel, copii ca toţi ceilalţi. Prea mari de stat nu erau ei, cât despre înţelepciune, lăsau în urmă şi pe cei bătrâni. Nu trecuseră decât cinci ierni, că Udoga şi Ciubac au şi pornit la vânătoare. Totul le mergea în plin. Oamenii pădurii şi ai apelor îi îndrăgeau pe gemeni, îi ajutau pe băieţi în tot locul, şi—n oricare încercare le trimeteau celor doi fraţi, deplină izbândă.

S—a întâmplat într—un rând să vie un an rău: fiarele pădurii s—au împuţinat, peştele venea tot mai rar. Bătrânii au început a chibzui dacă nu trebuiesc schimbate locurile, că diavolii au gonit şi peştele, şi fiara din meleagurile lor. A ascultat Udoga spusa bătrânilor şi a întrebat:

—Dar ce cusur au locurile astea?

A încordat apoi struna arcului său micuţ, a privit în jur şi şi—a slobozit săgeata în taiga. Săgeata şi—a luat zborul. Mult—puţin, cât o fi sburat ea, nu ştiu, ştiu doar că apoi a făcut cale întoarsă şi s—a oprit în tolba lui Udoga, la locul ei. Iar în urma săgeţii, au venit în sbor tot soiul de păsări: raţe, gâşte, prepeliţe si s—au aşternut cu toatele la picioarele băiatului. S—au uitat bătrânii, toate păsările erau lovite în ochiul stâng. S—au privit ei unul pe altul şi au îngânat: „Ehei, dacă tot aşa o să fie de fiecare dată, apoi nu ne rămâne satul fără carne. " Ciubac a întrebat şi el pe bătrâni:

—Ce cusur au locurile astea?

Şi cu o singură mână a aruncat năvoadele în apă. Într—o clipită i s—au cufundat năvoadele.

„S—a sfârşit! gândeau bătrânii. Ne—a furat diavolul năvoadele. "

Au aşteptat ei puţin. Şi unde mi s—au pornit apele a se învolbura, fierbea şi se zbătea râul în spume. Atunci s—a plecat Ciubac, a vârît mâna în apă, a apucat năvoadele şi le—a tras afară. Câte ochiuri avea plasa, atâţia peşti scosese băiatul. S—au uitat bătrânii unul la altul: „Ehei, dacă de fiecare dată tot aşa o să fie, apoi nu ne rămâne satul

fără peşte".

Iar Ciubac s—a întors către femei şi le—a întrebat:

—Mai an, pe care parte îşi purtau peştii icrele?

—Pe cea stângă, au răspuns femeile.

—Asta înseamnă că în anul ăsta peştele va trece pe sub malul stâng, spuse Ciubac. Trebue să luăm seama — voi aţi pescuit pe malul din dreapta, de aceea vi s—a părut că nu—i peşte, că a plecat peştele.

Iar Udoga a spus :

—Pasărea şi fiara urmează peştele. Pe malul din stânga trebuie să vânaţi!

De atunci, bătrânii au început să ceară sfat gemenilor în toate celea. Şi mergeau lucrurile cum se cuvine.

Dar în curând, un alt necaz s—a abătut asupra lor. De pe ţărmuri străine, din Manciu, a venit la ei un *noion* — o căpetenie. Cu oaste a venit şi cu arme. A venit să ceară bir: de fiecare Beldî câte un sobol, câte o vidră şi câte o vulpe! S—au posomorât Beldî. Neam de neamul lor nu plătiseră bir. Iar acum, poftim... Şi n—ai cei face, *noionul* din Manciu are putere, nu glumă! Numai soldaţii lui să—i socoti, şi—s de două ori mai mulţi ca tot neamul Beldî laolaltă.

Bătrânii au venit la cei doi gemeni să le ceară sfatul. S—au uitat gemenii unul la altul. Iar Udoga a spus bătrânilor:

—Bir să nu plătiţi, că noi doar nu suntem din Manciu; oameni ai pământului şi ai apei Amurului suntem! Iar la *noionul* cela ne—om duce noi. . .

Femeile satului s—au aşternut pe plâns.

—Cum se poate! se văitau ele. E om amarnic *manciu—noionul.* O să ne ucidă gemenii — fericirea noastră au s—o ucidă!

Cât nu s—au văitat ele, dar Udoga şi Ciubac tot s—au dus la *noion*. L—au aflat într—o *sampan—lotcă* mare şi împodobită. Şedea tolănit într—un jilţ lat. Deasupra lui flutura un cort de mătase galbenă. În juru—i vegheau străjile. Mai de o parte, lângă butucul său, un călău îşi ascuţea iataganul încovoiat. *Noionul* îşi odihnea mâna dreaptă pe o pernuţă. îndoite, răsucite şi lungi — lungi erau unghiile de la mână, ajungeau până—n podea. Fiecare unghie avea un toc de argint. Cinci slujnice curăţau şi lustruiau unghiile *noionului.* La picioarele lui şedea un scrib gras, cu o condică mare pe genunchi.

Noionul s—a uitat la cei doi gemeni şi a întrebat:

—Ce caută aci copiii de *nanai*?

Scribul s—a ridicat, s—a plecat până la pământ în faţa stăpânului şi a zis:

—Copiii au alergat să—ţi spună, prea cinstite *noion,* că vor veni îndată bătrânii *nanai* să aducă birul ce le—ai poruncit.

Mai vajnic s—a umflat în pene *noionul;* mai sus şi—a ridicat nasul. Şi şi—a aţintit privirea spre cerul albastru, să nu—i vadă pe bătrânii *nanai,* să nu—şi strice ochii.

A aşteptat el ce a aşteptat... Gâtul i—a înţepenit, dar *nanaii*... nu—s şi nu—s.

Vorbi atunci Ciubac:

—Bătrânii, prea cinstite *noion,* n—or să vină! Beldî n—au mai plătit nimănui bir. Peştele în apele lor l—au prins, în taiga lor au vânat fiara, pe glia lor au umblat şi aerul lor l—au respirat. Le vine a râde: cum să plătească ei bir? Şi ca să nu te supere, nici n—au mai venit. Dar noi ăştia micii, noi nu pricepem nimic. Iacă, ţi—am adus niscai daruri.

Şi i—a întins Udoga un pumn de ţărână de pe Amur.

—Primeşte, *noion,* o mână de ţărână de—a noastră, dacă pământurile tale nu—ţi mai ajung.

Şi—a scos punga Ciubac, şi—a întins *noionului* un ochi de buhă:

—Primeşte, *noion,* şi darul meu — un ochi de buhă. Cu ajutorul lui ai să poţi vedea şi noaptea că pe Amur vieţuiesc oameni viteji.

Udoga a mai scos o pană de vultur, de vultur cu plisc roşu, şi a cuvântat:

—Primeşte, *noion,* urarea mea: atâţia ani să trăieşti, cât trăieşte vulturul, să se teamă lumea de tine cum se teme de vultur. Atâta doar, că pe Amur nimeni nu s—o teme de tine.

Iar Ciubac a mai deşertat din traistă o mână de cenuşă şi a spus:

—În cenuşă să se prefacă toţi duşmanii tăi! Cu cenuşă să se acopere toate gândurile tale rele împotriva oamenilor de pe Amur !

S—a minunat *noionul* în ce chip vorbeau micuţii *nanai*! Ba s—a şi înspăimântat: dacă cei mici îs aşa, apoi cum or fi bărbaţii *nanai* şi oştenii lor! S—a speriat, dar nu şi—a dat teama pe faţă şi s—a răstit la cei doi gemeni:

—Mâine îmi voi trimete soldaţii împotriva *nanailor*! Pe cei morţi prin foc i—oi trece, iar pe cei vii i—oi da pradă morţii. Udoga s—a înclinat adânc în faţa lui şi a spus:

—Cum ţi—o fi voia, prea cinstite *noion*, atâta doar, că mâine izbândă nu vei avea. Mai mult folos ai afla să faci astăzi ce spuneai că vei face.

Noionul nu i—a dat ascultare. A zăbovit peste noapte. S—a pregătit de drum. Dar s—a pornit ploaia, aşa ploaie, că nici malurile nu se mai zăreau, iar pe uscat drumurile s—au desfundat cu toatele. Au pornit la drum soldaţii *noionului*, dar era cât pe ce să se afunde în *clisă*. Pulberea puştilor s—a umezit, iar soldaţii s—au înturnat din drum.

—Aseară, soarele a apus după un nor, spuse Udoga, era semn de ploaie. Semn sigur!

A trecut vremea rea. Cerul era semănat cu stele. *Noionul* a început iarăşi pregătirile.

—Mâine voi porni pe apă spre satele *nanailor.* Pe toţi îi voi nimici. Pe toţi cei vii îi voi da pradă morţii, casele toate în cenuşă l e voi pre face!

—Cum ţi—o fi voia, prea cinstite *noion,* spuse Ciubac, atâta doar, că mâine izbândă nu vei afla. Astăzi să faci ce spuneai că vei face.

A zăbovit *noionul* peste noapte. Iar de cu ziuă, a poruncit să se ridice pânzele şi toate sampanele să pornească spre ţărmul *nanailor.*

S—a întins atunci din spre asfinţit un nor negru cu tiv alburiu şi s—a stârnit o furtună cum nu mai văzuse *noionul* de când era pe lume. S—a învolburat Amurul. S—au săltat valurile până la cer, iar norii au coborât până—n pământ. A răbufnit vântul odată şi toate pânzele sampanelor le—a smuls. A răbufnit vântul a doua oară — toate catargele şi vâslele le—a fărâmat. Cu chiu şi vai au rămas sampanele la suprafaţă. Bine că n—a mai răbufnit şi a treia oară! Atunci Ciubac vorbi din nou:

—Aseară au sclipit stelele, au sclipit tare, era semn de furtună.

Noionul şedea îmbufnat. Se înfăşurase în halat şi nu se uita la nimeni. Pe nimeni nu răbda în preajmă—i. De furie şi—a ros toate unghiile. Slujnicele şi le—a alungat, Scribului i—a tăbăcit spinarea cu un ciomag.

Gemenii s—au apropiat de *noion* şi i—au spus:

—Până acum ţi—am vorbit noi ţie, prea cinstite *noion,* acum să ne mai spui şi tu nouă. Ai văzut doar, noi pământul nostru ni—l ştim şi nu degeaba ne culegem de pe el birul: peştele, fiara, pa sărea. Cum dară vrei să strângi tu birul de pe un pământ pe care nici măcar nu—l ştii?

Alb ca varul s—a făcut *noionul.* Chibzuia în sinea lui: ,,Cum să birui eu un neam ca ăsta, dacă şi copiii lui sunt atât de înţelepţi ?"

Şi *manciu—noionul* a făcut cale întoarsă, spre ţărmurile ţării lui.

Acestea toate s—au petrecut nu prea de mult. Mai trăiesc şi astăzi unii moşnegi care—şi amintesc de cei doi gemeni. Dar, se mai poate ca şi moşnegii să fi auzit despre gemeni, de la străbunii lor. Cine ştie?!

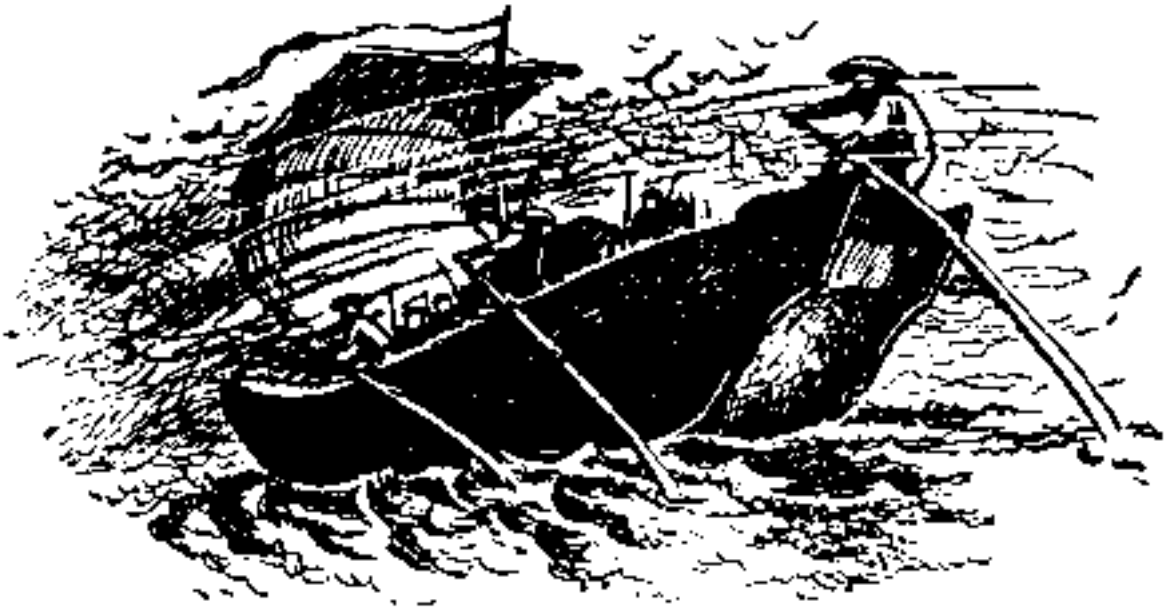

CHILE BAMBA ŞI LOCE VITEAZUL

A fost odată, nu prea de mult, a fost odată pe Amur un bărbat din neamul *nanailor*, bărbat voinic ca din poveste, pe nume Chile Bamba...

Dintr—o femeie de rând se născuse Bamba. Atâta doar, că tare repede crescuse, trebuie că—l ajutau dracii cei buni. De pe când era încă în leagăn se încăiera cu sălbătăciunile.

Într—un rând, maică—sa a plecat de—acasă. Uşa a proptit—o cu o ţandără, să nu se deschidă. Câtă vreme a umblat ea prin vecini, nu ştiu. Ştiu doar că pe fereastră, care rămăsese deschisă, a intrat în odaia lui Bamba, tigrul.

Vecinii au auzit urletul tigrului. Au auzit pe micuţul Bamba, care s—a pornit pe plâns. Au alergat oamenii, care de pe unde se găsea: cine poate sta locului, când a intrat tigrul în sat?

A plâns Bamba ce a plâns, apoi a tăcut.

,,Ei, s—a sfârşit cu Bamba, s—a prăpădit micuţul, gândeau vecinii, l—a târât tigrul în taiga."

Mamă—sa a alergat şi ea într—un suflet.

Bamba însă habar n—avea, sta culcat pe spate, cu lumânările sub nas şi se tot juca cu coada vărgată a tigrului. Fiara zăcea moartă lângă leagănul băiatului: o gâtuise Bamba şi îi smulsese coada.

Aşa copil era Bamba!

Cum a văzut—o pe maică—sa, a scos degetul din gură şi i—a spus:

„Mare belea; ce de fiare s—au mai prăsit pe la noi, nici să dormi nu te mai lasă! Intră pe fereastră în casele oamenilor! Pe semne că va trebui să mă încaier eu cu ele, dacă nu mai sunt bărbaţi în s at la noi. "

Şi s—a săltat Bamba în picioare. A luat suliţa părintească. A cântărit—o în palmă. ,,Cam uşurică" , a spus el. A apucat suliţa cu amândouă mâinile, a frânt—o: ,,Cam şubrezică! " , s—a gândit el. Apoi a ieşit în taiga, a apucat cu mâna stângă un copac, s—a opintit şi l—a smuls cu rădăcină cu tot, a scuturat ţărâna, a rupt ramurile, l—a cântărit dacă—i vine la îndemână. „Cam uşurel. Dar ce să—i faci? Altul n—am, mi—oi face eu treaba şi cu ăsta! "

Priveau vecinii şi se minunau — cui i—o fi semănând?! N—au mai pomenit aşa *nanai.* Acum nimeni nu—i mai spunea Chile Bamba, acum era Merghen Bamba — adică Bamba Viteazul.

Şi a crescut Bamba un vânător cum altul nu—i. Nu ieşea bine din casă, nici armele nu apuca să şi le strângă, că fiarele de peste nouă dealuri, de peste nouă bălţi îl şi simţeau, ştiau că pleacă Bamba la vânătoare. Se sculau neliniştite, îşi luau rămas bun de la puiandrii lor — ştiau ele bine — nu vor scăpa de Bamba.

Are Bamba un ochi ager, doar o privire să arunce şi îţi şi spune câte fire argintii are vulpea în blana de pe spate, câte fire albe în coada stufoasă. Are Bamba şi un auz straşnic, ascute urechea şi—ţi şi spune: „Peste nouă pâraie şi peste nouă râuri aud sobolii chiţăind. Înseamnă că acolo vom întinde cursele. "

Şi ce putere are Bamba! O sută de zile fugăreşte fiara fără răgaz, peste noapte se odihneşte, ş—apoi altă sută de zile iar vânează sălbătăciuni, din zori până—n noapte, din noapte până—n zori.

Dar şi de mâncat, mănâncă Bamba în lege: dimineaţa o căprioară, la amiază un cerb, seara un urs întreg! Se bate apoi cu mâna pe pântec: „Aş mai mânca eu, dar mai las ceva şi pentru mâine, că şi mâine—i zi!"

Când iese Bamba în pădure, el singur vânează, iar vânatul zece oameni aleargă să—l culeagă. Când se întoarce băiatul din taiga, se întinde după el un lanţ întreg de sănii trase de câini: cară blănurile!

Aşa om e Bamba!

Bun la suflet este Bamba. Dacă ţipă vreun copil în sat, Bamba s—apropie: „De ce plângi, ţâcă? Uite, ţine un *laha pucani*, joacă—te!" şi—i dă o băşică de peşte Se porneşte copilul pe joacă, bate cu mânuţa în băşică şi nu mai plânge. A ucis atâţia urşi Bamba, că fiecărui copil i—a agăţat deasupra leagănului câte un *mafa garani* — colţ de urs — ca să le poarte noroc copiilor şi să—i apere de dracii cei răi.

Tot satul este îndestulat: carne berechet, blănuri câte vrei, şi peşte din belşug.

Nanaii trec râul, se duc în împărăţia Nicană şi vând blănurile. Cumpără halate şi de—ale gurii.

Le e rotund obrazul, sătule burţile, limpezi ochii. Cozile ie poartă împletite cu panglici roşii, încălţările li—s frumoase, cusute—n fir de mătase. Au mâinile îndemânatice şi picioarele iuţi.

Aşa oameni sunt ei, *nanaii!*

Îi tot privea *ambanul,* adică mai marele *nicanilor,* de pe celălalt mal al râului. Tare îl rodea pizma. „Dar bine mai trăiesc *nanaii* ăştia, se gândea el! De uniţi, sunt uniţi, bir nu plătesc nimănui, de avut, au de toate"

Pe ţăranii *nicani* îi jupuise de mult *ambanul:* a luat pentru s ine , a luat pentru împărat, a luat pentru oaste , a luat pentru popi, a luat pentru neguţători şi iar a luat pentru sine, şi iar pentru ceilalţi; oamenilor ce le mai rămânea? „Ia să mai iau şi de la ăştia un iasac, bir adică", se gândeşte *ambanul.* ,,Vor plăti *nanaii* iasac, mi—oi rotunji eu averea. "

Şi iacă aşa şi—a trimis *ambanul* soldaţii şi slujbaşii la *nanai.*

Pornesc trimişii: cu suliţi, cu săbii, cu arme de foc putere mare !

Au sosit ei la *nanai. Nanaii,* bucuroşi de oaspeţi, i—au omenit cu câte şi de toate. Dar *nicanii* nici ochiul nu şi l—au plecat la bunătăţi, de cum au venit şi—au şi băgat nasurile prin hambare. Ei, şi—atunci odată s—a oţărât Bamba la ei:

—Necioplţilor, strigă el, nici în ospeţie nu ştiţi să vă purtaţi!

Şi cum soldaţii *nicani* aveau nişte cozi lungi, odată mi ţi—i apucă Bamba de cozile celea, îi leagă zdravăn, îi saltă—n văzduh şi mi ţi—i sloboade în apa cea mare. S—au zbătut *nicanii* ce s—au zbătut şi s—au dus la fund... Amarnic era Bamba la mânie, şi puternic.

De multe ori şi—a trimis *ambanul* soldaţii la *nanai,* înapoi niciunul nu s—a mai întors, niciodată.

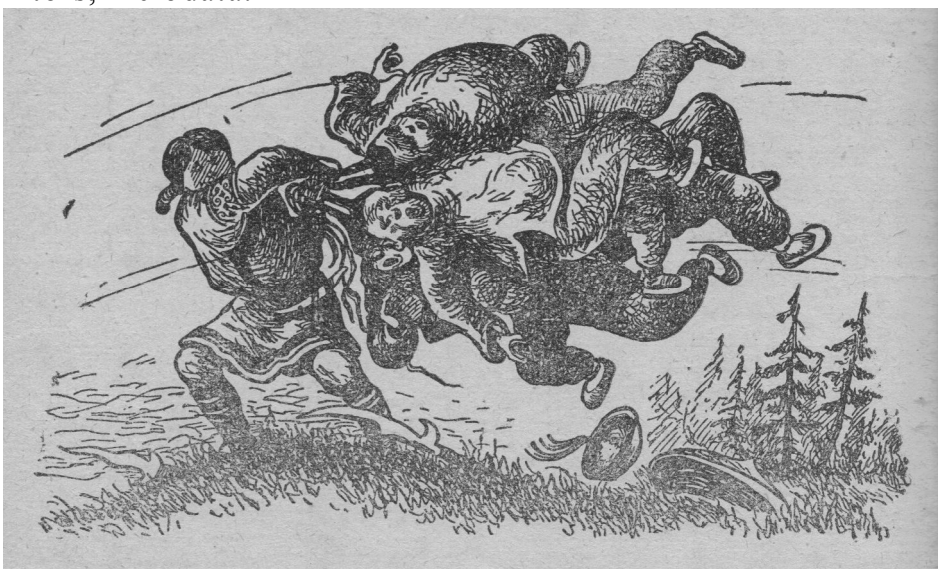

Abia mai târziu s—a dumirit *ambanul*: cu puterea n—o să facă nimic cu oamenii de pe Amur. A stat el, a chibzuit, toţi slujbaşii şi înţelepţii şi i—a adunat să se socotească şi ei cum ar face să poată lua dări de pe pământurile Amurului. S—au socotit înţelepţii, s—au gândit ei ce s—au gândit, şi cel mai bătrân a spus către *amban:*

—Soldaţi s ă nu mai trimiţi: soldatul gândeşte cu sabia, nu cu capul. Să trimiţi negustori; negustorul e ca *paingul*: dacă s—a înfipt să sugă apoi nu—l mai dezlipeşti. Până ce n—a supt sângele tot, nu se lasă!

Aşa şi făcu *ambanul.* A trimis la *nanai* pe negustorul Li—Cian.

Şi iacătă, ajunge Li—Cian la *nanai,* pe Amur. Li—Cian e aidoma vulpii: tot cu vorba blândă umblă el, linguşeşte, povesteşte. Câte—n lună şi—n soare spune. E mlădie limba lui Li—Cian, fără oase, unde vrea o aşterne, cum îi coada vulpii, de s—aşterne după vânt

Cum a ajuns negustorul la *nanai,* cum a început a da la toţi, de toate. Vindea numai pe veresie: „Ia, ia, drăguţule, că ne—om socoti noi!" Şi *nanaii* au luat. Unul încălţări, altul ceaun; unul halat înflorat, altul cercei lucitori; unul crupe, altul făină. „Ia, ia, drăguţule, că ne—om socoti noi!" Îl văd *nanaii* om bun, negustor cumsecade. Te poţi înţelege uşor cu Li—Cian. Nu strigă negustorul, nu ameninţă, nu tropăie din picioare, face totul zâmbind, întreg numai zâmbet.

Aşa a făcut Li—Cian, de au învăţat oamenii drumul la dugheana lui. Acum nu mai plecau *nanaii* spre împărăţia *nicană.* Nu—şi mai aduceau nimic din alte părţi. Găseau la Li—Cian toate câte le erau de trebuinţă. Doar să ceară, că îndată căpătau.

Dar a sosit vremea socotelilor. A sosit vremea să plătească datoriile.

Au început *nanaii* să care la blănuri.

Dar ca un făcut, mărfurile lui Li—Cian s—au făcut scumpe.

Spunea negustorul: drumu—i greu, tâlharii îşi fac de cap pe drumuri. Iar eu plătesc *ambanului,* plătesc tâlharilor, plătesc împăratului din Nican.

Au cărat *nanaii* la negustor toate blănurile ce le aveau, dar datoria tot n—au izbutit s—o acopere. Tot au mai rămas datornici lui Li—Cian. Ori, *nanaii,* aşa neam de oameni sunt ei, nu se lasă până când, înainte de toate, nu—şi plătesc datoriile. Şi s—au pornit ei să muncească pentru negustor.

Tot ce vânau în taiga, la Li—Cian aduceau, ce pescuiau în apa râului, tot la el cărau.

Venise Li—Cian la *nanai,* slab, prăpădit — un vierme — şi s—a făcut acum gras ca o bute. În schimb, au început oamenii să slăbească. Dar de stins, tot nu reuşeau să stingă datoria.

S—au gândit ei ce s—au gândit şi s—au dus la Chile Bamba.

Uite, aşa şi aşa... s—au jeluit ei: nu ne putem şterge odată datoria. Nu—i chip, şi—o fi vârât dracul coada pe aici. La început, Li—Cian ne lua blănurile una pentru una. Apoi, a socotit două pentru una.

Acum, pentru una ia trei. Ce—i de făcut?

S—a dus Bamba la negustor. S—a mâniat şi l—a întrebat: cum s—a întâmplat asta? Iar Li—Cian i—a pus sub *nas erente* — condica, adică. Toate socotelile erau trecute acolo. S—a uitat Bamba, n—a desluşit semnişoarele celea, dar de văzut le—a văzut: ce—i drept e drept, era ceva însemnat acolo. Dac—or fi atâtea datorii câte semne sunt acolo, apoi nu mai scapă *nanaii* de sub jug, câte zile or mai avea! Dar Bamba nu şi—a dat seama că acolo în condică era mai multă înşelăciune decât datorie. Atunci i—a întrebat pe oameni: „Ce—aţi luat?" Iar ei i—au răspuns: „Halat am luat, crupe am luat, vodcă am luat... dar ce—a fost pe urmă, nu mai ştim!"

Ce luau înainte de vodcă ştiau *nanaii,* ce luau după ea, nu mai ştiau. Toată mintea le—o lua băutura, aşa vodcă era aceea.

S—a străduit Bamba să—i scoată pe ai săi din belea.

De scăpat, n—a izbutit să—i scape, dar a dat şi el de necaz. S—a trezit şi el dator la Li—Cian. Cum de s—a brodit asta, nici el, Bamba, nu se dumirea.

„Pe semne că nu—i negustor Li—Cian, ci însuşi diavolul — s—a gândit Bamba — cum de scoate el trei piei în loc de una, nu pricep defel?"

S—a dus Bamba la şaman, la vrăjitor adică, să—l întrebe pe el cum şi ce. Sta şamanul, beat turtă, abia de îngâna ceva. L—a ascultat pe Bamba, l—a ascultat şi i—a spus:

—Aşa e, cum spui! Li—Cian e chiar diavolul! Vezi şi tu ce mai vodcă mi—a dat: acu trei zile am băut—o şi până azi nu mi—am venit în fire, tot beat sunt. Poate un om de rând să facă una ca asta? Să ştii că Li—Cian e chiar diavolul.

Ori, ce poate face un biet vânător împotriva diavolului?

Nimic!...

Bamba l—a rugat pe şaman:

—Fă niscai farmece, goneşte—l pe Li—Cian, pe diavol! i—a secat cu totul pe *nanai,* tot ce au, lui îi duc. Curând—curând, se vor stinge cu totul.

Dar şamanul i—a răspuns:

—Farmece lui Li—Cian nu—i pot face. Cu aşa drac nu mă descurc nici eu; el nu e drac *nanai,* e drac *nican.* Amba *ambani* e el, dracul dracilor, tartorul! N—ai ce face, trebuie să—i duci mai multe blănuri.

—M—oi duce în pădurea cea tainică după fiare, spuse Bamba. Pe muntele Sihote Alin, după tigru m—oi duce, după panteră, după râşi voi alerga.

Eu, acolo nu—i voie de mers. Aici să vânezi, zise şamanul. Pe Sihote Alin stau diavolii munţilor: Cagzamu din Ude păzeşte muntele, pe orice om îl preface în stană de piatră.

—M—oi duce la Marea cea mare! — spuse Bamba. După foci m—oi duce, după morse.

—Aici să vânezi, zise şamanul, dând din mâini. La Marea cea mare stă Ganca, diavolul apelor. Are trunchi de om şi coadă de peşte; în loc de mâini are cângi de fier. Scoate cangea din apă, agaţă pe oameni şi îi trage la el!

—M—oi duce la mlaştini! După cocostârc m—oi duce, voi alerga după barză, după raţa sălbatică!

Şamanul scuipă de necaz:

—Aici să vânezi, îţi spun. În mlaştină stă Boco, diavolul cel cu un singur picior. Te atrage în mlaştină, te încurcă şi te cufundă—n smârc. O să rămâi în mlaştină până ce ţi s—or albi oasele.

—În pustiul sărat m—oi duce, spuse atunci Bamba; cerbul să—l prind, după capra sălbatică să alerg.

Şamanul se cutremură de mânie.

—Aici să vânezi, îţi spun! Peste pustiul sărat e stăpân Agdî—tunetul. El doboară copacii cu toporul de piatră. Doar odată să trăsnească, şi din orice om nu se mai alege decât praful şi pulberea.

—La *Mîlchi—lac* m—oi duce, s—alerg după castor, gâscă sălbatică s—o vânez.

Şamanul spumegă de furie, spumegă împotriva lui Bamba:

—Himu—amba, cel mai furios dintre draci, stă—n lac. Cum simte picior de pământean, iese din lac şi suflă pe nări foc şi pară. Pe unde trece el, iarba arde şi piatra arde. Când te—o plezni Himu cu duhoarea lui de foc, te mistui într—o clipă şi nici pomeneală nu rămâne din tine.

Chile Bamba îşi plecă atunci capul în piept. Căzu pe gânduri. Halal viteaz, Bamba! Peste tot, draci

şi numai draci. Şi toţi mai puternici decât el — viteazul. Ce folos că—i puternic, ce folos că—i viteaz! Of — of — of!... Rău!... Tare rău...

—Vânează cum ai mai vânat, mai zise şamanul. Toate blănurile du—i—le lui Li—Cian. El o să—ţi dea din vodca lui, tot amarul vei uita.

Nu, la Li—Cian Bamba n—a mai vrut să se ducă şi nu s—a dus. S—a dus încotro l—au purtat ochii...

Trei pâraie a trecut, şase lacuri a ocolit, nouă dealuri a urcat. Şi—a ales un locşor, şi—a ridicat o colibă, şi—a aprins un foc. S—a întins în colibă şi gânduri amare l—au copleşit.

„La ce—i trebuie omului putere şi vitejie, dacă de atâţia draci, cât s—au prăsit, nu mai e chip de trăit? Nu—i destul că—n pădure—s draci, că—n taiga—s draci, că—n munţi îs draci, că—n râu îs draci, iată acum că şi în sat este Li—Cian ăsta! De unde să iei puterea cea mare, ca să nimiceşti pe toţi dracii ăştia, să—şi poată trăi oamenii traiul?"

A adormit Chile Bamba.

Doarme, şi—aude în somn cum se apropie cineva din spre izvoarele Amurului. Calcă greu acel cineva: geme taiga sub călcâiul lui, stoarce apă din pământ la fiecare pas.

Sare Bamba din culcuş, scoate arcul, potriveşte săgeata, încordează struna arcului, trage pumnalul din cingătoare. Cine vine ?

Şi iată că dintre pomi răsare un om. Aşa oameni n—a mai văzut Bamba nicicând: faţa albă, ochii albaştri, părul blond ca aurul, barba mare. Îmbrăcat altfel decât la ei pe Amur. În mână poartă un toiag de fier.

„Na—ţi—o, alt drac care s—a pripăşit pe aici", gândeşte Bamba.

Dar omul vorbeşte către ei:

—La ce te—ai agăţat de arc şi de săgeată? Doar n—oi fi vrând să tragi în mine? Eu ţi—s prieten, nu duşman. Ş—apoi, ce—ai să—mi poţi face cu arcul tău? Mai bine hai şi ne—om întrece să vedem cine trage mai departe.

Care—i viteazul să se dea înapoi de la aşa încercare!

Bamba s—a luminat la chip: nimeni în taiga nu trage mai bine ca el! Se uită şi vede că departe, peste trei pâraie, aleargă un iepure cenuşiu. încordează arcul, sloboade

săgeata şi—l ţintuieşte pe urecheat la tulpina unui brad.
—Bine! zice omul cu păr blond. Şi saltă la rându—i toiagul de fier.
—Peste şase pâraie, spune el, văd veveriţa săltând din copac în copac, am s—o dobor. .

Propteşte toiagul în umăr, strânge pleoapa peste ochiul albastru, ţinteşte... Şi odată mi—ţi răsună un trosnet, de parcă însuşi tunetul s—a pornit a se rostogoli peste dealuri. Cade Chile Bamba pe spate, l—a cuprins teama.
—Vai Agdî—tunete, se roagă el, cruţă—mă!
—Nu—i nici un Agdî, eu am fost, râde omul, Bamba se uită: e drept, veveriţa zace doborâtă.
—Tu ai învins, spune el. Hai acum la luptă dreaptă, să ne măsurăm.

Leapădă ei hainele, se prind de cingători. Şi se încinge trânta. La fel sunt de puternici. Niciunul nu poate să—l doboare pe celălalt la pământ. Se răsuceşte atunci Bamba într—un chip anume şi vrea să—şi răstoarne omul pe umeri, dar nici acela nu se lasă, şi unde mi ţi—l înhaţă pe Bamba, îl saltă deasupra capului, îl ridică—n sus şi—l ţine în văzduh. Îl ţine şi—l ţine....

Se necăjeşte Bamba. Vede negru înaintea ochilor, spune omului aceluia:
—Sloboade—mă la pământ, că doar nu—s pasăre. Anevoie mi—e să nu simt pământul sub picioare. Iar ai învins... Hai acum la joc să ne întrecem...

Şi se porneşte Bamba pe joc. A început odată cu zorile, şi până n—a apus soarele, nu s—a oprit. A jucat Bamba ca nimeni altul pe Amur.

Dac—a văzut aşa omul nostru, chiuie odată năprasnic, îşi *stupeşte* în palme şi se porneşte la rându—i. Şi joacă el noaptea toată, joacă şi ziua, iată că şi a doua noapte el tot nu stă... Răsună jocul peste dealuri, umple tropotul cizmelor văile toate. Saltă apa în albia râurilor, se zguduie pământul, se ridică vârtej praful către cer, clipesc stelele.
—Hei, prietene, strigă Bamba, ajungă—ţi! Tot tu ai învins! Dar omul nostru habar n—are, trei zile şi trei nopţi a mai jucat, plesnindu—se cu palma peste carâmbi. Apoi stă—n loc şi spune către Bamba:
—Şi ăsta—i joc, zici tu? În tinereţe să mă fi văzut... Atunci da, jucam !

„Ar putea oare un om cu gânduri negre să joace aşa? îşi spune Bamba în sinea lui. Are mână puternică, ochiul ager, firea veselă, aşa tovarăş să ai!"

Şi aşa s—au împrietenit ei ca fraţii.
—Eu sunt Chile Bamba, spune *nanaiul.*
—Eu, Ivan Rusul, sau în limba voastră — *Loce.*
—Tu eşti cel mai viteaz printre ai tăi? întreabă Bamba. Dar Loce râde, clătinând din cap:
—Cum o să fiu eu cel mai viteaz! Vitejii abia vor veni, spune el. Eu nu—s decât cel mai mic dintre feciorii maică—mi.
—Dar încoace, pe pământurile astea, la ce ai venit? întreabă Bamba.
—Am venit să trăiesc aici. Aici au trăit şi moşii mei.
—Aici e rău, spune *nanaiul.*
—De ce asta? Pământul e rău? Sau ce? întreabă Ivan. Se pleacă apoi, apucă un bulgăre de pământ, îl fărâmă în palmă, îl miroase: Bun pământ!
—Da—i rău, că tare mulţi draci s—au prăsit pe la noi! spune Bamba. Nu mai e chip de trăit.

Povesteşte Bamba prietenului celui nou de jalea ce l—a copleşit: cum l—au înlănţuit dracii, cum i—au răpit puterea lui de viteaz.

—Nu—i nimic, spune Ivan; ochiul să vadă, lumină să fie, că ac de cojocul dracilor om găsi noi.

Pornesc ei către sat. Văd feţele supte de foame ale *nanailor.* Numai Li—Cian stă sătul în pragul casei, rumen la faţă şi gras cum îi porcul.
—Asta ţi—i diavolul? întreabă Ivan.
—Asta!

Se duc Ivan şi Bamba să dea o raită prin hambarele satului. Stau hambarele goale, doar pânza de păianjeni prin colţuri. Adună Ivan păienjenişul cela, îl strânge cocoloş. Şi o pornesc spre Li—Cian.

—Ia să ne dai *erente—condica,* spune Ivan. Unde—i însemnat ce—ţi datorează prietenul meu Bamba?

Li—Cian scoate *erente—condica,* o deschide, arată rândurile cu degetu—i gras. Ivan apucă condica şi spune:

—Dacă e drept că Bamba ţi—e dator, apoi nici focul nu va putea arde cuvântul prietenului meu! Dacă însă l—ai înşelat pe Bamba, focul va mistui condica ta!

Şi—o aruncă în foc. Flăcările apucă condica; cât ai clipi din ochi, a mistuit—o focul. Ţipă Li—Cian cu furie, tropăie din picioare, dă să se repeadă la Ivan, dar Ivan scoate cocoloşul de păienjeniş cules din hambarele golite ale *nanailor,* şi—l zvârle drept în gura deschisă a negustorului Deodată, Li—Cian slăbeşte, se strânge ghem, se face tot mai mic şi se preface în paing.

Ivan îl aruncă în râu. S—a dus Li—Cian pe unda apei, până la *ambanul—manciu*, până la stăpânul lui.

Dar *nanaii* umblă tot flămânzi.

Ivan scoate atunci din sân nişte grăunţe micşoare, le—ngroapă în pământ. Din ţărână răsare o iarbă verde, creşte, se îngălbeneşte. Grăunţe aurii se umflă în spicul ierbii. Ivan adună grăunţele celea, le macină între două pietre, le preface într—un praf alb. Toarnă apoi peste praful cel alb apă de Amur, mestecă bine, frământă aluatul. Apoi coace din aluat turte. Iar turtele le întinde *nanailor:*

—Ia mâncaţi!

Nanaii au mâncat turtele. Erau bune la gust! Şi oamenii au prins putere, ca din senin; nicio mâncare nu le—a adus aşa putere.

Pe urmă, au pornit *nanaii* la vânătoare.

Bamba cu Ivan au pornit şi ei la vânătoare.

—Vreau să prind cerbul, spune Ivan. Hai în pustiul sărat!

—Acolo? Păi acolo e stăpân Agdî—tunetul!

Ivan nu se sperie. Iar Bamba ce să facă? Nu te poţi despărţi de un frate bun, îţi faci de ruşine obrazul dacă—l laşi singur Merge şi Bamba cu el. Iar Ivan s—a pornit să trăsnească din toiagu—i de fier, şi atât a trăznit, că s—a speriat Agdî şi a luat—o la sănătoasa de pe acele meleaguri.

—Bune—s locurile astea pentru vânătoare, spune Ivan. Dar Agdî unde ţi—e?

Se duc cei doi mai departe. Se duc spre mlaştină. Ajung acolo, şi Bamba vede că în drumul lor, chiar pe potecă, stă într—un picior omul cel mic şi cocoşat. Stă în drum şi ochii îi sticlesc cu lumini albastre—verzi.

—Nu te duce, Ivane! strigă Bamba. Nu—l vezi? Uite—l pe Boco, dracul cel cocoşat. Te încurcă şi s—a zis cu tine!

—Asta ţi—e Boco—diavolul? şi *jap* înhaţă Ivan pe Boco de singurul lui picior şi odată mi ţi—l aşterne potecă sub picioarele lor.

Se uită Bamba: zace Boco sub picioare! El să fie sau mai curând un trunchi de pin? Trunchi este, iar de Boco nici pomeneală. Niciodată n—a fost şi nici acum nu e.

Pornesc ei să treacă peste râu. Bamba vede nişte plete argintii plutind pe unde, iar în străfunduri vede cum lucesc nişte ochi verzui.

—Nu intra în apă! strigă Bamba către Ivan. Nu—l vezi pe Ganca—moşneagul? Pândeşte de sub apă. Pe noi ne aşteaptă. Nu—i vezi mâna ciungă, cârligul de fier?

Dar Ivan, de colo, ţuşti în apă, îl înhaţă pe bătrânul drac pletos. Când colo, ce să vezi, iese din apă cu o rădăcină rămuroasă, ca şi c—o ştiuca fălcoasă, agăţată de rădăcina aceea. Au mâncat ei ştiuca şi s—au dus mai departe. De atunci, nici pe Ganca—diavolul nu l—a mai văzut Bamba vreodată.

Ajung cei doi fraţi în trecătorile munţilor. Bamba tremură de spaimă. El ştie că prin acele locuri sălăşluieşte Cagzamu, care poartă gând rău oamenilor. Numai ce s—a gândit Bamba la diavol, că hop, se arată şi diavolul. A răsărit din stâncă: holbează ochii sângerii la oameni, întinde către ei mâinile slăbănoage — să—i atingă doar şi se şi prefac în stană de piatră.

—Ivane, frate... strigă Bamba, fereşte—te, hai să fugim spre iarbă, că acolo n—are Cagzamu nicio putere asupra noastră!

Se întoarce Ivan şi odată mi ţi—l izbeşte cu toiagul de fier pe Cagzamu... Sar scânteile ca din cremene! Se sting ochii sângerii ai diavolului...

Se uită Bamba, vede stânca, stânca acoperită cu muşchi, piatra cenuşie, piatră ca toate pietrele. Nici urmă de diavol. „S—o fi ascuns!" gândeşte Bamba. Merge în urma lui Ivan şi cată—n lături. Dar Cagzamu nu—i şi nu—i. S—o fi sfârşit sub lovitura lui Ivan.

Şi aşa ajung ei pe malul lacului.

—Ei, dar Himu—diavolul pe unde o fi fiind? se miră Ivan. Nu—şi sfârşeşte bine vorba, că Bamba l—a şi văzut pe Himu. Vine târâş spre ei, se—ncovoaie balaurul, suflă foc şi fum. Se—ntoarce Bamba cât ai clipi şi se aşterne pe goană. Dar Ivan, după el.

—Ce ai, frate? Ori n—ai mai văzut pârjol? Şi Bamba se—ntoarce: nici urmă de Himu, dus a fost, parcă nici n—a existat.

E drept că arde iarba. Se—ntinde pălălaie, se—ntinde ca un şarpe, se târâie pe pământ. E drept că sunt pietre împrăştiate în jur, multe, ca solzii de peste. Dar de Himu nici pomeneală.

Bamba răsuflă uşurat.

Vede el, se dumireşte, că draci şi diavoli nu se află de niciun fel. Iar el cu Ivan stau pe picioare, bine înfipţi cu tălpile în glia lor: amândoi luptători vestiţi, amândoi puternici deopotrivă, atât că Ivan e puţin mai vârstnic. Şi iată cât îs de limpezi toate în jurul e: în pădure cresc arborii, în taiga hălăduieş te fiara, prin râuri înoată peştele, pe munte străjuiesc stâncile semeţe.

Stă Bamba stă, chibzuieşte şi apoi cuvântă:

—Înseamnă că de—acu—nainte s—a sfârşit cu poveştile noastre, nu mai sunt... S—au dus poveştile despre diavolii din taiga, despre diavolii din ape, despre diavolii din munţi... S—au prăpădit cu toatele, nu mai sunt...

—Nu—i nimic, răspunde Ivan, acum s—or naşte alte poveşti. Nu eşti tu puternic? Nu eşti tu viteaz? Nu eşti tu stăpân pe locurile tale? Nu suntem noi prieteni? Crezi că despre noi nu s—or întocmi poveşti?

Ei, şi de atunci, noi şi noi poveşti se nasc. Poveşti despre dragoste şi prietenie. Poveşti despre putere şi vitejie. Poveşti despre muncă şi credinţă. Despre ochi ageri, despre braţe vânjoase, despre suflete dârze: noi şi noi poveşti se nasc.